

Za zdravje, ko si še zdrav

Novomeška podružnica SZD predlaga ustanovitev sklada za nakup aparatov, da ne bo treba po zdravje hoditi celo v tujino

Novomeška podružnica Slovenskega zdravniškega društva je v sredo, 25. februarja, pripravila v Šmarjeških Toplicah strokovni sestanek, ki se ga je udeležilo okoli 60 zdravnikov.

Na dnevnem redu so bila predavanja dr. Petra Kapša o novih aspektih pulmologije, mgr. Metke Bajc-Brstovškove o hiconcilu ter dr. Vesne Morelove o prvi keratoplastiki, operirani v Sloveniji po mikrokirurški metodi (o poteku in uspehu te v Sloveniji edinstvene operacije bomo v našem listu podrobneje pisali) ter o uporabi magnetne proteze za oko. Strokovnega sestanka so se udeležili tudi člani okolišne sekcije Slovenskega zdravniškega društva.

Na tem sestanku so sprejeli sklep, da bo novomeška podružnica družbenopolitičnim organizacijam v naši regiji predlagala ustanovitev sklada za nabavo funkcionalne opreme (aparatur in dražjih instrumentov) za dolenjsko zdravstvo. Sredstva naj bi na poseben račun pri SDK prispevali delovne in druge organizacije ter posamezniki; to naj bi bili prispevki solidarnosti, v ta sklad naj bi darovali tudi denar, ki bi ga sicer dali za vence v spomin umrlih itd. Upravičenost takih nakupov bodo

razložili širši javnosti, njihovo uporabo pa opravičili tudi z ekonomskim računom. Lep zgled so mariborske delovne organizacije, ki so denar namesto za prošlave 8. marca namenile za nakup aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki.

Samo nekaj primerov: z nakupom laserja – za delo z njim so zdravniki očesnega oddelka v Novem mestu že usposobljeni – bi odpadle drage poti v Beograd in celo v inozemstvo, za kar grede že tako skopo odmerjene devize. Nakup mamomata, rentgenskega aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki, bi v Novem mestu omogočil ustanovitev centra za boleznijo dojke. Na Dolenskem še nimamo umetne ledvice.

Teh in še drugih nujno potrebnih aparatov brez pomoči takega solidarnostnega sklada ne bi bilo moč nabaviti, kar kaže tudi nesorazmerje med sredstvi in potrebami v novomeški splošni bolnišnici. Zahtevkov za nabave je za 8 milijonov dinarjev, denarja pa 4 milijone.

A. BARTELJ

REKORDNO PUSTOVANJE. V znamenju „parade instrumentov“ je minilo letošnje tradicionalno pustovanje v Mokronogu. Od blizu in daleč je prišlo gledat izume tamkajšnjih larfarjev – po nehumoristični oceni – nad 7.000 ljudi. Več objavljamo o pustnih prireditvah na Dolenskem na 10. strani.

SREČANJE O POLOŽAJU ŽENSK

V Trebnjem bodo 6. marca pripravili sestanek, kjer bodo obravnavali položaj delovne žene danes. Večina povabljenih žena naj bi prišla iz krajevnih skupnosti, kjer so najslabše zastopane v vseh organih. Iz krajevnih skupnosti naj bi prišlo kar 85 žensk. Ženske iz trebanjske občine so na republiški konferenci zastopale inž. Tončka Borštnar, Amalija Sever iz Pristavice in Nuša Ravnikar iz Sentruperta.

POSAVSKI ŠOLSKI CENTER

Na pobudo medobčinskega sveta ZKS se bodo danes srečali v Krškem sekretarji občinskih konferenc ZK, predsedniki občinskih skupščin in izvršnih svetov, predsedniki občinskih konferenc SZDL in predstavniki medobčinskih organov družbenopolitičnih organizacij. Beseda bo tekla o porazdelitvi medobčinskih organov in organizacij s področja družbenih dejavnosti po posameznih občinah ter o srednjeročnem programiranju v regiji. Razpravljali bodo tudi o ustanovitvi posavskega šolskega centra in pogojih za prehod na usmerjeno izobraževanje.

Ena od „skrivnosti“ uspeha Planinskega društva Lisca med mladino je tudi skrb za vodnike. Na občnem zboru so spet podelili dvoje vodniških značk. Na sliki jo prejema Janez Levstek iz sevniške Lisce (na sliki desni), drugo pa je dobil Anton Svenšek iz Jutranjke, kjer je med delavci mnogo planincev.

Oddih v gorah

PD Lisca – 1.107 članov

V četrtek je bil v Sevnici občni zbor planinskega društva Lisca Sevnica-Krško. Sedaj je v društvu že 1.107 članov iz obeh občin. Najbolj razveseljivo je, da je med njimi največ mladih: kar 503 pionirji in 118 mladincev.

Lani so na številnih izletih v gorah prebili 90 dni, teh izletov se je udeležilo 1.350 udeležencev, povprečno skupina ni štela manj kot 15 članov. Ena od množičnih aktivnosti vzgajanja mladih so vsakoletne planinske šole. Lansko v Logarski dolini je obiskovalo 85 mladih, nad 30 mladih planincev pa je opravilo planinsko šolo, ki so jo končali novembra na Lisci. V podaljšku šolskih počitnic je društvo letos pripravilo na Lisci smučarski tečaj za 50 šolarjev. Na proslavi 70-letnice organiziranega planinstva v Posavju lansko poletje je društvo prejelo priznanje Planinske zveze Slovenije.

Pri planincih uspešno deluje klub za varstvo narave. Slednji se zavzema, da bi morali v regionalnem prostorskem načrtu, v katerem je govor o treh predvidenih objektih, območje Lisce in Velikega Kozja spremeniti v krajinski park zaradi izredne planinske flore, predvsem encijana.

STANOVANJA V SEVNICI IN KRMELJU

Samoupravna stanovanjska skupnost v Sevnici objavlja že 4. razpis za stanovanja, zgrajena s sredstvi solidarnostnega sklada. V novi stolpnici v Naselju heroja Maroka 24 v Sevnici bodo marca vseljive tri garsonjere in pet enosobnih stanovanj, v Krmelju bodo septembra v novem desetorčju vseljiva garsonjera in tri enosobna stanovanja. Po posebnih določilih pravilnika so upravičeni do teh stanovanj družine in občani z nižjimi dohodki, mlade družine in upokojeanci. Občanom in družinam z nižjimi dohodki v Sevnici bodo tokrat namenili eno garsonjero in dvoje enosobnih stanovanj, mladim družinam po dve garsonjeri in enosobni stanovanji, upokojeancem pa eno stanovanje. V Krmelju bo ena garsonjera in dvoje dvosobnih stanovanj namenjenih družinam in občanom z nižjimi dohodki ter mladim družinam, upokojeancem pa eno enosobno stanovanje. Upoštevali bodo vloge, ki bodo prispеле do 20. marca.

NAMESTO DARIL

Sveč delovne skupnosti občinske uprave v Novem mestu je sklenil, da bo namesto daril za 8. marec namenil 10.000 novih din za gradnjo posebne šole v Novem mestu.

V ponedeljek je delegacija republiške skupščine pod vodstvom predsednika dr. Marijana Breclja obiskala Posavje. Popoldne so se pogovarjali s političnim aktivom sevniške Kopitarne, nakar so si ogledali tudi delo v tem 274-članskem kolektivu, ki bo letos slavil 90-letnico obstoja. Na sliki: predsednik sevniške občinske skupščine in direktor Kopitarne Janko Rebernik (prvi z desne) kaže gostom izdelovanje kopit s sodobnimi stroji. (Foto: Železnik)

Komunist ni advokat svojega tozda

V tozdih, krajevnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih bodo ljudje spreje-

Franc Šetinc

mali najpomembnejše odločitve. Tem, novim razmeram se

mora prilagoditi tudi ZK, predvsem osnovne organizacije. Tu je treba spremeniti, še izboljšati stvari, sicer ne bo šlo vse, kot bi bilo treba, je dejal Franc Šetinc, sekretar CK ZKS, ko je preteklo soboto predaval o nalogah po V. seji CK ZKS na seminarju za člane vodstvenih teles v organizacijah ZK v Kočevju.

Osnovne organizacije ZK se ne smejo zapirati vase in videti svojih interesov le znotraj tovarne. Dvigniti se morajo nad posamezne interese. Delovati morajo za interese vsega delavskega razreda, ne pa biti le advokati svojega tozda.

Potrebna je tudi nova organiziranost ZK. Tako naj bi se uveljavile problemske konference, na katerih bi se zbrali komunisti iz posamezne družbene službe, gospodarske panoge, reprodukcijske celote itd. Na njih naj bi sprejemali sklepe, ki bodo obvezni za vse komuniste v teh službah oziroma panogah itd. Pogosta napaka osnovnih organizacij ZK je, da proučujejo stališča višjih organizacij ZK in jih vnašajo

skoraj nespremenjene v svoje delovne programe. Stališča bi morali vnašati v življenje, se pravi delati oziroma razreševati vsakdanje zadeve na njihovi osnovi. Osnovna organizacija ZK naj bo čvrsta, prožna in naj posega v delo in življenje svojega okolja.

J. PRIMC

Ta teden so v Novem mestu najboljši jugoslovanski rokometarji, ki se pripravljajo za drugo kvalifikacijsko tekmo za olimpijske igre z Islandijo. Že v ponedeljek zvečer je okoli 150 ljubiteljev rokometarja igrali pet državnih reprezentantov (Arslanagića, Radjenovića, Karalića, Popovića in Zorka), ko so se pomerili v trening tekmi rokometarji banjaluskega Borca in zagrebskega Medveščaka. Zmagali so Banjalučani s 33:26. (Foto: Janez Pezelj)

Rokometni asi na novomeškem parketu

V Novem mestu sta te dni dve državni reprezentanci

Odkar je dolenjska metropola dobila sodobno športno dvorano, so si športni privrženca lahko ogledali že vrsto kvalitetnih prireditev. Med zadnjih februarjskih dni do 7. marca pa je Novo mesto vseskozi v znamenju rokometarja. V dvoranah sta nekaj časa trenirajo Slovanov rokometarji (Ljubljana), pred kratkim so se jim pridružili tudi državni prvaki, igralci banjaluskega Borca, 1. marca zvečer pa so si ljubitelji „trde igre“ ogledali tudi trening tekmo med zveznim ligašema, zagrebskim Medveščakom in Borcem.

Ze štiri dni ima Novo mesto v gosteh tudi najboljši jugoslovanske igralce, ki se pripravljajo na drugo rokometno kvalifikacijsko srečanje (7. marca z Islandijo) za olimpijske igre. Reprezentante bodo odigrali vrsto prijateljskih tekem, najbolj zanimiva pa bo jutrišnja ob 18. uri, ko se bodo na novomeškem parketu pomerili z izbrano vrsto Slovenije. V republiški ekipi bosta nastopila tudi edina državna reprezentanta Krivokapić (Slovan) in Bojović (Celje), republiški dres pa bodo oblekli tudi štirje rokometarji iz dolenjskih moštev, in sicer Možič, Doblekar, Šumelj (vsi iz Sevnice) in Novomeščan Pungertič (Krka).

Več o pomembni kvalifikacijski tekmi med Jugoslavijo in Islandijo preberite na športni strani

J. PEZELJ

Do 1. maja:
BREZPLAČNO!

Kaj - in vse drugo:
prihodnji četrtek
v Dolenskem listu

ZA ŽENSKI PRAZNIK „AVTOPORTRET ŽENE“

V Petkovi galeriji v Ribnici bodo odprli v ponedeljek, 8. marca, ob 13. uri razstavo slik in grafik Alde Boscaro, mlade akademske slikarke iz Montebelluna (Benečija). Umetnica je za razstavo pripravila 24 slik in grafik pod skupnim naslovom „Socialni avtoportret žene“. Kulturni spored bo na otvoritvi izvajal nonet ribniške osnovne šole. Razstava bo odprta do 21. marca. Obiskovalci bodo razstavljenega dela lahko kupili.

Jasno in za ta čas nadpovprečno toplo vreme smo imeli v prvi polovici tedna. Do konca tedna se bo suho vreme nadaljevalo, dnevne temperature pa bodo malo nižje.

Še kršijo pravice kmetov

Sem član kmetijske zadruge. Podpisal sem petletno pogodbo o trajnem sodelovanju in še posebej za mleko in pitano živino. Kot se mi zdi, so mi za mleko ali pitance plačali premalo, pa se nikjer ne morem pritožiti. V zadruzi mi dopovedujejo, da so taki predpisi ali se izgovarjajo na mlekarno in mesarje. Ne opazim razlike med takratnimi razmerami, ko kmetje nismo bili člani zadruge, in sedanjimi.

Tako meni resen kmet, ki ne mara nikogar obtoževati, dokler krivde ne more dokazati. Zaskrbljen je. Ne more razumeti, zakaj se razmere ne izboljšajo, saj smo v zadnjih letih dobili toliko dobrih predpisov v korist kmetov. Ali je predpise moč razlagati tudi tako, da je

vse prav, kot je, ali nekateri ljudje v kmetijskih organizacijah imajo kmete za norce, češ saj tako ne razumejo? Mimo njih, svojih pokroviteljev, si ne morejo pomagati.

Ni povsod tako slabo. Nekateri kmetijske zadruge in obrati za sodelovanje dobre predpise bolje uresničujejo, druge slabše. Ne bomo ocenjevali vsake posebej. Raje pogledimo, kaj bi bilo treba storiti za popolno uresničitev sedanjih predpisov.

Samoupravljanje kmetov in delavcev v kmetijskih zadrugah in obratih za sodelovanje je jasno določeno. S skupnim delom in sredstvi naj bi gospodarili skupno. To naj bi se uresničevalo tudi pri določanju oblik in vsebine proizvodnega sodelovanja, kontroli, kako jih podpisniki izpolnjujejo, dogovarjanju med zadrugo in mlekarno, klavnico in drugimi prevzemniki kmetijskih pridelkov. Dobra zadruga podpira vse dovoljene in priporočane oblike združevanja kmetov od raznih kmečkih skupnosti do vzajemnega varstva živine. Kdor temu nasprotuje, krši pravice kmetov. Pa so tudi taki. Nekateri celo grozijo kmetom z izključitvijo iz zadruge.

Vzajemno varstvo živine je prav tako zadržna dejavnost kot druge kmečke skupnosti od strojnih do proizvodnih. Neka-

SAPPORO — Točno opoldne je odjeknila strahovita eksplozija v enem izmed poslopij mestne uprave v japonskem mestu Sapporo. V nekaj trenutkih je ogenj, ki je izbruhnil po eksploziji, zajel skoraj celo stavbo in jo spremenil v žalostno pogorišče. Dve osebi sta izgubili življenje, več pa jih je bilo ranjenih. Menijo, da je eksplodirala na skrivaj podtaknjena bomba. Na sliki: gasilci na pogorišču. (Telefoto: UPI)

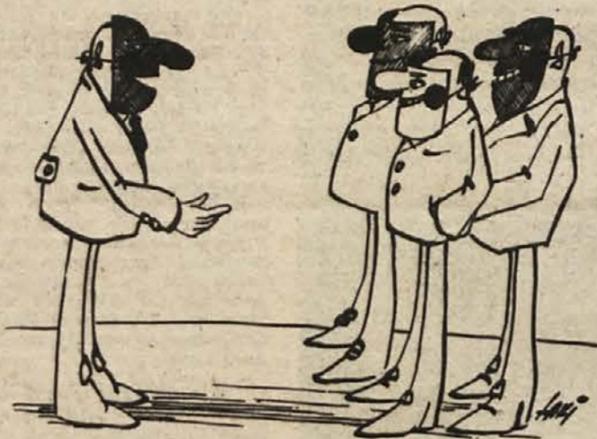
TELEGRAMI

MADRID — Španska vlada je predlagala parlamentu zakonski predlog, ki naj bi bil prvi korak k demokratizaciji političnega življenja v državi po smrti diktatorja Franca. S tem zakonom — prvim te vrste po koncu državljanske vojne v Španiji — so predvidene ponovno pravice do demonstracij ter političnih in javnih shodov v državi.

BONN — Predsednik zahodnonemške socialdemokratske stranke Willy Brandt je spet pozval koalicijskega partnerja, liberalce Hansa Dietricha Genscherja, naj nadaljuje koalicio tudi po splošnih volitvah 3. oktobra letos. Brandt je poudaril, da je sedanja sedem let trajajoča koalicio prinesla ZRN „družbeni mir“, zato bi lahko taka koalicio tudi po volitvah pomagala pri napredku države.

STOCKHOLM — Koordinacijsko telo za sodelovanje petih nordijskih držav „nordijski svet“ je popolnoma podprlo Islandijo v sporu z Veliko Britanijo o ribarjenju v ekonomski coni 200 milj. Svet je obsodil uporabo sile pri reševanju tega vprašanja. Svet je tudi poudaril življenjski pomen ribištva v islandskem gospodarstvu in se zavzel za nova pogajanja med Islandijo in Ve liko Britanijo.

IZ ZADNJEGA PAVLIHE

— Zdej, tovariši, je prilika, da poveste vse, kar mislite...

25. kongres komunistične partije Sovjetske zveze v Moskvi je v središču pozornosti ne samo sovjetskih državljanov, marveč tudi svetovne javnosti. Novinarji, ki poročajo s kongresa, pa so odkrili tudi nekatere zanimivosti, med katerimi je še posebej opazna naslednja: osrednji sovjetski časopis, moskovska „Pravda“, ki edina objavlja vse govore s kongresa, objavlja misli nekaterih razpravljavcev nekoliko spremenjene. Gre seveda za tiste govornike, ki ne govorijo v ruskem jeziku in je treba njihove govore kasneje prevajati — pri tem pa ti prevodi niso vselej taki, kot bi morali biti. To velja zlasti za govore tistih šefov tujih delegacij, ki se razlikujejo od uradnih sovjetskih stališč glede nekaterih tem. Tako se je zgodilo vodji italijanske delegacije in tudi nekaterim drugim, da niso mogli v „Pravdi“ prečitati natanko tistega, kar so dan prej povedali v kongresni dvorani... nerodno prevajanje...

Precej pozornosti pa je vzbudila tudi neka novica, objavljena v glavnem mestu Albanije Tirani, v kateri, kot poročajo zahodni časopisi, terjajo od državljanov, ki imajo „nepriemerne“ priimke, naj jih spremenijo. V zvezi s tem so albanske oblasti izdale tudi zakon, ki veleva, da morajo do konca leta vsi državljani z „nepriemernimi“ (estetsko, moralno in drugače) imeni, le-te zamenjati. Razlogi podrobneje niso navedeni, ravno tako pa ne tudi, katera imena so „nepriemerna“ in zakaj... skrivnost...

Medtem pa ni skoraj nobene skrivnosti glede obiska nekdanjega ameriškega predsednika Richarda Nixona v LR Kitajski, ki se je končal v začetku tega ttedna. Kitajci so Nixona sprejeli izjemno prisrčno, vendar pa so mu prav to v Beli hiši tudi najbolj zamerili. Predstavnik za tisk predsednika Geralda Forda je izjavil, da Bela hiša ni „zainteresirana za kakršnokoli informacijo, ki bi jo gospod Nixon lahko posredoval“ in dodal, naj Nixon, če že ima kaj povedati po povratku v Združene države Amerike, pove to kar ustreznemu oddelku zunanjega ministrstva... brez rokavic...

tedenski zunanjepolitični pregled

Petindvajseti kongres KP SZ se je prevesil v drugo polovico in podoba je, da se je zgodilo vse tisto najvažnejše, kar so od kongresa pričakovali.

Kongres je potrdil pričakovana japonskih komunistov.

Medtem ko so v kremeljski kongresni dvorani po pričakovanju potrdili dosedanje usmeritve sovjetske partije tako na notranjepolitičnem kot na zunanjepolitičnem področju in opazovalci niso imeli priložnosti zabeležiti presenečenja ne na enem ne na drugem, so nastopi nekaterih vodij gostujočih delegacij vnesli v razpravo vsaj za domače občinstvo dokaj presenetljive odtenke.

Sovjetski komunisti so v svojih dosedanjih razpravah na kongresu potrdili osnovne postavke uvodnega referata generalnega sekretarja Leonida Brežnjeva, kar pomeni, da so se opredelili za nekoliko bolj poudarjen centralizem v sovjetskem gospodarskem in družbenopolitičnem življenju ter nadaljevanje politike popuščanja napetosti v mednarodnih odnosih. Sledeje bo, sodeč po kongresnih dokumentih, ostala osnova sovjetske zunanje politike tudi v prihodnje.

Ob tem so Leonid Brežnjevi in drugi sovjetski voditelji ne brez samozavesti poudarili velike dosežke pri razvoju industrije in nekaterih drugih gospodarskih panog, pri čemer pa so hkrati morali ugotoviti, da se s podobnimi uspehi ne morejo pohvaliti tudi v kmetijstvu, ki ostaja kroničen bolnik sovjetskega gospodarstva kljub neverjetnim investicijam v minulih letih.

Zunanjepolitična usmeritev sovjetske partije ostaja na ravni že znanih postavk: ideološkega boja s kapitalističnim zahodom ob hkratnem vztrajanju na dententu. Tu ni kongres prinesel nič novega in presenetljivega.

Za nekatere opazovalce pa so bili izredno presenetljivi govori šefov italijanske in francoske komunistične partije pa tudi nekaterih drugih. Vsi ti so namreč neomajno vztrajali na pravici, da neodvisno od vpliva sovjetske partije — in celo ideologije — nadaljujejo lasten razvoj v svojih posebnih pogojih.

Ob tem so zlasti francoski in italijanski komunisti — kar za njihove sovjetske gostitelje ni bilo vselej prijetno — izrazito poudarjali svoje želje po osebnih svobodah in političnem pluralizmu, pri čemer so se Francozi v celoti javno odrekli pojma „diktatura proletariata“.

To ni ostalo brez odmeva v krogih sovjetske in nekaterih drugih vzhodnoevropskih partij, ko je generalni sekretar KP SZ Leonid Brežnjevi (ne da bi si o-

poimensko navedel, na koga misli) v svojem govoru omenil, da nekatere komunistične partije vztrajajo pri „političnem oportunitizmu“.

Veliko pozornost je vzbudil tudi govor vodje jugoslovanske delegacije Staneta Dolanca, ki je poudaril med drugim zlasti željo jugoslovanskih komunistov, da sodelujejo na že znanih

Kongresna opozorila

načelih obojestranskega spoštovanja, nevmešavanja v notranje zadeve, suverenosti in pravice, da uveljavljamo svoj razvoj v posebnih jugoslovanskih okoliščinah.

V času, ko to poročamo, kongres nadaljuje delo, pa bomo o sklepkih in izvolitvah osrednjih partijskih organov poročali prihodnjic.

TRMOGLAVO VZTRAJANJE

Vodilne avstrijske politične stranke so na dunajskem sestanku sklenile predlagati avstrijskemu parlamentu predlog zakona o posebnem štetju slovenske manjšine.

S tem vnašajo v odnose med dvema sosednima državama znova elemente nezahvalne napetosti, saj je znano, da se Jugoslavija odločno bori zoper sleherno preštevavanje slovenske manjšine v Avstriji in da to postavlja kot enega osnovnih pogojev za dobre odnose s sosednjo republiko Avstrijo.

BEOGRAD — Na povabilo ZKJ in SZDLJ je prispela v Beograd delegacija vsegrškega socialističnega gibanja, ki jo vodi predsednik gibanja Andreas Papandreu. Med tridnevним obiskom v Jugoslaviji bodo gostje iz Grčije imeli pogovore s predstavniki zveze komunistov in socialistične zveze, nato pa v skupščini SFRJ in v nekaterih večjih delovnih organizacijah.

NEW YORK — Generalni sekretar OZN Kurt Waldheim je pozval mednarodno javnost, naj pomaga žrtvam večmesečnih spopadov v Libanonu. Waldheim je izjavil, da bi do konca leta potrebovali okoli petdeset milijonov dolarjev pomoči.

tedenski notranjepolitični pregled - tedenski notranjepolitični pregled

Republiška skupščina, katere zbori so zasedali sredi prejšnjega tedna, je med drugim z veliko pozornostjo tudi obravnavala delovanje delegatskega sistema in razvoj delegatskih odnosov pri nas. Delegatski sistem ter odnosi v samoupravnih organizacijah ter skupnostih, in občinskih in v republiški skupščini so se izkazali kot neločljiv sestavni del naših ustavno začrtanih družbenih odnosov, delegatstvo pa je s tem povsem upravičilo svoj obstoj — je v ekspozeju delegatom republiške skupščine dejal predsednik zbora združenega dela Štefan Nemeč.

Plod tokratne skupščinske razprave o delegatstvu in razvoju delegatskih odnosov je bilo priporočilo, naj bi ustanovili občasne skupine delegatov, ki bi za delovanje skupščine spremljale posamezna družbena področja. Tako bi tem delegatskim skupinam omogočili, da bi zares brez prekinitev spremljali določeno problematiko ter aktivno sodelovali pri njenem razreševanju. V razpravi je bila izražena tudi ocena, da konference delegacij še niso postale resnični sestavni del vseh naših samoupravnih odnosov — kar z drugimi besedami pomeni, da se bo treba v posameznih okoljih še nadalje spoprijemati z odpori proti takšnemu (nujnemu) načinu dela ob sprejemanju vseh odločitev, ki so pravica in dolžnost samoupravljalcev in njihovih delegatov. Za to pa bo seveda treba uresničiti cilj, za katerega se zavzemamo vse od uveljavitve novih družbenih odnosov: treba bo delegatom zagotoviti celovito, razumljivo in ustrezno informiranost, da bodo le-ti lahko zares odgovorno odločali povsod tam, kjer so potrebne samoupravne rešitve.

Zvezi izvršni svet je v začetku minulega tedna po uskladitvi stališč republik in pokrajin sprejel predlog novega carinskega zakona. S tem zakonom (ter z zakonom o carinskih tarifih, ki pa ga še oblikujejo) se pri nas poraja nov carinski sistem v skladu z načeli enot-

nega jugoslovanskega gospodarstva oziroma enotnih načel gospodarjenja, kakor je to zapisano tudi v ustavnih določilih.

Sredi tedna je ZIS zasedal še enkrat — med drugim je imel na tej seji na dnevnem redu obravnavo nekaterih vprašanj v zvezi z usklajevanjem izvajanja politike cen za letošnje leto. ZIS je ob tem opozoril, da posamezne zahteve po zvišanju cen (ki jih terja mnogo OZD) nikakor ne sodijo v tisti okvir letošnje politike cen, ki smo ga skupno potrdili s sprejemom letošnje razvojne resolucije za vsa država.

truno
zasidrano
delegatstvo

Temu vprašanju — zahtevkom po nadaljnem zviševanju cen, kar smo doslej uspeli vsaj kolikor toliko zaustaviti — so prejšnji teden dali svoj poudarek tudi v svetu jugoslovanskih sindikatov. Ugotovitev je, da se (po januarskem zatišju) že od februarja dalje spet večja pritisk na cene — s čemer želijo nekateri proizvajalci reševati svoje poslovne napake, nizko produktivnost, slabo organizacijo dela in še druge slabosti svojega poslovanja. To utegne razvrednotiti dosežene rezultate, ki smo si jih vendarle priborili v bitki s cenami — so opozorili na seji sveta sindika-

to — in zaradi tega moramo takšne poskuse obravnavati z vso zavzetostjo. ZIS je treba preprijeti v njegovi bitki za celotno stabilizacijo našega gospodarstva, so poudarili na sindikatih, saj je to edina pot, ki nam omogoča realno boljšanje gospodarskega stanja. Zahtevki po povečanju cen so neupravičeni in pretirani — zato se jim je treba odločno postaviti po robu, so menili.

Na seji republiškega izvršnega sveta (prejšnji petek) pa so med drugim poudarili, da se pri nas mnoge OZD, ki kot upniki z drugimi organizacijami nimajo docela poravnanih računov, očitno ne zavedajo povsem, v kako resnem položaju se utegnejo znajti, ko bo začel veljati nov sistem plačane realizacije v medsebojnem poslovanju. To bo, kot vemo, že prav kmalu (že z začetkom aprila), pa je zategadelj nujno posvetiti prehodu na nov obračunski sistem kar največjo pozornost. Gre za težavno družbeno akcijo, katere nosilci bodo vse TOZD, pri tem pa moramo to akcijo podpreti s celotno aktivnostjo vseh socialističnih sil na vseh ravneh — to so poudarili tudi na seji pristojne komisije izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ, ko so obravnavali to pereče vprašanje našega gospodarskega sistema.

Dosedanja pomoč Kozjanskemu ni bila zadostna — to je bila ocena, podkrepljena podatki, ki so jo obravnavali na minulem zasedanju republiške skupščine. Sprejeti so bili predlogi za sistemsko zagotavljanje pomoči prizadetemu Kozjanskemu, ki si še ni odpomoglo od zannega potresa. Letos bomo v ta namen izdvojili 75 % republiških solidarnostnih sredstev, za redno pomoč Kozjanskemu pa bo sprejet poseben zakon, ki bo veljal nadaljnji dve leti, od letošnjega aprila dalje.

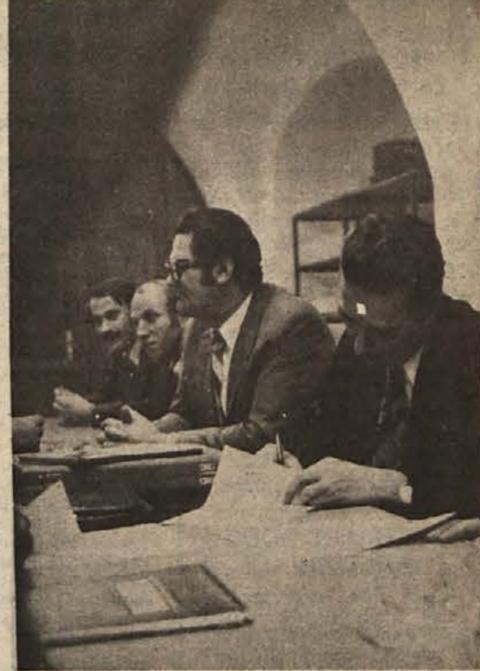
Ocene, kakšna bo letošnja spomladanska setev v Vojvodini, so razveseljive. Računati je, da bodo na pomlad posejali še več kot milijon hektarov vojvodinskih polj z različnimi kmetijskimi kulturami, tako da bi letos utegnili doseči (kot ocenjujejo po vseh napovedih) res rekordno proizvodnjo hrane — pšenice ter drugih žitaric, pa sladkorne pese, sončnice in drugega.

Se posebnega zanimanja je bilo med člani novomeske podružnice Slovenskega zdravniškega društva in člani okulistične sekcije SZD na strokovnem sestanku v Šmarjenskih Toplicah prejšnjo sredo deležno predavanje dr. Vesne Morelove (prva z leve) o uspešni presaditvi očesne roženice na očesnem oddelku novomeske bolnišnice. Več kot šestdeset zdravnikov si je potek te v Sloveniji edinstvene operacije lahko ogledalo s pomočjo diapozitivov, ki so spremljali predavanje Poročilo o strokovnem sestanku objavljamo na prvi strani. (Foto: A. Bartelj)

Kako doseči, da bi zaživel delegatski sistem? Zakaj informacije ne krožijo pravočasno? Kako aktivirati bazo v neposrednem odločanju? To so samo nekatera od vprašanj, na katera so poskušali odgovoriti na posvetovanju predstavnikov OBS in SIS v tovarni Novoles v Straži. (Foto: Krasko)

V Kostanjevici bo „Iskra“ zgradila tovarno za 200 delavcev. Kolektiv „Laboda“ ji je posodil obrabo tri milijone dinarjev. V novem Iskrinem obratu bo že prihodnje leto zaposlenih 80 ljudi. Slika prikazuje nedavni podpis pogodbe, ki sta jo sklenila „Iskra“ in „Labod“. (Foto: J. Teppey)

30 MILIJONOV NOVOLESOVE TOPLARNE

Novolesova toplarna, ki obratuje že 5 let, je proslavila v četrtek 26. februarja, pomemben delovni jubilej, proizvedla je 30-milijonto kilovatno uro. Toplarna razen električne energije proizvaja še paro in komprimiran zrak. Za Novoles „izdela“ več kot 60 % električne energije, s tem prihrani podjetje velike denarje. Ta prihranek je bil občuten zlasti v letu 1974, ko so ostala podjetja morala občasno stati zaradi redukcije električnega toka. Pohvale vredno je tudi to, da toplarna „je“ lesne odpadke in sekance. Tako v Novolesu varčujejo dvakratno, uporabljajo odpadke in proizvajajo električno energijo za lastne potrebe. V petih letih obratovanja ni toplarna niti enkrat stala zaradi okvare.

NI ZANIMANJA ZA KRUH BLIŽE DOMU?

Trebanjska industrija montažnih objektov Trimu je lani pripravila v Dobriču sestanek z delavci, ki se vozijo iz te krajevne skupnosti na delo v oddaljene kraje. Z udeležbo so bili še kar zadovoljni, saj jih je prišlo 35, končni uspeh pa je bil skromen: V Trimu so dobili le nekaj nekvalificiranih delavcev. Ugotavljajo, da so se ljudje navadili na dolge vožnje na delo v Ljubljano in nazaj. Marsikdo se namreč oklepa internih kvalifikacij, ki so jih dosegli na starih delovnih mestih. Podobno je tudi z zaposlenimi iz Veliškega Gabra in okolice.

Dodatek „vidi“ še nekaj naših cest

Kaže, da bomo „barko“, ki se imenuje „Srednjeročni program vzdrževanja, rekonstrukcij, modernizacij in gradenj magistralnih in regionalnih cest v Sloveniji v obdobju 1976 - 78“ po dolgotrajnih usklajevanjih in razpravah končno se

vidno iz zadnjih poročil o javni razpravi, je tudi kočevska občina pisno obvestila republiško skupnost za ceste, da podpira razpis posojila za ceste in predlagano razporeditev prometnega davka, ne pa predložena srednjeročnega načrta (načrta po programu 1).

Za občine in uporabnike cest bo najbolj zanimivo, kaj je kot dodatek zdaj še predlagano v srednjeročni načrt. Izmed množice dodatnih predlogov so iz naše regije prišli v srednjeročni program še naslednji cestni odseki: Kočevje - Dvor, vendar le v dolžini 8,15 km, Livold - Brezovica (8 km), Stari trg - Fara (2 km), Hrib - Trava (2), Sodražica - Hrib (3,4), partizanska magistrala (27,6 milijona din), Brezovica - Kanižarica (3,5 km), Drašiči - meja SRH (1,5), Trebnje - Novo mesto (4,60), Adlešiči - Vinica in še nekaj cest skozi naselje, vse v skupni vrednosti 69,8 milijona dinarjev.

Upošteva se te dodatke, bo imela novomeska regija do konca srednjeročnega obdobja 78 odstotkov regionalnih cest moderniziranih, lani pa jih je imela 46,8 odstotka. To bo lep napredek. V posameznih občinah bo slika seveda kaj različna: Brežice bodo imele posodobljenih 98,5 odst. regionalnih cest, Kočevje 53,5, Krško 88,9, Metlika 92,3, Novo mesto 93, Ribnica 59,9, Sevnica 59,8, Črnomelj 71,3, Trebnje 87,4 odstotka.

Vse to seveda le, če bomo vplačali predvideno ljudsko posojilo za ceste.

denarja, kakor so jih vložili. Iako so denar dvigali pri poštah, vendar je taka goljufija le v nekaj primerih uspela in še to le za manjše zneske.

Po podatkih občinskega tožilstva v Novem mestu je bilo v štirih dolenjskih občinah v preteklem letu tudi precej več odvzemov motornih vozil, več je bilo neupravičene porabe, pač pa je število poneverb ostalo na isti ravni.

Gospodarski kriminal nasploh po svojem obsegu ni v omembe vrednem porastu v primeri s prejšnjim letom, verjetno pa je, da so k temu pripomogle tudi številne preventivne akcije in ukrepi, med drugim: obravnava gospodarskega kriminala, raziskovanje teh primerov in kaznovanje krivcev ima prednost tako na tožilstvu, kot pri preiskovalnih organih in na sodišču ravno zato, da bi bila hitra kazen učinkovita.

Dolenjska: kakšna je perspektiva?

Zakaj kasni načrt

Po izjavi magistra Mušiča, direktorja slovenskega urbanističnega inštituta, je prvi del prostorskega načrta za Dolenjsko napisan in pripravljen za javno razpravo. Medobčinski strokovnim in družbenopolitičnim dejavnikom ter razpravljalcem v črnomaljski, metliški, novomeški in trebanjski občini ga bodo v presojo poslali čez kakšen teden.

Tako iz urbanističnega inštituta kot iz republiškega zavoda za družbeno načrtovanje, ki pogodbeno pripravljata dolenjski regionalni prostorski načrt, se slišijo govornice, da je reševanje take naloge „vražji posel“. Naloga naj bi bila težja in zapletena predvsem zato, ker reševalci nimajo pri roki nič drugega kot ustavno vodilo za to področje, saj zakon, ki bo uredil ta vprašanja, še nastaja.

Kot je bilo razbrati iz pojasnil, ki so jim prejšnji teden v Črnomlju pristujni delegati medobčinske skupščine, nastaja regionalni prostorski načrt tako, da hkrati upošteva, oziroma obravnava več vidikov. Strokovnjaki pravijo temu nova metodologija in je do zdaj menda niso še nikjer uporabili. Zato trdijo, da

bodo postopki in načela pri sestavi dolenjskega načrta preizkusni. To pomeni, da nameravajo metodologijo in izkušnje pri tej nalogi uporabiti še za ostale slovenske naročnike - regije.

Novi medobčinski „župan“ inž. Martin Janžekovič, ki vodi komisijo za pripravo tega načrta, meni, da ni nič usodnega, če „z nalogo nekoliko kasnimo“, saj je navsezadnje treba upoštevati, da gre zdaj tudi za preobrazbo načrtovanja in da ni še nobenih izkušenj ali zgledov.

I. ZORAN

Brez besed
(Jagodič, Prosvetni delavec)

pripravljali h kraju. Postopek je dolg in težaven, vendar nujno tak, če hočemo imeti načrt, ki bo kar najbolj ustrezal neštetim željam in potrebam, ki jih prav na področju cestnega gospodarstva še dolgo ne bo zmanjkalo.

Dolenjska je prizadevno sodelovala v razpravah z željo, da bi zase „odrezala ustrezen kos“ - seveda v skladu s kriteriji. Modernizacija cest ogromno stane, znesek, namenjen cestam, pa je omejen. Kočevje je celo nekajkrat protestiralo, ker se ni strinjalo, da bi po preteku srednjeročnega obdobja imelo komaj polovico regionalnih cest posodobljenih, medtem ko bi jih druge občine (tudi naše) imele mnogo več. Kot je raz-

Plačilo izgub

O pokrivanju izgub na železnici in v elektro gospodarstvu so zastavili kočevski komunisti več vprašanj sekretarju IK predsedstva CK ZKS Francu Sentincu, ki jih je obiskal med zadnjim seminarjem.

Iz odgovorov tov. Setinca se je dalo razbrati, da pač železnico, elektro gospodarstvo, zdravstvo itd. potrebujemo, zato smo tudi dolžni poskrbeti, da bodo te dejavnosti še naprej delovale.

Pokrivanje izgub pa je možno na samoupravni osnovi (samoupravno sporazumevanje) ali zakonski osnovi, se pravi, da višji organ predpiše, kako je treba sredstva za pokrivanje izgube zbrati. Ker smo samoupravna družba seveda pričakujemo, da bo pokrivanje izgube potekalo na osnovi samoupravnega sporazumevanja.

Vendar samoupravno sporazumevanje ne pomeni, da mora družba pristati na vsako ceno storitev teh dejavnosti in brez pogojev. Potrošniki oziroma plačniki uslug gotovo lahko o, ozorijo tudi na slabosti in napake v posameznih dejavnostih, na slabo organizacijo dela, lahko zahtevajo razne podatke in seveda tudi programe razvoja teh dejavnosti. Se pravi, da lahko dajo poravniki in plačniki za povišanje cen oziroma za pokrivanje izgube tudi pogojno soglasje. To pomeni, da pristanejo na pokrivanje izgube, če bodo odpravljene te in one slabosti, izdelan program razvoja itd. Predstavniki posameznih dejavnosti morajo biti pripravljene, da bodo dali odgovore na vsa, tudi na neprijetna vprašanja potrošnikov, če njihova dejavnost ne deluje dobro.

Vse to pa pomeni tudi, da ni dovolj reči: „Ne podpisim sporazuma“, ampak je treba predlagati izboljšave in rešitve.

J. PRIMC

Dražja elektrika

Republiškemu izvršnemu svetu predlagamo, naj prižge zeleno luč za podražitev električne energije. Tako so sklenili prejšnji teden na seji skupščine samoupravne interesne skupnosti za elektro gospodarstvo Slovenije, potem ko niso našli drugačnega izhoda iz težavnega položaja, v katerem je že dalj časa slovensko elektro gospodarstvo.

Skupščina je predlagala, naj bi električno energijo podražili za 17,5 odstotka od 1. januarja 1976 naprej. Vendar tako, da bi za gospodinjstva veljala le za 14 odstotkov višja cena. Če pa elektrike ne bo mogoče podražiti za nazaj, je skupščina predlagala, naj bi jo podražili s 1. marcem, v tem primeru pa za 22,17 odstotka, od tega za gospodinjstva za 17,18 odst.

In kakšna bo cena v primerjavi s svetovnimi cenami električne energije? Po tej podražitvi, ki je skorajda že povsem verjetna, bomo morali plačevati kilovatno uro po 35,46 din, skupaj z energijskim prispevkom pa po 90,29 din za eno kilovatno uro. To pa je znesek, ki ne zaostaja za evropskimi cenami.

„Pol“ sporazuma že v žepu

Samoupravni sporazum o gradnji Dijaškega doma Majde Silc v Smihelu so do zdaj sprejeli v črnomaljski in metliški občini. Kot meni inž. Martin Janžekovič, novi predsednik medobčinske skupščine za Dolenjsko, Belokranjci tega niso storili zaradi posebne naklonjenosti, ampak je rezultat treznega razmisleka in pristopa. „Bela krajina se namreč zaveda, da lahko mnoga vprašanja uredi le ob pomoči vseh občin v regiji, sem pa prav gotovo sodi tudi vprašanje šolstva in seveda zgraditev dijaškega doma.“

V novomeški in trebanjski občini še niso dosegli potrebni dve tretjini „glasov“ delovnih ljudi. Čeprav si družbenopolitične organizacije prizadevajo, da bi združeno delo čimprej podpisalo ta samoupravni sporazum, je očitno, da v Novem mestu in Trebnjem ne gre tako lahko. Po mnenju akciskega odbora, ki je zadolžen za usmerjanje prizadevanj, da bi čimprej zbrali in združili sredstva za dijaški dom, so slabši uspehi v teh dveh občinah zaradi pomanjkljiv

Več goljufij

Malo manj kot četrtina vseh vložnih obtožb občinskega tožilstva v Novem mestu se v preteklem letu nanaša na gospodarski kriminal. Ugotovili so, da se je občutno povečalo število kaznivih dejanj na škodo družbenega premoženja. Medtem ko so imeli v letu 1974 opravka samo z dvema goljufijama, jih je bilo lani kar 20. Večina goljufij je bila storjenih hkrati s kaznivim dejanjem ponarejanja listin.

Več ljudi je namreč prišlo na misel, da bi pe vrejali hranilne knjižice, kamor so pisovali večje vsote

Lepi govori ga ne bodo prebudili, kvečjemu tale zvenket...

/Karikatura: Marjan Bregar/

credno je zapisati...

Dr. Stipe Suver, eden najbolj vidnih hrvatskih partijskih voditeljev, je te dni v VUS objavil članek, ki bi zaslužil večjo pozornost, kot je bil deležen. Ni zapel nekritičnega slavospeva našemu delovnemu človeku (kar tolikokrat slišimo), marveč se je v njem lotil naše družbene, samoupravljaljske, delovne zavesti.

Boleč razkorak

Naša socialistična ladja bi vsekakor uspešneje plula h končni uresničitvi naših socialističnih idealov, ko bi velika delovna večina družbe še pogumneje, na podlagi svojega samoupravljaljskega položaja terjala in branila svoje pravice. Vendar bi se v njenih vrstah hkrati morala krepkeje razvijati tudi zavest o dolžnostih, o delovnih, družbenih, samoupravljaljskih dolžnostih. Tremtno je zavest o pravicah pri vseh naših ljudeh izredno razvita, zavest o dolžnostih pa je še v povojih. Tako je zapisal, potem ko je nanizal vrsto primerov od hlinjenih boleznih, neupravičenih zahtev po beneficirani delovni dobi, zaščite slabih delavcev in delomvržnežev, lažne solidarnosti - pa do splošnega zanemarjanja delovne dolžnosti, kar vse priča, da je zavest o dolžnostih v mnogih primerih res šele na začetku.

Ta razkorak, to boleče zaostajanje zavesti o dolžnostih je po našem mnenju močno pripomoglo, da je začela pešati delovna storilnost in splošna družbena učinkovitost, pa če kdo še tako hoče to tajiti. Na srečo se v delovnih kolektivih, kjer so odvisni od uspeha svojega dela, že zavedajo tega. Vendar najbrž to še ni dovolj. Ko so na primer v novomeški tovarni zdravil Krka ugotovili, da vsak dan zaradi bolniške manjka kar 163 delavcev (povprečno jih dela 1637) - če upoštevamo vse izgube, pa manjka celo 392 delavcev - so v tovarniškem listu udarili plat zvona. Toda vprašanje je, ali bodo pri odpravljanju nedela tudi dovolj učinkoviti, če se bo tolikšen razkorak med zavestjo o pravicah in dolžnostjo nadaljeval kot splošna praksa v naši družbi. Praksa, ki spodkopuje naše ideale bolj, kot si površno predstavljamo.

M. LEGAN

Minuli ponedeljek se je začel v Dolenjskih Toplicah osmi dvomesečni politični tečaj, ki so ga pripravili Zveza sindikatov Slovenije, Zveza socialistične mladine Slovenije in center za družbeno izobraževanje. Prvega dneva tečaja so se udeležili tudi predstavniki organizatorjev in družbenopolitičnih in gospodarskih organizacij iz Novega mesta in Dolenjskih Toplic. Tečaj – končal se bo 8. maja – obiskuje 51 tečajnikov iz vse Slovenije.

NA OGLED BODO MALE ŽIVALI

Okoli 300 rejcev različnih malih živali bo na razstavi (odprta bo 5., 6. in 7. marca od 9. do 20. ure) v novomeški športni dvorani pokazalo barvito pava, zlatega fazana, lepoto kanarčkovega petja in posebnosti mnogih drugih malih živali. Na ogled bodo različni domači kuncici in vrsta golobov. Tako bo klub rejcev golobov – pismonoš, „Sel“ iz Ljubljane, ki pomaga pri pripravi razstave, pokazal najboljše pismonoše, ki so v larski sezoni zmagovali na nebu med Beogradom in Ljubljano. Podobne razstave, na kateri bodo sodelovali rejci s področja porečja Krke, že dolgo ni bilo, zato je upati, da bo zanimanje zanj precejšnje. Razstava bo hkrati pomenila tudi uradni začetek plodnega dela društva, ki bo imelo danes ob 18. uri ustanovni občni zbor v sejni sobi novomeške športne dvorane.

JOZE PEČNIK

V megli samo droben kriminal

„Delavska kontrola je še vedno mrtva“, pravi Niko Bricelj, načelnik UJV Novo mesto

Na območju štirih dolenjskih občin kriminal v splošnem upada, obenem pa je ostalo lani nekaj več kaznivih dejanj neodkritih. V številkah povedano, gre za 6,6-odstotni padec kriminalitete in za 34 odstotkov nepojasnjenih kaznivih dejanj. Čemu je to pripisati in kakšne izkušnje je imela UJV v minulem letu z gospodarskim kriminalom, je v pogovoru povedal Niko Bricelj, načelnik UJV Novo mesto.

– Kje je vzrok, da je v poprečju, sicer pa različno po občinah, ostala zavita v meglo tretjina kaznivih dejanj?

„Manjka nam ljudi, drugi so preveč obremenjeni z delom. Neodkrit pa je ostal v glavnem droben kriminal, kamor sodijo kurje tatvine, vlomi z manjšimi ugrabki, tatvine koles, mopedov. V ta dejanja so včasih vpleteni tudi potujoči storilci, ki jim je še težje priti na sled. V nasprotju s tem pa so vsa teža kazniva dejanja odkrita in storilci so znani.“

Foto: Niko Bricelj

– Je po vaši oceni več gospodarsko poslovnega kriminala, kot ga kažejo številke, in zakaj ta ostaja nepojasnen, dokler nekega dne ne pride do presečenj v posameznih kolektivih?

„Obpravnavi gospodarskega kriminala dajemo prednost in skušamo odkriti čimveč tovrstnih kaznivih dejanj. Ko je dejanje znano, navd-

no hitro izvemo tudi za storilce. Lani se je število primerov gospodarskega kriminala gibalo v „normalnih mejah“. Domnevamo pa, da je precej takih primerov, za katere se ne vemo, ker se kazniva dejanja dogajajo v ožjem krogu. Morda gre ponekod tudi za primere podkupovanja, vendar je tu še težje priti do dokazov, ker običajno oba partnerja molčita.“

– Kako ocenjujete dosežanje delo delavskih kontrol, ki bi ob natančnejšem delu lahko mnogo čemu prilele na sled?

„Ugotovljamo, da so bile delavske kontrole ustanovljene, vendar je pri njih mrtvilo. Morda so izjeme, toda v splošnem kaj dlje od ustanovitve še niso nikjer prišli. Člani delavske kontrole bi morali imeti zelo razvit družbenopolitični čut in posluš. Če tega ni, tudi njihovi sestanki niso plodni.“

– Ima upadanje kriminalitete morda svoj vzrok tudi v družbeni samozasčiti, s katero so se občani že precej seznanili?

„Padec kriminala pripisujem deloma pospešeni aktivnosti naših delavcev, posebno temu, da se je naša prisotnost v zadnjih dveh letih močno povečala na terenu. Prav gotovo pa ima ugoden vpliv tudi akcija družbene samozasčite. Ljudje so začeli raje sodelovati z nami, bolj se zanimajo za svojo varnost in varnost okolja ter družbe, v kateri živijo. Pomembno pa se nam zdi, da je lani kriminal tudi pri Romih upadel za 27 odstotkov. Pozna se, da so začeli v novomeški občini organizirano delati z Romi, da je več zaposlenih, da se otroci šolajo in da skušajo rešiti tudi vprašanje njihove naselitve.“

– Kako pa je s prekrški zoper javni red in mir – mar še

vedno drži, da so izgredekni običajno pod vplivom alkohola?

„Tudi pri prekrških zoper javni red in mir je šlo lani že za tradicionalno upadanje primerov. Ze več let pa opažamo, da je polovica storilcev teh prekrškov vinjena. Mislim, da smo premalo naredili za pregon gostincev, ki vinjenim točijo alkohol. Med 955 lani storjenimi prekrški zoper javni red in mir se jih je nad polovico zgodilo v gostinskih lokalih, medtem ko je bilo v vseh štirih občinah samo 12 gostincev prijavljenih zaradi točenja alkohola vinjenim osebam. Gre za hudo nesorazmerje. Gosta marsikje nalivajo s piščo, ko pa postane nasilen, kličejo na pomoč miličnike.“

– Kaj lahko poveste o preventivi v vaši službi in letošnjih obetih?

„Lani smo imeli 5 večjih preventivnih akcij, v katerih je bilo pregledanih 315 gospodarskih objektov in 37 gostišč. Izdali smo 37 pismenih opozoril delovnim organizacijam, če je bilo ugotovljeno, da na primer vratarja ni bilo na delovnem mestu, da so objekti ali stroji slabo zavaro- vani in podobno. Za manjše napake pa so naši delavci izrekli 75 ustnih opozoril. Letos bomo s takimi in še drugimi preventivnimi akcijami nadaljevali, upam pa tudi, da se bo družbeno samozasčita še bolj ukoreninila. Le tako bo poskrbljeno za varno počutje občanov in njihovega ter družbenega imetja. Nadejam se tudi, da bomo nateletli še na boljše sodelovanje z občani in delovnimi organizacijami.“

R. B.

SENOVO POTREBUJE VEČJO DVORANO

Ob obletnici DPD Svoboda je bila 21. februarja v dvorani osnovne šole na Senovem prireditelj „Pokaži, kaj znaš“. Pripravili so jo člani VIS Galeb, ki deluje kot sekcija omenjenega društva. Sodelovali so recitatorji, pevci in instrumentalisti. Prireditelj je pritegnila precejšnjo pozornost občanov Senovega in okolice. Petčlanska žirija je najboljšim štirim nastopajočim podelila denarne nagrade, drugi pa so dobili darila. Vse so prispevale delovne organizacije, obrtna podjetja in nekatere trgovine s Senovega in iz Brestanice. Prireditelji so morali zaradi prostorske stiske zavrniti precej ljudi, ki so si hoteli ogledati nastopajoče. Najbolj vztrajni so stali na hodniku ali v garderobi, od koder pa niso videli ničesar. To je dovolj zgorelo dokaz, da so upravičene zahteve po gradnji večje dvorane, ki bi služila kulturnim namenom na Senovem. Zdej so prizadeti zlasti člani DPD Svoboda, TVD Partizan in posredno tudi občani. Za novo dvorano se bo treba odločiti z referendumom za samoprispevek, kajti pri zdajšnjih prostorskih razmetih je delovanje različnih sekcij pogosto le životarjenje. Tega pa si ne želi nihče, kajti to ni njihov namen.

VESNA ŽVAR

Nagrada tudi za „trg lakote“

V petek, 20. februarja, so pri Založbi Borec v Ljubljani podelili letošnje Kajuhove nagrade. Žirija je prejela 20 del. Kajuhova odličja in nagrade pa so prejeli: za izjemno zbirko revolucionarnih pesmi narodov vsega sveta „Vstanite sužnji“ je bila podeljena prva nagrada; prejeli so jo: Milan Apih, avtor Bilečanke, Radovan Gobec, Rafael Ajlec in Radoslav Hrovatin. Zbirka vsebuje 313 pesmi.

Drugo Kajuhovo nagrado so prejeli: France Suštaršič, prejšnji dolgoletni urednik TV 15, za roman „Trg lakote“, dr. Tone Ferenc za dokumentarno delo o delovanju protifašistične organizacije TIGR (Trst, Istra, Gorica, Reka). Drugo nagrado je prejel tudi anonimni avtor knjige „Na begu“.

Tretjo Kajuhovo nagrado sta prejeli Vida Tom-Lasičeva za dokumentarno knjigo „Radijska tehnika v službi narodnoosvobodilnega gibanja“, in Metka Krašovec za najuspešnejšo opremo knjige leta, ki jo je napisal Ladislav Klauta pod naslovom „Zaklenjena samota“. Za bralce iz občine Kočevje, Ribnica, ostalih dolenjskih občin in občine Cabar iz SRH bo še posebno

zanimiv Suštaršičev roman „Trg lakote“. Avtor si je s številnimi trpini delil trpko usodo v italijanskem koncentracijskem taborišču na otoku Rabu. Zato bo ta knjiga posebno zanimiva zlasti za preživle rabske internirance in njih svojce. Knjiga še ni v prodaji.

DIPLOMA ZA TABORNIKE

Taborniška četa „Dobravske žrtve“, ki jo sestavljajo pionirji iz Kapel in Dobove, je prejela ob zaključku seminarja za taborniške vodnike diplomu za prizadevno letu 1975.

Za vse bolezni še vedno velja načelo: „Bolje preprečiti, kakor lečiti.“ Pri alkoholni bolezni pride to načelo še posebno do veljave, če upoštevamo, do kakšnega srednjega spleta okoliščin mora priti, da alkoholik sploh začne resno razmišljati o zdravljenju. Koliko truda in razmeroma ugodnih pogojev pa mora šele biti, da se propadajoči alkoholik začne res zdraviti in da se potem uspešno in vsestransko rehabilitira. V tej zvezi zlahka razumemo stališče tistih ljudi, ki pravijo, da se nima smisla brigati za „aktivne“ alkoholike, saj so že tako zapisani propadu, temveč moramo vse sile usmeriti v preprečevanje alkoholizma. Takšno stališče pomeni samo izrazit primer odpora proti smiselno zastavljenemu protialkoholnemu boju, saj takšni ideologi protialkoholnega boja nikoli ne ponudijo znanstveno utemeljenih vsestranskih ukrepov za preprečevanje alkoholizma. Če pa že kaj takšnega ponudijo,

1. BREZ ALKOHOLA NI ALKOHOLIZMA

Število alkoholikov je odvisno od količine popitih alkoholnih pijač na prebivalca letno. Tam, kjer popijejo samo kakšen liter, imajo malo alkoholikov in obratno. Pri nas popijemo na leto okoli 15 litrov čistega (100-odst.) alkohola na prebivalca. S tem smo prekosili vse države v svetu – razen Francije (19,8 l).

Medtem ko je v Franciji težišče porabe alkohola na vinu (16,5 l čistega alkohola v obliki vina in 2,5 l žganih pijač), je pri nas prav obratno: na vino pride le 2,75 l čistega alkohola, na pivo okrog 0,7 l, ostalih 12 l čistega alkohola pa popijemo v obliki visoko koncentriranih, žganih alkoholnih pijač.

Kaj pomeni teh 15 l čistega alkohola? Če bi različne alkoholne pijače, ki jih pijemo pri nas, pretvorili v cviček (7,5-odstotni alkohol), bi prišlo na vsakega prebivalca (mišljeni so tudi dojenčki) 200 l cvička. Štiričlanski družini torej „pripada“ 800 l cvička na leto. In če žena in otroka ne pijeta, potem „mora“ oče spiti na leto 800 l cvička. Če pa ne pije, pride na soseda že 1600 l cvička. Ali nas ob teh številkah sploh lahko še preseneča dejstvo, da je pri nas 15% odraslih moških alkoholikov in da naslednjih 15% pije toliko, da jih že lahko uvrstimo v „resne kandidate“ za alkoholike. Če bi se na primer „odločili“, da v bodoče ne bi imeli več 80.000 alkoholikov, ampak „samo“ 40.000, bi morali verjetno zmanjšati tudi porabo alkohola vsaj za polovico. Kako to napraviti, pa bi nam morali razložiti gospodarstveniki, družboslovci, politologi in drugi strokovnjaki, ki spremljajo zakonitosti družbenega funkcioniranja. Najbolj bistvena pri tej razlagi pa bi bila natančna opredelitev tistih subjektivnih sil, ki bi vodile akcijo za 50-odstotno zmanjšanje

porabe alkoholnih pijač, s predpostavko seveda, da ne bi bile te sile, že zaradi opisanih odporov, v teku akcije poražene.

Nekateri se poskušajo izmuzniti bistvu tega problema na ta način, da začno razlagati teorijo o „pametnem“ in „zmernem“ uživanju alkoholnih pijač. Če to teorijo smiselno in dosledno izpeljemo oz. uporabimo, vidimo, da bi tistih 200 litrov cvička, ki jih „pripada“ vsakemu našemu občanu, morali tudi „pametno“ razdeliti, npr.: 400 litrov na očeta, 200 l na ženo in po 100 l na vsakega otroka. Kako sedaj teh 100 litrov razdeliti na 365 dni? Ponujata se dve skrajnosti: otrok naj bi se stokrat na leto opil z enim litrom cvička ali pa naj bi bil vsak dan „samo rahlo omamljen“ s približno 3 del cvička. Dalje: kdaj začeti z omamljanjem? Takoj po rojstvu, čez eno leto, dve ali šele po desetem letu starosti? Skrita nevarnost ene in druge skrajnosti pa je v tem, da bi določenemu odstotku ljudi v različnih obdobjih življenja prijala ena ali druga oblika omamljanja in bi želeli omamo ponavljati. To pomeni, da vsakršna oblika pitja alkohola pravzaprav ustvarja pogoje za nastanek odvisnosti od alkohola.

Temeljno spoznanje razglabljanja o tem problemu je: brez občutnega zmanjšanja količine alkoholnih pijač, porabljenih na prebivalca letno, ni pričakovati zmanjšanja števila alkoholikov oziroma problemov v zvezi z alkoholizmom nasploh.

Janez Barborič:

Ne le intelektualce, tudi delavce

Sindikati se ne zavzemamo za inventivno dejavnost zgolj zaradi akcije, temveč zaradi gospodarskih koristi, ki jih ta dejavnost prinaša. V času, ko se na vseh področjih vključujemo v akcijo stabilizacije, moramo še posebej poudariti povezanost inovacijske dejavnosti z akcijo stabilizacije kot njenim sestavnim delom. Zavedati se moramo, da je za uspešnost stabilizacije gospodarstva potrebna aktivizacija vseh naših ustvarjalnih sil, kar pomeni, da moramo v inventivno dejavnost pritegniti ne le intelektualce, ampak zlasti najširše delavske množice.

/Predsednik slovenskih sindikatov na seminarju v Dolenjskih Toplicah/

Marin Cetinič:

Vse z namenom: preprečiti zlorabe

Načela rotacije, deakumulacije funkcij in omejitve volilnosti v samoupravnih organih, organizacijah združenega dela, delegatskih skupščinah, družbenopolitičnih in družbenih organizacijah odpirajo širše možnosti za to, da bi vedno večje število ljudi lahko neposredno sodelovalo pri upravljanju družbenih poslov. Zato je treba ta načela v celoti praktično izvajati kot samoupravne družbene norme, ki izpodrivajo subjektivizem iz kadrovske politike, poleg tega pa spodbujajo progresivni razvoj družbenih odnosov in preprečujejo različne deformacije, monopoliziranje funkcij, rutinerstvo in samozadovoljnost. Rotacija in omejitve volilnosti nista in ne pomenita degradacije osebnosti v javnem življenju, čeprav ju ponekod s posebnim namenom tako razlagajo. Nasprotno, za nas sta to izredno revolucionarni in hkrati humani načeli, ki sta ostro naperjeni zoper vse birokratske in tehno-kratske uzurpacije, njun namen pa je zagotoviti popolno demokratizacijo kadrovske politike, najširšo izbiro kadrov in vsestransko preverjanje teh kadrov pri delu.

(Podpredsednik zveze konference SZDL na zadnji seji predsedstva ZK SZDI.)

Vladka Jan:

V družbi enakovredna kmečka žena

Obremenjenost v proizvodnji, gospodinjstvu in družini, pa tudi preživel pogled na njeno vlogo vklepajo kmečko ženo v vsakdanja opravila in ji jemljejo čas, voljo in možnosti za večje poseganje v družbeno dogajanje. S hitrejšim uvajanjem sodobne tehnologije in organizacije dela na kmečkih gospodarstvih, z razbremenitvijo v gospodinjstvu in z večjo skrbjo za otroško varstvo bodo tudi na vasi ustvarjeni objektivni pogoji in možnosti za večjo aktivizacijo kmečke žene v družbenem življenju. Delež, ki ga ima kmečka žena v proizvodnji in vzgoji, ji določa enakovredno mesto v samoupravnih družbi.

(Iz govora sekretarke sveta za vprašanja družbeno ekonomskega in političnega položaja žensk pri RK SZDL Slovenije na petkovi problemski konferenci)

2. ZDRAVLJENJE ALKOHOLIKOV JE NAJUČINKOVITEJŠE PREPREČEVANJE ALKOHOLIZMA

Videli smo že, da je alkoholizem svojevrstna nalezljiva bolezen. Alkoholik nerad pije sam (izjema so „solo pivci“ in velika večina žensk-alkoholičark), temveč vedno poskuša najti sebi primerno družbo, kar v naših razmerah nikakor ni težko, oz. svoje sodelavce, ženo in druge poskuša vpeljati v „bajni svet“ alkoholne omame. Zakaj? Več vzrokov je za to, glavni pa je naslednji: čim več alkoholikovih sodelavcev, in če se le da tudi šefov, je odvisnih od alkohola, tem večjo moč imajo alkoholiki. Njihovi „sovražniki“ jim ne bodo zlepa prišli do živega. Skratka: če jih je dovolj, bodo zlahka obvladali tiste, ki jim povzročajo težave pri zadovoljevanju njihove odvisnosti od alkohola.

Glavno leglo alkoholizma pa so družine alkoholikov, saj smo že omenili, da se do 40% otrok alkoholikov vda alkoholizmu. Če ima 80.000 slovenskih alkoholikov 200.000 otrok, bo v naslednji generaciji zanesljivo spet 80.000 alkoholikov (40% od 200.000 = 80.000). Na dlani je torej dejstvo, da o kakšnem resnem preprečevanju alkoholizma ne more biti niti govora, če se ne lotimo zdravljenja in družbene rehabilitacije množice alkoholikov in njihovih družin. Po-

udarek je na družini, saj morajo družinski člani spremeniti svoj odnos do alkohola in alkoholizma, drugače se bo kljub vsemu 40% otrok alkoholikov vdalo alkoholu.

Samo z zdravljenjem alkoholikov odstranimo poglavitni vir „okužbe“. Kot že rečeno, smatramo danes za pravo zdravljenje alkoholizma samo skupinsko družinsko obravnavo z dolgoletno usmeritvijo v polno in vsestransko rehabilitacijo tako alkoholika kot njegove družine. Seveda še nismo zmorni, razen občasno in v izjemnih primerih, vključiti neposredno v proces zdravljenja vse družinske člane, pač pa samo ključnega družinskega člana (zakonec, starši, brat ali sestra itd.). Prek njega posredno sodelujejo pri zdravljenju tudi drugi člani alkoholikove družine.

V družinah naših rehabilitiranih zdravilencev opažamo, da ne pijejo več, oz. pijejo neprimerno manj alkoholnih pijač kot pred začetkom zdravljenja. Svoji zdravljeni alkoholika so namreč iz človeške solidarnosti dolžni, da v prisotnosti zdravilca ne pijejo alkohola. Za tiste, ki morajo piti na skrivaj, pa pravimo, da je njihov čustveni odnos do alkohola problematičen in da so zato potrebni malo psihoterapevtske pomoči v klubu zdravljenih alkoholikov. Tako svoji zdravljeni prenehajo biti „zmerni“ pivci, kar je najzanesljivejša pot preprečevanja alkoholizma.

Partizanke Anke ni več

Umrila je partizanka Anka Furlan, poročena Muhvič, iz Pleš. Rojena je bila v Gustem lazu pri Brodu na Kolpi 1916. V Kočevju je končala meščansko šolo.

Anka Muhvič

Anton Muhvič in njegova žena Anka sta bila prva organizatorja vstaje in prva partizana iz svoje občine. Tudi njun dom je bil v Čabranški dolini prvi požgan. V partizane jima ni bilo treba iti zaradi kruha.

ANTON BOŽIČ

Vse, ki smo ga poznali, je globoko pretresla žalostna vest, da je po dolgotrajni bolezni 7. februarja prenehalo biti plemenito srce Antona Božiča — Kolarjevega Toneta.

Pokojni Tone se je rodil 1899 v kmečki družini v vasi Frluga v Gorjancih. Komaj 18-leten je moral v avstrijsko vojsko na italijansko fronto. Po končani prvi svetovni vojni se je izučil za tesarja ter postal vodja tesarske skupine, ki je več kot tri desetletja gradila kmečke domove in gospodarska poslopja v gorjanskih vaseh in Žumberku.

Tone je bil vedno nasmejan in pripravljen pomagati sočloveku. Kot zaveden Slovenec se je po napadu Nemčije med prvimi vključil v OF. Od spomladi 1942 do osvoboditve

je bila v njegovem domu na Frlugi izvidniška in obveščevalna postaja. Poleg gospodarja Toneta so v NOB sodelovali tudi njegove tri sestre in pet bratov. Njegov brat Martin je bil borec Cankarjeve brigade in je spomladi 1943 padel v Suhi krajini.

Po osvoboditvi je Anton Božič kot vodja tesarjev obnavljal požgane domačije, dokler ga ni bolezen priskočila na posteljo za celih sedem let.

Tone bo v naših spominih vedno ostal tak, kakršen je bil v prijateljnih in težkih dneh našega sodelovanja. Njegovi družini in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

FRANC DRAGAN

Tega sta imela. Tudi pod Italijani se jima ne bi slabo godilo, če bi marala biti z njimi. V partizane sta šla iz ljubezni do domovine in hrepenenja po svobodi.

Poleti 1941 so bili prvi sestanki Osvobodilne fronte v Čabranški dolini pri Muhvičevih. Muhvičeve vezi so bile tajno razpredene do Prezida, Drage, na kočevsko stran, do Broda, Gerova in Sušaka. Bilo je 17. aprila 1942, ko se je Muhvič sestal v Belici tudi z dr. Alešem Beblerjem, ki je bil tedaj član centralnega komiteja KPS in načelnik glavnega poveljstva slovenske partizanske vojske.

Cez dva dni je Rakovška četa napadla in uničila italijansko kolono v Tatinski dragi nad Cabrom. Italijani iz postojank v Dragi in Pleščih so mahoma pobegnili v osrednje postojanko Cabar. Muhvič je šel takrat v partizane. Tudi njegova žena Anka je s svojo ostarelo materjo in štirimi deklicami ter mladoletnim bratom pobegnila. Tiste dni je namreč njen brat Zivko izstrelil prve strele na mejne stražnike (Italijane in ustaše) na mostu med Oslinico in vasjo Hrvaško. Čez dan so ga ujeli in ubili v Delnicah.

Hudobni ljudje so Italijanom zatožili, da se je Anka naselila v Okrivju. Stiristo Italijanov je krenilo iz Cabra, da bi jo ujeli, pa je niso, ker je zvedela za to nevarnost in pobegnila na slovensko stran, v Belico, nato pa v Ravne.

Toda 19. junija se je začela iz Kočevja na več kot 40 dni osvobodeno partizansko ozemlje italijanska ofenziva, in sicer proti Brodu na Kolpi in Čabranki. Italijani so imeli na Brodu od vseh strani od partizanov odrezan svoj 23. polk novomeške divizije Isonzo. Dva dni in eno noč so Italijani potrebovali, da so se s čelom prebili iz Kočevja do Banja Lake. Tedaj pa so slovenski partizani zaprosili hrvaške za pomoč. Prva je prihitala s pomočjo Muhviča iz Čabranske smeri, druga pa iz delniške. Komandir te je bil Delničan Zdenko Petranovič—Jastreb, ki je v boju za Banjo Loko padel 22. junija 1942.

Italijani so na Ravne, kjer je bila med civilnim prebivalstvom in partizani tudi Anka, izstrelili 120 topovskih granat. Vse se je moralo umakniti v gor, zakaj Italijani so pritiskali s preveliko vojsko. Sto petdeset partizanskih priseljencev, predvsem iz Bajt, je tavallo po gozdu in se vrnalo v domači kraj. Tedaj pa se je tudi Ančka odločila za vrnitev na hrvaško stran. Tam je do konca vojne preživela še veliko gorja.

Po vojni je Anka z družino živela na Reki, vselej pa se je rada vračala v svojo Kolpsko in Čabransko dolino, kjer si je začela graditi dom, da bi v njem preživela stare dni. Toda kruta smrt je hotela, da so z Reke pripeljali mrtvo.

16. februarja se je v velikem snegu, ob slabem vremenu poslovalo od nje veliko ljudi iz Broda, Delnic, Kolpske in Čabranske doline ter z Reke. Iz Ljubljane sta prišla generala Ivan Lokovšek—Jan in Jože Ožbolt ter podpolkovnik Janko Mehle, s katerimi je delovala med osvobodilnim bojem. Iz Kočevja so prihitali Rudi Mazzoni s praporom občinskega odbora ZZZB NOV in pevci z Ivom Staničem. Slovo ob sumski, bistri bratski reki Kolpi je bilo za vse boleče.

TONE OŽBOLT

Pišite v
DOLENJSKI LIST

Inž. Jože Preželj - Djuro

Prejšnjo sredo smo pospremili na zadnji poti predvojnega komunista in borca NOV, podpolkovnika letalstva v rez. ing. Jožeta Preželja—Djuro. Nazivi pred imenom kažejo, da gre za človeka, ki je živel zelo razgibanu in bogato življenje. Sadovi njegovega dela so razsejani po Sloveniji, Jugoslaviji, po vsem svetu. Že samo njegovo predvojno delovanje v Novem mestu zasluži, da z nekaj vrsticami opozorimo nanj mlade generacije Dolenjske.

Rodil se je l. 1921 kot najmlajši v številni Preželjevi družini na starem Florijanovem trgu, ki je bila v času med obema vojnama eno osrednjih žarišč napredne marksistične misli na Dolenjskem. Delo in življenje njegovih bratov in sester so povezani z nastankom KP in nepretrganim revolucionarnim delom na Dolenjskem med obema vojnama in v NOB. Poseben opis bi zahtevala njegova mati, ki s svojimi otroki ni samo sočustvovala in trpela, bodrila jih je, jim pomagala in skupaj z njimi delala.

V tem okolju, na katero je bil zelo navezan, se je mladi Jože že kot otrok vključeval v politično življenje in borbo. Za druge tako nevarno

ilegalno delovanje mu je postalo vsakdanje, navdila se je na žandarje, preiskave, zaslišavanja, aretacije. Pojem razrednega sovražnika mu je bil tako rekoč jasen že takrat, ko je shodil, zavest razredne pripadnosti

pa sta mu še posebej utrdili pomankanje in stiska v krizi po l. 1930. Tako je naglo zrastle v zrelega revolucionarja.

Uspehe njegovega političnega dela moramo v nemajhni meri pri-

27. februarja smo na osnovni šoli „Katja Rupena“ praznovali dan šole. Katja Rupena je bila partizanka in naša šola nosi njeno ime. S proslave so pionirji odnesli cvetje na njen grob v Mirni peč. (Foto: Boštjan Šivak)

Vsako naj nekaj prispeva

Razmišljanje ob prednostni listi — Zakaj tako malo varčevalcev med upravičenci?

Za mnoge bralce je seznam imen na prednostni listi upravičencev za pridobitev stanovanjske pravice v solidarnostnih stanovanjih že pozabljen; mnogi ga niti brali niso. Lista pa je še vedno aktualna za prizadete, mlade družine brez stanovanj in družine z nizkimi dohodki.

Mojo pozornost je vzbudila številka: 197 mladih družin potrebuje stanovanje. Te družine stanujejo običajno v majhnih sobah, kjer

lahko hranijo le najnujnejše. Za nakup pohištva imajo le denar, prostora pa ne. Toda med temi 197

družinami jih le 18 (!) varčuje za stanovanje; ostali čakajo, da ga bodo dobili od družbe. Je res samo 18 družin pripravljenih prispevati za rešitev svojega stanovanjskega vprašanja?

V mnogih občinah so reševanje stanovanjskih vprašanj rešili tako, da morajo bodoči stanovalci po svojih močeh prispevati del sredstev ob vselitvi. Tako se nabere kar precej denarja za gradnjo novih stanovanj. Morda bi tudi v naši občini lahko nabrali nekaj denarja na ta način.

Znano je, da so med upravičenci z nizkimi osebnimi dohodki tudi taki, ki ob vselitvi kupujejo razkošno opremo, kar po svoje dokazuje, da je tudi pri njih denar. Prav bi bilo, da bi vsakdo plačal nekaj več, kot znaša tisti obvezni procent; mnogi smo veliko žrtvovali za stanovanje. V naši občini pa je tudi nekaj skritih rezerv. Nekaj stanovanj bi lahko prepustili upravičencem tisti, ki imajo sami ali pri svojih starših prazne hiše. To bi bil del naše stabilizacijske politike.

Opazovalec

ANDREJ ARKO

POJASNILO

V reportaži „Zemlja ne rojeva asfalta“ iz Dobriča smo Alojza Podboja iz Preske pomotoma predstavili kot kotličarja, dejansko pa je Podboj izučben za ključavnika. Pojasnilo objavljamo na prošnjo prizadetega.

UREDNIŠTVO

Občani bi lahko tudi sami

Cesta do Regerče vasi je v obupnem stanju — Zakaj občani ne storijo tako kakor v drugih krajih?

Novo mesto se zelo širi v vseh smereh, posebno čez Krko na Ravog, proti Grmu in Smihelu. V tej smeri se nahaja tudi Regerča vas, kjer skoraj vsak dan zraste nova hiša. Dohod v to naselje je po cesti proti Bircni vasi in po cesti ob Težki vodi. Ravno slednja pa je v izredno slabem stanju, skorajda obupnem.

Tudi vožnja po tej cesti je, ker je dokaj prometna, zelo nevarna; cesta je ozka, ovinkasta in tako dotrajna, da je na nji več jam in jamic kot ravne podlage. Soferji morajo voziti pravi slalom, če hočejo kolikor toliko ohraniti vozilo.

Bo še dolgo tako? Ali občani iz tega predela mesta ne bero dnevnega časopisa? Ali niso še nikoli slišali o raznih predelih Slovenije, kjer so si občani tudi v bolj razvitih občinah sami zgradili in uredili komunalne naprave? Ne bi mogli občani Regerče vasi posnemati teh zgledov? Bi ne mogel njihov delegat, ki ga imajo

v občinski skupščini, dvigniti glasu za ureditev te ceste?

Ob neurejeni cesti stojijo lepe hiše z uredjenimi fasadami in balkoni, ponekod z marmornatimi stopnicami; sami dohodi do teh hiš pa so v obupnem stanju. Morda bi lahko uvedli samoprispevek za ureditev te ceste, potem bi tudi cestni sklad kaj dodal! Kajti, če se bo tako nadaljevalo, se po cesti ne bo dalo več voziti.

Dandanes, ko ima vsak občan s primerno izobrazbo možnost dobre zaposlitve, je mnogo lažje urejati komunalne naprave. Potrebno je le nekoliko poslušna, razumevanja in medsebojne pomoči. Tako se pride do sodobnih prometnih sredstev.

Pisec nisem Dolenjec, ampak iz Slovenske Primorja. Novo mesto poznam od leta 1915, znan mi je razvoj tega lepega mesta, zato se čudim, da so ponekod še tako slabe komunalne naprave.

STANKO SKOČIR

Komemoracija na Javorovici

Ob obletnici padlih borcev IV bataljona Cankarjeve brigade bodo družbeno-politične organizacije krajevne skupnosti Šentjernej organizirale na Javorovici žalno svečanost z krajšim kulturnim sporedom.

Komemoracija bo v soboto, 13. marca, ob 10. uri pri spomeniku padlih borcev na Javorovici.

Občani in borci, z udeležbo na svečanosti počastimo spomin padlim borcem.

Za prevoz od Šentjerneja do Javorovice bo poskrbljeno.

Družbeno-politične organizacije krajevne skupnosti Šentjernej

D. V.

D. V.

pisati njegovemu značaju. Bil je vesel, razpoložen za šale in predvsem izreden tovariš. Znal se je vživeti v svojo okolico in ji vzbuditi zanimanje za svoje nazore.

Kot novomeški dijak je bil športnik, atlet, telovadec pri sokolski mladini in jadralni letalec. Dosegel je dobre rezultate in takšen je pri športnih organizacijah in sokolski mladini imel velik vpliv. Zato mu ni bilo težko širiti napredno miselnost tudi v teh krogih.

L. 1937 pomeni za Jožeta začetek samostojnega ilegalnega dela. V ozkem krogu svojih somišljenikov je študiral takrat dosegljivo pollegalno in ilegalno marksistično literaturo. Mladi so spoznali, da stari politiki ne morejo najti izhoda iz brezupne ekonomske in duhovne krize, prvi koraki Hitlerjeve ekspanzije in brutalni potek španske revolucije so približevali nevarnosti nacizma in nakazovali rešitev le v naslonitvi na napredne, levo usmerjene sile v svetu in na Sovjetsko zvezo. Jože je bil med prvimi, ki je to spoznanje vnašal med sovrstnike. Razširil je ilegalno literaturo, dal pobudo in bil med prvimi ilegalnimi tiskarji in razpečevalci priložnostnih letakov (štrajk na žagi v Soteski), prav tako je bil med glavnimi organizatorji demonstracij ob napadu nacistov na Češkoslovaško. Organiziral je zaigiranje kresov ob delavskih praznikih, pomagal vzpostaviti povezavo dolenjske mladine s partijskim centrom v Ljubljani. Povezoval

se je z vajensko, delavsko in kmečko mladino. Opravljal je takrat tako nevarno delo skojevskega aktivista, čeprav ni bil član SKOJ, ker, resnici na ljubo povedano, organizacija takrat formalno v Novem mestu še ni bila ustanovljena.

Ko se je po l. 1937 partijska organizacija na novomeškem področju trdno povezala s centrom in na novo formalala, je bil Jože l. 1939 sprejet v Partijo. To priznanje ga je spodbudilo, da se je bolj zagrevel v politično delo. Kot član vseh takratnih legalnih dijaških organizacij, razen izrazito reakcionarnih, je bil skoraj pri vseh dejaven član odbora. Dajal je pobudo za delo in pri tem vanj vnašal misel napredne razredne borbe.

Rezultat tega dela je bil, da so levo usmerjeni dijaki prevzeli vodstvo praktično vseh teh organizacij. Tako je Partija dobila možnost, da deluje skoraj legalno med dijaško mladino. Vsak teden so organizirali poljudnoznanstvena predavanja (dijaška Prosveta in sokolska mladina), ustanovili so zivahne debatne krožke, prirejali dramske predstave naprednih avtorjev, širili zanimanje za napredne pisatelje, vmes pa delili pollegalno in ilegalno literaturo. S povezavo z ostalo mladino je tako Partija ustvarila tisto razpoloženje, na katerem je po razpadu stare Jugoslavije na videz spontano zrastle OF

Delež pokojnega Jožeta Preželja pri tem je izredno velik. S svojimi sodelavci je pomagal oblikovati prav tisto generacijo Dolenjske, ki bi v začetku štiridesetih let v normalnih razmerah pričela živeti in ustvarjati, pa je namesto tega morala prevzeti nase glavno breme osvobodilnega boja.

Njegovo delo in pot v l. 1941—1942 je bila podobna poti vseh prvoborcev: zbiranje in snarivanje orožja, vzpostavljanje organizacij OF, kurirske zveze, razpečevanje literature itd. Potem pa je l. 1942 šel v partizane.

Konec 1944 je bil poslan v letalsko šolo v Sovjetsko zvezo. Ta šola, kasnejši študij na univerzi in izpopolnjevanje v tujini so mu dali odlično znanje iz elektronike, kar je kasneje s pridom uporabljal pri delu v armadi. Tu je bil v činu podpolkovnika na odgovornih položajih prav v času njene tehnične modernizacije.

Tako ga je revolucija usmerila tudi strokovno. Formalno se je v strokovnjaka na področju tehnike, za katero je kazal živo zanimanje, odkar je kot otrok opazoval in pomagal očetu kovinarju pri delu.

L. 1964 je bil na željo podjetja ISKRE v skladu z JLA demobiliziran. Njegovo nadaljnje bogato delo nam opišemo le s kratkimi navedbami: gradnja tovarne za upore, keramiko in kondenzatorje v Indiji z našo tehnologijo, vodenje razvo-

nega inštituta Zavoda za avtomatizacijo. Tu ga je srce prvič opozorilo, da ima vsako človeško telo meje svoje zmogljivosti. Zaradi infarkta je moral delo za daljši čas prekiniti. Vendar ga že septembra 1971 najdemo kot znanstvenega svetnika na jugoslovanski ambasadi v Tokiju, odkoder je uspešno posredoval najnovejše dosežke v elektroniki iz ene najrazvitejših držav sveta. Junija 1974 se je vrnil v ISKRO in vodil reorganizacijo njenega podjetja v Londonu. Sedaj, ko bi moral prevzeti enako nalogo v Trstu, pa mu je srce drugič, tokrat dokončno odpovedalo.

Povojno delo ga je vodilo daleč od Novega mesta, vendar je bil s sreem vedno v njem. Razveselil se je slehernega Novomeščana, ki ga je srečal po svetu. Drag mu je bil vsak dolenjski človek, če se je z njim lahko pogovoril o spominih in novicah z doma. Lamutov „Florijanov trg“ ga je spremljal ves čas, odkar mu ga je Vlado pred toliko leti dal. Dal mu ga je rad: popotnico prijatelju...

Sedaj počiva Jože nad zadnjim ovinkom reke ob izhodu iz mesta, ki se je v svobodni domovini tako živo razrastlo in še raste. Za to rast se je boril, vanj je vtilkano tudi njegovo bogato delo.

Pred njim teče Krka, ležijo zeleni Gorjanci — njegova mladost...

PRIJATELJI—SOBORCI

kmetijstvo

„Zemljo dam za tovarno“

Zadržati hočejo otroke

„Kmet dandanes brez strojnih pripomočkov nič ne pomeni,“ ugotavlja Milka Zorko iz Dolenje vasi. Živi na dvanašthektarskem posestvu, vendar njeni hčerki v kmetovanju ne vidita prihodnosti. Je že tako, da si mladi raje poiščejo kruh tam, kjer si ga laže zaslužijo. V okolju ni nobenega obrata, nobene možnosti za zaposlitev, zato mladina odhaja drugam.

Milka Zorko z grenkobo v srcu spremlja odseljevanje: „Vsako leto nas je manj,“ pripoveduje, „ljudi ki zadržal samo kak obrat. Vseeno kakšen, le da bi se v njem lahko zaposlovali

tudi otroci s kmetij. Takoj dam hektar zemlje, če bo kdo pripravljeno investirati v razvoj naše krajevne skupnosti. Potem nas tudi vsi šolani občani ne bodo zapustili. Znova bi se lahko razvile oblike kulturnega in zabavnega življenja, ki so z odseljevanjem postopoma zamrle. To ni čudno, saj ima naša krajevna skupnost skoraj polovico ljudi manj kot nekoč. Raka je imela včasih štiri tisoč prebivalcev, zdaj jih ne bi našli več kot 2500.“

Njene besede izražajo upanje prenekaterega na kmetiji zadržanega človeka, da bi se delovna mesta v bližini zadržala doma njihove otroke.

J. TEPPEY

ZA ODKUP MLEKA BOLJE POSKRBITI

Iz Gorenjega Leskovca nimajo kmetje nobenega prevoza za mleko. Tako so prikrajšani za redni zaslужek. Krajevna skupnost jim je sklenila prisločiti na pomoč in se bo zavzela za ljudi iz teh krajev pri Agrokombinatu.

● Kmet, kako živiš? ... in na tihem solze lije

V Šentjerneju in okolici redi 105 kmetov kooperantov približno 400 glav govedine. Med njimi je 73-letni Jože Mesojedec iz Mršeče vasi, ki sam skrbi za 45 bikov.

Ko sem ga pred dnevi obiskal, se nisem mogel načuditi, kako se kljub starosti še spretno zasuče v hlevu. „Kaj bi tisto, ko pa so z novim časom prišle nove težave,“ je dejal. „Dokler sem bil mlad, ni bilo mogoče tako koristno sodelovati z drugo. Čeprav nas je bilo veliko pri hiši in smo pridno

„Dekleta, ne letite visoko!“

Čez štiri stolpce zelo razširjena švicarskega lista, ki izhaja v središču svetovne diplomacije, lahko bereš: „Mlad švicarski kmetovalci le z muko najdejo ... nevesto“ — in v podnaslovu: „V Ebnet Kapplu, veliki vasi v kantonu Gall, je položaj tako kritičen, da so se občinske oblasti odločile spremeniti občinski urad v poročno agencijo in se vreči na lov za dekleta.“

Švicarskemu novinarju se je to vprašanje zdelo tako pomembno, da mu je v naslovu dal prednost pred smučarskimi tekami v Innsbrucku v sklopu olimpijskih iger.

V nevarnosti je torej švicarsko kmetijstvo, še v večji švicarski rod. Ne prva ne druga vojna nista obiskali Švicarjev, ter jim ohranili cvet moške mladine. Pred tujci se uspešno branijo z omejevanjem tuje delovne sile. S svojo sistematičnostjo in pedantnostjo so bili kos vsem naporom ter so premagali te težave. Vse je teklo po programu kakor švicarska ura.

Pred vprašanjem, kako prepričati kmečka dekleta, naj vzamejo kmečkoga fanta in ostanejo na deželi, pa se je švicarska ura ustavila. Ne pomagajo niti kombinacije poročnih agencij niti ne kristalno zveneči oglasi v listih, kakor „Kmetovalec, 32 let, vlijuden in boječ, išče preprosto dekle, ki bi se poročila, pišite ... itd.“ Ali pa za zrele ženske: „Kmetovalec, vdovec, 47 let, visok in krepak, dobro uveden, išče mlado, vlijudno žensko, lahko tudi z otrokom, pišite ...“

Vprašanje torej ni samo švicarsko, evropsko je, pa tudi naše. Dekleta nočejo biti več kmetice, čeprav njim ni treba več molsti in si umazati čevljev na poti do krave. Danes molžejo na naprednih kmetijskih avtomatično z molznim aparatom in hlevi so suhi, niti stelje ni treba več in ne gnoja ... ker imamo umetna gnojila.

Dekleta hočejo v vsakem primeru v mesto, čeprav vedo, da bodo tam morda leta in leta čakala na ustrežno stanovanje in morda tudi zmrzala. To pa ne, saj bodo lahko zahajala v topli kino, in če ne bo stanovanj, bodo lahko demonstrirala, si dajala duška in vpila „Proč s konservativci in izkoriščevalci!“

In vendar bo kmečki rod še ostal. Želodci jamčijo za to. Lani so sadili na kmetih premalo krompirja in zdaj ga primanjkuje in drag je. Marsikatera novopečena meščanka se zdaj spomni svojih kmečkih staršev — li bratov, ki imajo krompirja

Lekleta, pazite torej in ne letite previsoko!

(„Gospodarstvo“, Trst)

Več dá, kot pa vzame

Odgovor na: ali se spleča trositi več gnojila?

Spomladanska setev je pred surmi in vsak dober gospodar se pripravlja nanjo s pravočasnim nakupom umetnih gnojil. Izdelovalci in prodajalci letos ugotavljajo, da bo poraba umetnih gnojil, ki je zaradi nesorazmerno velikih podražitev zastala, spet začela naraščati. Kmetje spoznavajo, da se še vedno izplača intenzivno gnojiti in da je pravzaprav najboljši odgovor na podražitev gnojil — še večja poraba, pa četudi se to prvi hip sliši nesmiselno.

Nesmiselno pa ni, če stvari natančneje pretehtamo. Če hočemo

PRVE BRAZDE — Komaj je sonce stopilo sneg, že sta Katica in Jože Simonič iz Crnomlja zapregla konja v plug in zaorala brazde v mastno zemljo na njivi pod spomenikom NOB na Gričku. Na pomoč je prišla tudi vedno nasmejana Lojzka Bohte, ki je bila za gonjača. (Foto: A. Bartelj)

„Obdobje nezaupanja je mimo“

Lani je kooperacija pri sevniškem Kmetijskem kombinatu dosegla promet 19 milijonov dinarjev — Letos še pogumnejši načrti — Priznanja najboljšim kooperantom

Danes obravnava vprašanje kmetijstva posebna problemska konferenca SZDL v Sevnici z delegati iz vseh krajevnih skupnosti. Pred tem smo se pogovarjali z v.d. direktorja sevniškega Kmetijskega kombinata inž. Albinom Jeselnikom.

Delavci TOZD za kooperacijo so to zimo močno razgibali teren. Dni naj bi izvedli že 45 predavanj v različnih krajih. Izteka se tudi prva mandatna doba samoupravnih organov kooperantov. Inž. Jeselnik ocenjuje izkušnje kot dobre. „Neživljenjski akti so morali dati prostor boljšim rešitvam. Tudi dohodkovni odnosi so čisti, kooperanti imajo tisto, kar ustvarijo. V kombinatu je bilo lani 137 zaposlenih, kooperantov pa je 180. Obdobje nezaupanja je mimo, menim, da bi pomenila napredek še ustanovitve sindikalne organizacije med njimi.“

Tisto, kar priteguje vse več resnih kmetovalcev, so zagotovljen odkup, posojila, premije. Tisti, ki je v pogodbenem odnosu, prodaja živino po 19 dinarjev, premijskih 3 dinarjev povnavadi ni mogoče izmeštariti na še tako dobri kupčiji na sejmu. Ravno za gotovost pri posojilih je po mnenju inž. Jeselnika pomembna tudi aktivnost kmetijske zemljiške skupnosti za pripravo odloka o zaščitnih kmetijah. Po predlogih kmetijske razvojne skupnosti naj bi te kmetije imele boljše pogoje pri posojilih.

Letošnji proizvodni program kooperacije predvideva odkup 2,3 milijona litra mleka, 1.050 pitancev, 250 plemenskih telic, 70 ton ribeza, 150 ton grozdja in vina ter 100 ton krompirja. Vse to, kar sicer živi in

nase na razmetanem in v glavnem hribovitem svetu občine, naj bi bilo vredno nad 3 milijarde starih dinarjev. Za nadaljnji napredek bo pomembno tudi širše povezovanje, kjer so se take kmetijske organizacije, kot so sedaj v Posavju, premajhne za osvajanje sodobnejše tehnologije. O povezovanju v Posavju spet potekajo razgovori, ponovni skupni sestanek je predviden marca.

A. Z.

Pretočimo vino pravočasno

Vino mora biti nenehoma v polni posodi. Ko sod načnemo, moramo vino pretočiti v manjše posode. Vino občasno kontroliramo, da se ne pokvari. Ko ga poskusimo, uporabimo le dobro pomito natego ali gumijasto cev. Važnejša opravila pri vinu, brž ko zavre, so naslednja: dolivanje sodov, pretoki, zveplanje, čiščenje vina.

Osnovno pravilo je, da je vino stalno v polnem sodu, da se ne zrači. Zato je treba sode takoj po končanem vretju doliti. Dokler se vino v zimi ohlaja, dolivamo sode dvakrat na teden, nato pa enkrat na teden. Gornjo odprtino sode zapremo s pilko iz trdega lesa, ki sega v vino. Pilke ne smemo oviti s krpo, po kateri bi se vino dvigalo in na zraku ciknilo, prav tako bi se vino dvigalo po pilki iz mehkega lesa in bi se na zraku kvarilo. Če je vino v nepolnem sodu in nimamo možnosti pretočiti ga v manjše posode, prazen prostor nad vinom zažveplamo in poskrbimo, da vino čimprej pretočimo.

Mošt v vrenju in vino takoj po vrenju sta motna zaradi nečistoče koaguliranih beljakovin, odmrlih kvasnic, tartaratov, tj. soli vinske kisline. Vse te snovi povzročajo motnost, ko se pričnejo sesedati na dno sode in tvorijo droži. Brž ko se vino delno očisti, ga pretočimo, da ga ločimo od droži, ki bi z razkrajanjem pričele vino kvariti. Pri pretoku vino po potrebi zračimo, da pospešimo proceduro dozorevanja, ter zveplamo, da zaščitimo vino pred oksidacijo in delovanjem škodljivih mikroorganizmov. Pri pretoku lahko vina zdravimo in odstranjujemo napake, npr. duh po gnilih jajcih ali sluzavost. S pretokom reguliramo jabolčno-mlečno vrenje, to je razkroj surovine jabolčne kisline v blago mlečno kislino, ki jo opravljajo bakterije, kar je zaželeno pri rdečih vinih in močno kislih belih vinih. Pri vinih z malo kisline

vrenje preprečujemo, da se kislost ne zmanjša.

(Po „Moj mali svet“)

Sejmišča

NOVO MESTO: na ponedeljkovem sejmu je bila ponudba prašičev bolj pičla kot ponavadi. Naprodaj je bilo 182 pujskov, starih do tri mesece, in 21 starejših, razen tega pa tudi 43 glav goveje živine. Prodanih je bilo skupno 190 prašičev in 37 glav govedi. Do tri mesece stari prašiči so veljali od 500 do 650 din, starejši pa od 660 do 880 din. Voli so stali od 12,50 do 13,50 din, krave od 8 do 9,50 din in mlada živina (junci in telice) od 13 do 13,50 din kilogram žive teže. Cene pujskom so bile znatno višje kot v prejšnjem mesecu.

BREŽICE: na sobotni sejem so rejci prignali 550 prašičev, od tega 516 starih do tri mesece. Mlajših so prodali 474, nad tri mesece starih pa 26. Prvi so veljali do 30, drugi pa do 20 din kilogram žive teže.

Največji hlev

„Politični problem naj bo nedelo in ne delo,“ pravi kmet Kovačič

Hlev za 30 krav molznic in 30 glav mlade živine, ki ga gradi Ivan Kovačič, 69-letni kmet iz Sodražice 116, je že pod streho, maja pa bo predvidoma dograjen in bo v njem vsaj seno, če že ne tudi živina. Že zdaj ima Ivan Kovačič 36 glav živine. V razgovoru je povedal še tole:

„Hlev bo res velik. Ni šlo vse gladko. V Ljubljani so se bali, da je prevelik in da bo zato političen problem. Vendar menim, da bi moral biti politični problem to, če zemlja ni obdelana.“

Kmetijska zadruga in razni domačini so mi dali v našem zemljo. Imam zaokroženo zemljišče, ki ga obdelujem že 6 let. Menim, da je zemljiški maksimum 10 ha premajhen za sodobno kmetovanje, saj ne zadošča za preživljanje in bo zato malo takih kmetov, ki se bodo odločili le za kmetovanje.

Pri nas je najboljša, če skušajo pridobiti čimveč iz travnikov. Izkazalo se je, da dobiš iz travnika prav toliko silazne krme, kot če seješ silazno koruzo. Vendar je s pridelovanjem koruze več dela in stroškov. Tudi možnosti za pašo so pri nas dobre.

Ivan Kovačič: „Delala bova le dva, se pravi jaz in sin, zato ne bova mogla obdelovati še njiv.“

ŠENTJERNEJ: IZNAJDLJIVI MLADI ZADRUŽNIKI

Aktiv mladih zadržnikov iz Šentjerneja je priredil v soboto, 21. februarja, veliko veselico. To pa ne bi bilo nič posebnega, če ne bi bila veselica in praznem kokošem hlevu. Poskrbeli so za dobro pijačo, jedajo in dobro muziko. Poleg tega so imeli bogat srečelov. Mnogo številni gostje so bili z organizacijo in postrežbo zelo zadovoljni in bodo še radi prišli na tako veselico. Mladim zadržnikom gre vsa pohvala, ker znajo tako domselno privabiti staro in mlado — v hlev.

Kmetijski nasveti

Sovražniki številka ena (V.)

VINOGRAD. Peronospora, pepelasta plesen ali oidij in siva grozdna plesen ali botritis, to so tri najhujše nadloge za vinsko trto. Vinogradniki predvsem podcenjujejo nevarnost oidija. Premalo, zlasti pa prepozno škropijo, oziroma prašijo. Oidij je pravzaprav od vseh treh najlaže pregnati, a ga marsikje ne dovolijo.

Zveplanje čisto po krivici podcenjujejo in omalovažujejo. Dejstvo je, da je mogoče s sodobnimi prašilniki (pri nas imajo v prodaji zelo uporabne prašilnike japonske izdelave) zelo hitro in učinkovito, tako rekoč v kali zatreti pepelasto plesen.

Dobro je tudi vedeti, da vsi sistemski pripravki (benlate, enovit) delujejo tudi proti oidiju, da pa dithan M 45, ki ga uporabljamo proti peronospori, proti oidiju ne deluje, zineb pa oidij celo spodbuja k rasti. Zato mora zineb ven iz vinograda, pa tudi dithan M 45 ni posebno dobrodošlo pripravilo. Dober vinogradnik dodaja vsakemu škropivu zoper peronosporo tudi pripravek proti oidiju (močljivo žveplo, na primer kosai).

Peronosporo je najbolje zatirati s takimi pripravki, ki delujejo tudi proti pepelasti plesni (oidiju) ali njegovo razraščanje vsaj zadržujejo. Taka je modra galica, taka sta faltan in mycodifol, zato so to dobra škropiva. Faltan je poceni, deluje proti vsem trem najnevarnejšim boleznim vinske trte. Za zgodnje škropljenje pripravimo antracol, ki razen proti peronospori deluje tudi proti rdečemu ožigu, v zadnjih letih dokaj nevarni boleznini vinske trte na Dolenjskem. Temu naj sledi škropljenje s faltanom, mycodifolom, bakrenim euparenom ali kakim drugim bakrenim pripravkom; če pa je sorta vinske trte občutljiva za botritis, dodamo še pripravek enovimetil.

Botritis je resda mogoče zatirati z euparenom ali ortofaltanom, vendar izkušnje zadnjih let kažejo, da uspeh ni najboljši. Razmah botritisa je mogoče zavreti le s pravilnim gnojenjem. Pretirano gnojenje, ki ga je vse več, to nevarno bolezen naravnost spodbuja. Vinogradniki v želji za čim večjim pridelkom pozabljajo na zlato pravilo: ni cilj največji pridelek — temveč največji povprečni pridelek skozi vso rodno dobo. Botritis je stalni nepovabljeni gost dobrih, močno gnojnih vinogradov.

Inž. M. L.

Metliška kmetijska zadruga je že v minulem decembru začela rigolati vinograde na Boldražu, vendar jim je delo preprečil sneg. Ko ji sneg skopnel, so zahrumeli kar trije buldozerji hkrati in v kratkem času obnovili 8 hektarov vinorodne zemlje. Na sliki: pogled na buldozerje in še neobnovljene vinograde. (Foto: Janez Pezelj)

Pri oknu Marija Volf, zraven novinarka Ria Bačer in Nada Šoško, naproti z leve proti desni pa so: Marina Terček, Zalka Kocjan, Kristina Plut, Ana Mesojevec in inž. Jožica Mlakar.

Ne bodo nam na krožniku dali

slasčič

V našem pogovoru za okroglo mizo so sodelovale: Zalka Kocjan, učiteljica na osnovni šoli Kočevje; Marija Volf, gospodinja in kmetica iz Radenc pri Starem trgu ob Kolpi; Nada Šoško, kmetica iz Dobenega pri Brežicah; Kristina Plut, ravnateljica otroškovarstvenih ustanov v Novem mestu; Ana Mesojevec, gospodinja in kmetica iz Češče vasi pri Prečni; Marina Terček, vodja kadrovske socialne službe tovarne Labod, Novo mesto, in inž. Jožica Mlakar iz Kmetijskega kombinata Zassavje v Selnici. Povabili smo še delavki iz metliške Beti in semiške Iskre ter uslužbenko iz Trebnjega, vendar žal niso prišle.

Zbrane iz raznih krajev, raznih poklicev, matere z več otroki, samohranilke in še samske so se v sproščenem pogovoru hitro razživele. Prav nobene ni bilo potrebno spodbujati k besedi, iskreno in po domače je vsaka povedala, kar čuti in misli ob 8. marcu, o položaju žene danes, o tem, kar smo v njen prid že naredili, še več pa o tem, kar sodobno Dolenjko, Belokranjko in Posavko teži.

vih pa se za družbenega, zato moramo ločiti 8. marec na vasi in v mestu.

Po polževo naprej

Sogovornice za našo okroglo mizo so si bile edine v tem, da je položaj žene iz leta v leto bolj podoben tistemu, kar želimo doseči, menile pa so, da pri tem ubiramo preveč počasne korake. Ekonomska neovisnost je veliko ženam največ pomagala, da so se povzpele iz poprejšnje brezpravne gospodinjne raven, ki ji daje višjo ceno in veljavo. Hkrati so tovarišice povedale tudi kup primerov, ki pa zgovorno pričajo, da smo šele na začetku poti. O današnjem položaju žene so rekly:

MARINA TERČEK: „V Labodu so ženske v večini, saj je med zaposlenimi 90 odstotkov žensk; povprečno so stare 27 let. Ugotavljamo pa, da so večinoma zainteresirane za razprave in sestanke, kadar je beseda o osebnih dohodkih, za vse drugo se redke zanimajo. Ker imamo tudi veliko vozačev, smo se odločili, da delamo 4 proste sobote zato, da imamo lahko sestanke med delovnim časom. Glavna napaka naših žensk je: marsikaj so pripravljene povedati v ožjem krogu ali komu v pisarni na štiri oči, medtem ko se na sestankih ne oglašajo, čeprav gre tudi za zdrave misli in koristne predloge. Da so naše ženske plahe in se ogibajo sodelovanja, kaže tudi sestav samoupravnih organov. V izrazito ženskem kolektivu so organi upravljanja, vidnejše funkcije v organizacijah razdeljene med peščico moških.“

ZALKA KOCJAN: „Tudi v kočevski prosveti so zaposlene večinoma ženske, toda v samoupravnih organih so še vedno največkrat moški. Žene se ogibajo funkcij in odgovornosti zaradi obveznosti v družini, pa tudi zato, ker so plahe in se ne čutijo sposobne. Poudarjam pa, da se v zadnjih dveh letih kaže bistven napredek. Kot predsednica občinskega družbenopolitičnega zbora ugotavljam, da je na občinski ravni v raznih organih opaziti veliko več žensk. Moški želijo naše sodelovanje, toda nekatere imajo včasih občutek, da so to bolj besede. Tradicionalna zapostavljenost ima še korenine v nas, zato bomo morali resneje spreminjati to miselnost. Ženske se — govorim za večino — premalo zanimajo za dogodke doma in v svetu, preveč so usmerjene v svoje poklicno delo in gospodinjstvo; posledica tega je: ne čutijo se sposobne javno nastopati, ker ne poznajo zadev.“

KRISTINA PLUT: „Nova ustava je z delegatskim sistemom žene tako rekoč prisilila k javnemu udejstvanju. V delovni organizaciji je marsikje potrebnih toliko delegatov za razne SIS in druge organe, da morajo poprijeti tudi ženske. Gre pa za to, da tovarišice na sejah ne bi bile samo fizično prisotne, temveč da bi aktivno posegale v razpravo in pripomogle k oblikovanju stališč, ki so ženam in celotni družbi v prid. Da pa kljub politični akciji ob mednarodnem letu žensk še nismo povsem odpravili stare miselnosti, kaže dejstvo, da žene s funkcijami usmerjamo v otroško varstvo in socialno skrbstvo pa v Rdeči križ, kamor se moški branijo, medtem ko „gospodarske“ zadeve ostajajo bolj v moških rokah. Delegatkam pa je nujno treba pomagati z izobraževanjem: s seminarji, predavanji in pogovori. Računam, da bodo glede tega tudi klubi samoupravljalcev prinesli koristne spremembe.“

ANA MESOJEDEC: „Na vasi je položaj žene še bolj zaostal. Veliko je primerov, da žena obdeluje kmetijo, mož je zaposlen, toda gospodar je on. On podpisuje z zadruge pogodbe, na njegovo ime se glasijo vse listine. On hodi na sestanke, kjer se razpravlja o vaških zadevah. Ker je tako, ni čudno, da morajo nekatere z otroki vred vztrajati tudi ob slabem možu. Kam pa naj gre ženska z otroki, ki nima nič, če se ji doma še tako slabo godi? Moram pa reči, da je v naši vasi, ki je sicer blizu mesta, zadnje čase tudi za kmečko ženo posijala luč. Vsaj čutimo, da nismo pozabljene. Imele smo že nekaj predavanj o mlekarstvu in vrtnarstvu, bile smo na tečaju za ravnanje z zmrzovalno skrinjo, peljali pa so nas tudi na ekskurzijo po Go:enjskem. Kmečka žena si zelo želi takega izobraževanja zato upam, da bomo v okviru aktiva zadrugnic le prišli naprej.“

Inž. JOŽICA MLAKAR: „Žena delavka ali pa intelektualka, ki imata otroke, nimata možnosti za javno udejstvanje, ki bi jo popoldne za dlje časa odtrgalo od družine. Pa je vseeno v boljšem položaju kot je bila doslej kmečka žena. Z anketo smo ugotovili, da 50 do 80 odstotkov vsega dela na kmetijah našega konca opravijo ženske, vendar so podrejene volji in usmeritvi moža. Ko gre on zdoma, naroči: pospravi steljo, zorji njivo, sej, molzi! Nikjer pa ni rečeno, da ne bi ona odločila bolje. Tudi če na vasi žena hoče preusmeriti kmetijo in bi bila zmorna to izpeljati, ponekod mož nasprotuje, da ne bi veljal za copato. Ker kmečka žena nima dovolj znanja, tudi ne more soodločiti pri hiši, kadar gre za večje investicije: nakup traktorja, posodobitev hleva itd. Spoznali smo tudi, da pridejo samo moški, če organiziramo na vasi predavanja za vse

Kakšen praznik želimo?

Ob letošnjih domala burnih razpravah, kakšen naj bo 8. marec, kako ga praznovati in kaj menijo o družbeni akciji, ki priporoča smotrnejšo uporabo denarja v ta namen, so tovarišice povedale:

MARINA TERČEK: „Nesmiselno se je ta dan obnašati, kot da nam ne more nihče nič, potem pa vse leto biti ponižna putka. Moti me, da se ženske-proizvajalke zavzemajo, da bi bil 8. marec del prost dan. Same smo se odločile, da delamo, ker nas to veseli, zato ni prav, če bi hkrati hotele 8. marec ponižati na materinsko raven. Ta ženski praznik vsega sveta ima povsem drugačen, bolj revolucionaren pomen.“

ZALKA KOCJAN: „Po mojem je potrebno pri praznovanju 8. marca ločiti proslave v kolektivih od tistih na terenu, posebno na vasi. Pri nas v prosveti smo se odločili, da bomo sredstva, namenjena 8. marcu, dali za duševno prizadete otroke. Podobne akcije smo skušali doseči tudi drugje, a nam je malokje uspelo. Vsekakor bi morali pomen 8. marca razgrniti pred delovne ljudi ob hkratnem ugotavljanju za ženo proizvajalko, mater in vso družbo važnih zadev: kakšne so možnosti za izobraževanje, kako tovarišice sodelujejo v raznih samoupravnih organih, v delegatskem sistemu itd.“

KRISTINA PLUT: „Že več let govorimo, da bi bilo potrebno osmomarčevsko praznovanje spraviti na višjo raven, obenem pa tudi že več let ugotavljamo, da smo zamudili s pripravami. Tako se znova in znova dogaja, da ponekod sredstva združujejo in usmerjajo v reševanje za ženo perečih zadev, drugod pa jih zaveseljačijo ali „zapotujejo“. Osmi marec smo razvrednotili. V delovnih organizacijah bi moral predvsem sindikat ob podpori komunistov pravočasno začeti s političnim delom, da bi žene vedele, zakaj družbena akcija, kam bo šel ta denar itd. Zaradi nepoučenosti zdaj ponekod pravijo le to, da jim hočejo še ta praznik vzeti. Spomniti bi jih morali na primer, da je v Novem mestu jeseni 400 otrok ostalo pred vrati, ker ni dovolj vrtecev. Otroško varstvo je tudi dobilo podporo za uvrstitev na prednostno listo ob javnih razpravah glede letošnjih programov SIS, predlog za delitev sredstev pa je to dejavnost potisnil v ozadje. To je torej mimo volje delovnih ljudi, predvsem žensk. Ne bi za 8. marec terjale odgovor, zakaj tako?“

ANA MESOJEDEC: „Na kmetih ta praznik ni tako hrupen kot v mestu. Može nimajo navade ženam nositi rož, pač pa grede z nami na zabavo, ki jo priredi vas in na kateri kajpak jedajo in pijačo plačamo sami. Za kulturni program in organizacijo poskrbita SZDL in vaška mladina. Taka oblika praznovanja se je na vasi udomacila in jo imamo radi, menim pa, da bi morali priti tudi kam dlje od tega. Mi sicer ne poznamo razkošja ne zapravljanja denarja na ta dan, vseeno pa bi lahko morda drugo leto obenem že pregledali, kako se je izboljšal položaj kmečke žene. Zadnje čase je glede tega nekaj napredka.“

Inž. JOŽICA MLAKAR: „V Selnici se je praznovanje za 8. marec v večini primerov obrnilo v napačno smer. Ženske so ta dan nemalokrat celo izgubljale dostojanstvo. Če je že praznik, naj bo kulturni, ne pa preveč pijače. Včasih so potem doma sledili pretepi in otroci so jokali. Ženske pa bi se morale oglašati in izkazati s „korajžo“ vse leto, ne pa en sam dan, za 8. marec. Žene so sposobne, imajo dobre ideje, kako bi to ali ono uredili, navadno pa jim ni dano vse to povedati na pravem mestu. Ne oglašajo se po svoji krivdi ali pa tudi čutijo, da je bolje molčati. Korak naprej v tej smeri bi bil v delovnih organizacijah nujno potreben.“

NADA ŠOŠKO: „Nisem proti praznovanju, vendar do mere. Pravzaprav bi morali imeti 8. marec vse leto, da bi res nudili pomoč ženi, družini in s tem celotni družbi. Že stokrat smo povedali, da ženskih vprašanj ni več, ampak da so družbena, vendar tega nekatere še vedno ne razumejo. Dvignemo halo za 8. marec, potem je do naslednjega praznika mirno. Na vasi smo za zabavo in bi bili proti, če bi jo hoteli ukiniti. Poznamo pa mero in pri nas se ne dogaja, da bi tedaj žene izgubljale dostojanstvo.“

MARIJA VOLF: „V naši vasi je 8. marec najlepši dan v letu. Smo v takem odmaknjem kotu brez ceste, brez televizije, da o kinu sploh ne govorimo. Vse leto garamo od jutra do noči, ne hodimo po obiskih, nimamo časa za zabavo, 8. marca pa se zberemo stare in mlade. Imamo program, potem pa zabavo. V eni hiši pečemo, prispeva pa vsak v denarju in hrani: jajca, moko, mast itd. Lepo se imamo, saj je to edini dan, ko pozabimo na motiko in gnojne vile. Razlika pa je: mi se zabavamo za svoj denar, v kolekti-

občane. Kadar so predavanja posebej za moške, posebej za ženske, je obakrat polno. Poudarjam: naj ne bo kmetičam žal časa za izobraževanje. To je kažipot v lepšo bodočnost. Napredek glede tega lahko vidimo, prizadevajmo si le, da bomo veter v teh jadrnih obdržali.“

NADA ŠOŠKO: „Ker je kmečka ženska preobremenjena, ne utegne zasledovati strokovne literature, da o siceršnjem branju sploh ne govorim. Iz tega, ker čuti, da je zadaj, si ne upa prevzemati funkcij, tudi če bi si katera vzela čas. Položaj vaške ženske — vdove s posestvom pa je sploh neurejen. Navajam svoj primer: hčerki sta v šolah, sin pri vojaki. Posestva ne zmorem sama obdelati, za edinega sina vojaka ni več olajšav pri služenju roka. Zgodilo se bo, da bo slabše obdelano, davki bodo isti, škoda pa se bo poznala še najmanj dve leti. Omenila bi še otroško varstvo. Samo po sebi umevno — nam zdi, da je kmečki otrok v plenih doma zaprt, ko gre mati na njivo, ko pa začne koracati, gre z njo. Tam je izpostavljen vročini, mrazu, ni prave prehrane — mar je to varstvo za otroka? Ko pride vaški otrok ves plašen v lepo urejeno šolo, je zbeigan in nima uspeha. Male šole so prinesle izboljšavo, koristna pa bi bila tudi uvedba celodnevnega pouka. Matere bi se znebile skrbi za otroke. Vprašanje je le, koliko bi to stalo.“

MARIJA VOLF: „Ve se, da na vasi komandira mož. Kar se iz kmetije proda, gre pri nas sicer v skupno blagajno, marsikje pa on pobere, čeravno ona največ dela. Veste, kakšen je moj položaj? Oddajamo mleko, ki je edini stalen vir dohodka, plačilo pa smo pred kratkim dobili šele za december. Na hrbtu nosimo jajca in maslo v Kočevje na trg. Naši kraji izumirajo. Sosednja vas je že prazna. Me želimo več znanja, posebno ker smo v tako odmaknjem kraju. Ko je KZ Črnomelj organizirala predavanja, smo se jih rade udeleževale. Otroke imam že velike in vsi so dobri, radi prihajajo domov, ko so bili manjši pa se mi je godilo slabše kot vsaki sužnji v srednjem veku. Raje se ne spominjam tistih časov...“

„Rajši ne imen...“

Ko smo dalje ugotavljale, kaj je to, kar danes našo ženo najbolj ponižuje, so bile tudi tovarišice za našo okroglo mizo mnenja, da je ta del pogovora bolje zapisati brez imen.

... Mene je že ob poroki na matičnem uradu motilo, ko sem iz nagovora slišala: ona naj bo vzor miline, on vzor trdnosti. Mar ni s tem naravnost rečeno, naj bo ona ponižna in on gospodar?

... Vzgoja je večinoma prepuščena ženi. Glede tega je v družini običajna delitev dela taka: on se z otrokom uči, on hodi na govornilne ure, ona vzgaja.

... Dogaja se, da zaposlena ženo mož čaka pred vhodnimi vrati v podjetje, da mu izroči kuverto z zaslužkom. On pa ni zaposlen.

... Konjičkarstvo je domena moških. Mož je ribič, je lovec, je športnik, hodi na tekme, hodi s prijatelji, žena je medtem, samo po sebi se razume, doma! V najboljšem primeru je njen konjiček lahko ročno delo: pletenje, vezenje — vse v prid družini.

... Vse leto mora žena možu pripravljati sveže nogavice, mu malo manj kot obleči svežo srajco, včasih celo očistiti čevlje, pa naj bo navaden delavec ali na odgovornem položaju. Za 8. marec ji čestita, prinese rože, jo povabi na večerjo, drugi dan pa spet po starem...

... Kjer on pije, je žena z otroki vred izpostavljena strahotnim mukam. Kmečka žena je glede tega še bolj „brezpravna“ kot delavka.

Tovarišice pa so navedle tudi precej primerov, ki vendarle govorijo, da se položaj spreminja. Mlajši zakonci se več ukvarjajo z otroki, ni jih sram kuhati in pomivati posodo. Celo na vas je ta „revolucionarna“ novotarija ponekod že prodrla.

RIA BAČER

Mik poklica v uniformi

Po končani osemletki in srednji šoli lahko tudi slovenski fantje nadaljujejo študij na vojaških srednjih in visokih šolah — do doktorja vojaških znanosti

*****

Večkrat je slišati, da krojijo človekovo usodo trenutni odločitve. Od tega, kako se kdo odloči, da je odvisno, ali bo v življenju srečen in zadovoljen ali nesrečen. Začne se, ko se še kot otrok nekega dne vpraša: „Kaj bom, ko bom velik?“ Z drugimi besedami: človek že v rosnih mladosti razmišlja o svojem poklicu.

Včasih so življenjsko pot otrokom odločali starši. „Tako bo in nič drugače!“ sta odločila oče in mati ter poslala sina ali hčer tja, kamor sta si le-ta najmanj želela. Znanstveniki so se takemu načinu „izbire“ poklica že zdavnaj uprli, saj so spoznali, da se mora vsakdo odločiti sam.

V nekaterih državah zahtevajo ob vpisu v srednjo ali visoko

šolo potrdilo psihologa, da je kandidat res sposoben za poklic, ki se zanj pripravlja. Pri nas takih zahtev še ne poznamo. Procedura, ki je v primerjavi s pravkar omenjeno zelo mila, teče le prek centrov za poklicno usmerjanje, in še teh nimajo povsod. Mlade po lastni presoji napotijo v študij za poklic, ki naj bi jim najbolj ustrežal.

Eden od poklicev, za katerega se lahko odločijo mladi, ko so po končani osemletki na „prvem“ razpotju, je vojaški poklic. Zanj se odločajo ljudje, ki svojo delovno dobo posvetijo pripravam in organizaciji dežele za obrambo. To dobo lahko odslužijo v kopenski vojski, vojni mornarici, vojnem letalstvu

in pri protiletalski obrambi. Po namenu, načinu delovanja in oborožitvi se ločijo rodovi (pehota, oklepne enote, topništvo, inženjerija, enote za zveze, enote ABK obrambe, mornarica, letalstvo, protiletalsko topništvo) in službe (prometna, tehnična, mornariško-tehnična, intendantska, sanitetna, veterinarska, gradbena, finančna, geodetska, administrativna in glasbena). Za aktivno službo, kajpak po ustreznem šolanju na vojaških šolah, se lahko odločijo državljani SFRJ, ki izpolnijo pogoje ter si kot mlajši oficirji ali oficirji poklicno služijo kruh v naši armadi.

Notranja organizacija armade je bogata. Vsak rod ima še številne ožje specialnosti. O pestrosti, raznovrstnosti in kajpak o odgovornosti vojaškega poklica govore še drugi podatki, ne nazadnje taki, iz katerih je razvidno, da so mlajši oficirji in oficirji v štabih, poveljstvih, ustanovah, znanstvenih inštitutih, zveznem sekretariatu za narodno obrambo itd.

Oborožene sile združujejo v štabih, ustanovah in na drugih mestih, potrebnih za uspešno vodenje obrambe, nad 70 poklicev. Noben od teh poklicev ne pozna zgolj ozkih vojaško strokovnih delovnih metod, ampak imajo ljudje, ki so se jim zapisali, zlasti nadarjeni, možnost, da znanstvene in raziskovalne nagibe razvijejo do najvišje stopnje. Tako je v oboroženih silah in še posebej v naši armadi zraslo veliko strokovnjakov in znanstvenikov, ki so se na področju znanosti vidno uveljavili in zasedli pomembna mesta.

Vsi ti strokovnjaki, mlajši oficirji in oficirji, predstavljajo poveljniški del oboroženih sil. Fantje, ki se odločijo za vojaški poklic, pridobijo po uspešnem končanem šolanju na vojaških šolah ustrezní prvi čin in šele s tem postanejo aktivne vojaške osebe — starešine v JLA. Mlajši oficir in oficir preživita prvih deset do petnajst let delovne dobe v „neposredni proizvodnji“ — na delu z vojaki. Pozneje, ko napredujejo, dobe posebne naloge in možnost nadaljnega vojaškega in strokovnega izpopolnjevanja. Plod tega so mnoge elektronske, strojne in druge

V srednjih vojaških šolah se učijo tujih jezikov po sodobnih metodah v posebnih kabinetih.

naprave, znanstveni in raziskovalni izsledki, odkritja.

Armada je sestavni del naše družbe, zato so njeni pripadniki delegati, športniki, politični in kulturni delavci — navzoči na vseh ravneh, od krajevnih skupnosti do zvezne skupščine.

Za opravljanje prvih poveljniških dolžnosti je nujno strokovno, vojaško in splošno znanje ter ideološka izobrazba, ki se pridobi v šolah in akademijah. Razlikujemo srednje, višje in visoke vojaške šole.

Srednje vojaške šole so razporejene v skupino srednjih strokovnih šol. Šolanje traja štiri leta, starešine pa so mlajši oficirji (prej podoficirji). Pogoj za vpis na te šole in v vojaško gimnazijo kot „pripravljalnico“ za vojaško akademijo je končana osemletka, kandidati pa ne smejo biti starejši od 16 oziroma 17 let.

Vojaške gimnazije imajo v glavnem nalogo pripravljati učence za šolanje na vojaških akademijah. Šolanje je štiriletno, učenci pa imajo status vojaškega štipendista in obvezno stanujejo v internatu gimnazije, kjer imajo preskrbljeno stanovanje, hrano, higiensko in zdravstveno varstvo itd.

V vojaške akademije gredo lahko kandidati, ki so končali kakršno koli srednjo šolo, tudi šole za delavske poklice, vojaško gimnazijo, in starešine, ki so se šolali na srednjih vojaških šolah. Kandidati dobe popolno visokošolsko (fakultetno) izobrazbo. Akademije sodijo v vrsto visokih šol (poveljniško-štabne akademije, visoka vojaško-politična šola JLA, šola narodne obrambe, vojaška medicinska akademija). Vse te šole organizirajo tudi študij za pri-

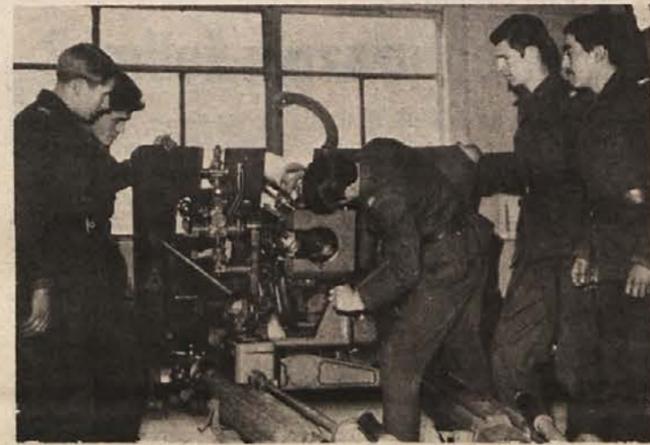
dobitev naslova magistra ali specialista, lahko pa imenujejo tudi doktorje vojaških znanosti.

Sekretariati za narodno obrambo objavijo vsako leto natečaj, iz katerega so podrobno razvidni pogoji za vpis v vojaško gimnazijo, vojaške srednje, višje in visoke šole. Učenci, ki se bodo odločili za vojaški poklic, bodo lahko dobili glavne napotke že v šoli, ki jo zdaj obiskujejo, ali pa jim jih bo dala služba za poklicno usmerjanje.

I. Z.

Cesar se učenci naučijo pri teoretičnem pouku fizike, tudi praktično preizkusijo.

Kabinetni pouk omogoča gojencem spoznati taktično-tehnične lastnosti sodobnega orožja.

*****

So junaki „Kapelskih kresov“ živeli?

Zgodovinsko ozadje televizijske nadaljevanke o narodnoosvobodilnem boju, ki je na mah osvojila gledalce

„Zdaj gledamo televizijsko nadaljevanke zagrebške radiotelevizije 'Kapelski kresovi'. Pri zbiranju gradiva za vaše knjige in pisanje ste gotovo naleteli na kakšne zanimivosti o Jastrebu in še kom. Morda bi nam kaj napisali o tem? “ smo zaprosili partizanskega pisca Toneta Ožbolta iz Kočevja.

Knjigo „Kapelski kresovi“ je napisal generalpolkovnik JLA Veljko Kovačević—Ljubo. Po rodu je sin revnih kmečkih črnogorskih staršev iz Grahova pri Nikšiću. Rodil se je 1912. V Cetinju je 1935 končal učiteljske, zatem pa je študiral na zagrebški filozofski fakulteti. Bil je španski borec.

V komunistično partijo je bil sprejet 1938. Iz jetniških taborišč za španske borce v Franciji je pobegnil v domovino in je bil eden izmed prvih in najvidnejših organizatorjev vstaje in oboroženega boja proti okupatorjem v Gorskem Kotaru in Hrvaškem Primorju. Napredoval je postopoma od komandanta bataljona v komandanta odreda pa za komandanta Pete operativne zone NOV in POH, komandanta divizije in komandanta VI. korpusa. Vse te enote so na tem našem sosednjem svetu rastle z njim in pod njegovim poveljstvom. Že 1941/42 je bil imenovan tudi za člana glavnega štaba NOV in POH.

Ko sem bil 6. novembra 1966 z narodnim herojem Jožetom Boldanom—Silnjem in Generalom Ivanom Lokovčkom—Janom v Delnicah na proslavi obletnice formiranja Stirlinajze brigade, nas je ob tem srečanju z njim obdaril s spominsko knjigo Kapelski kresovi s posvetilom. Večkrat sem jo z zanimanjem prebral. Z enakim zanimanjem zdaj sledim filmski nadaljevanke. Menim,

da je s to knjigo in filmom zgradil lep in trajen spomenik svojim padlim, umrlim in še živečim borcem ter vsemu prebivalstvu in krajem, koder se je na čelu svojih enot bojeval.

Vernost knjige in filmske nadaljevanke presojam s primerjavo svojih

ZDENKO PETRANOVIČ—JASTREB, pogumni partizanski komandant

ugotovitev in avtorjevih zapisov v knjigi Kapelski kresovi. Ta dogodek sem kolikor mogoče natančno raziskal in opisal v svoji knjigi Dežela Petra Klepa. Moji zapisi pa so nastali na podlagi partizanskih in italijanskih arhivskih virov in pričevanj neposrednih udeležencev in prič boja za osvoboditev Banje Loke, med njimi tudi generala Andreja Cetinskega—Leva in Alojzija Rauha. Zato si upam trditi, da sta tako knjiga, kakor filmska nadaljevanke Kapelski kresovi zelo veran odsev resničnih dogodkov in osebnih likov. O Jastrebovi včasih celo neprevidni predznanosti mi je pripovedoval tudi Jože

Mihelčič—Mirko z Broda na Kolpi. Ko je bil Jastreb še komandir voda, je bil Mirko pri njem politdelegat, dokler ni bil ranjen. Neštetočrat je odvrnil Jastreba od neposredne nevarnosti, ko je, kakor da se ga ne prime nobena krogla, rinil v sovražnike. Tako je bilo tudi v Banji Loki, ko ni bilo Mirka poleg.

OBCUDOVAN JASTREBOV POGUM

Vemo, da je 19. oktobra 1942 odrinilo iz Kočevja kakih 1400 Italijanov divizije Macerata na več kot 40 dni osvobodeno partizansko ozemlje proti Brodu na Kolpi. Tu pa je bil od vseh strani odrezan 23. polk divizije Isonzo iz Novoga mesta. Prvi dan so pririnjili komaj do Morave, naslednji dan pa je celo svojih 50 vojakov dospelo do Banje Loke. V bojih s kolono je bil ranjen tudi narodni heroj Franc Avbelj—Lojko, ki je z mitraljezom pokosil, kakor so zatrjevali, 62 Italijanov.

Desno krilo sovražnikov je krenilo proti Kočevski Reki in Borovcu (Borovec, Pleš, Ravne in Indlauf so požgali 24. junija.)

Tedaj so slovenski partizani, katerih štab je bil v Taborski steni nad Belico, zaprosili hrvaške za pomoč. Neverjetno hitro sta dospeli dve četi: prva z območja Čabra in druga iz delniške smeri. To je bila Omladinska četa s komandirjem Zdenkom Petranovičem—Jastrebom. Glavnini ni uspelo prebiti se dalje. Italijani v Banji Loki so bili odrezani od nje, do Broda pa je bilo še kakih 10 kilometrov. Partizani so se skoncentrirali in pripravili za napad 21. junija, naslednji dan zarana pa so napadli postojanko.

Res je, da so tako slovenski kakor hrvaški partizani in Banjci v tej bitki občudovali Jastrebov pogum. Zdelo

se jim je celo, da se preveč nepremišljeno izpostavlja kroglam, kakor da se ga nobena ne prime.

Italijani so bili samo še v dolnji Friškovi hiši. Blizu nje je bil hlev z italijanskimi mulami, ki jih je Jastreb želel s pomočjo zajetih italijanskih mulovodcev zapleniti s tovornim vred. Tedaj so slišali njegov zadnji ukaz in bojni krik in z Andrejem Cetinskim—Levom na čelu se je pognal v zadnji naskok. Potem ga ni nihče več niti videl niti slišal. Izpod podstrešja dolnje Friškove hiše so ga iz neposredne bližine pokosile sovražne krogle. Ali je bil zadet v glavo in bil takoj mrtev, kot zatrjujejo očitniki, ali pa je bil zadet v trebuh ter je čez čas umrl ob vaški cerkvi, kot zatrjuje avtor, res ni bistveno in ne spremeni zgodovinske resnice knjige niti filma. Če bomo to v njem gledali. Podatek v knjigi, da je padel v Bosiljevi Loki, je zmoten. Imam prav ali ne, naj odkrito povem, da sem si po tem dogodku ustvaril podobo o vernosti knjige in filma, ki mu sledim z velikim zanimanjem. Menim, da bi moralo biti takšnih in podobnih knjig o naši rodni deželi in trpki usodi ljudi v boju za današnji in jutrišnji dan več, a jih je malo, veliko premalo.

KAJ PA NABRITI DIMNIKAR?

Dimnikar je resnična osebnost iz Lokve. Če se ne motim, je bil njegov pravi priimek Mihelčič. Vsi, ki so ga poznali, menijo, da je bil prej in v partizanih zelo nabrit, da je bil res samoglav, a neverjetno uspešen ob enem. Zato da mu je komandant Veljko Kovačević—Ljubo prizanašal in ga vzel takšnega, kot je, ne pa takšnega, kakršni bi moral biti. Imel je prav. Vedel je, da brezmadežnih ljudi skoraj ni, da so idealne samo

ideje. Poleg številnih prestopkov je dimnikar izvedel veliko neverjetnih in resničnih podvigov, med katerimi mi je najbolj všeč aretacija italijanskega majorja in njegovega stražnika, ki so ju potem z generalom Cezarijem zamenjali za tri ujete člane komiteja KPH. Pozneje bomo videli, da se dimnikar ni razvijal vzporedno z rastjo manjših partizanskih enot v večje. Ljubo pa ga je vseeno cenil. „Dimnikar se je zelo spremenil. Smrt je kosila njegove najbližje prijatelje. Srečo, Lea, nazadnje Prsan in njegov vod so mu prizadejali rane, težje eno do druge. Njegova narava se je upirala bolečinam ali te so stalno delovale in ga postopoma omehčale,“ je zapisal avtor. Od svoje stare opreme je dimnikar obdržal nahrbtnik, pelerino in triglavko. Pri tožbe zoper njega niso več prihajale. Njegove stare steze so se spremenile. To se mu je zdelo ponižujoče, menil je, da nobena stvar ne more zamenjati njegovih bojnih poti. Komandant je dal Ridžanu in dimnikarju dopust. Oddrvela sta s težkim motorjem s prikolico in naletela na krepko žico, napeto čez cesto, kjer se je predzorni voznik, lokvarski dimnikar leta 1943 ubil. Ridžan menda še živi, Viktor Crnkovič iz Črnega Loga pa se ni in ni mogel ločiti od svojega mrtvega prijatelja in sovražnika hkrati.

TUDI INA RESNIČNA OSEBNOST?

Partizani iz Jastrebove čete zatrjujejo, da je tudi Ina resnična osebnost. Verjamem, da je. Kdo in kaj je bila, pa ne bi vedel. Vem le, da je imela izredno pomembno vlogo. Ko je Jastreb zvedel, da hodi Ina s Špijem, je menil, da se mu je izneverila. To pa je delala po nalogu sekretarja partijskega vodstva na Sušaku. Bila je pogostejši gost s svojim navideznim fantom in italijanski oficirski restavraciji in mikavna za častnike. Navidezni fant — izdajalec ji je bil najboljša legitimacija, kamorkoli je šla. Novembra 1942 je bila na Reki generalska konferenca. V restavraciji so častniki imeli obilen obed.

Ko je Ina stopila v lokal s Špijem, so jo pozdravili z aplavzom in povabili k omizju. Začela je jesti, piti zdravice. Spretno je podtaknila peklenski stroj. Eksplozija je ubila 9 oficirjev in jih več ranila.

Jastreba je prizadelo, ko je zvedel, da Ina hodi s Špijem. Zato je nad njo napravil križ. Ko je po atentatu pobegnila v partizane, se ni zmenil zanjo. Trda ji je predla. Šele ko je dospelo pismo sekretarja komiteja o njenem junaštvu, se je Jastreb pomiril.

Vem, da je bolnica v Drežnici imela resnično samo enega zdravnika in enega študenta medicinske fakultete. O tem so ohranjeni verni zapisi. Pomladi 1942 so hrvaški partizani prosili slovenske, naj jim odstopijo kakšnega zdravnika. Dopovedovali so, da je bolnica v Drežnici predaleč za transport ranjencev iz sreza Čabar. Zato so predlagali, da bi nekje na levem bregu Čabranske doline ali v okolici Prezida zgradili skupno bolnico za II. primorsko-goranski odred NOV in POH ter Kočevski in Notranjski odred NOV in POS. Kakor vem, je bil zdravnik iz Mrkoplja. Če se je v partizane pripeljal na saneh in doživel takšen sprejem, kot smo ga videli v filmu, res ni bistveno, vsekakor pa so ga ljudje, ranjenci in bolniki sprejeli kot svojega odrešenika. Je res ali ne, ne vem; zatrjujejo, da je pred dvema letoma umrl.

V Kolpski dolini in v Delnicah je še nekaj tovarišev, ki so bili pričr v knjigi opisanih in v filmu podanih dogodkov. Svetujem vam razgovor s temi tovariši. Tako knjiga kakor film posegata tudi na levi, slovenski del Čabranke in Kolpe, na tla zdajšnje občine Kočevje, kjer imate veliko bralcev. In naposled je Delničan Zdenko Petranović—Jastreb daroval svoje življenje v Banji Loki, na naših slovenskih tleh, skupaj s svojim soborcem Antonom Štincem iz Turkov in v skupnem boju z našimi slovenskimi tovariši proti fašizmu. Na šoli v Banji Loki mu je odkrita spominska plošča z datumom 21. 6. 1942. Datum je zmoten, pravilno pa bi bilo: 22. 6. 1942.

TONE OŽBOLT

kultura in izobra- ževanje

podčrtano

Ali smo v Sloveniji pred rojstvom novega osrednjega specializiranega glasila? Ali je že letos pričakovati izid prve številke časopisa, ki bo „bolje obveščal“ kulturnike in druge, kaj se na kulturnem področju dogaja, snuje, načrtuje za krajši in daljši čas?

Na lanskih območnih posvetih o kulturi – sklical jih je sindikat – so se zelo zavzeli za korak naprej pri obveščanju, kar je v delegatskem sistemu še posebno nujno napraviti. Piske in ostre so letelo na sredstva množičnega obveščanja, ki prinašajo zdaj najrazličnejše novice o dogodkih in aktualnostih doma in po svetu, med temi pa malo takega, kar bi vsestransko informiralo bralca o kulturi.

Na teh posvetih je bilo slišati, da je poročanje o kulturi še vse preveč odvisno od osebnih pobud in da zato, ker so sestavki bolj iztržki kot celota, sedanje obveščanje ne kaže dejanskega dogajanja na kulturnem področju.

Korak naprej naj bi bil poseben republiški list za kulturo,

Pobuda, ki ni za v koš

podobno, kot je za vzgojno-izobraževalno področje „Prosvetni delavec“. Za izdajanje tega glasila naj bi zadolžili Kulturno skupnost Slovenije in Zvezo kulturno-prosvetnih organizacij. Da so potrebe po novem glasilu resnične, kažejo ugotovitve, da so kulturni delavci slabo obveščeni celo o področjih, na katerih sami delujejo.

Pobudo bi morali vsekakor podpreti, da bi „Kulturni delavec“, ali kakor bi se novi list že imenoval, čimprej zagledal beli dan. Seveda je treba takoj reči, da novo glasilo ne bo moglo biti kos vsem vprašanjem, ki jih porajajo kultura in odnosi v njej, zato bi ne smeli odmisлити drugih možnosti. Na Dolenjskem bi lahko združili prizadevanja za pogostnejše izhajanje Dolenjskih razgledov, in to prilogo DL še bolj popestriti s poglobljenimi sestavki s področja kulture.

L. ZORAN

DARILO ŠTUDIJSKI KNJIŽNICI

Ljubljanski Viba film, katerega direktor je Novomeščan Dušan Povh, je novomeški študijski knjižnici Mirana Jarca poklonil kopijo filma, ki je bil posnet ob 70-letnici Pavla Golice. Takrat so v Novem mestu pripravili jubilejntu proslavo in odprli razstavo. Velik del takratnih slovenskih kulturnih delavcev se je udeležil te proslave 1975. leta; več med njimi je že pokojnih. Ker ima film kulturno in dokumentarno vrednost, se knjižnica za darilo priščno zahvaljuje.

Mali kulturni barometer

RAZSTAVA V ČATEŠKIH TOPLICAH – Beba Koren iz Brežic se bo v počastitev dneva žena predstavila s samostojno razstavo slik. Razstavo bodo odprli jutri v Čateških Toplicah.

JOVANOVIČ IN ČOPIČ V KRANJU – Ob koncu minulega tedna so v Kranju odprli dve likovni razstavi: dela kiparja Petra Jovanoviča v galeriji v Prešernovi hiši, dela slikarja Ivana Čopiča pa v galeriji v Mestni hiši. Razstavi bosta odprti do 18. marca.

„NAŠA POT“ SPET IZŠLA – Pred kratkim so na osnovni šoli v Sentjerneju izdali prvo številko glasila „Naša pot“ v tem šolskem letu. Precej prispevkov je na temo JPI, nadalje več poročil, pesmic in tudi več novih rubrik. Med drugim je začelo glasilo predstavljati svojim bralcem poklice.

Kulturno prebujenje množic?

Ugotovitev slovenskih sindikatov: začel se je neustavljiv prodor kulture med delavce

Padle so številne pregrade, ki so kulturi zapirale pot v organizacije združenega dela. Razširila in poglobila se je zavest o pomembnosti kulture v socialistični samoupravni družbi. Vloga kulturnih animatorjev je našla pot v analize. Amaterizem se je začel razcvetati. Poklicne kulturne ustanove so se odprle delovnemu človeku.

To so glavne ugotovitve po petih letih izvajanja kulturne akcije, ki jo je začel sindikat, ponovili pa so jih tudi prejšnji četrtlet na razširjeni seji republiškega sveta Zveze sindikatov v Ljubljani. Na tej seji so poudarili, da bitke za nadaljnji množični prodor kulture med delavce ni mogoče izbojevati mimo množic, saj bi brez množic zašli v donkihotski spopad z mlino na veter.

Kulturni potencial, ki ga premore Slovenija, je resnično velik. Razviden je iz podatka, da deluje v naši republiki 140 samostojnih organizacij združenega dela s področja kulture, v katerih je skoraj 5.000 zaposlenih. Približno tako število kulturnikov je v drugih OZD. Če prištejemo še številne samostojne umetnike in več kot 25.000 amaterskih kulturnih delavcev, ugotovimo, da imamo vsaj 40.000 takih ljudi, ki so za kulturno dejavnost neposredno zainteresirani.

Enajst najavljenih

Kaj se bo letos dogajalo v Dolenjski galeriji?

V Dolenjski galeriji imajo letos v načrtu še enajst razstav. Med njimi bo največ likovnih, na katerih se bodo poleg priznanih slovenskih umetnikov predstavili tudi domači ustvarjalci. Prva prireditev iz tega načrta bo sredi marca. Vodja galerije inž. arh. Jovo Grobovšek obljublja, da bo na otvoritvah pogosteje kot do zdaj slišati glasbo.

16. marca bodo odprli razstavo umetniških olj Mihe Maleša, občinstvu znanega kot udeleženca ene od minulih Dolenjskih slikarskih kolonij in tudi po prejšnjih njegovih razstavah. Zanimiva poizvedev galerijske dejavnosti bo razstava otroške grafike oziroma risbe, vanjo pa bodo prvič vključili tudi likovna snovanja predšolskih otrok. Maja ali junija se bodo na skupinski razstavi predstavili likovniki iz skupine „Vlado Lamut“, ki združuje v novomeški občini delujoče amaterje.

Poleti namerava galerija postaviti razstavo iz svoje stalne zbirke oziroma iz fonda, ki je v depojih. To bodo pretežno stara in razstavno že preizkušena dela in kot taka predvsem paša za oči turistov, ki bodo obiskali Dolenjsko in Novo mesto. Jeseni bo galerija odprla vrata oljem in grafikam Andreja Jemca, enega vodilnih sodobnih slovenskih umetnikov, nato pa pričakuje v goste Karla Zelenka. Pred razstavo tradicionalne Dolenjske slikarske kolonije bo gost galerije rojak Boris Kobe, ki bo za razstavo pripravil umetniški opus „Po poteh Gubčeve brigade“, razstavo pa bodo predvse iz Trebnjega. Na koncu leta predvideva vodstvo galerije prvo prodajno razstavo.

Poleg teh bosta v tem hramu umetnosti še dve prireditvi: junija bodo razstavljeni natečajni projekti za graditev novega muzejskega oddelka NOB, arheološki oddelek pa bo (datum še ni znan) pripravil razstavo najnovejših arheoloških izkopavanj.

ŠTEVILKA V OBJEMU GOZDOV“ PRIPRAVLJENA

Uredniški odbor šolskega glasila „V objemu gozdov“ na osnovni šoli v Kočevju je že zbral in uredil prispevke učencev ter dal številko v tisk. Zdjaj želi dobiti še otroške grafike in ilustracije za nekatere sestavke. Glasilo bo izšlo v povečanem obsegu in nakladi, v njem bodo tudi prispevki, kakršni so do zdaj izhajali v „Potočku“. Poslej bodo imeli na šoli samo eno glasilo.

KAJ ZA „BREŽIŠKO POMLAD“ – Republiška hortikulturna razstava, ki bo letos pod naslovom „Brežiška pomlad“, je vzbudila veliko pozornost med brežiškimi kulturnimi društvi. Poleg osrednjih kulturnih prireditev (nastop združenih pevskih zborov, koncert Slovenske filharmonije, srečanje obkolpskih, dolenjskih in posavskih folklornih skupin), ki bodo od 4. do 7. junija v Brežicah, bodo številne prireditve tudi v več krajevnih središčih brežiške občine.

Ali je bil ves ta potencial do zdaj tudi ustrezen vključen v reševanje kulturnih vprašanj? Najbrž je treba dati roko na srce in reči, da ne. Zato se bo morala akcija, ki jo je zastavil sindikat, nadaljevati vse dotlej, dokler ne bo sleherni delavec združenega dela vsaj posredno deležen kulturnih dobrin. Kajpak bo nujno poslej bolj paziti, da se v kulturna prizadevanja ne bodo vrivale plaža in druge oblike lažne kulture, še posebno pa, da se ne bi take skupine

POHVALA

Lutkovna skupina osnovne šole Grm iz Novega mesta se je na nedavnem srečanju lutkovnih odrov v Mariboru lepo odrezala in tudi kritika je lepo sprejela Marodičovo igrico „Kriček in Pikec“, ki jo je za to priložnost režirala učiteljica Tovšakova.

Stanka Godnič je v Delu med drugim zapisala: „Kriček in Pikec sta bila polna svežine ki, je v predstavi novomeških osnovnošolcev navdušeno premagovala izvedbene zadrege.“ In še: „Zadnja skupina uprizoritev je spodbudila vprašanja, na katera je treba poiskati odgovore. Naše amatersko lutkarstvo je očitno zelo sprejemljivo za vplive in posnemanja.“

Je led prebit?

Dolenjski muzej se odpira dolenjski javnosti

Dolenjski muzej prebija „led anonimnosti“. Prejšnji teden so bili njegovi kustosi, vodje oddelkov, z ravnateljem vred dva popoldneva na voljo: v sredo organizatorjem kulturnega življenja v podjetjih in v četrtek takim organizatorjem iz šol. Po temeljitim informiranjem o tem, kaj muzej je in s čim se ukvarja, so si gostje ogledali še vse muzejske prostore in zbirke v Novem mestu.

Koristno in zanimivo je bilo zlasti srečanje z ljudmi, ki so jih sindikati v podjetjih določili za organizatorje kulturnega dela. V muzeju in njegovih oddelkih poslej ne bodo več tuhtali, kaj delati, da bo imelo koristi od tam zbranih, konzerviranih in shranjenih kulturnih dobrin.

Na srečanju z organizatorji kulture je prišlo na dan, da so v tovarnah in drugih delovnih organizacijah zainteresirani ne samo za ogled tega, kar muzej hrani in razstavlja, marveč tudi za tematska predavanja in razstave v svojih prostorih. Ta del poslanstva bosta lahko, kot so ugotovili, opravila predvsem arheološki oddelek (predavanje o izkopavanjih z diaprojektivni in slikovna razstava) in galerija, ki bi lahko kar v celoti prenesla razstavo v delovno organizacijo.

Oddelek NOB, žal, ne bo mogel javnosti tako ustreči, še zlasti ne more zunaj muzeja prirediti razstave iz gradiva, ki ga hrani. Kot pravi Anton Štampohar, oddelek ni niti še toliko urejen, da bi lahko v celoti predstavil revolucionarna dogajanja na Dolenjskem. To seveda ne pomeni, da so izključena tudi predavanja.

Ali grozi oddelku NOB (v Ropasovi hiši), da ga bodo zaradi dotrajanosti stavbe za javnost zaprli?

izmuznile pri nadzoru tistih, ki naj bi sadove slovenskih kulturnih prizadevanj odrejali za predstavitev v tujini. Če že mora kaj v tujino, potem naj to ne bodo pleve.

I. Z.

SREČANJE S SOPRANISTKO

Glasbena mladina Bele krajine je pripravila za najmlajše zanimivo srečanje s sopranistko Majdo Hercog in pianistko Moniko Kartin iz Ljubljane. Na koncertu, ki sta ga imeli 26. februarja v Metliki in Crnomlju, so obiskovalci prisluhnili skladbam W. A. Mozarta. Po koncertu so si obiskovalci v obeh krajih ogledali še ameriški film „Tom Sawyer“, ki je posnet kot glasbena verzija. Ta film so 27. februarja vrteli tudi v Semiču.

Kultura v „Krki“ ni pastorka

Slovenija daje novomeško tovarno zdravil za zgled, kako je treba v delovnih organizacijah skrbeti za kulturno dejavnost in kulturno osveščanje zaposlenih

Primer, kako so v novomeški tovarni zdravil „Krka“ uredili kulturno vprašanje zaposlenih, je prestopil lokalne okvire. Iz obširnega gradiva, pripravljene za sejo republiškega sveta Zveze sindikatov, ki je predtem tudi krožilo po Sloveniji, je razvidno, da Krka prednjači med delovnimi organizacijami, ki so začele organizirano zadovoljevati in razvijati kulturne potrebe delavcev.

Na pobudo svojega kulturno-umetniškega društva so v „Krki“ opravili raziskavo tega, za kaj se zaposleni najbolj zanimajo. V anketi je sodelovalo 725 delavcev ali 31 odstotkov zaposlenih. Čeprav rezultatov še niso do konca razčlenili, se je izkazalo, da so med zaposlenimi naj-

Pustne novice

Pet dinarjev brez „gihanja“ veljajo letošnje Pustne novice, glasilo pustnih veseljakov iz Krškega. Ze šestnajsta številka je izšla, kar kaže, da med podobnimi občasnimi izdajami zavzemajo Pustne novice vidnejše mesto tako po vztrajnem izhajanju kot tudi po kakovosti.

Pust je čas maškar, mask, veseljačenja, čas, v katerem je dovoljeno poigravanje z resničnostjo, ko se tako obrabi kot vedenje spreobrnejo in je šaljivosti pot odprta. Lahko bi rekli tudi, da je to čas spakovanja. Vendar je dobra šala, dobra satira ali humoreska bližje resničnosti kot spakovanje. To po svoje potrjujejo Pustne novice.

Skozi šalo, satiro, humoresko, risbo se nam kaže življenje Posavja s številnimi težavami in težavicami, ki mučijo občane krške občine. Za nekatere prispevke bi lahko dejali, da brez „gihanja“ spregovore o tem ali onem problemu in da kljub navidezni šaljivosti, karikiranju dogodka ali dogajanja zadevajo v črno. Res je, da tu in tam šala zdrsne pod raven okusnosti, da je v Pustnih novicah zaslediti tudi poigravanje na meji polzkega, vendar na srečo to odtehta vrsta prispevkov, katerih duhovitost ni banalna.

Upamo, da bo uredniški odbor svoje „naivno novinarstvo“ speljal tudi mimo teh čeri prihodnje leto. MIM

SREČANJE BO APRILA

Področni odbor Združenja gledaliških skupin Slovenije je na zadnji seji sklenil, da bo letošnje srečanje posavskih skupin od 15. do 20. aprila. Organizirali ga bodo v obliki gostovanja po vseh treh posavskih občinah. Predstave si bo ogledal tudi selektor, ki so ga imenovali pred kratkim. Skupinam, ki se bodo uvrstile na zaključno prireditev, bo področni odbor podelil spominske plakete. Odbor bo izdal skupne plakete in gledališke liste. Najboljša posavska skupina bo nastopila 3. junija v okviru prireditve ob republiški razstavi „Hortikultura“, ki bo letos v Brežicah.

V. P.

IGRALI BODO SARTRA

Amaterski oder „Stanko Černelc“ iz Brežic, ki že sedmo leto nadaljuje delo prosvetnega društva „Stanko Černelc“, bo v tej sezoni uprizoril Sartrovo dramo „Spoštovanja vredna vlačuga“. Dramska skupina, ki se je tokrat pomnožila za nekaj novih članov, marljivo vadi, saj želi nastopiti tudi na 4. srečanju gledaliških skupin Posavja.

V. P.

Branko Suhy: TOMI, olje na platnu, 1975 (s slikarjeve razstave, ki je bila prejšnji mesec v Dolenjski galeriji v Novem mestu).

bolj priljubljene gledališke in kino predstave, manj pa npr. knjige.

Anketa je pokazala še nekaj: da delavci raje prispevajo denar, kot da bi se sami tvorno vključevali v kulturno dejavnost, sodelovali v društvu, pevskem zboru itd. Seveda tudi pripravljenost dati denar nekaj več, na kar se opira tudi Krkino društvo. Omenimo naj še, da predstavlja društvo, ki je organizator in anima-

„Od vsakega jutra...“

Ljubljanska televizija bo letos v šestih oddajah predstavila amaterska snovanja nekaterih slovenskih mest. Skupine iz Kočevja smo na malih zaslonih videli v začetku februarja, pod naslovom „Od vsakega jutra raste dan“ bodo zdaj na vrsti Brežičani. Polurni, pretežno glasbeni spored bodo oblikovali: pevski zbor DPD Svoboda bratov Milavcev, ženski zbor TOZD Orlica, harmonikarski orkester glasbene šole, dijaki gimnazije, člani likovnega društva, amaterski oder „Stanko Černelc“, folklorna skupina osnovne šole bratov Ribarjev, pevci vojaškega kluba in godba na pihala iz Kapel. Vodje in člani skupin bodo spregovorili o razmerah, v katerih delo brežiške amaterske kulture, o odnosu do te dejavnosti in odzivu gledalcev. Snemanje bo od 7. do 9. marca, v oddaji pa bomo videli nekatere brežiške znamenitosti: Posavski muzej, stari in novi del mesta s šolami, kulturne domove.

VLADO PODGORŠEK

I. ZORAN

JEZIKOVNI MASVETI

„METERSKO“ BLAGO IN „ZNIŽANE“ HLAČE

Pred kratkim je bilo v nekem novomeškem izložbenem oknu možno brati naslednji dve po vsebini vsekakor razveljavljivi opozorili:

ZNIŽANJE METERSKEGA BLAGA – ZNIŽALI SMO HLAČE

Manj ustrezno pa je bilo besedilo v jezikovnem pogledu. Piscec je hotel povedati, da so znižali cene blaga oziroma cene hlačam, pa je v svoji vnemi povedal nekaj povsem drugega. Če bodo namreč cene na splošno še naprej tako nekontrolirano divjale navzgor, ne bo potrebno „zniževati“ hlač, ker bodo marsikomu zaradi zategnjene pasu kar same zlezle navzdol, če jih ne bo pravočasno prijel v roke ali jih kako drugače zadržal na spodobni višini...

Toliko o zviševanju. Pač pa naj nam bo dovoljeno, da se nekoliko dlje ustavimo pri pridevniku „metersko“, ki je bil v omenjeni reklamni napačno napisan. Pravilna oblika je samo: metrski, me trska, metrsko (brez „e“ med t in r!). Ta pridevnik je sicer izpeljan iz besede meter, vendar označuje drugi „e“ tako imenovani polglasnik, ta pa se pred obrazili izpahuje, na primer: meter, metra, metru, pri metru, z metrom. (Povsod torej brez „e“.) Isto pravilo, da se polglasnik izpahuje, velja prav tako pri vseh drugih obrazilih, na primer tudi, kadar hočemo napraviti iz samostalnika pridevnik: meter – metra – metrski, kilometra – kilometra – kilometrski, pa tudi za vse podobne samostalnike, ki pred obrazili izpuščajo polglasnik:

oder – odra – odrski, minister – ministra – ministrski; september – septembra – septembrski, oktober – oktobra – oktobrski;

november – novembra – novembrski, veter – vetra – vetrnica, petlitrski, desetcentimetrski itd.

Drugače je seveda pri besedi gangster. Ta pa pri sklanjatvi ne izpahuje samoglasnika, ker to ni polglasnik, ampak pravi e. Zato ostane tudi v pridevniški obliki: gangsterja – gangsterski.

B – r.

Iz daljave je pogled drugačen

Vesoljska ladja, mošeja, raketna silos, sinagoga, dimnik, sod, kadica, poveznjena kad – so do zdaj znana imena, ki jih je ljudska domišljija nadela počitniški hišici Radka Poliča na Stražnjem vrhu pri Črnomlju.

„Prvega marca 1973 sem bil kot ravnatelj Muzeja ljudske revolucije Slovenije upokojen, dva dni zatem pa sva z ženo že imela pripravljene kovčke in še isti dan sva odpotovala v Belo krajino, ki jo oba štejeva za svojo rojstno in hkrati obljubljen deželo,“ je smejoč se pojasnil pisatelj, že vajan enakih vprašanj, zakaj ravno Stražnji vrh. Sredi vinogradov, od koder je čudovit razgled na večji del Bele krajine, sta se Poličeva kar za stalno naselila v zares nenavadni stavbi, ki je tudi name naredila vtis poveznjene kadi. Načrt zanjo je naredil precej znan ljubljanski arhitekt mlajše generacije in treba je priznati, da je z zamisljivo ljudi šokiral. Okrogla hišica, z zunanje strani krita s skodlami, ima vmes velike steklene površine, krog in krog pa romantično okolje. Pravo vzdu-

Med skodlami je tudi precej steklenih površin, ki omogočajo lep razgled na Belo krajino. Pisatelju Poliču je ta dežela prirasla k srcu.

šje za človeka, ki je prišel iskat miru, da bi lahko pisal.

Njegova doslej zadnja, sicer pa sedma knjiga Belokranjski odred je nastala prav tu. „Imam zabeležen datum: 8. septembra 1970 so nastali prvi napisani stavki za to zgodovinsko knjigo, izšlo lani. Odkar sem začel zanj zbirati gradivo, pa do dne, ko je zagledala beli dan, je minilo sedem dolgih let. Zavedal sem se, da se lotevam nehvaležnega in trdega dela, vendar sem ga sprejel, ker se od nekdanj čutim Belokranjca in ker, priznam, mi je honorar te knjige omogočil zidavo našega zdajšnjega doma na Stražnjem vrhu.“

Iz vseh Poličevih doslej napisanih knjig, v katerih se na zelo simpatičen način loteva opisa naše polpretekle zgodovine, je moč razbrati, da se je od vsepovsod, kamor ga je vodila službena pot funkcionarja, vojaka in diplomata, najraje vračal v Belo krajino. Ta sončna reber, vzpenjajoča se na gričevnatem pobočju, s katerim je obdan Črnomelj, je Poličevima prirasla k srcu že prej. Sicer pa je o svojem belokranjstvu pisatelj povedal:

„Rodil sem se na železniški postaji v Rožnem dolu in tam sem začel hoditi v šolo. Tudi pozneje, ko smo se preselili v Ptuj in Grosuplje, sem vedno rad hodil v Rožni dol na obiske ali na počitnice. Tako sem obdržal pristne prijateljske stike z vrstniki. Kot sedmošolec sem spoznal Črnomaljško Miljevo Kvasovo, se kot študent prava, star šele 20 let, z njo poročil. Tako sem postal še belokranjski zet, kar v tej deželi tudi nekaj pomeni. Med vojno sem bil sprva sekretar stiškega okrožja, kasneje sem delal na Kočevskem, od koder pa sem večkrat prihajal na Maverlen in v Belo krajino po službenih opravkih, hkrati sem obiskoval ženo. Čakala me je navadno na Stražnjem vrhu. Leta 1944 sem po-

stal partizanski častnik pri Slovenskem poročevalcu, potem me je častnikarska dolžnost vsak teden – tedaj na kolesu – pripeljala v Črnomelj, v središče vseh tedaj najbolj važnih dogodkov.“

Jeseni 1944 je prišel Radko Polič v propagandni oddelek Glavnega štaba NOV in POS na Lokvah pri Črnomlju, od tam pa so ga poslali v že osvobojeni Beograd. Tu ga je zatekla svoboda. Predviden je bil za uredništvo Narodne armije, ker pa je snovanje tega lista trajalo dlje, kot so sprva mislili, je postal instruktor za propagando poli-

Pisatelj Radko Polič se je iz Ljubljane preselil v Belo krajino, kjer ima več miru in možnosti za ustvarjanje

tičnega oddelka ministrstva za narodno obrambo.

„Tako sem, ne kriv, ne dolžan, padel v vojsko, čeravno po srcu nisem vojak,“ odkrito pove tovariš Polič. Njegova pisateljska žilica je takrat ob obilici dela in skrbi za družino, ki se je med vojno naglo povečala za tri krepke fante, do leta 1954 ni mogla razvneti. Vmes je bilo še dve leti diplomatskega dela v Berlinu. Ko pa je 1954 prišel iz vojske, so že nastale prve strani

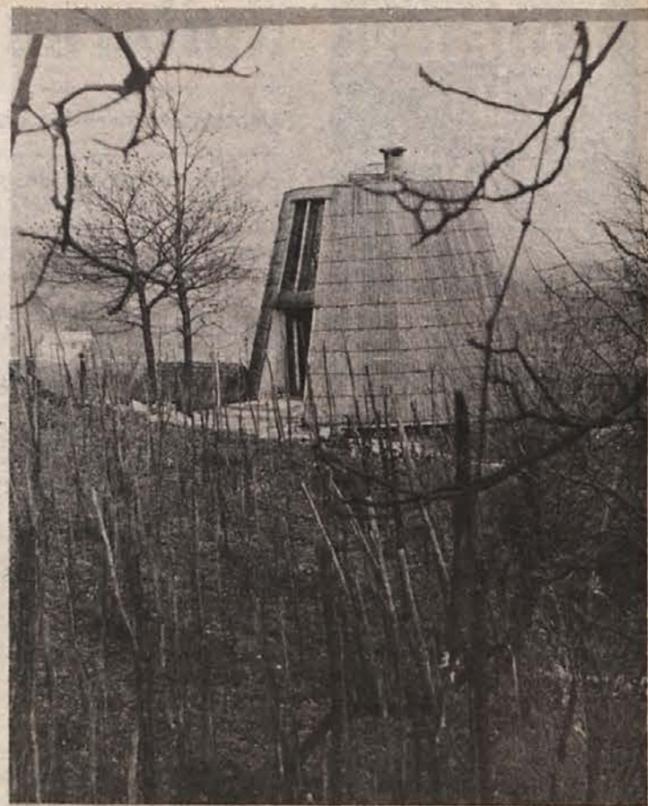
knjige spominov Čudežna pomlad, v kateri se je lotil opisa dogodkov in razmer v letih 1941 in 1942, kot jih je pisatelj sam videl in doživljal.

„Ko da me je takrat zgrabilo za vsa zamujena leta, sem potem izdal vsako leto po eno knjigo, tako da sem opisal vsa štiri leta borbe.“ Pisanje spominov se je nato kar nadaljevalo s snovjo iz povojnega časa. Prvo leto svobode, ki je prineslo po eni strani neizmerno radost, po drugi pa tudi prva drobna razočaranja zanesenjakom, kakršen je bil ves čas vojne Radko Polič, je opisano v knjigi Včeraj in jutri. Njegova Dobra reka pa je prisrčen opis človeka, ki je čez noč, povsem brez potrebnih izkušenj, postal diplomat in je bil z družino vred tako rekoč vržen v svetovno areno.

Vmes, v letu 1961, so nastali Obiski partizana, nato pa v sedmih letih monografija Belokranjski odred. „Njegovo čisto literarno delo je novela Zaplahutala je smrtna perut, izšla pred desetimi leti v Sodobnosti. Ta je meni najbolj všeč,“ je med pogovorom pridala Poličeva soproga Miljeva.

Ni se bati, da bi pisatelj na Stražnjem vrhu užival upokojenski mir, kajti mož je poln načrtov. „Tu razmišljam in, odmaknjen od vsakdanjih dogodkov, gledam drugače stvarjem v oči, najsi bodo to razmere danes ali v že preživljenih letih. Ni lepšega kot biti tu upokojenec v mojih letih in s takim konjickom, kot ga imam. Za pisateljevanje imam tu odlične možnosti. Ne bi rad obešal na veliki zvon, kaj mislim narediti in kaj bi rad napisal, ampak bom to povedal, ko bom že imel kaj novega v rokah.“

Znanci se mu čudijo, da je iz Ljubljane tako na hitro odšel v samoto, in nekateri mu očitajo celo beg iz civilizacije. „Niti malo se ne čutim tu osamljenega,“ je rekel. „Dobivam veliko časopisov, imam precej

Kadica, sod, morda vesoljska ladja sredi vinogradov? Nič takega, le počitniška hišica v modernem slogu.

obiskov, vsak konec tedna pa je hiša tako polna: redno prihajajo sinovi z ženami in vnučki. Najrednejši gost je sin Svetozar, inženir kemije, pa Vasko – pravnik, medtem ko je igralec Rac bolj na tesnem s časom. Pride pa, kadar le utegne.“

Za dobro počutje je tudi malce fizičnega dela v vinogradu, na vrtu, pri čebelah kot nalašč. „Poveznjena kad“ je postala pretesna za prenočitev vse družine, zato so iz Tuševca do la pripeljali staro kaščo in jo začeli preurejati. „Zgoraj bodo ležišča, spodaj bo delovna soba za moža in še neke prostor za avto,“ je o gradbeni bodočnosti mimogrede povedala Miljeva Polič.

Zdi se mi, da noben zapis o pisatelju Poliču ne bi bil povsem veren, če v njem ne bi bilo mesta za njegovo ženo Miljevo.

Od mladih let mu stoji ob strani in tudi zdaj je na prvi pogled videti, da mu ni le soproga, ampak prava življenjska tovarišica in najbrž tudi opora pri pisateljskem delu.

RIA BAČER

PARTIZANSKA TREBUŠA

Gorenja Trebuša, znana planinska vas, „zibelka“ partizanstva na Tolminkem bo kmalu dobila svoje glasilo. Imenovalo se bo „Partizanska Trebuša“, izhajalo bo občasno ter seznanjalo slovensko javnost z bogato krajevno zgodovino NOB in s prizadevanji za hitrejši razvoj kraja. Glasilo bodo prejele vse večje gospodarske organizacije v tolminski občini in občani, saj bo izhajalo v nakladi 10.000 izvodov. Pri glasilu bodo sodelovali tvorca odpora za osvoboditev Slovenskega Primorja, tako dr. Joža Vilfan, Albert Jako, Ivan Kos, Zvonko Uršič, Franc Podgornik in Marija Rutar.

Mokronoški /ne/uglašeni instrumenti

Največji dolenjski karneval privabil nad 7.000 gledalcev – Vse karnevalske značke pošle

Nenavadno toplo nedeljsko popoldne je v Mokronog pripeljalo več tisoč obiskovalcev tokrat že 11. pustnega karnevala od vsepovsod. Domači larfarji so pod „delovnim naslovom“ Parada instrumentov prikazali 36 skupin.

Letošnji pust se je zavlekel v znamenje rib, vendar kot so ugotovili larfarji, nima to zanje nobene zveze z vodo, ker se raje utaplja v cvičku in drugih nasladah. Kot ponavadi so tudi tokrat cestišče najprej razkužili, preden so nanj stopili s praprom in grbom bosonoge. Zaskrbljeni so namreč ugotovili, da se jim je jel od jutra dalje hudo kaziti zrak, odkar je prihajalo več gostov iz onesnaženih mest, kot so Ljubljana, Novo mesto in zadnji čas tudi Trebnje. Z instrumentom zelenega plana v Mokronogu kmetijstvu niso prišli do dna, ugotovili so, da bodo potrebni ponovni simpoziji. Tudi izvoz in uvoz kot instrument izgube so dajali poleta domišljiji, podobnost z resničnim stanjem pa je bila, kot so zatrjevali, zgolj slučajna (izvoz umetnih gnojil v tujino, uvoz krompirja, čebule in podobnega ter celo pogojne zemlje). Nasploh so prizor kmeta s kravo krstili za zlorabo instrumenta, s čimer se med drugimi ukvarja tudi kmetijska zadruga, a ni rešeno od tehtanja naprej.

Inflacijski instrument, naš dinar, so sicer vlekli k tlom z verigami, a jim to ni uspelo. Po svoje so prikazali eno najbolj razširjenih oblik soudeležbe – samoprisevek. Hudo kritični so bili do dogovarjanj in sestankovanja. Dogovarjanje je skozi larfarske očale še najbolj po-

dobno predenju lanu, sestankovanje pa mlatenju prazne slame, kjer so se tudi najbolj približali folklori, kot to od larfarjev

Instrument sestankovanja je po larfarski zamisli podoben mlatenju s cepci, ki pa so se spravili na prazno slamo. Ena od skupin na primerni folklorni višini.

zahtevajo že njihova pravila – „larfarski furželj“. Odkrili so tudi instrument produktivnosti, vendar so ga patentirali in bošel v arhiv, tako da ni bojzani, da bi moral zaradi tega kdo bolj delati. Poslej naj bi se vozili v novi „Zastavi 102“, kjer pomeni 10 ceno – 10 starih milijonov, 2 pa – dva mehanika! Tokrat v raznih oblikah „upodobljeni“ instrumenti seksualne narave verjetno med številnimi obiskovalci te popoldanske prireditve niso pridobivali prijateljev, zato bodo v bodoče morali posamezne skupine krotiti z „larfarskim furželjnom“, ki dovoljuje smešenje, čeprav vsega, le na primerni ravni!

Minulo nedeljo se je v Gradcu zbralo okoli 5000 ljudi, ki so si ogledali tradicionalni pustni sprevod. Domačini so se pri organizaciji močno potrudili in njihov maček ter vranoviški jazbec sta več ali manj zadovoljila vse obiskovalce. Na sliki: „gradaški karneval“ (Foto: J. Pezelj)

Mačje gnezdo sprejelo 5000 ljudi

Gradaškemu kralju pustnih kraljev (mačku) se je poklonilo, po oceni prirediteljev, 5000 Dolenjk in Dolenjcev – Nastopili tudi vranoviški „Jazbecarji“

Rojstvo zadnjega februarskega dne so gradaški mački pričakali močno nestrpni in ko so zgodaj zjutraj videli, da je sonce stopilo vse megle, in da se obeta pravi pustni dan, so postali dobre volje. Njihov sprevod bi lahko pokvarilo samo slabo vreme. Drugih težav se niso bali, kajti na nedeljsko predstavo so se pripravljali z vso vneto že od novega leta.

In tako so številni plakati – mački so jih razobesili po vsej Dolenjski – ter za februar nenavadno topel dan, pritegnili v gradaško „mačje gnezdo“, rekordno število obiskovalcev. Lani se je v prijazen mestecu ob Lahinji stiskalo okoli 3000 radovednežev, letos pa so jih „uniformirani“ domačini našli baje kar 2000 več! In ker so mački posvetili pustni sprevod zgolj novatorstvu, ne bi bilo napak, ko bi njihov elektronski računalnik čez 365 dni poskrbel tudi za parkirišča. Minulo nedeljo je bil namreč Gradec

kljub patentom, čudodelnim strojem itd. močno nasičen z izpušnimi plini in pravi čudež je, da njihov sicer bistroumni simbol, maček, ni zavoljo slabega zraka omagal (kot „smučarja“, ki sta mo noksid prevleč pridno odganjala s črtno) že na prvem potu.

In kaj je maček, kralj pustnih kraljev, pripeljal na svetlo letos? Med drugim je osvrknil delavce novomeškega „higienskega zavoda“, Gradčane in prebivalce Podzemlja, ki se še vedno niso odločili, kje naj bi postavili novo šolo, kmetijsko

politiko, naše smučarske olimpijce, občanov standard itd. Minulo nedeljo so se ojunčili tudi sosede, vranoviški jazbeci. Podražili so vse, ki med vožnjo ne morejo brez dobre kapljice, kot kaže, pa bodo poskrbeli tudi za redno avtobusno progno med Vranoviči in Skofljico.

Ob koncu programa so spustili na pot tudi štafetno palico, pravzaprav šefeto problemov. Začeli so pri 1972 in kot kaže, letošnji letnik z vsemi „podedovanimi“ težavami do prihodnjega pusta ne bo zmogel. Zavoljo tega pa ne bodo zatajili mački in njihova tovarišija. Ze sedaj obljublajo, da bo njihovo spanje sicer dolgo, a tudi ustvarjalno in da bodo za prihodnjega pusta povabili ob Lahinjo še več ljudi, ki jim običaji naših prednikov še niso tuji.

J. PEZELJ

Bolečina pri srcu

zdravnik svetuje

Ko se srečamo s sorodnikom, prijateljem ali znanecem, pogovor rad nanese na vsakodnevne težave, med njimi pa so pogosto tudi težave v zvezi s srcem. Te težave pa opisuje vsak človek po svoje: eden pravi, da ga pika, drugega zbada, tretjega stiska, se v njem nekaj pretaka, ga tišči in podobno. Kaj je torej prava srčna bolečina?

V glavnem lahko bolečine pri srcu razdelimo na dve vrsti: na nevarne in nevarne.

Vsi vemo, da mora srce udariti približno 70-krat na minuto, zato ni težko izračunati, koliko udarcev znese to v eni uri, letu, 10 letih ali več. To je brez dvoma ogromno delo, ki ga tako majhen in nežen organ, kot je srce, mora opravljati brez prestanka. Vse naše življenje se odraža na srcu, odraz tega pa je zopet naše počutje in občutje lastnega srca. Vemo, da srce hitreje bije, če smo prestrašeni, vznemirjeni, žalostni, jezni, v stiski itd. Vse te življenjske spremembe zahtevajo vsaka po svoje od srca različno hitrost, različno delo in moč. Glede na povedano ni prav nič čudno, če pogosto občutimo na levi strani prsnega koša, torej pri srcu, tako različne težave.

Mladio in zdravo srce se brez težave odziva vsem zahtevam in le redko, le pri izrednem fizičnem ali psihičnem naporu razen težje kratkotrajne sapa občutimo še kaj. Bolno srce pa seveda mora reagirati drugače, ker ne more biti in ni kos vsem zahtevanim obremenitvam, zato nanje reagira z bolečino. Nenavtarne srčne senzacije so zelo različne: od zbadanja, pikanja, dušenja, stiskanja pa do bolečine, ki žge, prebada ali že kar trese. Vsi ti občutki trajajo kratko, le nekaj sekund ali nekaj minut, najpogosteje pred spanjem, ponoči, v razburjenju, le redko pa med delom ali med hojo in nikoli med težjim delom, zlasti ne fizičnim. Če se takšni občutki bolečine ponavljajo zelo pogosto, bo potrebno vprašati za mnenje zdravnika, če pa so le redki, vezani predvsem na neugodne dogodke in razne psihične napetosti, jih lahko smatramo za nevarne. Pogostokrat bo dovolj, če popijemo manj kav ali pokadimo manj cigaret in če se spočijemo. Zdravnik nam bo svetoval blago pomirjevalo, več gibanja na svežem zraku, teledvadbo in jačjenje telesne kondicije. Sami bomo hitro občutili, da se je stanje izboljšalo, če se bodo uredile neresežne zadeve na delovnem mestu ali če se bomo mirno pogovorili o nekaterih nedorečenih besedah doma itd.

Danes pri nas težko najdemo človeka, ki ne bi bil že vsaj nekajkrat pri zdravniku. Že za spremen na delovno mesto je potreben pregled, veliko delovnih mest je, kjer so potrebni redni letni pregledi, imamo torej veliko možnosti, da se o svojih težavah pogovorimo z zdravnikom. Ta nam bo potrdil naše predvidevanje, če pa bo menil, da srčna bolečina ni običajne in nenavtarne narave, bo seveda ustrezno ukrepal. Včasih bo potreben tudi pregled pri specialistu, morda celo kratkotrajne preiskave v bolnici. V takih primerih pogosto odkrijemo bolezni, ki niso v srcem, povzročajo pa prav rade težave, kot smo jih naveli goraj. To so največkrat notranja gniloba, mejna sladkorna bolezen, spremembe na hrbtnici, stare poškodbe rebre, brazgotine po prebolelih pljučnicah, lažja vnjetja rebrene mrene, lažje astme itd.

Vse te bolezniso torej samo izzvale srčno senzacijo ali pa mi sami to občutimo kot srčno bolečino, srce pa je še vedno zdravo in popolnoma v redu.

PO SVETU OKOLI

OBISKOVALCI — Na mednarodno oceanografsko razstavo v Motobu na japonskem otoku Okinava je priplulo tudi šest nenavadnih obiskovalcev, ki so nemalo presenetili zbrane strokovnjake. Obiskovalci so namreč pripluli z otoka Sataval, oddaljena okoli tri tisoč kilometrov. Da bi bila stvar še zanimivejša, so to dolgo pot naredili v domačem kanuju, dolgem osem metrov in še meter ne širokem. Vožnja jim je vzela mesec dni in pol. Le kako bi se počutili, če bi bila razstava že zaprta?

IZDAJALSKA STRAST — Na Madžarskem se je dogodil pravi čudež. Janos Pek, ki se je dolga leta, seveda na državne stroške, zdravlil za gluhome, postojlo, je nenadoma spregovoril. Ko je namreč gledal v kaposvarksi bolnišnici televizijski prenos nogogetne tekme, je na ves glas zakričal: „Penal!“ Sprva so psihiatri menili, da je spregovoril zaradi velike razburjenosti, kasneje pa se je izkazalo, da je vrli Janos ves čas znal lepo govoriti in da ga je tisti usodni trenutek samo malo preveč zanesla strast.

VARČNOST — Ameriški senator William Proxmire je obdržal funkcionariozvezne uprave za energijo Franku Zarbu, da brez usmiljenja troši energijo s privatnimi letalskimi poletmi in naročenimi. Funkcionar je res za mesečno turno porabi toliko letalskega bencina, kolikor ga več deset Američanov porabi za avtomobilske vožnje v celam letu. In kar je še najbolj zanimivo: funkcionar je letal po ZDA z namenom, da bi imel govoro o varčevanju bencina.

PREPROST UKREP — Skupina roparjev je v neki milanski zgradbi uspešno izvršila svoj nedodni posel, potem pa se je vkrcala v divgalo in se odpeljala proti pritičlju. Nenadoma pa je divgalo obstalo: stalo je ves čas, dokler ni pršla policija in rokomavhve s plenom vred zastoj odpeljala v zapor. Šele kasneje se je pojasnilo, da se divgalo ni pokvarilo, ampak da je prisoben čuvar izključil električni tok, ker roparjem ni mogel več slediti.

PODGANE

Strokovnjaki svetovne zdravstvene organizacije, ki imajo svoj sedež v Zenevi, so ugotovili, da je podgana največji sovražnik človekovega zdravja, saj prenosa kar 35 bolezni. Razen tega pa uniči vsako leto na milijone ton hrane. Ena sama podgana v kašči pospravi v enem letu kar 12 kg žita.

Dolenjski list pred 20 leti

Kovači novega življenja

TREBA bo še trdega dela in skupnih naporov vseh poštenih državljanov, mož, žena in mladine, da bo naša domovina postala bogata, razvita dežela, kajti le tako bo tudi sleherni družini in posamezniku omogočeno zadovoljno, lepo življenje. Jugoslavija in tudi naša Dolenjska nista bogati, vendar pa imamo neizmerno bogastvo v naših ljudeh, v naprednih možeh in ženah, ki vedo, da je pred nami svetla bodočnost in da smo vsi kovači novega življenja; kajti od našega dela, truda in prizadevanja za skupnost je odvisna naša sreča in sreča bodočih rodov. Lahko smo ponosni, da je med njimi tudi na tisoče žena na Dolenjskem.

V RIBNIŠKI dolini razsaja velika epidemija gripe in zaradi tega je v Splošni ambulanti v Ribnici vsak dan nad sto novih bolnikov. V nekaterih družinah je tudi po več bolnikov.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 2. marca 1956)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Vojak rezervnik reševal v požaru

Po noči ob polu enajsti pričelo je goretitukaj na Dobravi. Kako je ogenj nastal, ne ve se. Družina: oče, mati in odrasla hči bili so že pri počitku; le sin, vojak rezervnik, je ob tem času še čul in pri peči čital „Dom in svet“. Kar neutegoma zabučil pod streho prav močno, in h kratu bila je vsa s slamo krita hišica v plamenu. Sin je spravlil najpreje svojega v varno; potem pa brz izginal iz hleva vola in kravo ter rešil še pujsa iz svinjaka. Iz te goreče grmade se ni dalo, razun nekaj malega starega pohištva, nič rešiti. Od obleke ljudem ni ostalo več, nego to, kar so ravno ob prvem trenotku na-se vrgli in pa nekaj osmojenih cap, ki niso za drugo, nego za čunjarja.

merec R. Kovarž in stavbinski podjetnik, s katerim smo pogodbo sklenili, da nam vodovod naprva. Proga meri v dolgoti 210 metrov. Ker imamo na hribu nad vasjo več izvirkov, ki so višji nego bo voda v vasi tekla, zato upamo, da se bo naprava brez posebnih težav zvršila. (V P r e l o k i) ob Kolpi predaval je g. potovalni učitelj o rigozonju in nasadu vinogradov. Narod je njegov govor z velikim zanimanjem poslušal. Žel je vsakdo navzočih, da bi nas imenovani gospod učitelj kmalu zopet obiskal in sicer večkrat na leto. Zelja ta je tem bolj opravičena, ker vsled mrtvih vinogradov, ki so bili še pred desetimi leti veselje in ponos tukajšnjevinegrodarstva, vlada sedaj huda skrb za obstanek. (Iz DOLENJSKIH NOVIC 1. marca 1956)

Napredek vodi k psihiatrom

Merila za hitro spreminjajoči se dananjšk so dokaj različna. V navado pa je prišlo, da vzorec za tisto, kar slabega ali duhamornega pri našo nebrzdano hitenje po potrošnih dobrinah, posemice v dvesto let starih Združenih državah Amerike. Tamkajšnji izbor meril je res neizčrpen, treba pa je dodati še, da slabi ameriški vzorci nahajajo plodna tla v domala vsem razvitem svetu.

Napredek je ameriško družbo prignal tako daleč, da je eno od meril poslovne ali kakšne druge uspešnosti vsota, ki jo v letu dni Američan odmeri — psihiatru! Tisti, ki nimajo le za iz rok v usta, potrošijo za psihiatra tudi po deset tisoč in več dolarjev. Zasebno posvetovanje in psihiatrično zdravljenje stane Američan skupno v letu dni skoraj dve milijardi dolarjev. Na voljo je tudi podatek, ki pove, da znašajo izdatki za psihiatre in neposredno ob tem izguba dohodkov kar 30 milijard dolarjev na leto.

Navedene številke postanejo še bolj očitne ob dejstvu, da je trenutno v Združenih državah Amerike kar dvajset milijonov ljudi „skrežanih s pametjo“. Njihovo število raste sorazmerno z napredkom, saj je čedalje več taktih, ki niso kos nenehno spreminjajoči se družbi, katere osnovno vodilo je konkurenca; zmeraj več je enosti, kasneje pa se je izkazalo, da je vrli Janos ves čas znal lepo govoriti in da ga je tisti usodni trenutek samo malo preveč zanesla strast.

VARČNOST — Ameriški senator William Proxmire je obdržal funkcionariozvezne uprave za energijo Franku Zarbu, da brez usmiljenja troši energijo s privatnimi letalskimi poletmi in naročenimi. Funkcionar je res za mesečno turno porabi toliko letalskega bencina, kolikor ga več deset Američanov porabi za avtomobilske vožnje v celam letu. In kar je še najbolj zanimivo: funkcionar je letal po ZDA z namenom, da bi imel govoro o varčevanju bencina.

Domači pust

O pustu se spominjamo zgolj veseliga dela kmečkega življenja, akoravno nam je bilo celo leto zanj malo mar, kajti se vedno prevče kmetujemo na papirju pa premalo na zemlji. Prav tako se tega ne zavedamo o pravem času ali vsaj spomlad pred servirjo, marveč šele v jeseni, ko ni dobiti kmečkih pridelkov od krompirja od čebule, ne za male ne za velike novce.

Na kmetih je bilo nekdan v predpustu največ ženitev. Pridelki so bili pospravljeni in ljudje so delali načrte za prihodnost. Dandanes so poroke v petek in svetek, a nekaterim je to opravilo tako vsakdanja reč kot izpraznit kupico vina po kosih.

O pustu so si ljudje želeli, da bi kmalu pršla nova pomlad, novo življenje. Tudi zdaj si želimo, da bi začeli z novo pomladjo bolj ceniti domačo zemljo, ki nam bo ob večji negi dajala več pridelkov, da jih bo lahko za vse dovolj.

MARTIN KRPAN

Peč, ki ne smradi zraka

Tudi pri sežiganju odpadnih maziv in olj ni dima

Se tako skrbno izkoriščanje surovin in še tako popolna tehnologija proizvodnih postopkov ne moreta preprečiti, da bi ne ostajeli odpadni materiali, ki jih ni mogoče izkoristiti za nič več. Treba jih je odstraniti. Toda kako? Odlagati jih kar naprej naokoli je ob sedanjem času proizvodnje nemogoče, saj bi se tako ogromne površine pokrile z nekoristnimi odpadki. S tem vprašanjem si že dolgo belijo glave številni strokovnjaki po svetu in tudi pri nas.

Najbolj preprosto je odpadne snovi zažgati, vendar pride pri tem do onesnaževanja ozračja z bolj ali manj strupenim dimom. Poglejmo, kako so to vprašanje rešili strokovnjaki v Sovjetski zvezi:

V inštitutu „Mosvodkanalni-projekt“ so skonstruirali napravo, katere naloga je sežiganje odpadnih snovi, ne da bi pri tem onesnaževala ozračje. Naprava s pesniškim imenom „Vihor“ je izdelana tako, da z njo lahko upravljajo en sam človek. Pomembna lastnost je vsakakor, da ni velik „požeruh“ energije, saj za sežig ene tone odpadnih snovi porabi le 12 — 1' kilovatnih ur električne

S to napravo je mogoče sežgati najbolj trdozive odpadke brez strupenega dima. Na sliki je naprava, katero lahko vozijo okoli.

Med poskusnimi raziskavami so z „Vihorjem“ sežgali mazut, olja za podmazovanje, parafine, različne maščobe, odpadke sintetičnega kavčuka, torej snovi, za katere je znano, da pri sežiganju tvorijo izredno gost strupen dim in so hudi onesnaževalci zraka. Iz naprave ni bilo najmanjših sledov dima. Izdelovalci te navdve koristne naprave zatrjujejo, da v nji prav tako neškodljivo sežgejo druge strupene snovi ter celo odpadne materiale, v katerih je tudi do 50 odstotkov vode.

Dim in druge škodljive sestavine izgorevanja odpadkov se v napravi avtomatsko odstranjujejo.

Riše in piše: Marjan Bregar

23. „To bodo padli po tleh rdečkarji, ko nas vidi-jo!“ je zarezal Paradižnik in si natikal skafander. Trenutek zatem so pristali sredi vrgivama, indijskega vasi med gorami. Dotaknili so se tal prav pred šotorom Krivega stegna. „Sanjam ali ne?“ se je Krivo stegno včipnil v stegno in se pridel klanjati „božanstvom“ iz onostranstva. „Kje je roba?“ je bil Paradižnik kratek.

Rešitev prejšnje križanke

D	O	M	K	K	E	K	A	P				
I	M	E	P	O	T	O	P					
N	O	N	A	R	I	S	A	L	A			
F	K	O	Z	O	L	O	N	I				
L	R	A	K	O	I	N	L	E	T			
V	E	R	A	A	V	A	L	A				
S	K	U	T	A	O	L	I	V	I	E		
T	I	B	E	R	I	Z	E	C	A	S	T	O
O	P	A	R	I	N	A	V	A	N	S		
P	A	R	E	J	A	K						
K	R	A	S									

„Više, Johan, viš!“

Bojnan Budja

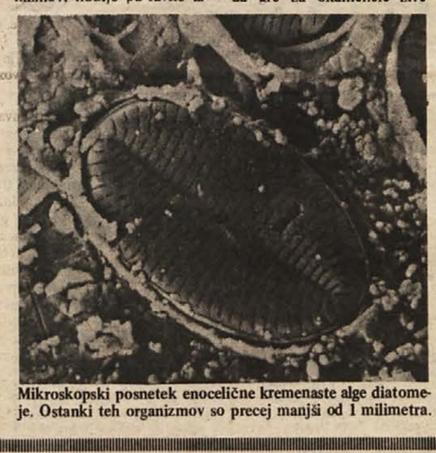
DL	MESTO V BACKI	SUKANEC	PREVRAT-NEZ	NIKOLAJ ČERNI SEVSKI	BIKOBORE	BERITE OL	ZEN IN OCE	PRIDELEK V LETA	MIT LEPOTEC
OKRASNA PASTILINA						POD			
PERLJANSKI PLAŠČ								STIGR POLJ	VELIKTOK
ŽIME				ŠKAPINEL	BOREC MDE				
ŠKARVA ŠOKA									NIKEL
ELEKTROFORMER									
MIREN CLOVEK	ČIŠČILNICA PRISTOJN			BEZDOLNA SIA DRG	JAPLUKA			MAČIN TEKA	
GNUS								X	
TEŽA DVOJJA									H ₂ O
VŠILJENA USTAVA									
MEZELJKA ZA STAN-KANDOTA-ČILIJ									
BARBOSKI GLAVAR		ZASLON							M.IME
									VODNA ŽIVAL

Najdrobnejše priče preteklosti

Okamenine mikroskopsko majhnih organizmov preučuje posebna veja znanosti

Raziskovalcem prazgodovine našega planeta in strokovnjakom, ki preučujejo okamenale ostanke nekdanjih živečih organizmov, že dolgo zelo koristno služijo s prostim očesom neopazni majhni organizmi oziroma njihove okamenine. Te najmanjše priče milijonov let so posejane v zemeljskih plasteh veliko pogosteje kot okamenine večjih organizmov, nudijo pa ravno ta-

dragocene podatke. Z njimi se ukvarja posebna veja znanosti, mikropaleontologija. Čepur mikropaleontologija kot veča ni stara, pa je človek na mikroskopske nalete že zelo zgodaj. Graditelji velikih egipčanskih piramid so v rezanih kamnitih blokih opazili tiste mikrosfosile, ki jih še lahko vidimo s prostim očesom. Seveda niso vedeli, da gre za okamenjele žive

Mikroskopski posnetek enocelične kremenaste alge diatomae. Ostanke teh organizmov so precej manjši od 1 milimetra.

organizme. Eden redkih mislecev, ki se je dokopal do pravega spoznanja, je bil starogrški zgodovinar in zemljepisec Strabo. Pot v resnično spoznavanje zanimivega sveta mikrosfosilov je odprl šele mikroskop, nato je proučevanje mikrosfosilov dolgo sodilo kar v paleontologijo in šele Christian Gottfried Ehrenberg je dal tej vedi značaj samostojne znanosti. Samo ime pa je vedl dal J. J. Galloway, ki je prvi zapisal mikropaleontologija.

In čemu vse služi proučevanje neznatnih okamenin? Geologi imajo v njih zelo dobro pomočnik, kadar je treba ugotovljati starost posameznih geoloških plasti. Ker so mikrosfosili v vseh predelih sveta pogost pojav, omogoča to geologom primerjalne studije.

Mikropaleontologija pa ima lahko tudi povsem praktičen primer. Pri vrtnanju nafte strokovnjaki za to vedo pregledujejo izvrtne vzorce in tako lahko pravčasno zaustavijo brezplodno vrtnanje. Iz fosilov namreč hitro ugotove, če je sveder že prodrl plasti, v katerih še lahko nastopa nafta.

Najmanjši televizor

Izdelali so ga v SZ

V Guinnessovi knjigi rekordov bodo pod geslom „televizija“ brčkone zapisali nov rekordni dosežek: najmanjši televizor meri 46 x 64 milimetrov!

Televizor so naredili v proizvodno-tehničnem združenju „Monolit“ v beloruskem mestu Vitebsk v Sovjetski zvezi in tako majhen, da ga je mogoče postaviti na dlan, ter tehta pol-dvigniti kilogram.

„Elektronika — mikro“ je namenjena sprejemu črnbelih programov na dvanajstih kanalih. Sovjeti pravijo, da je televizijski sprejemnik zelo pripraven tudi na potovanja, ker se napaja iz mreže izmeničnega toka in iz avtomobilskega akumulatorja. Poskrbel so tudi za to, da glas ne moti šoferja, saj ima slušalke za tiho poslušanje.

Za televizijski ekran na dlani sovjetski strokovnjaki niso dali podrobnih tehničnih podatkov, prav tako tudi niso sporočili, če bodo te televizorje izdelovali serijsko.

Naj bo kakorkoli: televizijski ekran na dlani je še en poskuš več, da bi televizijsko tehniko še bolj množično spravili med ljudi. Z drugimi besedami: industrija se vse bolj trudi, da bi ljudje resnično postali sužnji televizijskih programov, kolikor to kajpak že niso...

AMERIKA PO AMERIŠKO

LJUBITELJI DOBRE HRANE, POZORI!
Ameriški življenjski tempo je res silovit. V takšnem hitenju za dobrim zaslužkom je včasih kar težko najti dovolj časa za obilen in pošten obed, zato jih bo večina gledala samo na to, da količina hrane čimprej „absorbira“, in ne tako kot kak izbirič, ki uživa ob vsakem grljaju in vzdihuje za vsako drobtinico. Kljub temu pa je večina takšnih, ki radi navzlic takšnemu tempu tudi dobro in pocieni jejo. E dini čas za to je večerja. Vedeti moramo, da zajtrk in kosilo večina ljudi pospravi kar stoje in se največkrat ne zavedajo, kaj jim drsi in teče po grlu. Šele pri večerji, ko je utrudljiva dnevna tekma s časom že mimo, se je mogoče nekoliko bolj zbrano osredotočiti na tisto, kar je na krožniku.

Hamburger je ponos ameriške kuhinje. No, da ne bo kdo mislil, da je govor o našem hamburgerju, prekaljeni slanini, bom vsu stvar nekoliko podrobneje razložil. V bistvu ni prav nič posebnega: okrogla žemlja, v katero je vloženo kos zmlatega mesa, pripravljena na podoben način kot naši čevapčiči. To je seveda le osnova; spoznal sem verjetno nad dvajset različnih hamburgerjev, ki so včasih že bolj podobni izdelku inspiracijsko razpoloženega surrealistu. Meso in zemljo namreč okrasijo z vsu mogočoo zelenjavo, prelijajo z znanimi in neznanimi omakami, dodajajo koščke sira, vse pa na koncu opremijo še s pečeniimi krompirčki, ki pa ti jih na srečo ne vložijo v hamburger, ampak v papirnate kornete. Zraven je seveda obvezna coca cola in ameriško kosilo je popolno. Stojnice s hamburgerji so na vsakem vogalu, a vsakdo jih pripravlja v drugačnem slogu.

Italijanski priseljenci pa niso Amerike obogatili le z nekaterimi slavovitimi gangsterji, ampak tudi z novo jedjo — pizzo. Danes se za Luijujevo, Pietrovo in Giannijevo pizzo navdušujejo Američani od New Yorka do Pacifika. Jed bom vsaj jaz, skoraj popoln antikulinariik, težko opisal. Sicer pa lahko pizzo dandanes poskusimo del je kos „ploščatega“ testa, v kate-rega je vloženo na koščke narezano meso, ponavadi slanina, vse skupaj pa začinjeno z vsami mogočimi omakami, katerih sestavine italijanski mojstri ljubosumno skrivajo. Zatem se celotna stvar speče in pizza je tu!

Tudi nam precej znani hot-dog je ena glavnih sestavin ameriške kuhinje. V bistvu je angleškega porekla, a se je dandanes že tako udomačil, da mu mnogi skrivajo izvor. Menim, da te stvari ni potrebno posebej opisovati, saj je hot-dog kulinaricnemu Slovencu dobro znan. Toda tudi tukaj so Američani iznašli nekaj zanimivih poti, kako mu izboljšati zunanji videz čez de ne okus. Najpogosteje ga obdelajo kot hamburger, toda okusa dobijo hrenoveče jim ni uspelo popraviti.

O ameriški kuhinji je res težko pisati, saj je to v nekem smislu mešanica evropske, latinskoameriške in azijske kuhinje. Večina jedi je sicer anglosaškega porekla, toda večerja povprečne ameriške družine je največkrat v „mednarodnem“ slogu. Se posebno je cenjena mehiška kuhinja, ki največkrat sestavlja vsaj en dnevni obrok. Tudi kitajska hrana mnogokrat polni tamkajšnje zelodce. Vsaš večji kraj ima nekaj specializiranih restavracij, kjer strežejo le hrano določene države, manjši podjetniki, predvsem priseljenci, pa si uredijo manjše lokale, v katerih strežejo hrano in specialitete iz lastne domovine in tako mnogim gostom olajšajo domotožje. Med njimi se znajde tudi kak Jugoslovani, ki s čevapčiči, raznjičji, slivkovo in seveda narodnim kolom postreže svojim rojakom in ameriškim radovednežem.

TELEVIZIJA KVIZOV IN REKLAM

Trije bistveni sestavni deli ameriškega televizijskega programa so film, kviz in reklame. Devetindvestdeset odstotkov vseh filmov je seveda iz Hollywooda. Reklame so številne in včasih zelo obvirne, posebno poglavje pa je slog, v katerem ustvarjajo svoje kvize.

Če hočeš sodelovati v kvizu ameriškega sloga, moraš imeti vsaj nekaj igralske žilice. Tamkajšnji producenti namreč vedo, da čustvenost privlačuje gledalce, in torej od sodelujočih zahtevajo prav „filmsko“ izražanje veselja ob pravilnem oziroma raziočaranje ob nepravilnem odgovoru. Tako pač ni nič nenavadnega, če se kandidat A v svojem obupu, ker je zamenjal imeni četrtega in petega moža Ze Gabor, raziočarano prijema za glavo, ganljivo zavija oči in s presunljivim „ooh“ osvaja simpatije svojih sodržavljanov pred televizijski zasloni. In če kandidat B v nasprotju s svojim konkurentom po kratkem premisleku ugotovi, da je John Quincy Adams šesti predsednik ZDA in tako osvoji bleščeč primerek pontiaca kot glavno nagrado večera, je povsem naravno, da svoje navdušenje izrazi s tremi ali štirimi poljubčki na zarezka lička kviz-sodelavalke in z zmagoslavnim dviganjem rok v slogu Muhammeda Alija nazdravlja vsem, ki so program spremljali. Vse to je pač del programa in bistveno je, da je bil gledalcem všeč.

Tudi tistim, ki so odgovorni za ugankarsko-zabavni del programa na ameriški televiziji, ne primanjkuje domišljije. Zapisati moramo, da so kvizi in ostale tovrstne prireditve na programu vedn dopoldan, tako da se ljubitelj takega programa le težko znajde. Skorajda ni področja, ki ne bi bilo zajeto v kateri od oddaj. Tako se zgodi, da bo kak revez na nekem kvizu odgovarjal na vprašanje, koliko rumenjakov je potrebno za biskviti, njegov sotrpri na sosednjem kanalu pa si bo skušal priklicati v spomin letnico poroke Marilyn Monroe in Arthurja Millerja. In navzlic temu da je večina tega programa vredna gledanja le takrat, ko nimaš drugega opravila, se pri takem programu le kaže določena vrednota — dolarji.

Vsak kviz je ena sama velika reklama. Resda to ni nič novega za našo televizijo, toda Američani so s tem šli še korak dalje. Oddaja traja navadno slabo uro, od tega pa voditelj porabi kar trideset minut, da gledalcem predstavi firmo, ki je omogočila to ugankarsko doživetje. Vse pa kaže, da ameriškega potrošnička programa TV to ne moti kaj preveč, medtem ko se ni razburjavno, če naša Otrčovič in Mlakar (ali kdorkoli drug) ob vsaki nagradici povesta zgodbo tudi o njem-proizvajalcu. V bistvu pa ameriški kvizi ne more raziočarati. Če je dober, vsa stvar že sama po sebi nudi določeno zadovoljstvo, če pa ne zadovoljuje, lahko vseeno uživamo v zanimivih mimiki sodelujočih. Navsezadnje: nismisel je največkrat zabavnejši od česa pametnega. Res, da ne vedno...

NA SUROVEM DIVJEM ZAHODU

„Tamlé, v staj! V brezibnem stanju...“ je raportal pglavar in „upravnik večnih lovišč“ jo je že spešil k staji, kjer je „roba“ medlala od strahu. Njegova Klara ga je prepoznala in toliko da se ni izdala!

„Rdečkar je rdel od zadovoljstva. „Saj ne pojedete šel!“ je mencial. „Na kosilu boste pač ostali — in majhen programček vam pripravimo!“ Paradižnik se je ustavlil in pomislil. „Zares, navsezadnje, saj ne gori voda! Kakšno divjčinico bi človek pospravil in posnel filmček s programa. V raketi je kamera, ki ima priložnost posneti prvo in edino pravo indijanarico...”

Dežurni poročajo

PO SALAME V TUJO KLET – V noči na 27. februar je bilo vlomiljeno v klet Vlada Zmavca v Kristanovi ulici v Novem mestu. Skozni vrata, zaklenjena z obešanko, je vlomilec vdrl v klet in odnesel 12 domačih salam, dva kosa suhega mesa in prašičjo glavo.

KDO IMA PONY? – Jožetu Rahu z Ragovske ceste v Novem mestu je nekdo v zadnjih dneh ukradel iz shrambe koles pony ekspres, vreden 2.000 dinarjev.

POŽAR NA RAGOVSKEM HRIBU – 29. februarja okrog 14.30 je začelo goreti na travniku, ogenj pa se je razširil na 1,5 hektara površine. Tako je zgorela suha trava, last Jožeta Jakija iz Novega mesta. Ogenj se je že bližal gozdu, vendar so novomeški gasilci še pravočasno preprečili gozdni požar. Kdo je travo zažgal pa še ugotavljajo.

KOMAJ SO MU USLI – Sentjernejski miličniki so 29. februarja dopoldne pridržali do iztreznitve 48-letnega Avgusta Kaplana iz Smolenje vasi. Ta je vinjen prišel na Prstavico k svoji razvezani ženi in otrokom, kričal je in jim grozil, hotel pa jih je tudi namlatiti, vendar so mu otroci še pravočasno usli. Zadnje besedo bo imel sodnik za prekrške.

„Smrc“ čez progo pri železniškem prelazu v Krškem je ob že prižgani rdeči luči na semaforu veliko voznikov pripravilo ob dovoljenje. Resda čakanje pred zapornicami dela šoferje nervozne bolj pa je biti discipliniran voznik, kot postati pešec. (Foto: Bačer)

Prizna: „Vse sem zafrčkal...“

Tatvine v Gradu Mokrice so pojasnjene in kaznovane – Kdo bi si mislil, da je storilec Ludvik Brce iz kolektiva, kateremu so precej zaupali!

34-letni Ludvik Brce, doma iz vasi Rajce pri Jesenicah na Dolenjskem in natak v gostišču Grad Mokrice, je pred novomeškim okrožnim sodiščem dajal odgovor za 3 tatvine, 2 vloma in 2 kaznivi dejanji kupčevanja s tujo valuto. Brce je bil študent podjetja, ki ga je okradel, in tudi službo je nastopil v tem kolektivu. Sprva je bil dober delavec, potem pa je prišel v slabo družbo, kar ga je privedlo na pot kriminala. Maja in junija 1974 je dvakrat iz točilne mize vzel izkupiček, skupno 3.088 dinarjev. Kasneje je s ključem, ki ga je dobil v recepciji, odprl vrata sobe šefinje strežbe, tam pa je iz predala pobasal denar, ki so ga iztržili od gostov. Tega je bilo nad 10.000 dinarjev. Čeravno njegov redni zaslužek ni bil slab, je bilo vseeno premalo de-

Vzel, kjer je bila prilika

Anton Žitnik z Vinjega vrha se bo eno leto in 8 mesecev „pokoril“ za vrsto tatvin – „Ne vem, kaj mi je bilo“

25-letni Anton Žitnik je moral pred okrožnim sodiščem v Novem mestu odgovorjati za več kaznivih dejanj, ki jih je storil v času, ko je bil delavec pri podjetju Novograd v Novem mestu. Po tuji lastnini je Žitnik segel že konec leta 1971, ko je v Dobruški vasi z motornega kolesa Francu Primcu ukradel motor. Čez leto dni je iz obrata SGP Pionir odnesel hidravlično dvigalko z mazalico, ko pa je delal na gradbišču delavske restavracije na novomeškem Glavnem trgu, je velikokrat odnašal domov material in orodje. Vdrl je v skladišče Novomontaže in se založil z orodjem, na delovišču ukradel motor pralnega stroja in elektromotor ventilatorja, pa spet drugič vzel precej orodja. Ko je postal že precej več, je še v domači vasi vlomil v počitniško hišo Alojza Vrščaja in mu odnesel motorno škroplilnico, v Klenovici pa je iz avtomobila Petra Mrgoleta ukradel tranzistor z magnetofonom. Nazadnje je konec leta 1974 v Družinski vasi vzel iz delavnice Alojza Peršeta električni vrtni stroj. Dolgo časa mu je posel po malem cvetel, pa so ga končno le zasačili. Precej ukradenega so še našli pri njem. Fant je z orodjem, ki si ga je na nepošten način prisvojil, največ popravil doma avtomobile. Pred sodiščem je vse priznal, obenem pa ponavljal: „Le kaj mi je bilo, da sem

Šele drugi dan: „Na pomoč!“

V prodajalni DOM v Bršlinu, ki je last KZ Novo mesto, je poslovodja Franc Kozlevčar 25. februarja opazil, da je iz pisarne izginila kasetna z denarjem in da manjka 42.900 dinarjev. Ker pa nikjer ni bilo opaziti sledov vloma, je pomislil, da so

Prodajalec trgovine kaže, kje je vlomilec odbil skladiščna vrata in se splazil v lokal.

mu jo uslužbenci „zagodili“ za šalo. Vse je preiskal in povprašal, ko pa denarja le ni bilo, je drugi dan obvestil miličnike. Medtem so v trgovini tudi že opazili, da sicer s stelažo zadelana vrata z dvoriščne strani niso povsem zaprta. Izkazalo se je, da je ravno od tam prišel v prostore spreten vlomilec. Čez lesena vrata je železen drog; tega je pustil pri miru, pač pa je z lesenim kolom odbil del vrat in se znotraj mimo stelaže prerinil v skladišče. Trgovine in blaga v skladišču se ni dotaknil, pač pa je pobral precej bogat plen. Kdo je vlomil, še ni znano, gotovo pa je, da za varnost denarja tu ni bilo dobro poskrbljeno. Na izpitu iz družbene samozaščite bi zaslužili „cvček“.

Po veljavnih predpisih je kupna pogodba že sklenjena, brž ko se kupec in prodajalec sporazumeta o predmetu in ceni. Za veljavnost kupne pogodbe torej ni nujno, da izročijo prodajalec predmet pogodbe kupcu takoj ob sklenitvi, kupec pa plača kupnino, ampak lahko pogodbeno stranke odložijo izpolnitev pogodbenih obveznosti ali pa se izpolnitev zavleče iz drugih razlogov. Toda pogodbeno stranke dobijo še s samo sklenitvijo pogodbe pravico do tožbe, če ena

Kupna pogodba - ara

V vsakdanjem življenju se često zgodi, da kupec ne plača takoj cele kupnine, ima pa interese, da vzdrži pogodbo, zato izroči prodajalcu že pri sklenitvi posla določeno znesek. V tem primeru govorimo o ari ali o delu kupnine. Ara – v slovenskem pravopisu je ta beseda po naše nadav, v starejših slovarjih pa zadavek, vendar označuje Slovar slovenskega knjižnega jezika to domačo besedo že kot zastarelo – pomeni torej potrditev, da sta stranki sklenili kupno pogodbo ali pa zavarovanje, da se bo pogodba izpolnila. Ara se da ponavadi v denarju in jo običajno sprejme prodajalec. Če pride do izpolnitve pogodbe, se ara vraču-

na v kupnino. So pa pogosti primeri, da se prodajalec premisli in noče izročiti kupcu predmeta pogodbe ali pa je predmet draže prodal drugemu kupcu. Tu prihaja večkrat do spora, ali je znesek, ki ga je dal kupec ob sklenitvi pogodbe, res ara ali pa je samo del kupnine. Če gre namreč za ara, ima kupec pravico, da zahteva od prodajalca, ki je ara sprejel in po svoji krivdi še ni izpolnil pogodbeno obveznosti, da pogodbo izpolni ali da odškodnino ali pa da vrne dvojni znesek plačane are. Ara je torej nekakšna kapec za tistega, ki je zakrivil, da ni izpolnil obveznosti pogodbe. Če pa je za neizpolnitev pogodbe odgovorna tista stranka, ki je dala ara, lahko nasprotna stranka zahteva izpolnitev pogodbe ali odškodnino ali pa obdrži ara. V pravnih pogodbah nezvesta stranka največkrat brani s trditvijo, da znesek, ki ga je prejela, ni ara, ampak samo del kupnine. Prodajalec najbrž dobro ve, da bo, če mu bo uspelo to dokazati, vrnil kupcu samo znesek, ki ga je prejela, ne pa dvojne are. Sodišče mora razčiščevati vrsto okoliščin, npr. voljo strank, višino zneska, ki vplivajo na odločitev, ali gre za ara ali za del kupnine. Zato je važno, da se pogodbeno stranke pri sklenitvi posla jasno dogovorijo, ali predstavlja dani znesek ara ali pa je dan samo na račun oz. kot prvi obrok kupnine. STEFAN SIMONČIČ

Je denar na varnem?

Poštni ropi so pri nas sicer redkost, vendar se je že zgodilo, da so ponoči neznanci vdrl v poštne poslopje in se lotili blagajne, kjer je spravljen denar z različnimi vrednot-

MARTA BAHUN, upravnica pošte v Trebnjem: „Mi se ne bojimo ropa, ker imamo prostore v stavbi, kjer je tudi milica in več stanovalcev. Razen tega smo v središču kraja, kjer je ponoči razsvetljeno. Prostore imamo zavarovane po predpisih, blagajna je težka, tako da je ne bi mogli nihče izvleči brez večjega ropota. Vseeno pa me skrbi varnost, zato navadno vsak večer še enkrat pridem pogledat, če je zagotovo vse dobro zaklenjeno.“ MILKA BAMBIC, upravnica pošte Raka: „Smo v majhnem lokalu v zasebni hiši, kjer nizko okno s ceste res ni posebno zavarovano. Stanujejo pa ljudje nad pošto in bi morali slišati, če bi ponoči kdo hotel priti krast. Tolažim se tudi s tem, da en sam težke blagajne nikakor ne bi mogel ne odpreti in ne odnesti, kmalu pa bomo tudi povsem varni: predvideno je, da bo pošta dobila v središču kraja nove prostore, kjer bo varnost mnogo večja.“ MILENA BLATNIK, upravnica pošte Otočec ob Krki: „Sele pol leta sem na tem službenem mestu in nimam še veliko izkušenj, vendar se mi zdi, da za varnost v našem uradu ni najbolje poskrbljeno. Vem tudi, da so že prej razpravljali o tem. Imamo prostore ob glavni cesti, kamor gledate dve veliki okni, vhodna vrata so steklena, obenem je tudi vhod v trgovino. Mislim pa, da bi si upali vlomiti le drzni vlomilci in moralo bi jih biti več, ker so nad osvetljeno trgovino stranke in tudi na cesti je luč. Blagajna pa je tako težka, da je en sam niti premakniti ne more. Jaz naredim, kar morem: dobro zaplombam.“ R. B.

KRONIKA NESREČ

PRELESJE: OBRAČANJE SE NI POSREČILO – 25. februarja dopoldne je Anton Mihelčič iz Slovenske vasi pripeljal z avtom od Prelesja do odcepa proti Sentrupertu, tam pa zapeljal v levo, da bi obrnil. V tem je mimo pripeljal z osebnim avtom Viktor Candelari iz Gabrijel in zadel Mihelčičev avto. Škodo cenijo na 3.000 dinarjev.

STRANJE: S TRAKTORJEM PODRSAL – Franc Lavriha iz Zubine je 26. februarja popoldne vozil osebni avto iz Stranj proti domu, naproti pa je pripeljal traktorist Anton Klemenčič iz Stranj. Na ozki cesti je Lavriha ustavil, traktorist pa je pri srečevanju oplazil avto po vsej levi strani. Gmotne škode je za 3.000 dinarjev.

NOVO MESTO: PRI KAVARNI GA JE ZANESLO – Ivan Ban iz Dol. Maharovca je 26. februarja zvečer vozil avtomobil od Kandije proti Glavnemu trgu, pri kavarni pa ga je zaneslo v osebni avto, ki ga je zunaj cestišča parkirali Peter Gimpelj. Ta avto je siala porinila še v osebni avto Djoke Petakovića. Škode je za 7.000 dinarjev.

METLIKA: CEZ PLOČNIK V DREVO – Črnomalčan Nezir Sejdinović je 26. februarja zvečer pripeljal iz smeri Jurovski Brod in v križišču hotel zaviti proti domu, zaneslo pa ga je čez pločnik v park, tam pa v drevo Voznik je bil hudo ranjen, sopotnika Jovo Zvonar in Izet Efendić, oba iz Črnomlja, pa sta bila laže ranjena. Vse tri so odpeljali v bolnišnico, gmotno škodo pa cenijo na 10.000 dinarjev.

BREŽICE: ZASLEPLJENA Z LUCMI – Vera Rozman je 24. februarja zjutraj peljala avto po Prešernovi cesti in hotela zavijati v levo, pri tem pa jo je zasleplil z dolgimi lučmi naproti prihajajoči neznan voznik. Rozmanova je pri tem zadelo Anico Matujašič iz Brezine in Marijo Golob, ki sta šli peš po desni strani. Obe sta padli in sta se poškodovali.

HARNICA: V TEMI BREZ LUCI – Juraj Šandor iz Zaprešiča je 27. februarja zvečer podrl kolesarja Zdravka Radanovića iz Loč, ta pa je pri padcu potegnil za seboj še pešakinjo Mileno Božič. Avtomobilist je vozil brez luči. Odvzeli so mu vozniško dovoljenje in ga odpeljali na odvzem krvi, oba poškodovanca pa so odpeljali v bolnišnico.

VEL. MALENCE: NJEMU PA NIČ – Jon Dima iz Brežic je zaradi prehitre vožnje 27. februarja zletel s ceste pri Krški vasi. Trčil je v oporni zid, se potem prevračal, vendar je imel voznik srečo. Nič mu ni bilo, gmotne škode pa je za 15.000 dinarjev.

Samovžigi

Ljudje si včasih ne znajo razlagati vzroka požara, zato pride tudi do nepravilnih obtoževanj ali sumov namerne podkmitve ognja, v resnici pa gre za samovžig. Do tega pojava lahko pride po daljših oksidacijskih procesih neodvisno od zunanje toplote, če gre za trohnenje, kvašenje, kisanje. V takih primerih se pri oksidaciji razvija toplota, če pa te ne odvajamo, se segreva in končno buhne plama. Vse to se lahko zgodi, če nepravilno skladiščimo ali spravljamo premalo suho seno ali listje ali če je to izpostavljeno nekontroliranemu dovajanju vlage. Samovžigom so podvržene organske, kakor tudi anorganske snovi, najraje pa se nagibajo k samovžigom listje, seno, otava, hmelj, vreče jute, namočene z oljem, otrobi v prahu, razni premogi, usnje v debelih kupih, bombaž, če je namočen z oljem, tropine piva, kostno olje, različna barvila, firnež, ostanki gumija, ribja moka, pražena kava, jameč in še nekatere druge snovi. Prav tako lahko nastane samovžig pri miniji v prahu, železovem prahu, če je vmes olje, pri zmnoženem žganem apnu, cinku v prahu, žveplu v zrnuju itd. Na našem območju je samovžig največkrat ugotovljen kot vzrok požara pri nepravilnem spravilu sena, otave, detelje in listja. Če smo te stvari mokre ali vlažne skladiščili, se temperatura postopoma dviga, začne se razvijati termofilne bakterije, te pa povzročajo vžig. Prav tako je bilo zadnja leta nekaj primerov samovžiga premoga, žagovine, firneža in z oljem namočenih cunj. Ni namreč dovolj ugotavljati, da je požar nastal zaradi samovžiga, pač pa je potrebno prej ravnati tako, da se to ne bi moglo zgoditi. Kmetje naj ne kopičijo mokrega ali zmrazjenega listja v gospodarskih poslopih in naj ne vozijo domov premalo suhega ali od dežja premočenega sena. LOJZE MOČNIK

Neuresničeni obeti

Analiza kaže, da je lansko novomeško gospodarjenje doživelo poraz na glavnih strateških točkah — Pičla stopnja gospodarske rasti

Nekadaj zelo visoka stopnja gospodarske rasti v novomeški občini se že nekaj let zmanjšuje, lani pa je bil padec gospodarske aktivnosti še posebej izrazit — stopnja rasti družbenega proizvoda prvič po dolgih letih ni dosegla republiškega povprečja.

Vrednost družbenega proizvoda se je sicer nominalno povečala za eno petino, vendar to ob vsem znanem gibanju cen realno ne pomeni presega doseženega družbenega proizvoda v letu 1974.

Značilno za lansko novomeško gospodarjenje je tudi, da se ob zniževanju gospodarske aktivnosti stopnja rasti zaposlovanja ni bistveno zmanjšala, celo več: na novo se je zaposlilo nekaj čez 1000 ljudi, največ v gospodarstvu. To je seveda vplivalo na zmanjšanje produktivnosti, na spremembe v delitvi družbenega proizvoda in dohodka ter okrnolo dinarje za reprodukcijo.

Lani torej trdnost novomeškega gospodarstva ni dosegla načrtovanih predvidevanj. Za oceno nekega gospodarskega položaja je namreč pomembna delitev bruto dohodka, ob slednji pa v novomeški občini ugotavljajo, da se osebni dohodki, pogodbene in zakonske obveznosti, večji del stroškov, amortizacija in najrazličnejše druge obveznosti gibljejo precej konstantno in ne glede na doseženi bruto dohodek. Občutno pri delitvi zaostaja ostanek dohodka za sklade, kar pomeni, da se na sklade prenaša vsa neugodna razlika v zmanjševanju dohodka. Opisana dejstva seveda niso v skladu s

sprejetimi resolucijami o gospodarskem razvoju, da tega, kako vplivajo na tako imenovani skladen družbeni razvoj novomeške občine, niti ne omenjamo.

Najmanj ugodni so bili lani poslovni rezultati v industriji (predvsem v tekstilni, elektronski ter kovinsko-predelovalni), na repu pa sta tudi gozdarstvo in železniški promet. V novomeški občini se je lani zelo povečala tudi vrednost zalog, ki je v dinarjih višja, kot skupno znaša ostanek dohodka, namenjena za poslovne namene. Povečalo se je tudi število ali spisek delovnih organizacij, ki obratnih sredstev ne bodo mogle pokriti z zadostnim „plaščem“ trajnih virov, kar bo seveda slabo vplivalo na investicijsko sposobnost gospodarstva ter gospodarsko rast. Žal velja ta ugotovitev predvsem za nekatere največje novomeške gospodarske organizacije.

Lani so se povečale tudi izgube v gospodarstvu, naraščali so medsebojno zadolževanje ter obveznosti dobaviteljev, čeprav k sreči ni mogoče trditi, da bi v skupnem znesku terjatve do kupcev presegale obveznosti.

Analiza lanskim novomeških gospodarskih gibanj torej kaže, da na glavnih strateških točkah niso bila dosežena predvidevanja in obeti. Značilnost je bila, da se je težavam, ki so že nekaj let spremljale hiter gospodarski razvoj (inflacija in ne-likvidnost), pridružila še nizka stopnja gospodarske rasti in neveščnosti, pove-zane z zunanjetrgovinsko bilanco.

M. B.

Ni čas za „puške v koruzo“

Nezadovoljstvo ob pičlih januarskih osebnih dohodkih v Novoteksovom tozdu „Konfekcija“ rojeva sklop vprašanj, na katera je mogoče odgovoriti samo z delom, dobro poslovno politiko in prijetnimi medsebojnimi odnosi

Minuli teden so na pobudo delavcev in v okviru sindikalne organizacije sklicali v novomeškem obratu tozdu „Konfekcija“ organizacije združenega dela „Novoteks“ zbor delovnih ljudi. Delavce je predvsem zanimalo, kakšen je trenutni in dolgoročni gospodarski položaj njihovega obrata. Vprašanje se je porodilo ob dejstvu, da so bili januarski osebni dohodki tega obrata precej nižji kot v minulih mesecih.

Po precej vroči razpravi se je rodilo nekaj ugotovitev — na račun delavcev v neposredni proizvodnji, obenem pa tudi tistih, ki stojijo, če dovolite izraz, ob njih in nad njimi.

Organizacija proizvodnje šepa, prodajna služba ni izpolnila pričakovanih, nekaj pikrih bi lahko povedali tudi na račun tistih, ki so dolžni preverjati utrip jugoslovanskega in tujega tržišča. Seveda je jasno, da današnji časi za konfekarje in sploh tekstilce na domačem in tujem tržišču niso ravno postlani z rožicami, omeniti pa velja, da nekatere jugoslovanske in slovenske konfekcije kljub težavam sestavljajo konec s kóncem. Za Novoteksovo tože nekaj mesecev ne velja.

Seveda je delavcu ali delavki v neposredni proizvodnji, ki sta dobila za januarskih 184 ur dela v ovojnici manj kot 1.270 dinarjev (toliko vsakomur zagotavlja zakon o najmanjšem osebnem dohodku), težko odgovoriti na vprašanje, zakaj se je to zgodilo.

Delavec v neposredni proizvodnji najbrž ni kriv, če je organizacija dela in prodaje slaba, če na domačem in tujem trgu ni pretirane konkurence, če danes niso več tisti časi, ko je bilo mogoče za dober denar prodati skorajda vsak izdelek. Seveda pa ima ta trditve tudi povratno sprego, ki jo lahko zaokrožimo v naslednje vprašanje. Zakaj v časih zaostrelega gospodarjenja na delu lagodnost (milo rečeno), neiznajdljivost, lenobnost, vdajanje v usodo, kriterstvo brez učinka, zakaj marsikdo (od vrhov do snažilke) grozi, čeprav se barba ne potaplja, z enostavnim: „Bom pa šel“?

Res je, včasih so imeli v podjetju „Novoteks“ dobre plače, šlo jim je dobro — zaradi konkurence in (to velja še danes) zaradi kakovosti. Se pa kdo morebiti vpraša, ali ne bi bile nekdanje plače še boljše, če bi že tedaj pomislili, kaj je to dobra organizacija proizvodnje, kaj raziskava tržišča, kaj so medsebojni odnosi, kaj je tako imenovana „mojstrska mentaliteta“. Danes, v slabih časih, se soočajo z vsemi omenjenimi in še drugimi vprašanji.

Seveda je z gledišča delavca najbolj enostavno dati znak za preplah. Je umesten? Najbrž ne. Silne —

osemurno redno delo dobili manj kot to predvideva zakon. Zavedati se namreč moramo, da rode trenutni nezadovoljstva enako velike, čeprav nasprotno učinkne, kot trenutni zadovoljstva.

MARJAN BAUER

NOV NASLOV POGREBNE DEJAVNOSTI

Služba pogrebne dejavnosti novomeškega komunalnega podjetja se je s 1. marcem preselila z Glavnega trga 7 na Cesto herojev 17. Telefonska številka je ista: 21-484.

tako jih je imenoval eden od sogo-vornikov — zaloge deloma že kopnijo, na tujem tržišču, kamor bo v prihodnje pretežno usmerjena prodaja Novoteksove konfekcije, bo med letom (ne v nekaj dneh) zasijala sinjina.

Niso časi za metanje puške v koruzo, to dejstvo so dokazali drugi jugoslovanski konfekarji. Je pa čas streznitve — in to od vrhov do vratarja, če dovolite prisprodo.

Vsekakor pa se ne bi smelo nikoli več zgoditi, da bi trije delavci Novoteksovega tozda „Konfekcija“ za

Staro ljudsko izročilo pravi, da so Gorjanci „ena sama šuplina polna vode“ in da bo voda, ko se bo Kukova gora odprla, zalila sedem fara. Vendar prizadevni Podgorci ne čakajo na ta dan, marveč si bodo vodo po cevah v domačije speljali že veliko prej. Kot je pri nas že v navadi, so sami prišli za delo, v Brusnicah so že izkopali järke, vsaka hiša pa je prispevala še 6.500 dinarjev. (Foto: A. Bartelj)

LUDVIK GOLOB MED KOMUNISTI I. TERENA

27. februarja zvečer je 30 komunistom s I. terena v Novem mestu govoril o sklepih 5. seje CK ZKS in o aktualnih notranjih in zunanjih političnih dogodkih tov. Ludvik Golob, član izvršnega komiteja CK ZKS. V razpravi so se člani zanimali predvsem za odgovore in pojasnila k dogodkom v zunanji politiki.

ŠTIRI ODLIČJA ZA NOVOMEŠČANE

Pred kratkim se je v Celju končalo 11. dvoransko atletsko prvenstvo. 14. februarja so se tekmovalci pomerili v teku na 60 m, 60 m z ovirami in skoku s palico, 15. v skoku v daljavo in 21. v skoku v višino. Nastopili so tudi Novomeščani in dosegli naslednje rezultate: 60 m — mladinci: 6. mesto Štupar in Krašovec 7,4; člani: 3. Kramar 7,1, mladinke: Brulc 8,3; 60 m-ovire mladinci: 6. Rangus 9,5, Križman 9,8; mladinke: Šmid 11,7; daljava — mladinci: 5. Kostrevec 640 cm; člani: 5. Draga 656; mladinke: 4. Rihar 488; višina — mladinci: 2. Suštar 190, 3. Teppey; člani 3. Kostrevec 185. LUČKA BRULC

ALI VESTE:

... da so morali Novomeščani leta 1805, za časa francoske okupacije, zagotoviti za tuje vojaštvo čez tisoč streh nad glavo? Novo mesto je tedaj štel (z javnimi poslopi vred) 268 števk, „vojaštva pa je primarširalo čez tisoč glav“. Zlasti višji častniki so zahtevali stanovanja, ki so jim po postah pripadala — polkovnik je po zakonu lahko terjal pet sob, šrambo, kuhinjo, klet, drvarnico in dva ali štiri prostore v hlevu. Omenjenega leta je bilo poleg francoskega polkovnika v Novem mestu še en podpolkovnik, šest stotnikov, štirje nadčastniki, prav toliko častnikov in dva zastavnika. Vsi so bili barooni, vsak je zahteval zase po več sob.

... da sta bila v drugi polovici 18. stoletja dva od novomeških mestnih očetov vedno dolžna skrbeti za varnost proti ognju? Imenovali so ju ogenjska komisarja. To je bojda prvi pisani požarnovarilni ukrep v novomeški zgodovini, leta 1784 pa lahko preberemo, da so vrli mestni očetje nameravali nabaviti celo gasilsko brizgalno. Mesto je bilo tedaj pretežno leseno.

... da se je Valvasor najbrž zmotil, ko je napisal, da Novomeščani za njega dni niso več imeli pravice kravega sodstva? Zgodovinar Ivan Vrhovec namreč poroča, da je v Valvasorjevih časih v Novem mestu moral izrekiati smrtno obsodbo cesarski sodnik, po katerega je poslal magistrat. Ker pa sta stala tak sodnik in obravnava mestno blaginjo preveč denarja, je mestni zbor kaj tad videl, če je malokdaj slišal o kakšnem večjem zločinu. Temu je najbrž tudi pripisal, da je lahko iz ječe ušel, kdor je hotel.

Novomeška kronika

MED SOBOTNIM PUSTOVANJEM na Otočcu je največji aplavz doživela maska v podobi Matilde, kot popularno imenujejo ženo s smrtno koso. Dobro razpoloženim zakonskim možem so bili Matildini čari tako všeč, da ji nikakor niso mogli odreči majhne ljubezivosti: njihovim ženam je simbolično sekala glave. Eden od najbolj za-gretilih pa je gospodično celo zaprosil, naj se oglasi tudi ob dnevu žensk.

OBOROŽENI SO PREBIVALCI novomeške občine dokaj dobro, če lahko tak sklep naredimo na osnovi podatka, da so delavci UJV lani zasigli 99 malo kalibrskih pušk, dve vojaški puški, 12 lovskih, dve pištoli, tri plinske sestrične, 141 kosov nabojev, dva tujoneta, eno sabljo, prav toliko bokserjev ter četrtno kilometra vžigalne vrvice. Govor je seveda samo o neprijavljenem orožju.

CENA ENDIVIJI je na novomeškem trgu v nekaj dnevih poskočila od 14 na 20 dinarjev, mehka solata je bila po 50, peteršilj po 45 do 70, korenje po 10, cvetača po 18, por po 22, zelje od 6 do 7, krompir po 7 do 8 din kilogram, medtem ko je merica motovilca stala 5 dinarjev. Jabolka od 10 do 14 din kilogram, hruške 15, ananas in limone prav toliko, pomaranče pa so bile po 10 dinarjev.

KRVODAJALCEV JE bilo 56: 13 iz Novoteksa, 10 iz IMV, 5 iz

Ko sem brskal po najrazličnejših statistikah in poročilih, ki prihajajo vsak dan na novinarsko mizo, me je v očeh „zbdlo“ poročilo o delu novomeške postaje milice, ki ima oddelke tudi v Dolenjskih Toplicah, Žužemberku in Sentesrpu. Naj med bralci ne bo preplaha, ne nameravam pisati o prometni varnosti, zatiranju kriminalnih dejanj, ki segajo v delokrog najbolj vročih členov neke knjige, ki se imenuje Kazenski zakonik, in podobno.

Stvar je veliko bolj preprosta in „mila“, govor je o prestopkih zoper javni red in mir, ki jih povečini obravnava sodniki za prekrške. In tako je treba zapisati, da je bilo teh prestopkov v novomeški občini lani 443, pred sodnike za prekrške pa je moralo stopiti 545 ljudi. Zakaj?

Največkrat zato, ker so se prepirali, kričali ali se nedostojno vedli (159 primerov), pijačili (107), se pretepali (81), omalovaževali ravnanje uradnih

V gostilni, ko sonce zaide

oseb (42), se klatili (18), se drzno vedli (10), točili alkohol pijačim gostom (4), trikrat pa se je lani zgodilo, da so delavci UJV nekoga zasacili pri hazardiranju. Čeprav so podatki seveda relativni, vsako namreč ve, da pijačim ljudem lani niso natočili kozarca samo štirikrat, da so fantje zagotovo več kot 81-krat prekržali pesti, da smo se statistično nedostojno vedli več kot 159-krat itd., pa je vsekakor zanimivo napraviti primerjavo z letom 1974. Poročilo pokaže, da so Novomeščani v primerjavi z omenjenim letom občutno več pijačili, kričali ali se nedostojno vedli, skoraj za polovico manj je bilo klatežev ter hazarderjev.

Statistika je torej stvar relativnosti ali okusa. To, da se število klatežev zmanjšalo na polovico, lahko, recimo, pomeni, da je eden od dveh klatežev, ki sta največ spala po senikih (pod mostovi nista mogla, ker jih v Novem mestu ni), umrl, zbolel, se poročil ali pa se mu je pripetila kakšna druga „antiklateška“ neveščnost.

Če pustimo šalo ob strani, pa je neizpodbitno dejstvo, da je 267 ljudi od 545, ki so se lani v novomeški občini na ta ali drugi način pregrešili zoper javni red in mir, bilo uradno in tudi sicer pijačih, zanimivo pa je tudi, da se je velika večina poti, ki so pripeljale k sodnikom za prekrške, začelo v gostinskih objektih, in to potem, ko je sonce že zašlo. Komentar si mislite sami. MARJAN BAUER

Kakšna pomlad kmetijstvu

Novomeška „mini resolucija“ predvideva, naj bi letos zajeli v kooperacijo kar največ srednjih in malih kmetij — Sodoben odkup mleka in živinorejska razstava

Tako imenovana „mini resolucija“, kot imenujejo nekateri dokument, ki ima za te čase ustrezno previden naslov „Ocena možnega gospodarskega in družbenega razvoja občine Novo mesto ter neposredne naloge v letu 1976“, predvideva in načrtuje tudi družbene naloge na področju zasebnega kmetijstva.

Med drugim je rečeno, da se bo tudi letos nadaljevala kooperacijska proizvodnja v zasebnem sektorju. Ta kooperacija naj bi zajela kar največ je število srednjih in manjših kmetij, sodelovali naj bi predvsem v pridelovanju mleka in mesa. Glede na stalen porast proizvodnje mleka imajo v načrtu za leto tudi bolj sodoben odkup mleka: na odkupnih mestih nameravajo postaviti hladilne naprave.

Kakovost goveje živine kmetov bodo skušali izboljšati s selekcijskimi prizadevanji ter živinorejsko

Zadnjič smo pisali o Dominiku Gutmanu, radioamaterju iz Novega mesta. Da ne bi nikomur naredili krivice in v dokaz, da je radioamaterska dejavnost v dolenski metropoli resnično razvita, objavljamo tokrat sliko Jožeta Konde, vodje primopredajne sekcije novomeških radioamaterjev. Jože ne dela samo v klubu, že sedmo leto ga lahko ujamete tudi na njegovi lastni radijski postaji YU3TFC. Doslej je v dnevnik zabeležil radijsko zvezo s kolegi iz več kot 150 držav.

NOVOMEŠKA TRIBUNA

MOJSTRI SVOJEGA POKLICA

Temeljna OZD
MEHANSKO-
KOVINSKI
OBRAT
PIONIR
NOVO MESTO

POGODBENI SERVISI ZA VOZILA ZASTAVA, RENAULT IN TAM – AVTOSERVIS ZA VSA VOZILA – POPRAVILA GRADBENE MEHANIZACIJE – STROJNO-KLJUČAVNIČARSKE STORITVE – ELEKTROMEHANIČNA DELAVNICA – V PIONIRJEVI TEMELJNI OZD MEHANSKO-KOVINSKI OBRAT – NOV AVTOSERVISNI CENTER V LOČNI – POSLUŽUJTE SE NAŠIH KVALITETNIH STORITEVI!

Splošno gradbeno podjetje PIONIR iz Novega mesta, poznano predvsem po gradbenih dosežkih, ima od vsega začetka pred 30 leti v svojem sestavu organizacijsko enoto, sedaj temeljno OZD MEHANSKO-KOVINSKI OBRAT.

Ob ustanovitvi je obrat v starih skladiščnih prostorih opravljal le vzdrževalna dela skromnega prevoznega in strojnega parka ter hkrati izdeloval naprave in pripomočke za olajšanje gradbenih del.

Z razvojem gradbene operativne, je tudi mehansko-kovinski obrat sledil potrebam in se nenehno moderniziral in izpopolnjeval. Kolektiv je prisluhnil potrebam kraja in začel popravljati vse vrste motornih vozil, ki so se pojavljala na naših cestah. Teh je bilo vsak dan več, medtem ko servisnih delavnic ni bilo.

Povečan obrat se je razširil in specializiral oddelke. Nastali so avtoservis za opravljanje storitev zunanjim naročnikom, oddelki za vzdrževanje gradbene

mehanicizacije, strojno-ključavničarski oddelki, elektromehanski oddelki in oddelki za tehnične preglede motornih in priključnih vozil. Oddelki so se nenehno modernizirali in kadrovsko izpopolnjevali.

V avtoservisu so kupili vrsto najsodobnejših naprav za kontrolo podvozja, avtotester z ekranom za preskus delovanja motorja, napravo za uravnoteženje koles, napravo za montažo pnevmatik ter vrsto drugih naprav in pripomočkov. Dokaz, da oddelki sledi napredku, je tudi nakup naprave za merjenje koncentracije CO v izpušnih plinih. Posebnost avtoservisa je moderna lakirnica, v kateri sušijo z visoko temperaturo in s čimer je zagotovljena najboljša kvaliteta tovrstne obdelave.

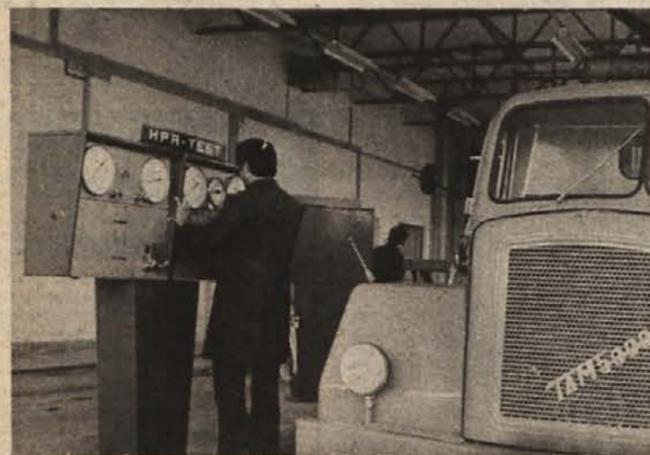
V delavnicah za popravila težke mehanizacije so namestili naprave, ki olajšujejo težko fizično delo. To so dvigala, mostni žerjav, transportne naprave in drugo.

Ključavničarji delajo za potrebe gradbene operativne in nenehno sledijo spremembam in uvajanju nove tehnologije (tunelski opaži). V dobro opremljeni strojni delavnici izdelujejo tudi razne stroje in posamezne dele.

Da bi kolektiv Pionirjeve temeljne OZD MEHANSKO-KOVINSKI OBRAT naredil še večji korak naprej, je začel graditi nov AVTOSERVISNI CENTER v Ločni. Že od lanskega poletja obratuje na novi lokaciji sodobno opremljen objekt za tehnične preglede motornih in priključnih vozil. Gradnja centra nadaljujejo in prvi bodo naredili prostori za servis osebnih vozil. To bo prvi večji in sodobno opremljen avtomobilski servis v Novem mestu in po vsej Dolenjski. Hkrati bodo lahko popravljali najmanj 50 vozil. Načrt predvideva zatem še gradnjo mehaničnih delavnic za tovorna vozila in avtobuse. P. O.

Ravnanje poškodovane karoserije z raztežno hidravlično napravo.

Tehnični pregledi motornih in priključnih vozil v novem objektu v Ločni.

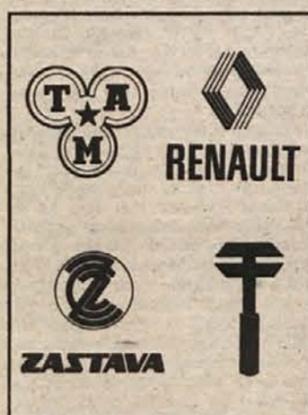
Struženje osi za gradbeni stroj.

Popravila večjih kamionov in transporterjev.

Merjenje CO v izpušnih plinih s sodobno napravo BOSCH.

DOLENJSKI LIST

piše kratko,
jasno, zanimivo

PROSTO DELOVNO MESTO

ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE KADROV IN PRODUKTIVNOST DELA NOVO MESTO

razpisuje prosto delovno mesto

SNAŽILKE

Prošnje sprejemamo vsak dan od 7. do 14. ure. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

KMETIJSKA ZADRUGA „KRKA“
— BLAGOVNICA
NOVO MESTO — ZABJA VAS

Nudi potrošnikom vse vrste pohištva, posteljnine, preproge, talne in stenske obloge, gospodinjne stroje, radijske in televizijske aparate, material in peči za centralno gretje, dele za vodovodno in električno napeljavo, gume za tovorna in osebna vozila, raznovrstno gradbeno blago, kmetijske stroje in orodje, semena, umetna gnojila in krmila, zaščitna sredstva, raznovrstno prehrabno blago, meso in mesne izdelke ter raznovrstno drugo potrošno blago.

Blago prodajamo tudi na potrošniški kredit.

Vabimo vas, da nas obiščete in si ogledate našo zalogo! Pohištvo, gradbeni material in drugo večje blago dostavljamo po želji strank na dom.

PROSTO DELOVNO MESTO!

„LABOD“, tovarna oblačil
NOVO MESTO

Delovna skupnost skupnih služb
Razpisna komisija

razpisuje

po 18. členu SSMRDZD prosto delovno mesto (ni reelekcija)

VODJA RAČUNOVODSKO — FINANČNE SLUŽBE

Kandidat mora izpolnjevati pogoje, določene s predpisi, ter še enega od naslednjih treh pogojev:

- da je diplomiran ekonomist z najmanj 4-letnimi delovnimi izkušnjami na enakih ali podobnih delovnih mestih,
- da je ekonomist z najmanj 6-letnimi delovnimi izkušnjami na enakih ali podobnih delovnih mestih,
- da je ekonomski tehnik z najmanj 8-letnimi delovnimi izkušnjami na enakih ali podobnih delovnih mestih.

Kandidat mora biti moralno-politično neoporečen in imeti organizacijske sposobnosti za vodenje računovodsko-finančne službe.

Pismene prijave s kratkim življenjepisom in z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite na gornji naslov.

Stanovanje po dogovoru.

Informacijedobite na tel. 068 21-449.

Rok prijave 15 dni od dneva objave v tisku. O izidu razpisa bomo kandidate pismeno obvestili po dokončni izbiri.

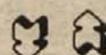
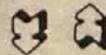
Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

vsak četrtek

DOLENJSKI LIST

GRADBENI MATERIAL S POPUSTOM OD 10 - 30%!

Od 4. do 31. marca bo razprodaja gradbenega materiala v prodajnem skladišču Mercator Ljubljana, TOZD STANDARD Novo mesto, Cesta herojev 25, Novo mesto.

Stavbno pohištvo — velika izbira obložnih in talnih ploščic — sanitarna keramika — betonske cevi in drug drobni material, ki ga potrebujete pri gradnji hiše.

IZKORISTITE PRILOŽNOST!

PROSTO DELOVNO MESTO!

Strojna tovarna, Trbovlje — TOZD Tovarna konstrukcij, Sevnica
objavlja na podlagi 8. čl. samoupravnega sporazuma o medsebojnih razmerjih prosto delovno mesto

VARILNEGA TEHNIKA

Kandidat za zasedbo prostega mesta mora imeti uspešno dokončano varilno tehniško šolo in 5 let delovnih izkušenj. Poskusno delo traja 3 mesece.

Veljavnost razpisa je 15 dni po objavi.

Prijave v tem roku sprejema kadrovska komisija pri Tovarni konstrukcij, Sevnica, Savska c. 23a, kjer dobite tudi vse ostale informacije.

Kritike več, samokritike pa premalo

Tudi letos posebna pozornost gospodarjenju, stabilizaciji, delegatskemu sistemu in krajevni samoupravi

Na nedavnem sestanku sekretarjev organizacij ZK v ribniški občini so ocenili nedavne konference. Ugotovili so, da so komunisti obravnavali in ocenili vse najpomembnejše zadeve na svojem območju, predvsem gospodarjenje, stabilizacijske ukrepe ter delo družbeno-političnih organizacij in delegacij.

Razprave o gospodarjenju so pokazale, da je treba tudi za letos izdelati povsod čim bolj

določne stabilizacijske programe in se nasploh prizadevati, da bo gospodarjenje čim boljše. Izpopolnjevanje je treba samoupravljanje tako, da bodo dobre zamisli in predlogi delovnih ljudi uveljavljeni. Pri tem naj odigrajo pomembno vlogo sindikalne oziroma delovne skupine.

Pri ocenjevanju dela družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov, delegacij itd. je bilo poudarjeno, da komunisti niso dolžni ocenjevati samo

delo teh organizacij in organov, ampak tudi delo komunistov v njih. Se pravi, naj ne ocenjujejo le drugih, ampak kritično in samokritično tudi sebe. Žal je bilo prav samokritičnosti na konferencah premalo.

Med razpravo o krajevni samoupravi so ugotovili, da je bilo lani veliko storjenega pri organizaciji krajevnih skupnosti. Potrebno je še naprej krepiti povezavo združenega dela (delovnih organizacij) in krajevnih skupnosti. K temu bodo pripomogli tudi sveti ZK, v katerih so vključene vse OZK na območju posamezne KS. Taki sveti že delujejo za ob-

močje Sodražice, Dolenje vasi in znotraj Inlesa, ustanovili pa ga bodo še za območje KS Ribnica.

Na nekaterih konferencah so sprejemali v ZK tudi nove člane ali razpravljali o kandidatih za sprejem in o sprejemanju. V Loškem potoku so pripravili še posebno svečano konferenco, lepo okrasili dvorano, konferenco pa je prišla pozdravit tudi delegacija učencev osnovne šole. V oceni so tudi ugotovili, da so bile konference ponekod premalo živahne oziroma člani ZK preveč molčeči.

J. P.

Pogled na doslej opravljeno pot

Družbenopolitični zbor se še ni znašel — Krajevne skupnosti združili, delegacij pa ne — Odloke sprejemati šele po temeljiti razpravi z vsemi, ki jih zadevajo

Minevata prvi dve leti od 4-letne mandatne dobe delegatov v zborih občinske skupščine. Na nedavnem posvetu z vodji delegacij za zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine Ribnica so ocenili dosedanje delo, uspehe in pomanjkljivosti delegatskega sistema.

Udeležba delegatov na sejah teh dveh zborov se suče okoli 88 odstotkov. Nekoliko slabša udeležba je pri delegatih družbenopolitičnega zbora, za katerega je njegov predsednik menil, da ne igra vloge, ki mu gre po poslovniku skupščine in po ustavi. Po njegovih besedah se ta zbor ukvarja s problemi, ki so v pristojnosti ostalih dveh, zanemarjena pa je funkcija spremljanja političnega stanja in razvoja vse občine. Ta zbor do danes še ni dal ostalima dvema nobenega stališča o pomembnejših vprašanih, ki sta jih obravnavala.

Vodje delegacij iz zbora KS so opozorili, da marsikje še ni-

majo primernih prostorov za sestajanje delegacij in da imajo delegacije še premalo stikov z družbenopolitičnimi organizacijami na terenu. Razen tega so bile lani nekatere krajevne skupnosti združene, delegacije pa ne in tako imajo danes nekatere KS več delegacij. Zaradi velikega števila delegatov je tudi delo oteženo.

Vodje delegacij v zboru združenega dela pa so menili, da naj se končno že uveljavi sprejemanje odlokov po dvostopenjskem načinu, se pravi, da bi najprej izdelali predloge in osnutke odlokov, o katerih bi nato delegati razpravljali v svojih sredinah, predlagali dopolnila, šele

nato pa naj bi odlok sprejeli na ločeni ali skupni seji zborov. Opozorili so, da je potrebno sodelovati tudi s skupščinami SIS in skupaj z njimi sprejemati posamezne odloke.

Na obeh posvetih je bila sprejeta vrsta predlogov, ki bodo posredovani občinskemu izvršnemu svetu. Enotno mnenje je bilo, da je gradivo za seje preobsežno in se lahko zgodi, da se v poplavi papirja nihče več ne bo znašel. Predlagali so, naj popolne materiale za skupščinske seje prejema toliko delegatov v delegaciji, kolikor ima ta delegatskih mest. Za vse ostale naj bi izdelali kratke povzetke. Tako bi dosegli, da bi ob sklicu delegacij odpadlo branje materialov, ves postopek pa bi bil hitrejši, saj bi bil vsak že seznanjen z obravnavanimi zadevami. Zaradi lažjega sodelovanja naj bi v bodoče dobivali materiale za seje tudi vodje družbenopolitičnih organizacij, predsedniki svetov KS in zborov delegatov. Po sejah posameznih zborov naj bi vodje delegacij prejeli povzetek razprav in sklepov, ker bi tako dosti lažje organizirali razprave z delegati ob sklicu za prihodnjo sejo in imeli pregled nad izvrševanjem sklepov.

Mnenje vseh je bilo tudi, naj bodo v bodoče pogostejše ločene seje, kar je sedaj, po izgradnji novega doma JLA mogoče, ker je prostorov dovolj. Le na ločenih sejah zborov bo možno obdelati tiste probleme, ki zdaj zaradi predolgh dnevnih redov ne pridejo v razpravo.

FRANCI ŽELEZNIK

VEČ MRTVIH KOT ROJENIH

Na območju matičnega urada Sodražica v ribniški občini je lani umrlo 51 občanov, rodilo pa se jih je le 36. Mamicе rojevajo v ljubljanski porodnišnici, umirajo pa občani predvsem doma, v bolnišnici le zelo redki. Lani se je poročilo 18 parov.

skalnici), in že je bila majhna bala pripravljena za prevoz. Take stiskalnice kupujejo razen odkupnih postaj papirja še večje in manjše trgovine, ki imajo veliko odpadne papirne embalaže, papirja in drugih nekovin.

POHVALA STISKALNICAM

Gostje so si nato ogledali novo proizvodno dvorano RIKA, nato pa je bil v hotelu „Jelka“ z njimi razgovor. Na njem je najprej direktor RIKA Stane Škrabec seznanil prisotne še z ostalimi proizvodi RIKA, z opremo za letališča, mehanizacijo za zimsko cestno službo in gozdarskim programom. Splošno odobravanje prisotnih je želo njegovo sporočilo, da bo RIKO kmalu uredil servisno

Svečano za dan žena

Značilnost letošnjega praznovanja dneva žena v ribniški občini je, da ga bodo počastili s kulturnimi prireditvami, da večjih pogostitev žena na račun kolektivov v glavnem ne bo (ampak bodo predvsem zabave na lastne stroške) in da bodo delovni kolektivi dali raje del denarja za razne človekoljubne zadeve.

RIBNICA

Največ prireditev ob dnevu žena bo v Ribnici, in sicer v novem domu JLA. Že jutri, 5. marca, bo srečanje in ples za članice več delovnih kolektivov. 6. marca bo ples za vse občane. Od 6. do 8. marca bo žensko sindikalno tekmovanje v šahu, kegljanju in streljanju. To tekmovanje ob dnevu žena naj bi prerastlo v tradicionalno, se pravi, da bi bilo vsako leto. 8. marca bo še predavanje za ženske, predavala pa bo ena izmed žena-bork. 7. in 8. marca bo film „Lady poje blues“. 8. marca zvečer bo spet zabava s plesom: igral bo ansambel „Prelom“, pela pa bo Ditka Haberl.

SODRAŽICA

Proslava bo 8. marca, in sicer za vse žene, se pravi tudi iz delovnih kolektivov. Šolska mladina bo ob tej priložnosti izvedla kulturni program v obliki „Veselega tobogana“. Vmes bo izrečenih nekaj pikrih in smešnih

iz življenja v Sodražici. Predstavili se bodo tudi vsi trije pevski zbori, se pravi lovski, sodraški in mladinski. Po delovnih organizacijah ne bo zabav. V tozdu Inles so namenili po 10 din na vsako zaposleno ženo za otroški vrtec v Sodražici (za nakup igračk itd.), v tozdu Donit bodo prispevali za Onkolški inštitut itd.

DOLENJA VAS

Proslava bo v DC 16, in sicer 8. februarja ob 15. uri. Pripravljajo krajšo igrico. Razen tega bodo nastopili moški pevski zbor „Lončar“ in pevski zbor osnovne šole ter recitatorji. Če bo šlo vse po načrtih, bodo dan prej izvedli del tega programa v Grčaricah.

OSTALI KRAJI

Podobna proslava bo še v Loškem potoku, nekoliko skromnejša pa povsod, kjer so osnovne šole, in v nekaterih delovnih kolektivih.

Tudi lani so v Ribnici lepo, a skromno počastili dan žena. Sprejem so organizirali le za družbeno najbolj aktivne tovarišice in borke oziroma partizanske mamice. (Foto: Primc)

Odkup mleka še nazaduje

Lani odkupljenega le še 3.600.000 l, čeprav so ga včasih že nad 4 milijone l — Kmetje kupili manj gnojil

Odkup kmetijskih proizvodov v ribniški občini je potekal lani brez večjih zastojev. V primerjavi z letom prej so odkupili za 7 odstotkov manj mleka, za 40 odstotkov manj telet, za 16 odst. več krav, za odstotek več telic, za 6. odst. manj bikov, kar za 260 odst. več volov (kar pa zaradi majhne količine ne pomeni posebno velikega skoka), za 56 odst. več plemenskih krav, za 53 odst. več plemenskih telic, za 59 odst. manj plemenskih bikov in za 6 odst. manj sena.

Povprečne odkupne cene so bile lani naslednje: mleko 2,65 din liter, teleta 19,35 din kilogram, klavno govedo 14,88 din in plemensko živino 11.184 din za glavo.

Manjši odkup mleka je posledica predolge zadrževane nižje odkupne cene, zmanjšanja števila krav molznic za 39 glav in hranjenja živali s slabšo krmo, saj je prodaja močnih krmil lani zelo upadla in je znašala v vsej občini skupno le 10 ton. Tudi umetnih gnojil je bilo lani prodanih samo 380 ton ali za 41 odstotkov manj kot leto prej.

Občuten je padec pri odkupu telet. Vzrok temu je, da jih več koljejo doma (hladilne skrinje!), pa tudi privezujejo jih več. Lani je bilo tetoviranih kar 961 telet ali 86 odstotkov več kot leto prej. Kmetje so lani prodali tudi manj telček, zato je KZ Ribnica kupila za svoje kooperante 45 telček drugod.

Odkup plemenske živine je narastel za 17 odstotkov. Proti koncu leta se je zelo povečalo povpraševanje po plemenski živini, zanimanje nanjo pa letos še narašča.

Klavne živine je bilo odkupljene nekaj več kot leto prej, predvsem zato, ker je bilo odkupljenih kar 272 krav, katere so kmetje zaradi starosti in slabe plodnosti izločili iz nadaljnje reje.

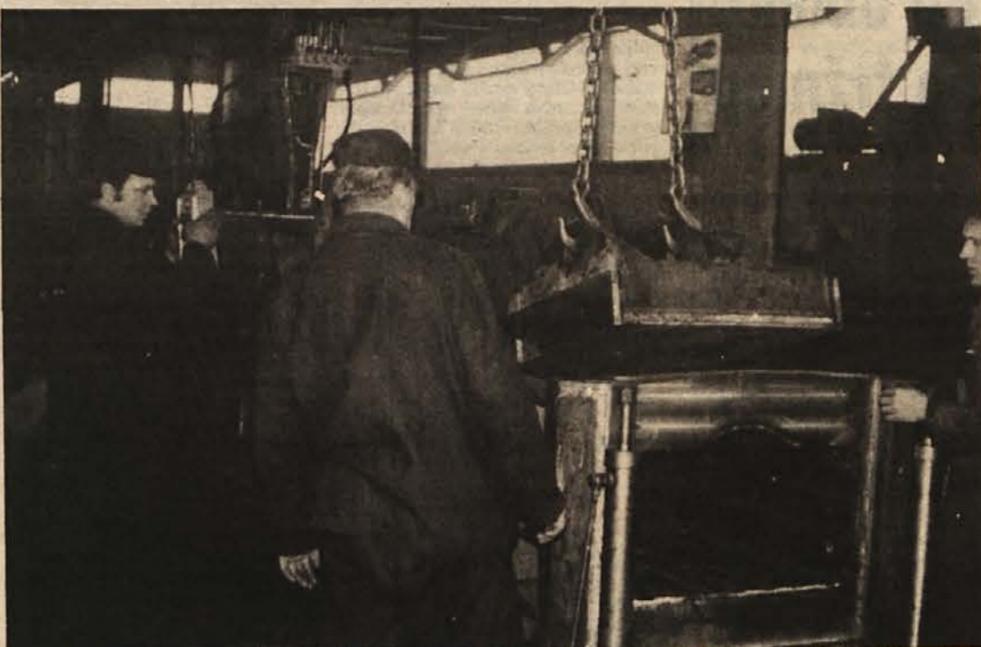
Na območju KZ Ribnica pa so lani kmetje kupili tudi več kmetijske mehanizacije, in sicer 3 traktorje, 6 samo nakladalnih prikolice, dva tračna obračalnika, 3 kosilnice in en puhalnik z elektromotorjem.

J. P.

SLABI ODSEKI CEST

Cestni odsek od Zlebiča do Ortneka v ribniški občini je zima zelo poškodovana in biga morali na novo preliti z asfaltom. Za voznike iz ribniške občine in sploh tega dela Dolenjske je zelo pomemben tudi odsek ceste Pijava gorica-Skofljica, ki je letos tako poškodovan, da asfalta skoraj več ni, oziroma je cesta komaj še prevozna. To čisto bi morali bolje urediti, če pa to ni mogoče, jo speljati drugod. Polna lukenj je tudi cesta od konca asfalta v Sodražici proti tozdu Inles oziroma Zimaricam.

J. PRIMC

V novi proizvodni dvorani RIKA Ribnica so med našim obiskom sestavljali tudi stiskalnice za železo. (Foto: J. Primc)

RIKO: posebno pozornost kupcem

Stroj v roke le izučnemu delavcu, sicer ga bo polomil — Veliko zanimanje za stiskalnice za železo in papir, ki jih izdeluje v Jugoslaviji le RIKO

Pred kratkim je ribniški RIKO organiziral za kupce in poslovne sodelavce prikaze delovanja svojih izdelkov, nato pa še razgovor s kupci. Prikaza in razgovora se je udeležilo največ kupcev iz Podravine, Posavine in sploh Vojvodine in Beograda. Med njimi jih je bila večina iz kmetijskih posestev in trgovskih organizacij, ki prodajajo izdelke RIKA.

Najprej so jim prikazali hidravlični nakladalnik, ki ima vrsto raznih priključkov, npr. dvodelno zajemalko (za pesek, kamenje, zemljo itd.), koš za pes, dvodelne vile, polipni grablnik (tudi za prenos železa in drugega materiala) in kopalnik. Nakladalnice in priključke izdeluje RIKO, zato jih ni potrebno

več uvažati. Prikazali so še traktorski nakladalnik in traktorski plug.

Posebno pozornost prisotnih so pitegnile stiskalnice za kovine in nekovine. Stiskalnica za kovine je razmeroma hitro spremenila razrežano karoserijo avta v „paket“ oziroma kvader. Te stiskalnice kupujejo pred-

vsem podjetja, ki odkupujejo železo (DINOS), oziroma imajo veliko kovinskih odpadkov, ki jih nato s pomočjo stiskalnice lahko uskladiščijo na manjšem prostoru. Tako stisnjeni železni odpadki zavzemajo manj prostora tudi pri prevozu.

Podobno pozornost sta pritegnili stiskalnice za nekovine. Manjša je razmeroma hitro stisnila pol kontejnerja (zaboja za odpadke) papirnih skatel v zelo majhen „paket“, ki ga je nato stiskalničar ročno zvezal z žico (ko je bil paket papirja še v sti-

Olajšave za spodbudo obrti

Znanje je ključ do večje produktivnosti, zato pogrešajo dopolnilno šolanje – Napredek ovira tudi slaba obveščenost – Zahteva po usmerjanju in mestu v razvojnih načrtih občine ter pokrajine

Iz priporočila četrtkove skupne seje treh zborov občinske skupščine v Brežicah lahko sklepamo, da se bo v obrti marsikaj obrnilo na boljše. Z davčnimi in drugimi olajšavami bodo spodbujali modernizacijo obrtnih delavnic, urejanje gostišč, sprejemanje večjega števila vajencev, hkrati pa poskušali zadržati slabše donosne storitvene obrti, ki so nujno potrebne za normalen razvoj in življenje posameznih krajev.

Delegacija zasebnih obrtnikov je grajala področno gospodarsko zbornico, češ da jim nudi premalo pomoči. Z njo se želijo v prihodnje tesneje povezovati, pričakujejo pa predvsem pomoč pri izobraževanju svojih delavcev in pri vsesplošnem informiranju. Pokazalo se je, da so obrtniki slabo obveščeni in da ne vedo, kje je njihovo mesto v razvojnih načrtih občine in pokrajine. Marsikdo sploh ne

ve za dogovor o pospeševanju malega gospodarstva, ki zasebnim obrtnikom omogoča najetje posojila pri banki.

Ovira za izboljševanje produktivnosti in modernizacijo je pogosto pomanjkljiva strokovna usposobljenost. Zato so na seji poudarili, da bi v bodoče poskrbeli ne le za redno, ampak tudi za dopolnilno izobraževanje obrtnikov in jim posredovali čimveč novih dognanj s posameznih področij.

Obrtniki želijo razen tega tešnje sodelovati z občinsko skupščino in krajevnimi skupnostmi, ker so prepričani, da bodo koristi obojestranske. Inšpekciji so na seji naročili, naj pripravi analizo o šušmarjenju in obenem ukrepa za odpravo šušmarstva, ki se je v občini zelo razpaslo. Posamezniki in sku-

pine šušmarjev prihajajo namreč na to območje od drugod (zidarji ipd), dajatev pa nihče ne plačuje.

Skupščina se je zavzela tudi za to, da bi poslej davčne akontacije čimmanj odstopale od dejanske odmerjenega davka, ker sicer nastale razlike do končne odmere obrtnike zelo prizadevajo.

NOCOV V BREŽICAH TRI KOMEDIJE

Prosvetno društvo „Anton Umek“ iz Boštanja bo drevo gostovalo na odru prosvetnega doma v Brežicah. Uprizorilo bo tri komedije: „Brzojav“, „Analfabet“ in „Gumb“. Predstava se bo začela ob 18. uri. Obiščite jo, da boste spoznali amaterje v sevniški občini in njihova prizadevanja!

RAZGLASITEV NAJBOLJŠIH

Danes se bodo v Brežicah srečali rezervni starešine na letni skupščini občinske Zveze RVS. Poročali bodo o delu odbora in nalogah v tekočem letu in po razpravi razglasili rezultate tekmovanja med osnovnimi organizacijami. Najprizadenejšim bodo podelili priznanja in plakete.

Kako iz zadušljivosti

Se bodo obeti uresničili?

Z živahnostjo kulturnega življenja se v Brežicah ne morajo postaviti. Vesplošno mrtvilo preseka nekakrat na leto gostovanje gledaliških skupin, včasih še kaka razstava ali koncert, vendar je tega sorazmerno malo, pa še tedaj težko dobijo dovolj občinstva.

Na glasbenem področju napoveduje konec dosedanemu mrtvilo Jurica Grakalič, profesor glasbene vzgoje na brežiški gimnaziji. Oktobra lani so ga izvolili za predsednika občinske konference Glasbene mladine. Tovariš Grakalič poudarja, da je to odprta organizacija, ki združuje razen pedagogov in glasbenih strokovnjakov tudi širok krog drugih občanov. Glasbena mladina navezuje stalne stike z družbenopolitičnimi organizacijami, zlasti z Zvezo socialistične mladine, s temeljno kulturno skupnostjo, Glasbeno šolo, Turistično zvezo, varstvenovzgojno ustanovo in lokalno radijsko postajo. Posebej je zaželeno sodelovanje delovnih kolektivov. Pri akcijah, ki jih ima v načrtu občinska konferenca Glasbene mladine, računajo na njihovo podporo.

Na vprašanje, s kakšnimi oblikami bodo pregledali glasbeno mrtvilo v Brežicah, je predsednik Grakalič pojasnil, da imajo v načrtu več koncertov v domačem mestu, obiske glasbenih prireditelj v Ljubljani in Zagrebu. Napovedal je tudi revijo pevskih zborov osnovnih šol. Razen tega vidi tovariš Grakalič v Brežicah lepe možnosti za organizacijo prireditev širšega, jugoslovanskega značaja, v sodelovanju s Turističnim društvom in gostinskimi organizacijami, kot so na primer Čateške Toplice. Pogoj pa je, da bi se tako šolniki, kot tudi predstavniki družbenopolitičnih organizacij bolj odzivali prizadevanjem za poživitev glasbenega življenja v občini. Na začetku so jih nekateri razočarali, na primer šole Velika Dolina, Cerklje, Dobova, Zavod za kulturo, občinska Turistična zveza, Zveza mladine in druga vodstva družbenopolitičnih organizacij, v prihodnje pa zadržno računajo tudi na njihovo sodelovanje.

J. T.

Kostanjevica. Matija Gubec (delo kiparja Toneta Kralja) ne bo žejen, saj so ga dobro založili z vinskimi sodi. Tudi to je svojevrstna turistična atrakcija. (Foto: Jožica Teppey)

Na stara leta nihče pozabljen

Krajevna skupnost bdi nad občani, organizira sosedsko pomoč in sporoča, komu je potrebna podpora – Rdeči križ ji pri tem utira pot

Pri sestavljanju srednjeročnega razvojnega programa krajevnih skupnosti so v Brestanici dali prednost skrbi za človeka. To velja za vsa področja, za stanovanjsko izgradnjo, otroško varstvo, šolstvo, kulturo, rekreacijo, zaposlovanje, društveno dejavnost in socialno varstvo. Krajevna skupnost nastopa kot organizatorica in posredovalka med socialno ogroženimi krajani in organi za dajanje pomoči.

To delo opravlja za krajevno skupnost tričlanska komisija, ki nadzoruje življenje podpirancev. Komisija ima na svojem območju devet sodelavcev, ki jo sproti obveščajo o razmerah pomoči potrebnih občanov. V sodelovanju z organizacijo Rdečega križa daje krajevna skupnost enkratne ali večkratne podpore v obliki hrane ali obleke oslabelem alkoholikom in drugim socialnim ogrožencem.

Takih podpirancev so imeli do sedaj 26, vendar računajo, da se bo njihovo število iz leta v leto povečevalo. Kmetje po vaseh se starajo, mladi so odšli, zato bo nujna organizacija so-

sedske pomoči. Nanjo bodo pripravljali občane prek organizacije Rdečega križa, ob pomoči šol, društev in drugih. Sklenili so, da bodo bdeli tudi nad odgovornostjo bližnjih sorodnikov ostarelih, bolnih in osamelih ljudi. Po vaseh in zaselkih bodo organizirali skupine, ki bodo

nato seznanjale z razmerami posameznih ogrožencev tudi zdravstveno službo. V tem vidijo tudi pot do pravičnejšega razdeljevanja podpor.

Organizacija Rdečega križa, ki šteje skoraj 300 rednih, 93 podpornih in 280 mladih članov, se bo posvetila zdravstveni vzgoji in nudenju socialne pomoči občanov. Redno bo zbirala oblake in obute ter jo shranjevala v stalnem skladišču v prostorih brestaniškega gradu.

J. T.

Četrtoletja zbiranja

Pisati o dejavnosti krškega filatelističnega društva, ki združuje zbiralce znamk iz vse občine, pomeni vedno pisati o uspehih, ki jih ne beleži samo republiška zveza, marveč jih lahko opazijo tudi občani.

Zbiranje znamk je vsekakor drag konjiček, ki pa vseeno ne prinaša samo kopičenja vrednosti v albumih, marveč hkrati tudi mnogotere vidne užitke. Tega se krški zbiralci prav dobro zavedajo, zato so tudi v minulem letu pripravili številne razstave in izdali nekaj spominskih ovitkov s priložnostnimi žigi in kot ponavadi te prikaze svoje dejavnosti posvetili različnim praznikom in jubilejem.

Na minulem letnem občnem zboru so z zadoščanjem ugotovljali, da so uspeh dosegli tudi pri vzgoji naraščaja. Petim skupinam v šolskih krožkih, v katere je vključenih že skoraj 100 otrok, so pridružili novo, na krškem „Šolskem centru“, ki je pravzaprav prva na srednjih šolah v naši republiki.

Vsi ti uspehi so vsekakor dober uvod v letošnje dejavnost, ko bo društvo slavilo četrtoletja organiziranega zbiralstva znamk. Tej oblet-

nici namenjajo posvetiti nekaj izrednih akcij, ob tem pa število larskoletnih se povečati Jubilejni pečat bo imela tokrat po ena razstava in en spominski ovitek, izdati namenjajo posebno društveno značko in pripraviti srečanje vseh posavske in dolenskih filatelstov. Seveda ne bodo pozabili tudi na drugo delo: predvsem bi radi še povečali število naraščaja in postopno zagotovili možnosti za nemoteno razstavno dejavnost.

Z. SEBEK

NAD 2.000 PRIJAV NA DAVKARIJI

Davčna uprava v Krškem je sprejela okrog 2200 prijav osebnega dohodka nad 50 tisoč dinarjev za 1975. leto. Računajo še na 100 za mučnikov; v teh številkah obrtniki niso upoštevani. Do zdaj je bil najvišji osebni dohodek 176 tisoč din, prijavil pa ga je upokojenec, ki opravlja tudi honorarno delo. Za normalno delovno razmerje so najvišji osebni dohodki med 130 tisoč in 140 tisoč dinarjev. Podatke bodo dali v javnost po odmeri davka, to bo sredi leta.

Krške novice

PREDAVAL VIKTOR REPIČ – Komite občinske konference ZK je ta teden povabil v goste Viktorja Repiča, predsednika komisije za mednarodne odnose pri republiški konferenci SZDL. V ponedeljek je popoldne na Senovem in zvečer v Krškem predaval članom partije o 5. konferenci nevrščenih dežela.

ZADNJA NASTOPA – Prireditve v počastitev senovskega krajevnega praznika so zaključili ob koncu minulega tedna. V petek se je igrala skupina DPD Svobode predstava z enodejankama „Snubac“ in „Medved“, v nedeljo pa še otroci senovske osnovne šole s „Sneguljčico“.

SPREJET PROGRAM – Kmetijska zemljiška skupnost krške občine je minuli teden sprejela številne naloge, ki jih bo treba uresničiti letos. Med najpomembnejše uvrščajo sodelovanje v pripravah za izdelavo prostorskega plana, spodbujanje oblik proizvodnega sodelovanja med zasebnim in družbenim kmetijstvom,

kakor tudi razmejevanje območij na ravninske in višinske zaradi določil o zemljiškem maksimumu in minimumu.

30 DIPLOM – V organizaciji medobčinskega sveta ZMS in krške občinske konference so pred dnevi v Krškem slovesno podelili 30 diplom dekletom in fantom, ki so uspešno zaključili dopisno politično šolo dnevnika „Borba“. Predstavniki tega časopisa so ob tej priložnosti povedali, da so bili trije oddelki (dva v Krškem in eden v Brežicah) najboljši v naši državi, saj sta bila le dva udeležena prav dobra, vsi ostali seminaristi pa so zaključili test prestali z odličnim uspehom.

KAJ JE NOVEGA? – Na to vprašanje poskušajo v krški občini odgovoriti tudi „Pustne oblike“, seveda v humoristični obliki. Izšlo so minuli teden, izdalo pa jih je ponovno krško Turistično društvo, da bi občani na vesel način znova pregledali vse pomembnejše občinske novice in dogodke v zadnjem letu dni.

Po obleko na tržnico

Trgovina na Senovem je zaradi slabe založenosti že dolgo časa tarča kritičnih pripomb občanov. Na njene pomanjkljivosti opozarjajo predvsem v svetu potrošnikov, ki zahteva drugačen odnos do ljudi te krajevnih skupnosti.

Na Senovem ima trgovsko podjetje Preskrba iz Krškega zdaj štiri trgovine. Agrokombinat pa eno. Ljudje se pritožujejo zlasti nad slabo preskrbo z zelenjavo, saj morajo dostikrat ponjo v nekaj kilometrov oddaljeno Krško. To bi se prav gotovo dalo urediti z malo več pripravljenosti in volje tistih, ki bdijo nad oskrbo Senovega. Krajevna skupnost je sklenila najti rešitev, in če ne bo šlo drugače, bo poklicala v kraj drugo trgovsko podjetje.

Slika slabe založenosti ali pa majhne iznajdljivosti je prav gotovo cvetoča prodaja oblačil na tržnici vsakega petnajstega v mesecu. Ob takih priložnostih prodajo tudi do 50 moških konfekcijskih oblek v enem dnevu! Zakaj? Najbrž zato, ker zasebnik, ki obleke pripelje na prodaj, te tudi popravi (skrajša, kako malenkost zoži, prešije gumbe), ob prihodnjem obisku pa jih dobi jo kupci že nared po svoji meri.

S tem da ljudje kupujejo oblačila na tržnici, odteka drugam tudi precej denarja, kar najbrž ni ne v interesu domače trgovine in ne občine.

J. TEPPEY

BREŽICE: PESTRO OB DNEVU ŽENA

Tokratni dan žena bodo slovesno proslavili tudi v Brežicah. Na proslavah v delovnih organizacijah se bodo žene spomnile vseh tistih žena po svetu, ki se še zmeraj borijo za svoje pravice, in tistih, ki so v času med vojnama in med NOB dokončno izbojevale enakopravnost žena, ki je dandanes očitna v naši samoupravni stvarnosti. Ob teh proslavah bodo v organizaciji MK SZDL Brežice učenci osnovne šole Bratov Ribarjev 5. marca ob 18. uri pripravili v Prosvetnem domu proslavo s pestrим programom. V Domu JLA v Brežicah pa so v ponedeljek odprli razstavo marksistične literature. Razstava je posvečena dnevu žena, med razstavljenimi knjigami pa si bo vsaka Brežičanka zlahka izbrala tudi kakšno zase, saj bodo naprodaj 6. marca ob 19. uri bo v Domu JLA za vse brežiške žene koncert, na katerem bodo nastopili pevci narodnih in zabavnih pesmi ter dramski umetniki iz Zagreba in Beograda. Po koncertu pa bo ob zvokih ansambla iz Zagreba še tradicionalni tovariški večer žena.

DUŠAN MARAŠ

Ob dveh je na avtobusni postaji v Brežicah precejšnja gneča. Avtobusi razvažajo domov delavce, dijake in druge potnike. (Foto: Jožica Teppey)

Novo v Brežicah

ZA PUSTA POVSOD ŽIVAHNO. abili gostinskih podjetij na pustne abave so se od sobote dalje odzvali tevilni gostje. Ponekod so jih celo reveč strpali za omizja (na primer a motelu) in obiskovalci bi se bili doberneje počutili, če bi število rezervacij nekoliko omejili. Pustne arčije zunaj gostišč so v Brežicah zamrle, edino na Kurentov pogreb se vabijo lepaki, vendar kaj posebejega ni pričakovati, saj tudi ni avzetih organizatorjev.

BO ŠE KAJ PROSTORA NA ONCU? V Umagu je naprodaj zgradba, v kateri poleti letujejo Xroci. Pri njenem odkupu je sklenil sodelovati tudi sindikat, saj bi bila velika škoda, če bi jo prodali drugim. Brežiška občina že tako zamuja za svojimi sosedami pri iskanju prostora za počitniško bivanje občanov. Največja ovira je pomanjkanje arja, razen tega pa so sedaj ogi kolektivni enote večjih podjetij, ki imajo že poskrbljeno za leto-

vanje, s tem pa seveda še ni rečeno, da pridejo lahko vsi na vrsto.

ZVIŠAN DAVEK NA VINO. Po dogovoru o splošni porabi morajo vse občine v Sloveniji uveljaviti enoten davek na vino. Zaradi tega so tudi v Brežicah sprejeli odlok o spremembah in dopolnitvah odloka o posebnem občinskem davku na promet proizvodov. Tako je zdaj zvišan davek na prodajo vina od 1,20 na 1,50 din za liter. Za naravno žganje je bilo doslej določenih 4,50 din davka za liter, vendar so to zaradi lažjega obračunavanja spreminili na stopnjo 15. odst. Zvezni davek se namreč prav tako obračunava v odstotkih.

KMALU TELEFON TUDI V BREŽICAH. Ob cesti, ki povezuje mesto z železniško postajo in Brezino, polagajo kanalizacijo in telefonski kabel. Tako bodo prišli do težko pričakovanih telefonskih priključkov tudi občani tega okoliša. Bodoči naročniki so že vplačali svoj delež za telefon v hiši.

BREŽIŠKE VESTI

KRŠKI TEDNIK

Vrednost letošnjih programov del krajevnih skupnosti presega 34 milijonov dinarjev – Kaj je uresničljivo, bo pokazal usklajevalni postopek

Na predzadnjem zasedanju zbora krajevnih skupnosti občinske skupščine so delegati sprejeli samoupravni sporazum o združevanju in uporabi denarja za sofinanciranje del krajevnih skupnosti v tem letu. Včeraj je bil na dnevnem redu ločenega zasedanja tega zbora osnutek programa del za letos.

Samoupravni sporazum o financiranju krajevnih skupnosti s strani združenega dela so se pred sejo zbora krajevnih skupnosti obravnavali na posebnem posvetovanju predsednikov krajevnih skupnosti in vodij delegacij. Za potrebe krajevnih skupnosti naj bi šlo po 250 dinarjev na zaposlenega. Tudi to bo pomemben vir denarja za številne načrte krajevnih skupnosti.

Krajevnim skupnostim pri načrtovanju letošnjih akcij ni mogoče očitati, da so načrtovali brez računavanja s tistim, za kar bodo imele

kritje, čeprav je marsikaj ponekod še odprto. Posebno pod gesli „prispevki občanov“ so navedeni lepi zneski, s katerimi nameravajo marsikje sodelovati s svojim denarjem, gre pa tudi za sodelovanje drugih. Krajevna skupnost Trebelno ima v načrtu precej rekonstrukcij cest in sodelovanje pri treh vodovodih, pri slednjem se v glavnem vsepovsod izide račun s prispevkom krajevnih skupnosti in občanov. Najvišji seštevki je v programu KS Trebnje, kjer sta vneseni naložbi Kmetijske zadruga in Dolenjske za nove trgovine, gre pa tudi za polaganje zapornega asfalnega sloja na lani asfaltirane ulice; pri gradnji vodovoda Vrhtrebnje, Repče, Grmada in Gor. Vrhe računajo s prispevkom občanov 300.000 dinarjev. Za izvedbo programa manjka trebanjski krajevni skupnosti še nad 2,9 milijona dinarjev.

Tudi krajevni skupnosti Veliki Gaber manjka še 140.000 dinarjev. Vrednost vseh predvidenih del krajevnih skupnosti Sentrupert znaša 1,56 milijona dinarjev. Največjo

svoto predstavlja dograditev vodovoda za Sentrupert in preureditev gasilskega doma; v celoti manjka krajevni skupnosti za kritje programa 315.000 dinarjev.

Občinski izvršni svet se zavzema za sprejem posebnega samoupravnega sporazuma po izpeljanem usklajevalnem postopku, čigar podpisniki naj bi razen vseh 16 krajevnih skupnosti bili SZDL, sindikati, občinska skupščina in vse delovne organizacije ter samoupravne interesne skupnosti, ki bodo sodelovali pri posameznih akcijah.

A. ŽELEZNIK

DOLNJA NEMŠKA VAS: ZAGRETI ZA DOM

V petek zvečer se je na pobudo krajevnih organizacij SZDL Dolnja Nemška vas zbralo nad 60 občanov samo zato, da se dogovorijo o možnostih za gradnjo doma družbenopolitičnih organizacij in društev v tej krajevni skupnosti. Na sestanku je bila tudi dobra udeležba predstavnikov občinske skupščine in občinskih vodstev družbenopolitičnih organizacij. Prišli so: Jože Klemenčič – podpredsednik občinske skupščine, Janez Zajc – predsednik izvršnega sveta, Nace Dežman – načelnik oddelka za gospodarstvo in Ivanka Pavlin – predsednica občinske konference SZDL. Gradbeni odbor naj bi pripravil potrebne načrte in ostalo dokumentacijo. Občani so pokazali veliko pripravljenost za delo pri gradnji.

ŠENTRUPERT: RAZŠIRJENO VODSTVO

V petek so se na občnem zboru sestali člani turističnega društva Sentrupert. Društvo bo tudi naprej vodil Bojan Brezovar, ravnatelj osnovne šole. Razširili so društveni odbor tako, da bo en del članov zadolžen za razvoj Muzeja kmečkega orodja na Veseli gori, drugi pa za ostalo dejavnost.

Mokronožani ob prepočasnem razvoju svojega kraja pogostokrat tožijo tudi nad slabimi cestami. Tako se že dolgo vleče modernizacija ceste proti Laknicam, za količke proti Sevnici pa se bojijo, da ne bi zgnili. Larfar z Mirne vseeno noče biti nepripravljen, zato je prišel na karneval z dirkalnikom lastne izdelave.

Iz kraja v kraj

SLABŠE KOT PRED 100 LETI – Takrat je prišla v Zagorico in okolico Velikega Gabra pošta po dvakrat na teden, sedaj pa mora vsak sam na pošto. Tako ni nič nenavadnega, če dobi marsikdo vabilo za kakšno sejo že po sklicu. Z vrsto postarjev niso imeli sreče, že nekaj let nimajo nobenega.

KMETJE PRIŠLI, DRUGI PA... Zadnja seja izvršnega odbora kmetijske zemljiške skupnosti v Trebnjem je bila nesklepčna. Prišli so le trije kmetje, drugi pa so menda šele takrat ugotovili, da imajo ta čas druge, „bolj pomembne stvari“. Sicer pa je bila to šele druga nesklepčna seja...

NI MAGIČNA ŠTEVILKA – 100 vabljenih žensk na delovno srečanje o položaju žene danes nima nikakršne zveze z npr. 100 ženskami na Triglavu ali podobnim. V sejni sobi

občinske skupščine namreč za več enostavno ni prostora.

LARFARJI IZGNALI DOLENJKO – Pred samim nedeljskim karnevalom so mo kronoški larfarji sprejeli sklep o izgonu novomeške „Dolenjke“. Temu podjetju zamerijo, ker od priključitve njihovega Tržana niso kaj prida obnovili nobene prodajalne ali zgradili kakšne nove, temveč le odhivali denar iz kraja. Izdelovalci najrazličnejših izdelkov so zasedli vse lino, kot pravijo Dolenjkinim izložbam, s svojimi umetnjami. Kaj zmorejo, so prikazali izdelovalci v starosti od treh do 80 let!

UČITELJI NAJ ŽIVJO V KRAJU – Vsi dejavniki v Sentrupertu se zavzemajo, da bi stanovanjska skupnost zasedla lopato za kakšno družbeno stanovanje tudi v kraju, predvsem za potrebe učiteljstva. Bojijo se, da ne bi izgubili še katerega od sedanjih, ki stanujejo v neustreznih stanovanjih.

TREBANJSKE NOVICE

Za začetek so pri tozda za kooperacijo pri sevniškem Kmetijskem kombinatu zadovoljni z dosežki kooperantov pri reji živine in oddajanju mleka. Na sliki med podeljevanjem priznanj – od leve proti desni: Ivan Camloh, Stane Felicijan, direktor tozda za kooperacijo Alojz Florjančič, Franc Radišek in Franc Starič. (Foto: Železnik)

Letos še več živine in mleka

Tesnejše sodelovanje s kooperanti prinaša uspehe – Poslej tudi nagrajevanje najboljših

Tozda za kooperacijo pri sevniškem Kmetijskem kombinatu je v petek na seji sveta kooperantov podelil priznanja najboljšim rejcem živine in mlekarnjem. Za širšo primerjavo uspehi sicer še niso kaj posebnega, vendar je treba upoštevati razmere v kmetijstvu sevniške občine.

TOZDA za kooperacijo dela v sedanji zasedbi šele dve leti, prej je imel od leta 1970 le enega strokovnjaka. Večja proizvodnja potegne za seboj seveda tudi več težav. Zato je tembolj razveseljivo, da se je služba za kooperacijo odločila spodbujati kooperante tudi s tekmovanjem, čeprav gre le za skromnejše denarne nagrade najboljšim. Med kmetovalci, ki so oddali največ mleka, je dosegla prvo mesto Fani Marolt iz

Prednostna lista

Izid 3. natečaja za solidarnostna stanovanja

Samoupravna stanovanjska skupnost je po sklepu 5. zbora samoupravne enote za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu 13. februarja sprejela prednostno listo 26 prosilcev za solidarnostna stanovanja v Sevnici in 7 za Krmelju. Po 3. natečaju je bilo v Sevnici na voljo šest stanovanj. Dodelili so jih: Stelki Koželj, Cesta na grad 23, Albini Krejan, Savska cesta 28, Ladislavi Grifc, Krajna brda 21, Ani Prah, Naselje Heroja Maroka 16, Nevenki Valand, Cesta na grad 23, in Jožetu Podlipniku, Dol. Boštanj 35.

Vrstni red ostalih prosilcev po točkovanju je: Stefka Dušak, Vera Drobež, Alojz Makar, Anton Gašparič, Marjan Pečnik, Dragica Lisec, Majda Popelar, Anica Horjak, Franc Jerovšek, Ema Volavšek, Marija Novšak, Matija Kranjc, Jožica Druškovič, Rozalija Gačnik, Marinka Oreškovič, Marija Medved, Rudolf Lisec, Vida Udovč, Agata Racman, Miroslav Saje.

Stanovanji v Krmelju so dodelili Anici Lužar in Jožetu Kosu, ostali pa so po prednostni listi razporejeni tako: Marija Glušič, Jože Berjak, Alojz Nadu, Anton Hočevar in Angela Ostanek. Čas za morebitne pritožbe je do 10. marca.

Sevniški paberki

USPEH – Daljnovodni A-drog na cesti Sevnica – Krško je slednjič minuli teden le izginil s cestišča. Električarji postavljajo betonske stebre. Navsezadnje je le šlo brez težje nesreče na tem kraju, čeprav je zaradi makadama dosti jeze.

VREME NA ROKO SALAMARJEM – Sevniški mučeniki in sotrpini iz bližnjih krajev se bodo kmalu spet zbrali na uradnem tekmovanju za najboljšo salamo v Vrtoškovi gostilni v Sevnici. Marsikdo sicer ni kaj prida zadovoljen z letošnjo zimo, vendar pravijo, da je suhi mrz izredno godil zorečim salamam. Kako je bilo tudi s tem, bo seveda najbolje ugotovila strokovna komisija na tekmovanju, ki bo 10. marca ob 15. uri. Lani je svoje primerke prineslo že 36 razstavljalcev, prvenstvo pa si je takrat prislužil Janez Nepužlan iz Smarja.

VPRAŠANJ NE MANJKA – Za pregled o tem, koliko delegatskih

Smarčne (3.988 kg), tretji pa Ivan Camloh iz Gabrja (3.282 kg).

V občini oddaja mleko nad 600 domačij. Lani doseženo poprečje oddanega mleka na kravo je znašalo 1.579 litrov. Z letošnjimi pogodbami so se morali kmetje obvezati, da bodo oddali vsaj 1.500 litrov mleka na kravo, tisti, ki tega ne bodo dosegli, naj bi nekaj prispevali za stroške zbiranja tako majhnih količin. Živinorejci so sklenili pogodbe za 1.050 glav živine. Pri tozda za kooperacijo pravijo, da bodo letos zaposlili še dva pospeševalca, čeprav ta trenutek za to še nimajo zagotovljenih sredstev.

A. ŽELEZNIK

Vsak dinar obrne

Rudi Posedel na Bučki zvest gasilcem in Rdečemu križu

Rudi Posedel z Jarčjega vrha je tajnik osnovne organizacije Rdečega križa na Bučki že nad 15 let, pri gasilcih pa je blagajnik od 1973. Za delo pri gasilcih ima že nekaj priznanj, podobno tudi pri Rdečem križu.

„Svoje čase smo zbrali tudi po 50 krvodajalcev, zadnje čase pa takole okrog 15. Naši člani delajo v različnih krajih, tam tudi darujejo kri,“ pojasni Rudi, da ne bi kdo mislil, da je tod človečnost jela ugašati. Vseeno je včasih marsikomu že kar težko pojasniti, da primakne kakšen dinar tudi za Rdeči križ, kar jim je ob 400 do 500 dinarjih, kolikor znaša dotacija občinskega odbora, ves dohodek. S tem kupijo moko in še nekaj živil in razdelijo okrog novega leta med 15 starih in osamelih občanov.

V gasilski blagajni je vse do zadnje pare na mestu, pa naj nadzorni odbor spremlja poslovanje ali ne. Gasilci so kljub oviram odločni, da pridejo do novega doma; lepšega uspeha si ne bi bilo mogoče misliti za 50-letnico, ki bo prihodnje leto. Ob tem, pravi Rudi, bo pripravljen poprijeti tudi kot zidar.

A. Ž.

Rudi Posedel: z dolžnostmi, ki se jih marsikdo rad otepa.

SEVNIŠKI VESTNIK

Edina filatelistka

Dela še pri športu in drugod

Kočevski filatelisti so zelo priaznovni, kar so že večkrat dokazali s številnimi in dobro pripravljenimi razstavami v Kočevju in udeležbo na različnih razstavih filatelističnih zbirk v domačini in tujini. Med njimi je največ mladin oziroma pionirjev, ki se tako tudi vzgajajo v dobre zbiratelje znakov oziroma filateliste.

Med starejšimi člani pa je najbolj prizadana filatelistka Marija Andoljšekova, dolgoletna tajnica na osnovni šoli Kočevje, ki že več kot 15 let dela v Filatelističnem društvu in že vrsto let vodi filatelistične posle pri društvu, karbi, da vsi člani pravočasno dobijo vse vrste in serije novih znamk in opravljajo še številne druge dolžnosti pri različnih športnih društvih oziroma dejavnostih ter drugod. Marija Andoljšekova zasluži za svoje delo priznanje in javno pohvalo.

Ima tudi bogato lastno zbirko športnih znamk iz vsega sveta in zbirko vseh jugoslovanskih znamk od leta 1945 dalje. Poleg tega je Andoljšekova edina predavateljica žena v tem društvu, zato ji lahko še posebej čestitamo prav sedaj ob 8. marcu, dnevu žena, in ji želimo še veliko delovnih uspehov in sreče.

VILKO ILC

Marija Andoljšek

200 NOVIH SMUČARJEV

V februarju so učitelji telesne vzgoje na osnovni šoli Kočevje organizirali več smučarskih tečajev za osnovne vseh oddelkov 5. razreda osnovne šole. Dolež se je tečaja udeležilo okoli 160 učencev. Če letošnjo snežno razmere ugodne, se jih učilo prihodnji teden smučanja okrog 60. Posamezni tečaji trajajo po teden dni. Učenci se zberejo v šoli, kjer vsak dan najprej uro pouka, nato pa se odpravijo z avtobusom do smučarskega tečaja, kjer so uredili smučišča. Učenci imajo svojo smučarsko opremo, ostali pa si jo sposodijo pri šolskem društvu v šoli. Tečajniki so zelo koristni za razvoj smučarstva v Kočevju. Navadno so jih organizirali med semestralnimi počitnicami. Lani in predani tečajevi ni bilo, ker je bila zima muhasta in brez snega. Letos je sneg za tečajnike prihodnjih tednov, zato so organizirali le obvezne tečaje v okviru vsake telesne vzgoje.

V. ILC

Drobne iz Kočevja

600 ČLANOV - Avto-moto klub Kočevje je pretekli teden praznoval 600-letnico svojega članstva. To je bil znani družbeni delavski klub Drago Gril, upokojeni direktor tekmarske ljubljanske enote Kočevje na predsednik Zdrženja zveze borbentov motornih vozil izven države in bi AMD že letos lahko dobilo članstvo še 100 novih članov.

BOLJŠI ODVOZ SMETI - Komunalnemu podjetju je kupilo sodoben avtomobil za prevoz smeti. Urejen je tako, da bo odvažal odpadke iz smetnjakov, ima pa tudi še poseben prostor, kamor lahko nalaga odpadne predmete, ki so za smetnjake preveliki. Tako bo lahko odpeljal stare zabojke, posode, štedilnike, embalažo in podobno. Stanovanjske stavbe, ki nimajo dovolj smetnjakov, naj jih dokupijo.

BRALEC NOVINAR - Novinarji za izvedbo akcije „Bralec ITD novinar“ so bili v ponedeljek, 23. februarja, v Kočevju. Občani, starejši in mlajši, so kar pridno nosili svoje stavke v hotel Pugled, kjer jih je čakala komisija uredništva. Prispevkov je bilo veliko.

ZA VARNEJŠE DELO - SGP Zidar Kočevje je imel pred kratkim že drugo predavanje o varnosti pri delu in upravljanju s stroji. Prisostvovali so mu člani kolektiva tehnične stroke. Po predavanju so delali preizkus o znanju novih predpisov.

ZNAČKARJI - Klub značkarjev bi lahko ustanovili v Kočevju. Imel bi veliko članov, saj zbira značke staro in mlado. Cejo mamice in dekleta so vnete za zbiranje. Klub bi tudi omejil pretirano drago prodajanje značk. Imeli bi zamenjalne sestanke in skupno urejali zbirke ter jih pripravljali za razstavo. Klub naj bi ustanovila mladinska organizacija, saj je največ zbiralec med mladino.

KOČEVJSKE NOVICE

Kočevska Tekstilana se je specializirala za proizvodnjo odev in pregrinjal ter s svojimi proizvodi lani prvič prodrla na tuje tržišče. (Foto: Primec)

Milijon dolarjev izvoza

Prispevek Tekstilane k stabilizaciji

Do leta 1975 kočevska Tekstilana ni izvažala. Lani je izvozila za več kot 700.000 dolarjev, letos pa ima že sklenjene pogodbe za izvoz odev in pregrinjali v vrednosti 900.000 dolarjev. Izvažajo na konvertibilno področje, in sicer v dežele v razvoju. Z izvozom tudi pokriva uvoz reprodukcionskega materiala.

Tekstilana Kočevje je v zadnjih petih letih prerasla iz ene najbolj zastarelih tekstilnih tovarn v Sloveniji v tovarno s sodobno opremo, ki skoraj nima stroja, starejšega od pet let. Specializirala se je za proizvodnjo odev in pregrinjali. Uporablja naj-sodobnejše tehnološke postopke in surovine. Število zaposlenih se je v tem obdobju povečalo za 60 odstotkov, obseg proizvodnje pa je tri in pol krat večji.

Zaradi večje proizvodnje je postalo domače tržišče pretesno. Zato je kolektiv Tekstilane v stabilizacijskem programu predvidel tudi prodor na zunanja tržišča. Lani so prvič v zgodovini poslali svoje izdelke čez mejo, in sicer kar za 702.685 dolarjev. Po podatkih za lansko tričetrtletje (za vse leto še ni podatkov) je Tekstilana izvozila za 609.600 do-

larjev, kar predstavlja 41 odstotkov vsega izvoza kočevske industrije ali četrtno konvertibilnega izvoza volnarske industrije Slovenije.

Letos imajo v načrtu milijon dolarjev izvoza. Doslej imajo že sklenjenih pogodb za 900.000 dolarjev, v teh dneh pa bo predvidoma podpisana pogodba za nadaljnjih 115.000 dolarjev.

To pa ni edini prispevek Tekstilane za izboljšanje plačilne bilance s tujino in k stabilizaciji. Že odobreni uvoz reprodukcionskega materiala so lani zmanjšali od 1.837.616 dolarjev na 1.254.244 dolarjev. Letos nameravajo uvoz še zmanjšati, in sicer na 800.000 dolarjev.

Ce primerjamo izvoz z uvozom, ugotovimo, da je Tekstilana lani z izvozom pokrivala 56 odstotkov uvoza, letos pa bo njen izvoz za 215.000 dolarjev večji kot uvoz. To je v tekstilni industriji, če že ne edinstven, pa prav gotovo zelo redek primer.

V. R.

OBVEZNA PREDAVANJA

Od 9. do 25. marca bo v Kočevju več predavanj o družbeni samozasčiti, in sicer o temah: „Samozasčita prebivalstva v vojni in hudih nesrečah“, „Požarnovarnostni ukrepi občanov v miru in vojni“ in „Sodelovanje občanov pri gašenju požarov v miru in vojni“. Predavanja bodo obvezna za vse občane, stare od 15 do 60 let, ki nimajo vojnega rasporeda, in tiste, ki ne obiskujejo pouka o obrambi in zasčiti v srednjih šolah. Vsako gospodinjstvo bo dobilo obvestilo, kdaj in kje bo predavanje.

VLEČNICA DELA

Ko je zapadel nov sneg, je začela obratovati vlečnica v Dolgi vasi pri Kočevju. Cena za uporabo niti ni draga. Za 8 din dobijo bloke za 5 voženj, za 15 din za 10 voženj in za 30 din za 25 voženj. Zičnica je bila stalno zasedena. Ker je bilo veliko smučarjev, predvsem slalomistov, je bil razmeroma globok sneg kmalu zdrsan in je popoldan že kar poledenel. Pokazalo se je, da je za Kočevje ena vlečnica premalo, saj je prostorov, primernih za postavitev, v bližini mesta dovolj in še bliže, kot je ta.

Kako bo z rekreacijo spomladi in poleti, pa je še vprašanje, saj v Kočevju nimamo nobene trim steze. Najbližja je v vasi Mozelj. Potrebna pa bi bila v bližini mesta. - Kar dobro je izkoriščen tudi pokriti bazen. A. A.

Iz Kolpske doline

POZABLJENO POLJEDELSTVO - Veliko naših kmetijskih površin je opuščeni. Njihče jih ne kosi in orje. Kjer je nekoč rastle lepa koruza in druge poljščine, rastejo zdaj le še koprive in grmovje. Zato pa moramo uvažati še čebulo, ki bi je gotovo tu lahko pridelali najmanj za dve republikini in zaven še marsikaj drugega. Siroko zapuščeno polje se lepo vidi, ko se vozimo po novi cesti od Vasi do Broda na Kolpi pa tudi na prejšnji Oslinici. Le tu in tam je obdelana kakšna krpa zemlje. Seveda, da po smo ostali na deželi le še stari in onemogli. Ko bi imel kdo delati, bi pridelali dovolj za ljudi in živino. Se je čas, da bi našo Kolpsko dolino obnovili.

ZDRAVNIK NAJ PRIDE - Bilo bi ustrezno prebivalstvu našega dela Kolpske doline, ko bi se vsaj enkrat na teden ustavil zdravnik tudi v Kužlju za kako uro, da bi uredil manjše zadeve. Tako moramo 8 km daleč do zdravnika v Vas-Faro za kakšno malenkost. Naši ljudje so stari in se ne morejo voziti za malenkost do zdravstvene postaje Vas. JOŽE KRIZ

Sodražica: katere proslave letos

Občinski praznik, 100-letnica rojstva Ivana Cankarja, krajevni praznik itd.

S predsednikom krajevne organizacije SZDL Sodražica Francem Andoljškom smo se pred kratkim pogovorili predvsem o letošnjem programu proslav, ki ga je za območje krajevne skupnosti Sodražica izdelal poseben odbor za proslave pri krajevni organizaciji SZDL. Tovariš Andoljšek nam je povedal:

„8. marca bomo proslavili dan žena.“

Naslednja pomembnejša proslava bo ob prazniku občine Ribnica, 26. marca, ko bo v Sodražici svečana seja občinske skupščine, s krajšim kulturnim programom. Delegati si bodo ogledali še Donit in Inles.

V aprilu ali maju, točen datum še ni določen, bo krenila z Gore v naši občini letošnja kurirčkova pošta. Takrat bo na Gori večja proslava. Verjetno bo to v Kržetih, kjer smo lani odkrili spominsko ploščo padlim mladinskemu in partijskemu aktivistu Albinu Videnciču in aktivistu OF Petru Gorniku.

1. maja bo pohod na Travnogoro, ki ga bomo organizirali ZZZB, TVD Partizan, ostala društva ter delovne in druge organizacije.

Letošnja kurirčkova pošta bo krenila na pot z Gore nad Sodražico, kjer bo za to priložnost večja proslava pri spominski plošči padlih aktivistov Albina Videnciča in Petra Gornika.

Pred praznikom

Za občinski praznik seja v Sodražici, obeležje v Žlebiču, pohod v Jelenov Žleb in občinska priznanja

Sestal se je odbor za pripravo praznovanja 26. marca, ribniškega občinskega praznika. Dogovorjeno je bilo, da bodo praznovanja od 24. do 28. marca. Praznovanje se bo začelo z razstavo risb šolske mladine na temo bojev v Jelenovem žlebu in bo odprta 24. marca v Petkovi galeriji.

Letos bo svečana seja vseh zborov občinske skupščine na sam dan praznika, se pravi 26. marca, v Sodražici. Po seji bo kratak kulturni program, nato pa si bodo delegatje in gostje ogledali tozda Donit in Inles v Sodražici.

Osrednja proslava ob letošnjem občinskem prazniku bo v soboto, 27. marca, ko bo v Žlebiču odkrito obeležje v počastitev vseh prehodov partizanskih enot prek železniške proge. Isti dan bo tudi tradicionalen pohod po poteh 4. brigade. Na pot bodo krenili iz različnih smeri v Jelenov žleb, zbrali pa se bodo pred spomenikom pri breznu. Na ta dan bo krenila v Jelenov žleb tudi motorizirana kolonina članov AMD. Udeleženci bodo položili vence k spomeniku v Jelenovem žlebu. Občinske proslave bodo zaključene s tradicionalnim rokometnim turnirjem.

Odbor za pripravo praznovanj ob občinskem prazniku je menil, da se mora v kratkem sestati komisija, ki bo sklepala, komu bodo letos podeljena občinska priznanja.

F. ŽELEZNIK

10. maja bomo organizirali literarni večer v počastitev 100-letnice rojstva našega največjega pisatelja Ivana Cankarja. Ob tej priložnosti bo predvidoma tudi kviz oddaja, posvečena Cankarju; na njej bodo sodelovale ekipe vseh osnovnih šol v ribniški občini.

25. maj, dan mladosti in krajevni praznik Sodražice, bomo letos počastili še posebno svečano. Tako bo od 22. do 24. maja likovna razstava, ki jo bomo organizirali v sodelovanju z ribniško Petkovo galerijo. 24. maja zvečer bo kresovanje na Strmci. 25. maja pa bo svečana seja krajevne skupnosti Sodražica in pobratene krajevne skupnosti Poljane iz Ljubljane ter več drugih prireditvev.

4. julija bo spet pohod na Travnogoro, razen tega pa se bomo podobno kot lani za 22. december vključili v občinski načrt proslav.

1. novembra bo komemoracija pred spominsko ploščo pri zdravstveni postaji in na pokopališču; 29. novembra bo proslava za dan republike. Za vsako bolj oddaljeno proslavo se bomo še posebej dogovarjali in pripravili dokončen program oziroma načrt.

Naš načrt proslav in prireditev seveda usklajujemo tudi z občinskim načrtom proslav in

Franc Andoljšek: „Posebno zanimiv bo literarni večer, posvečen Ivanu Cankarju, saj se pričadavamo, da bi poslušalcem pripravili še posebno presenečenje.“

načrti proslav ostalih krajevnih skupnosti v občini. To sodelovanje dobro poteka, saj se naših sej udeležuje tudi sekretar občinske konference SZDL Ivan Petrič.“

J. P.

TEČAJ ZA DELAVCE

INLES Ribnica je organiziral tečaj za pridobitev polkvalifikacije. Obiskuje ga 50 delavcev, trajal pa bo do maja. Predavatelji so predvsem iz delovne organizacije. Razen strokovnih predmetov bodo udeleženci poslušali še predavanja o osnovah samoupravljanja, osnovah ekonomike (gospodarjenja), tehnologiji (proizvodnem procesu oziroma predelavi surovin v izdelke), pa tudi o slovenskem jeziku.

M. G.

Salamiada pri Cenetu

Ni pomembno zmagati, ampak predvsem sodelovati

Iz zanesljivih virov smo zvedeli, da bo letos prvič „Salamiada“ tudi v Ribnici, in sicer že ta mesec, se pravi marca, v gostilni pri Cenetu.

Na „Salamiadi“ bodo razstavili, poizkusili in ocenili salame in kranjske klobase, ki jih bodo prinesli v oceno izdelovalci iz vse ribniške občine. Znano je, da delajo posamezniki odlične salame in kranjske klobase ne le v Ribnici, ampak še v Dolenjih Lazih, Sodražici, Loškem potoku, Rakitnici in drugod. Strokovna komisija bo podelila za najboljše tri izdelke diplome. Čeprav je to prva „Salamiada“ v ribniški občini,

upajo organizatorji, da bo udeležba dobra. Strokovna ocena pa bo spodbuda vsem, da bodo v bodoče izdelovali še boljše salame in klobase. Koristna bo tudi izmenjava mnenj izdelovalcev.

Prireditvev bo gotovo tudi zanimiva. Pred dvema letoma si je namreč skupina izdelovalcev „salam ogledala kočevsko „Salamiado“ in takrat ni bilo veselo le zaradi dobrih suhomesnih dobrot in kapljice, ampak predvsem zaradi prijetnega razpoloženja, za katero so poskrbeli prav sedanji organizatorji prve ribniške „Salamiade“.

J. P.

SODRAŠKA MREŽA

IZKUPIČEK ZA OPREMO - Sodraške organizacije so sklenile opremiti sejo sobo v združenem domu. Za to bodo porabile dobiček, ki so ga imeli s silvestrovanjem, ki sta ga organizirala Partizan in mladinska organizacija.

SPORTNE IGRE - V Sodražici bodo v sodelovanju s krajevno skupnostjo tozda INLES, tozda DONIT in TVD Partizan organizirali športne igre oziroma troboj v kegljanju, namiznem tenisu, streljanju, balnanju, šahu in rokometu. Seveda se bodo delovni kolektivi udeležili tudi občinskih delavskih športnih iger.

PRIKOLICO KUPUJEJO - Pri tozdu INLES so sklenili, da bodo letos kupili družinsko prikolico in jo postavili v enem izmed letoviških krajev. Tako bo več članov kolektiva oziroma njihovih družin lahko poceni letovalo. Sindikalna organizacija v tem tozdu je vnesla v delovni program za letošnji izlet, vendar se še niso odločili, kam bodo krenili.

POCENI MALICA - V tozdu INLES namenijo ves regres za prehrano svoji obratni menzi. Tako dobi vsak zaposleni poceni malico,

saj prispeva zanjo (razen tega regresa) le še dinar na dan, čeprav velja malica okoli 10 din. Kdor prinese potrđilo, da mu je potrebna dietna prehrana, pa dobi bon za nakup živila.

VELIKO SMUKE - Sodraški Partizan je pred kratkim organiziral tekmarjenje v smuku, skokih in veslalomu, ki je bilo v Izverju. Tekmovalci so bili razdeljeni v štiri starostne skupine.

medved odgovarja

— Zakaj ribniški komisiji za družbeni nadzor ni treba nič delati?

— Ker opravi neki penzionist vse njeno delo, saj pridno pošilja prijave na razne organe.

PROSTA DELOVNA MESTA!

**„SOP“
SPECIALIZIRANO PODJETJE ZA INDUSTRIJSKO OPREMO, KRŠKO, Gasilska 3**

Delavski svet DO, delovna skupnost skupnih služb, razpisuje delovna mesta:

1. GLAVNEGA DIREKTORJA DO

Pogoji:

- da ima kandidat visoko izobrazbo strojne ali ekonomske smeri,
- najmanj 5 let delovnih izkušenj na vodilnem delovnem mestu,
- aktivno znanje enega tujega jezika,
- da ima organizacijske in poslovne sposobnosti,
- da je družbenopolitično aktiven.

2. VODJA FINANČNO-KOMERCIALNE SLUŽBE

Pogoji:

- da ima kandidat visoko ali višješolsko izobrazbo ekonomske smeri,
- najmanj 5 let delovnih izkušenj na ustreznem delovnem mestu,
- aktivno znanje enega tujega jezika,
- družbenopolitično aktiven.

3. VODJA KADROVSKO-ŠPLOSNE SLUŽBE

Pogoji:

- da ima kandidat višjo (ekonomska, pravna ali organizacijska smer) ali srednješolsko izobrazbo,
- nekaj let delovnih izkušenj na ustreznem delovnem mestu,
- moralnopolitična neoporečnost.

4. KORESPONDENTA RAČUNOVODSKE SLUŽBE FINANČNO-

Pogoji:

- da ima ekonomsko srednjo šolo,
- 3 leta delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu.

5. SALDAKONTISTA

Pogoji:

- da ima kandidat srednješolsko izobrazbo,
- nekaj let delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu.

6. BLAGAJNIKA

Pogoj:

- da ima kandidat srednjo šolsko izobrazbo,
- nekaj let delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu.

7. KORESPONDENTA ŠPLOSNE SLUŽBE

Pogoji:

- da ima kandidat ekonomsko srednjo šolo ali 4-letno administrativno šolo,
- nekaj let delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu,
- obvezno znanje strojepisja in stenografije.

8. ADMINISTRATORJA

Pogoj:

- da ima kandidat 2-letno administrativno šolo,
- nekaj let delovnih izkušenj na podobnem delovnem mestu.

Za delo na delovnih mestih pod zaporedno številko 4., 5., 6., 7. in 8. se zahteva 3-mesečna poizkusna doba.

Stanovanj nimamo.

Ponudbe s kratkim življenjepisom, podatki o strokovni izobrazbi in dosedanjem delu naj pošljejo kandidati v 15 dneh po dnevu razpisa Kadrovske službi „SOP“, specializirano podjetje za industrijsko opremo, Krško, Gasilska 3.

LICITACIJA!

ZDRAVILIŠČE ŠMARJEŠKE TOPLICE

razpisuje javno licitacijo za odprodajo naslednjih rabljenih osnovnih sredstev:

1. točilniški pult — retro pult
2. pralni stroj Himo — 2 kosa
3. peč za centralno kurjavo
4. postelje, vzmetnice, žimnice
5. omare, mize, stoli
6. kotel (400 litrov)

Javna licitacija bo 13. 3. 1976 ob 15. uri v Zdravilišču Šmarješke Toplice. Tel.: (068) 84-900.

PROSTA DELOVNA MESTA!

LESNINA LJUBLJANA, TOZD SOPOTA, RADEČE

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. TEHNIČNI VODJA
2. MATERIALNI KNJIGOVODJA
3. VEČ KV MIZARJEV
4. VEČ NKV DELAVCEV OZ DELAVK

Pogoji:

1. visoka šolska izobrazba lesne smeri, 2 leti delovnih izkušenj; višja šolska izobrazba lesne smeri, 5 let izkušenj, na podobnih delovnih mestih. OD po pravilniku, stanovanje zagotovljeno;
2. ekonomska srednja šola ali druga srednja šola, 2 leti delovnih izkušenj na podobnih delovnih mestih;
3. KV mizarji. Zaželeno praksa;
4. za delo v proizvodnji

Za vsa delovna mesta je pogoj 3-mesečna poizkusna doba. Osební dohodek po pravilniku. Pismene ponudbe pošljite v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: Svet za medsebojna razmerja, LESNINA LJUBLJANA, TOZD SOPOTA, RADEČE

SPREMENJEN DELOVNI ČAS

Ljubljanska banka

PODRUŽNICA NOVO MESTO

obveščate občane o
SPREMENJENEM DELOVNEM ČASU
za stranke v svojih poslovnih enotah:

Ekspozitura METLIKA:

ponedeljek, četrtek in petek: od 6.30 do 13. ure
torek in sredo: od 6.30 do 17. ure
Ena sobota v mesecu od 7.-10. ure (po izplačilu OD v OZD).

Ekspozitura STRAŽA, TREBNJE, MIRNA:

ponedeljek in sredo: od 6.30 do 15. ure
torek, četrtek in petek: od 6.30 do 13. ure
Ena sobota v mesecu od 7. do 10.30.

PROSTA DELOVNA MESTA!

GOZDNO GOSPODARSTVO NOVO MESTO

objavlja naslednja delovna mesta:

1. 2. DELOVNI MESTI STROJNEGA KNJIGOVODJA V RAČUNOVODSTVU GG,
2. 2 DELOVNI MESTI KNJIGOVODJA V RAČUNOVODSTVU GG,
3. 1 DELOVNO MESTO KNJIGOVODJA V OBRATU ZA KOOPERACIJO STRAŽA
4. 1 DELOVNO MESTO KNJIGOVODJA V OBRATU ZA KOOPERACIJO ČRNOMELJ

Pogoji za sprejem:

pod 1.: srednja administrativna ali srednja ekonomska šola z 1-3 leti prakse pri strojnem knjiženju;
pod 2. - 4. ekonomska srednja šola z 1 - 3 leti prakse v knjigovodstvu.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela pošljite v roku 10 dni po objavi na naslov Gozdno gospodarstvo, Novo mesto, Gubčeva 15''.

PROSTO DELOVNO MESTO!

Občinsko sodišče v Novem mestu
objavlja prosto delovno mesto

STROJEPISKE.

Zaželeno je srednješolska izobrazba ali vsaj dveletna administrativna šola.
Kandidat mora opraviti preizkusni izpit po nareku in v prepisu.
Poskusna doba traja tri mesece.
Osební dohodek po samoupravnem sporazumu.
Stanovanja ni.
Priglasitveni rok je 14 dni po objavi.

DOLENJSKI LIST
vaš informator

PROSTA DELOVNA MESTA!

Komisija za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve pri

**OBČINSKI SKUPŠČINI
NOVO MESTO**

RAZPISUJE

naslednji vodilni delovni mesti:

1. RAVNATELJA Gimnazije Novo mesto
2. RAVNATELJA Kmetijskega izobraževalnega centra Grm — Novo mesto

Pogoji:

Za vodilno delovno mesto pod 1. veljajo pogoji po 56. členu zakona o srednjem šolstvu.

Za vodilno delovno mesto pod 2. pa morajo kandidati imeti končano drugo stopnjo visokošolskega študija agronomske fakultete, predpisano pedagoško izobrazbo in strokovni izpit ter najmanj 5 let pedagoške ali 10 let kmetijske prakse. Kandidati morajo biti splošno družbeno-politično razgledani in aktivni ter imeti organizacijske sposobnosti za navedeni vodilni delovni mesti.

Ponudbe je treba dostaviti 30 dni po objavi razpisa s kratkim življenjepisom in dokazili o strokovni izobrazbi ter delovnih izkušnjah Komisiji občinske skupščine Novo mesto za volitve in imenovanja ter kadrovske zadeve.

PROSTA DELOVNA MESTA!

GOSTINSKO PODJETJE „LJUBLJANA“
TOZD gostilna „LOVEC“
Trg MDB 1 — Ljubljana

vabi k sodelovanju za nedoločen čas

- KV KUCHARICE
- KUHARSKE POMOČNICE

Ponudbe sprejema TOZD gostilna „Lovec“, Ljubljana, Trg MDB 1, telefon: 20-423

PROSTO DELOVNO MESTO!

POSEBNA OSNOVNA ŠOLA
SEVNICA
razpisuje prosto delovno mesto

KV ali PK KUCHARICE

za polovičen delovni čas, za nedoločen čas.

Prijave sprejema Posebna osnovna šola Sevnica 15 dni po objavi.

Nastop službe po dogovoru.

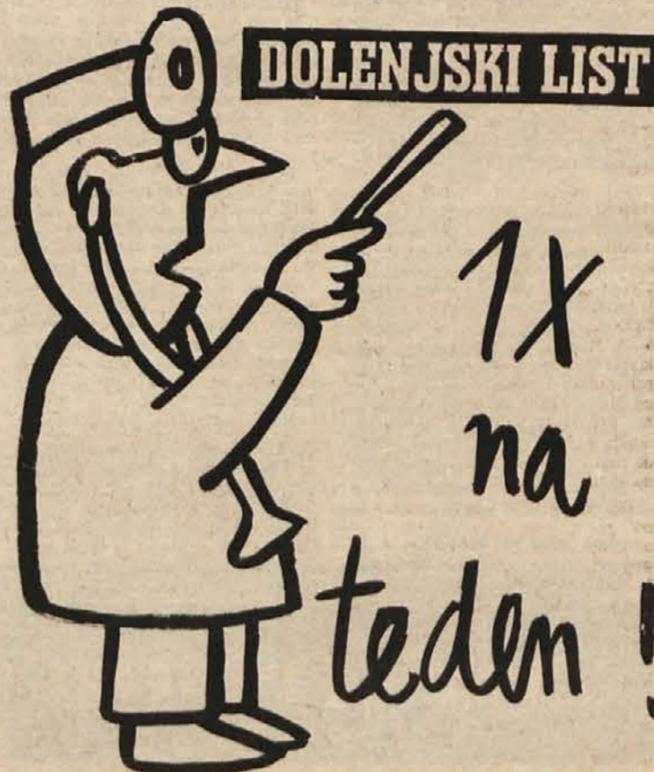
Obvestila o izbiri kandidatov bo šola poslala vsem prijavljenim v sedmih dneh po izbiri kandidata.

KRKA, TOZD Zdravilišča
DE KAVARNA
Glavni trg, Novo mesto

proda takoj

RABLJEN TOČILNI PULT-SANK.

Ogled možen v kavarni na Glavnem trgu 11.

Kam s krompirjevimi odpadki?

Resno mirensko vprašanje: kam s kupom težkim do 1960 ton?

V začetku februarja je bilo v Ljubljani več dni trajajoče posvetovanje o predelavi sekundarnih surovin, o koristni uporabi industrijskih in drugih odpadkov, kar je zelo pomembno in aktualno ne le iz narodno-gospodarskih razlogov, temveč zlasti še zaradi nujnega večjega varstva narave. Med več kot 200 referati, ki so jih prebrali ali predložili na posvetovanju, je bil tudi referat o uporabi krompirjevih olupkov v tovarni krompirjevih izdelkov. Soavtorja te raziskave inž. Toneta Kotarja, tehničnega vodjo tovarne za predelavo krompirja v krompirjeve kosmiče na Mirni, smo zaprosili, naj za naš list napiše pričujoč prispevek.

Od leta 1972 imamo na Mirni zgrajeno prvo jugoslovansko tovarno za predelavo krompirja v krompirjeve kosmiče za pire z letno kapaciteto 14.000 ton. Tovarna je postala nepogrešljiv člen v verigi kmet-proizvajalec-predelava-plasma. O njenem pomenu smo dosti pisali tudi v našem časopisu. Tudi o težavah v letošnjem letu, ko je veliko pomanjkanje krompirja, predvsem v krajih zunaj Slovenije, onemogočilo kakršno koli predelavo krompirja, smo seznanjeni.

Zanimivo bi bilo morda kaj več zvedeti o odpadkih, ki nastanejo pri tej predelavi, ter o možnostih za koristno izrabo le-teh. Moramo se zavedati, da je treba čimprej spremeniti miselnost, da so odpadki le za odmetavanje in ne dragocena surovina za drugo industrijo, druge izdelke, ki jih danes morda uvažamo. Če pristoječo tem koristim še koristi glede varstva okolja, nam mora biti še toliko bolj važno, da koristno dodelamo, uporabimo in porabimo vse odpadne industrijske produkte, v našem primeru pri predelavi krompirja.

Februarja je bil v Ljubljani simpozij, na katerem so bili podani številni referati o tovrstni problematiki. Med njimi je bil tudi referat o možnostih porabe krompirjevih odpadkov, katerega si malo natančneje ogledimo tudi mi.

KAKŠNE ODPADKE DOBIMO?

- Pri predelavi krompirja v kosmiče za pire dobimo naslednje vrste in količine odpadkov:
- a.) pri lupljenju nastane približno 6-7% olupkov; pri polni izkoriščenosti naših kapacitet torej okoli 900 ton na leto;
  - b.) iz olupljenega krompirja se na posebnem prebralnem traku izbirajo neprimerni gomolji (gnili, zeleni, itd.), kar da nove količine odpadkov. Ta količina je v posameznih letnih časih zelo različna. Najmanjša je v jeseni in največja spomladi, po daljšem skladiščenju krompirja. Povprečje je nekje med 3-5%, kar nam da novih 400-700 ton odpadkov na leto;
  - c.) pri sušenju zgnetenega krompirja v končni izdelek dobimo iz sušilnih valjev približno 2% kuhanega krompirja malo slabše kvalitete, torej ponovno 300 ton;
  - d.) pri dokončni pripravi končne izdelka in pri njegovem pakiranju nastanejo še odpadni kosmiči. Teh je približno 3%, vendar računamo od letne proizvodnje gotovega izdelka 2000 ton (razmerje krompir:kosmiči je namreč 7:1) - torej nastane tudi okoli 60 ton teh odpadkov.
- Če vse to seštejemo, vidimo, da je količina vseh odpadkov skupaj v enem polnem obratovnem letu 1660 do 1960 ton.

Pri vsem tem pa moramo poudariti, da je kapaciteta te tovarne za predelavo krompirja majhna, vendar že te količine odpadkov predstavljajo precej velik kup. Po drugi strani imajo vsi ti odpadki vsak svoje določene vrednosti, zaradi česar bo nujno in koristno to izkoristiti, saj je za to več možnosti.

Takoj naj povemo, da so odpadki pod c.) in d.) direktno uporabljivi za živalsko krmo in le-te za razne protiusluge iz tovarne že od samega začetka jemlje KG Slovenska vas pri KP Dob pri Mirni, s čimer je bila najdena rešitev ugodna za obe strani. Rešeno pa še nimamo vprašanje odpadkov pod a.) in b.) in je odlaganje na določenih mestih lahko res samo začasna rešitev. Kakšne možnosti imamo za te odpadke?

TRI MOŽNOSTI

- 1.) Dodelava v živalsko krmo. Združene odpadke vseh vrst, pomešane še z drugimi snovmi - sveža trava, detelja, razne kemične hranljive substance - se na posebnem valju, prirejenem za tako sušenje, posušijo, pakirajo in prodajajo za živalsko krmo. Potrebna bi bila precejšnja investicija, ki jo TOZD sama ne bi zmogla. Ker izdelek sam ne krije stroškov, so po svetu - vsaj v tistih primerih, ki so nam poznani - rešili to dodelavo tako, da je subvencionirana od države oz. od tistih njenih fondov, namenjenih za pospeševanje in zaščito kmetijstva. Delež države je lahko različen, marsikje gre do 100%, učinek pa je večkrat: odpadkov ni, okolju je prizanešeno, po potrebi se lahko predelajo tudi odpadne količine krompirja iz skladišč ali viški, ki jih ni možno nikjer uporabiti, tako krompirja kot tudi drugih pridelkov, kmetje dobijo po dogovorjeni ceni, ki je daleč izpod dejanske, krmo za živali. Na ta način n.pr. v Franciji še posebno v manj razvitih predelih kmetom omogočajo obstoj in preprečujejo njihov odhod. Predvidevamo, da bi bil v naših razmerah tak način sodelovanja tudi možen, saj bi se prav v tem pokazala najvišja stopnja sodelovanja vseh dejavnikov, zainteresiranih za napredek kmetijstva. O tem bomo morali v bližnji prihodnosti kaj reči in storiti!

Kot konkreten primer navedimo nemško firmo REINHOLD STOEVER iz mesta ALDRUP, ki ima kapaciteto predelave krompirja v pommes-frites, in sicer za 50.000 ton svežega krompirja na leto. Odpadke porabijo na priključenem kmetijskem obratu, ki ima 10.000 prašičev, katere potem zopet v priključenem mesno-predelovalnem obratu uporabljajo naprej.

- 2.) Ena od možnosti uporabe krompirjevih odpadkov je tudi predelava v špirit, ki je zaradi blazine destilacije „DANA“ - Mirna za nas še posebno zanimiva. V tej smeri so bili narejeni tudi prvi poskusi. Dva študenta biotehniške fakultete v Ljubljani - tov. Marinka Bregar in tov. Igor Brulc - sta vzela to tematiko za svoji diplomski deli. Rezultati so pokazali, da je predelava večine odpadkov v špirit možna, eni so bolj, drugi manj primerni. Za tako predelavo pa so potrebne dodatne investicije, za katere pa rentabilitetni izračun še ni narejen. Ekonomičnost te predelave bistveno zavisí od cene melase ter prevoznih stroškov za melaso, ki se sedaj predvsem uporabljajo za špirit. Tudi na tem področju še ni rečena zadnja beseda, še posebno ker sta obe strani zainteresirani za nadaljnji razvoj na tem področju. Poudariti pa moramo že sedaj, da bi morali v slučaju tovrstne predelave odpadkov imeti na razpolago viške manjvrednega krompirja po izredno nizkih cenah, ki bi jih tudi predelovali na ta način, da bi se nova investicija v destilacijo splačala. S povečanimi hektarskimi donosi krompirja bomo gotovo dobili tudi te količine; kdor ne verjame, pa si naj kar poskuša predstavljati, koliko krompirja se tudi - iz tega ali onega vzroka - zmeče stran, posebno v pomladanskih mesecih.

- 3.) Eden od najpreprostejših načinov izrabe odpadkov je direktno raztrosenje po kmetijskih površinah ali predhodno kompostiranje in naknadno raztrosenje. Večjih praktičnih koristi pri tem ni, predvsem je to rešitev za določeno obdobje in za manjše predelovalne kapacitete, kamor spadamo tudi mi. Zato za en del odpadkov - olupki in obrezki - tudi uporabljamo ta način, medtem ko smo izrabo drugih odpadkov rešili na način, ki je mnogo bolj koristen.

Z omenjenim sestavkom smo želeli nekoliko obširneje nakazati problematiko odpadkov predelave krompirja. Najustreznejšo rešitev verjetno ne bo tako lahko najti. Gotovo pa je reševanje te problematike po eni strani zanimivo, po drugi strani pa iz več razlogov tako potrebno in koristno, da ji bomo posvečali vsi odgovorni še več pozornosti, o vsem zanimivem pa tudi obveščali vse zainteresirane. Pričakujemo tudi predloge drugih, ki imajo podobno problematiko, kajti mnogokrat so prav skupne rešitve med najboljšimi.

ANTON KOTAR,
dipl. ing. chem.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše ljubljene žene, mame, babice, prababice, sestere, tete in svakinje

PAVLE VOVK

z Dvora

Se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znanec in sosedom, ki ste jo v tako velikem številu spremili na zadnji poti, ji poklonili toliko lepega cvetja, ki ga je tako ljubila, in nam ustno ali pisмено izrazili sožalje. Najlepše se zahvaljujemo za vso skrb in zdravniško pomoč med težko boleznijo dr. Starcu ter drugemu zdravniškemu in strežnemu osebju interne bolnišnice Novo mesto ter postaji milice Žužemberk. Hvala Gasilskemu društvu in Zvezi borcev Dvor za spremstvo na zadnji poti, župniku Jakošu za opravljeni obred ter sosedi Štefki Hrovat, ki je tako požrtvovalno pomagala v času bolezni. Vsem in vsakemu posebej še enkrat prisrčna hvala.

Žalujoči: mož Viktor, sinova Roman in Miha ter hčerka Malka z družinami, sestra Tončka in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi naše drage mame in stare mame

MARIJE BLAŽIČ

roj. BEVC
iz Židnje vasi I

Se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste jo spremili na zadnji poti in ji darovali cvetje. Za pomoč in tolažbo v najtežjih trenutkih smo posebno hvaležni sorodnikom in sosedom, duhovnikom pa za opravljen obred in lepe poslovilne besede. Osebju splošne bolnišnice Novo mesto se zahvaljujemo za prizadevnost in lajšanje bolečin v dnež težke bolezni.

BLAŽIČEVI

Židnja vas, 29. februarja 1976

ZAHVALA

Ob boleči, nenadni smrti našega dragega moža, očeta, sina, brata, strica in svaka

SLAVKA MOŽETA

iz Stopič

Se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste pokojniku v tako velikem številu darovali vence in cvetje, nam izrazili sožalje in ga spremili na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni podjetjem Vodovod, tovarna zdravil Krka, Novoteks, Novomontaža, Tobak, sošolcem I. c razreda vojenske šole in gasilskemu društvu Stopiče ter sosedom za pomoč v težkih trenutkih. Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči: žena Slavka, sin Slavko, mama, ata, bratje in sestra z družinami ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, ata in starega ata

CIRILA LEGANA

po domače Piltaverjevega
iz Žužemberka 68

Se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali, nam izrazili sožalje, darovali cvetje in pokojnika spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo vsem sosedom za nesebično pomoč, kolektivom Gorjanci-TOZD Avtobusni promet Novo mesto, Krka-TOZD Biokemija, Iskra-TOZD KEKO Žužemberk in IMP Trata Ljubljana-Sentvid za podarjene vence. Najlepše se zahvaljujemo pevcm iz Žužemberka za poslovilne pesmi ter župniku Antonu Jakošu za pogrebni obred. Vsem še enkrat prisrčna hvala!

Žalujoči: žena Kristina, sinovi Ciril, Branko in Stanko ter hčerka Tina z družinami

ZAHVALA

14. februarja 1976 smo se z bolečino v srcu mnogo prezgodaj poslovili od naše drage žene, mamice in zlate stare mamice

ANE DRAGOVAN

roj. PAGON 16. 6. 1911
iz Gornje Lokvice pri Metliki

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki ste nam pomagali v teh težkih trenutkih, nam izrazili sožalje, darovali vence in cvetje in jo v tako velikem številu spremili na njeni zadnji poti. Iskrena hvala članom kolektivov Mercator Metlika, Iskra Semjč in obrat Črnomelj, IMV-obrat Suhor, organizacijam ZB in SZDL, vaščanom vasi Lokvice in vseh sosednjih vasi, vaščanom vasi Praprota, Stranske vasi in Gradca. Iskrena hvala kaplanu iz Metlike za lepo opravljeni obred.

Za njo žalujejo: mož Franc, sinovi Franci, Stane, Tone, Ivan, Lojze, hčere Anica, Milenca, Marija in Ivanka z družinami ter drugo sorodstvo

Lokvica pri Metliki, dne 14. februarja 1976

Ne smemo ga pozabiti

V NOB smo izgubili veliko sposobnih in zaslužnih izobražencev, ki so kot aktivisti delovali v raznih krajih Slovenije. Nekateri med njimi so zaradi naše malomarnosti ostali nepoznani, čeprav so veliko naredili za NOV in so celo žrtvovali svoja življenja za svobodo. Eden takih je bil tudi diplomirani pravnik, sodnik Anton Mišič, katerega 70-letnico rojstva in 32. leto po njegovi smrti pišemo letos.

Anton Mišič se je rodil 1906 v Češči vasi. Gimnazijo je dokončal v Novem mestu, diplomiral pa je na pravni fakulteti v Ljubljani. Kot sin kmečkih staršev je spoznal številne krivice v takratni družbi, zato se je kmalu vključil v napredne študentske organizacije, postal član SKOJ in kasneje KPJ.

Ze prvi dan okupacije, ki ga je po večkratnih premeštitvah iz kraja v kraj dočakal na Bledu, so ga iskale gestapovske enote, a mu je uspelo pobegniti v Zalog, kamor so se bili preselili njegovi starši. Ker je dobro poznal politični položaj v Sloveniji, se je hitro povezal s sekretarjem komiteja v Novem mestu Dušanom Jerebom ter pričel uspešno delovati pri organiziranju OF ter vaških straž po vaseh občine Prečna. Na podstrešju mlina v Zalogu si je uredil skrivno sobo, v kateri je imel tudi radijski aparat, ki mu je služil kot pomemben vir novic, dogodkov in ostalih pomembnih stvari; le-te je koristno uporabil za širjenje napredne propagande. Pri tem delu mu je pomagala žena, ki je marljivo pretpikavala gradivo in ga razmnoževala. V Mišičevem domu so se dostikrat zbrali na sestanke partijski in partizanski voditelji, prav tako pa je bil Mišičev mlin pomembna postaja za prenašanje raznega materiala, orožja in municije iz Novega mesta do partizanske baze na Frati. V mlinu so tudi mletli žito za partizane.

Do poletja 1942 se je osvobodilno gibanje na Dolenjskem tako okrepilo, da so Italijani v strahu za svoj garnizon v Straži močno zastražili železniško progo Novo mesto - Straža; pri tem so uporabili Mišičev mlin za postojanko. Ker so okupatorji prišli na sled temu, kar se je v mlinu dogajalo, se je moral Anton Mišič umakniti v ilegalo.

Vse do svoje smrti je Anton opravljal pomembne naloge v rajonskem odboru OF in v okrožnem komiteju. Zelo uspešno je usposab-

ljal mlade aktiviste na terenu, saj je bil kot predvojni marksist dobro seznanjen z zgodovino delavskega gibanja, hkrati pa je temeljito poznal domače razmere.

27. marca 1944 ga je doletela prežgodnja smrt. Prenočeval je v Kulovčevi zidanihi nad Stražo pri Dolenjskih Toplicah. Nekdo ga je izdal in novomeški domobranci so ga neopazno obkolili. Mišič je poskušal pobegniti, vendar so ga med streljanjem težko ranili in ujeli živega. Potem se je začelo mučenje; Antonu so najprej prebodli oči, govoreč: „Da ne boš videl, sodnik, kdo te obdeluje!“ Z udarci so mu izbili zlate zobe, kakor so ga zverinsko zaklali. Njegovo truplo so slekli ter ga odvrgli v vinograd.

Tako je mučeniško ugasnilo življenje komunista in pravičnega ljudskega sodnika Antona Mišiča.

KAREL JAKSE
Zagreb

IZ NOVOMEŠKE PORODNIŠNICE

V času od 19. do 25. februarja so v novomeški porodnišnici rodile:

Anica Klobučar iz Uršnih sel - Ireno, Majda Kadič iz Vinice - Miljenka, Marija Bohte iz Zavinka - Andrejo, Marija Rozmansz Rake - Boruta, kAmalija Jenkole iz Dvora - Ljubico, Jožica Vavpič iz Vrhovega - Matejo, Dragica Gorše iz Crnomlja - Edito, Antonija Stezinar s Trate - Lidijo in Aleša, Marija Butala iz Crnomlja - Andrejo, Marija Gregorič iz Smolenje vasi - Jožico, Marija Berkopec iz Dolenjskih Toplic - Ksenijo, Marta Starčević iz Zagreba - deklico, Hilda Lah iz Okroga - Alenko, Marija Slak iz Gornjih Ponikev - Boštjana, Marica Keser iz Vinice - Alenko, Karolina Vratarič iz Žužemberka - Suzano, Jožica Zorko iz Grobalj - Andreja, Ana Šimec iz Crnomlja Saša, Anica Plut iz Metlike - Natašo, Terezija Kralj iz Mocvirja - dečka, Francka Jerič iz Tomažje vasi - deklico, Vitoslava Jakša iz Krškega - deklico. Čestitamo!

DOLENJSKI LIST

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dobrega moža, očeta, brata, dedka, svaka in strica

FRANCA JUDEŽA

Pristava 4

Se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znanec, ki so ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje, nam izrekli sožalje. Posebna hvala Gasilskemu društvu Mokro polje in Orehovica ter podjetjem Perutnina Ptuj, Iskra Sentjerneje, Novoteks Novo mesto, ŠCP Pionir, Labod in Splošna bolnica. Topla hvala župniku in kaplanu za opravljeni obred ter vaščanom za vso pomoč.

Žalujoči: žena Marija, brat Tone, otroci: Franci, Jože, Marija, Jožica, Slavka, Olga, Slavko z družinami, Karlinca, Ivan, Ciril, Vera, Nevenka ter dvanajst vnukov in drugo sorodstvo

Pristava, 24. februarja 1976

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 4. marca - Kazimir Petek, 5. marca - Janez Sobota, 6. marca - Danica Nedelja, 7. marca - Felicita Ponedeljek, 8. marca - Dan žena, Torek, 9. marca - Frančiška Sreda, 10. marca - Makarij Četrtek, 11. marca - Krištof

LUNINE MENE

9. marca ob 5.38 uri - prvi krajec

KINIO

BREŽICE: 5. in 6. 3. angleški barvni film Zločin v Orientu expresu. 7. in 8. 3. ameriški barvni film Texas expres. 9. in 10. 3. ameriški barvni film Svet abota in kastela.

maliglasni

SLUŽBO DOBI

ZAPOSLIM slikopleskarja, KV ali priučena. Nudim stanovanje. Klobočar, Smrekarjeva 30, Ljubljana.
ISCEM žensko, ki ima veselje do kuhanja in vrta. Lahko je tudi mlajša upokojenka. V tednu je dva dni prosta. Fani Košak, gostilna, Novo mesto.
MLAJŠE DEKLE zaposlim za pomoč v bifeju, kuhinji in pri varstvu štiriletnih punček (nekaj ur na dan). Mesečni prejemki 1.500,00 din ter brezplačna hrana in stanovanje. Nedelje proste. Lahko se tudi pričite v gostinstvu. Prijavite se osebno ali pisмено na naslov: Bife Bernarda Nučić, Ljubljana, Ul. Pohorskega bataljona 139, telefon 343-023.
UPOKOJENKA ISCE mlajši zakonik par, ki bi ji stregel. Po smrti zapustim hišo in posestvo. Naslov v upravi lista (701/76).
TAKOJ zaposlim priučena tesarja. Golob, Sentjerne 162.

SLUŽBO IŠČE

HONORARNO sprejemam strojepisna in knjigovodska dela. Naslov v upravi lista (683/76).
V VARSTVO sprejemam 2 otroke. Velika Bučna vas št. 35, Novo mesto.

STANOVANJA

MLAD zakonski par išče neopremljeno enosobno stanovanje v Novem mestu. Ponudbe na telefon 85-530.
V OPREMLJENO sobo vzamem sestanovaleca. Naslov v upravi lista (645/76).
NUJNO POTREBUJEM garsonjero ali večsobno stanovanje v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista.
OLDAM veliko prazno sobo s centralnim ogrevanjem in souporabo kopalnice. Naslov v upravi lista (721/76).

Motorna vozila

POCENI prodam avto Zastava 750, letnik 1970, zaradi odhoda k vojakom. Registracija in tehnični pregled do decembra 1976. Cveto Golc, Višelnica 15, Zg. Gorje-Bled.
PRODAM SEAT 850/1969. Cena 4.500 din. Primož Rabzelj, Škocjan 21.
PRODAM NSU 1200 C, letnik 1969. Bukovec, Dvor 29, Dvor pri Žuzemberku.
PRODAM AT 750, letnik 1966 v voznem stanju. Janez Janc, Gor. Vrhpolje 31, Sentjerne.
PRODAM osebni avto Ford Taunus M 12 z rezervnimi deli. Hladin, Novo mesto, Ul. Majde Silc 4.
PRODAM nemški traktor znamke Lanz, 18 KM, generalno popravljeno, s koso, jermenico in cirkularko. Naslov: Anton Stojnič, Grabravec 20, 68330 Metlika.
PRODAM traktor Deutz 20 K z vsemi priključki. Naslov v upravi lista (680/76).
UGODNO prodam osebni avto DKW auto Union 1000 S, registriran za leto 1976, v voznem stanju. Informacije na telefon št. 22-748 od 17. ure dalje.
PRODAM ali zamenjam za kombi-bus Opel rekord, tip 66, v odličnem stanju. Golob, Sentjerne 162, telefon 85-335.

CRNOMELJ: 5. 3. ameriški barvni film Zadnja prilika. 7. 3. ameriški barvni film Sin poglavarja Masajev. 10. 3. jugoslovanski barvni film Babje leto.
KOSTANJEVICA: 7. 3. francoski barvni film Vozniško dovoljenje.
KRŠKO: 6. in 7. 3. ameriški film Tarzanova borba za življenje. 10. 3. ameriški film Najsmehnejši človek na svetu.
MIRNA: 6. in 7. 3. ameriški film Odraštev.
NOVO MESTO, KINO KRKA: Od 5. do 9. 3. domači barvni film Rdeča zemlja. 7. 3. slovenski barvni film - matineja Srečno Kekec. 10. in 11. 3. francoski barvni film Maneženka in minister „gosposka“.
RIBNICA: 6. in 7. 3. ameriški barvni film Avanturisti.
SEVNICA: 6. in 7. 3. švedski film Ključ za vsaka vrata. 10. 3. jugoslovanski film Strah.
TREBNJE: 6. in 7. 3. angleški barvni fantastični film Nagnenje za vampirjem.

PRODAM razne italijanske mizarске stroje. Mizarstvo Kovač, Bršljin 21, Novo mesto.
PRODAM 6.000 kg sladkega sena po 1,00 din. Ferdinand Bavec, Mali Kamen, Senovo.
ZARADI SELITVE prodam dobro ohranjeno pohištvo za jedilnico, spalnico, dnevno sobo in kuhinjo, ročno izdelano. Kličite na telefon 71-060 v večernem času.
PRODAM rabljeno kolje za vinograd. Jože Slak, Jablan 1, Mirna peč.
PRODAM kosilnico Laverda z vozničkom na volan. Mirna peč 8.
PRODAM mlatilnico z odličnim čiščenjem, malo rabljeno, zvezno napravo za BCS in dobro kravo. Tone Grivec, Globodol 2, 68216 Mirna peč.

KUPI M

KUPIM GARAZO v Ulici Majde Silc ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (673/76).
KUPIM dobro ohranjen srednje velik kozolec. Franci Napotnik, Dolnji Suhor 1, 68343 Dragatuš.
GARAZO kupim na Mestnih njivah. Ponudbe z navedbo kraja in cene na upravo Dolenjskega lista pod „GARAZA“.
KUPIM 24-25 colski komat ali zamenjam za 22-colskega v dobrem stanju. Vinko Gorenc, Zbure 34, Šmarješke Toplice.

POSEST

PRODAM 9 arov vinograde na Ljubnem (nad gradom). Dostop možen z avtomobilom. Naslov v upravi lista (723/76).
PRODAM 10 arov vinograde v Grčevju (dostop možen z avtom, voda in elektrika v bližini) ter 1.500 kg sena in 400 kg krompirja. Poizve se v trgovini Otočec ali v upravi lista.
PRODAM 18 arov vinograde z zidanicjo v Malkovcu. Voda v bližini. Martin Petje, Dol. Jesenice 7, Sentrupert.
UGODNO prodam 40 arov vinograde s 4-letnim žlahtnim trtjem in krasno sončno lego v Zdolah nad Krškim. Vinograd se lahko strojno obdeluje. V njem je zidnica, zgrajena do prve plošče. Možnost nakupa imajo kmetijske zadruge. Interesenti naj se javijo na naslov: Andrejaš Ivan, Krško, Valvazorjeva 11.

PRODAM vinograd (500 rodovitnih trt) na Kuzarjevem kalu. Dovoz z vsakim motornim vozilom. Zraven je še parcela za vikend. Jože Kozina, Zalaj 7, Novo mesto.
PRODAM 2 ha zemlje (deloma gozd, deloma pašnik) ter hišo, potrebno delnega popravila, v Spodnjem Zabukovju. Marija Gorenc, Zgornje Zabukovje, 68232 Sentrupert.
NJIVO (3500 m²) prodam blizu vasi Vrhpeč pri Mirni peči. Pomudbe na naslov: Franc Gašparac, Kristan vrh 47, Podplat.
PRODAM 11 ha zemlje ob glavni cesti in kupim gumi voz. Franc Metelko, Povrže 5, Raka.
PO ZELO UGODNI ceni prodam parcelo (vinograd) z urejeno zidnico v velikosti 25 arov v katastrski občini Sremič, občina Krško. Zaro Medvesek, Dovško 68, Senovo.

PRODAM parcelo, primerno za vikend z vinogradom, pri Dol. Toplicah. Ogled možen v popoldanskem času. Naslov v upravi lista (722/76).
PRODAM enostanovanjsko hišo v Sevnici, Cesta na Grad št. 7. Informacije daje: Janko Gaberšek, Francetova 16, Slovenj Gradec.
PRODAM 36 arov zemlje - opuščen vinograd z zidnico v dobrem stanju v Zagorici pri Mirni. Parcela je na lepi sončni legi, dostopna z vsakim vozilom, od železniške in avtobusne postaje oddaljena 20 minut. Voda in elektrika blizu, primerno za vikend. Ana Dremelj, Škrinjce 7, Mirna.

PREKLICI

JOŽE BERUS, Gor. Globodol 10, Mirna peč, prepovedujem hojo in pašo kokoši po mojem dvorišču, travnikih in njivah in vožnjo s traktorjem in kolesi. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjal.
MARTIN IN MARIJA LIBERŠAR iz Stare Bučke, prepovedujeta vsako vožnjo po njihovih parcelah. Kdor tega ne bo upošteval, ga bova sodno preganjala.
TEREZIJA KRNC, Brezovica 7, Stopiče, prepovedujem vožnjo, hojo in delanje kakršnekolik škode po mojih parcelah, posebno na Turnci. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

OBVESTILA

ZA CLANE IN NJIHOVE SVOJCE organiziramo dvodnevni izlet v Benetke-San Marino-Raveno. Odhod iz Novega mesta v torek, 13. aprila, ob 5.30. Vsak udeleženc mora imeti osebni potni list. Cena izleta je 700,00 din. Informacije in prijave v pisarni DRUŠTVA UPOKOJENCEV NOVO MESTO.
SADIKE SADNEGA DREVJA dobite pri Stanetu Prešernu, Lobetova 42 (Zabja vas), Novo mesto.
IZDELUJEM ROLETE, LESENE, PLASTIČNE, ZALUZIJE (25,35 IN 50 MM), OPRAVLJAM VSA POPRAVILA, SPADAJOČA V TO STROKO. KDOR NAROČA NA OSNOVI OGLASA, DOBI 4% POPUSTA OD FAKTURNE VREDNOSTI. NAROČILA SPREJEMAJO: ROLETARSTVO, LJUBLJANA, TITOVA 180, TELEFON 53-984 IN 20-487, IGNAC PRIJATELJ, KRŠKO, KVEDROVA 8, TELEFON (068) 71-776, IN BOGO RADI, NOVO MESTO, ZABJA VAS 15.
ZA IZDELAVO vseh vrst rolet in žalužij se priporoča Roletarstvo MEDLE, Zabja vas 47 (pri transformatorju) Novo mesto.

CESTNIKE

DRAGIM staršem MARTINU in MARIJI JORDANOVIMA iz Koprivnika pri Kostanjevici za 49. obletnico skupnega življenja, kličemo še na mnoga zdrava leta! Hvaležna sinova in hčere z družinami.
DOBRI, ljubljani mami FRANCKI BRUDARJEVI iz Novega mesta, Cesta talcev, želimo za dvojni praznik vse lepo, mnogo zdravih let, hkrati pa ji čestitajo za dan žena otroci z družinami in sosede.
ISKRENE čestitke JANEZU UDENIKU iz Nove Gorice ob opravljenem magistrirju na ekonomski fakulteti. VSI NJEGOVI!
DRAGIM staršem FRANCU in ANI JANC z Velikega Trna, ki praznujeta 30. obletnico skupnega življenja, iz srca čestitajo ter jima želijo še mnogo let sreče, posebno pa ljubega zdravja, njuni otroci.
DRAGIMA FANIKI in JANEZU KLUNOVIMA iz Nemške vasi 51 želimo za dvojni praznovanje vse najboljšo, predvsem pa zdravja in skupnega razumevanja, mama, Martin z ženo Pavlo, Darku, Bogdanu in mači Vesni pa pošljita Mojca in Andrejček koš poljubčkov.
DRAGI mami in stari mami FRANCKI GRIŠIN iz Verduna pri Uršnih selih voščimo za 8. marec in njen god ter želimo, da bi bila še mnogo let zdrava, sin Tone z ženo Tinco, Suzi in Marko.

RAZNO

1. MARCA 1976 sem v Brusnicah izgubila žensko zappestno uro. Poštenega najditelja prosim, da jo proti nagradi vrne na naslov: Anica Poredoš, Vel. Brusnice 30a.
POROČNI PRSTANI! - Ste v zadregi, kaj bi kupili za trajno darilo? Stopite k Otmarju Zidariču, zlatarju v Ljubljani, Gosposka 5 (poleg univerze). - Z izrezkom tega oglasa dobite 10 odst. popusta!

ZAHVALA

Ob smrti svaka
STANETA STRAJNARJA
izrekan prisrčno zahvalo pevcem SKUD Dušan Jereb, ZB Novo mesto in družini prijatelj za vsestransko pomoč.

OSMR TNICA

Sporočam žalostno vest, da nas je v 76. letu starosti zapustil oče in stari oče
JOŽE STEPAN
Brezova reber 6, p. Semič
Žalujoči: sinova z družinama, štiri hčerke z družinami ter drugo sorodstvo

DOLENJSKI LIST

ZAHVALA

Ob težki izgubi našega dragega moža, očeta, brata, svaka in strica

ALOJZA BEDEKA

majorja JLA v pokoju

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom in prijateljem. Posebno zahvalno smo dolžni ZB Novo mesto in Gabrje. Hvala obema govornikoma za poslovilne besede, godbi na pihala, darovalcem cvetja in vencov, vsem našim sodelavcem za podarjene vence in udeležbo na pogrebu, njegovim prijateljem, ki so počastili njegov spomin, in vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da se je izpolnila njegova največja želja, da počiva v svojem rojstnem kraju.

Žalujoči: žena Malči, hči Cvetka, sin Vinko, sestre, brata in drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob smrti našega skrbnega in nepozabnega očeta, deda, pradede in brata

ALOJZA UDOVIČA

iz Repč pri Trebnjem

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste pokojnika v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje in nam izrekli sozolja. Posebna zahvala zdravnikom iz zdravstvenega doma Trebnje za pogoste obiske na domu, s katerimi ste lajšali njegove bolečine. Zahvaljujemo se Lesnini, Kartonažni tovarni in občinskemu sodišču II. iz Ljubljane za podarjene vence. Iskrena hvala dekani za spremstvo od pokojnikovega doma, opravljeni obred in lep poslovilni govor ter pevcem za ganljive žalostinke. Toliko vas je, ki smo vam dolžni zahvalo, zato vsem, prav vsem še enkrat lepa hvala.

Z globoko žalostjo v srcih smo ostali: sin, devet hčera, štiriindvajset vnukov, dva pravnika, brata, sestri in drugo sorodstvo

V SPOMIN

6. marca bo minilo štiri leta, odkar nas je za vedno zapustil dobri mož in očka

ANTON STANIŠA

Hvala vsem, ki se ga spominjate, obiskujete njegov prerani grob in prižigate na njem svečke.

Žena Marija, sin Jože in hčerka Zlatka z družino

ZAHVALA

Čeprav že v 75. letu, nas je veliko prezgodaj zapustila naša dobra in skrbna mama

MARIJA VRANIČAR

roj. REZEK
iz Rosalnic 37 pri Metliki

Iskreno se zahvaljujemo dragim sorodnikom, prijateljem, sosedom, znancem in prav vsem, ki so nam bili v pomoč v težkih trenutkih in našo drago mamo tako številno spremili in njeni zadnji poti ter sočustvovali z nami. Hvala tudi za podarjene vence, cvetje in tolažilne besede!

Vsi njeni

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: Časopisno založniško podjetje DOLENJSKI LIST, Novo mesto - USTANOVITELJI LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Rta Bačar, Andrej Bartelj, Marjan Bauer, Milan Markelj, Janez Pezelj, Jože Primo, Jože Splichal (urednik Priloge), Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Objavovalec: Priloge Peter Simič.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Slavko Lubšina.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 5 din - Letna naročnina 169 dinarjev, polletna naročnina 84,50 din, plačljiva vnaprej - Za inozemstvo 340 din ali 20 ameriških dolarjev oz. 49 DM (oz. ustreznega druge valute v tej vrednosti) - Devizni račun: 52100-620-107-32000-009-8-9

OGLESI: 1 cm višine v enem stolpcu 60 din, 1 cm na določeni strani 90 din, 1 cm na prvi, srednji ali zadnji strani lista 120 din. Vsak mali oglas do 10 besed 22 din, vsaka nadaljnja beseda 2 din. Za vse druge oglase in oglase v barvi velja do preklica cenik št. 7 od 3. 1. 1975. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1974) se za Dolenjski list ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RAČUN pri podružnici SDK v Novem mestu 52100-601-10558 - Naslov uredništva in uprave: 68001 Novo mesto, Glavni trg 3 oz. poštni predal 33 - Telefon (068) 21-227 - Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelomi: ČZP Dolenjski list, Novo mesto - Barvni filmi in tisk: Ljudska pravica Ljubljana.

RADIO LJUBLJANA

VSAK DAN: poročila ob 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.00, 22.00, 23.00 in 24.00. Pisan glasbeni spored od 4.30 do 8.00.

PETEK, 5. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo. 9.30 Jugoslovanska narodna glasba. 10.05 Po poteh odločanja. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Po Talijinski poti. 12.10 Revija orkestrorov in solistov. 12.30 Kmetijski nasveti - A. Rozman: Razvoj čebelarstva v nadaljnem panju. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Mladina poje. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 "Vrtljak". 16.50 Clovek in zdravje. 17.20 Iz koncertov in simfonij. 18.05 Ogledalo našega časa. 18.15 Ob lahki glasbi. 19.40 Minute z Zadovoljnimi Kranjci. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Stop paps 20.21.00 Oddaja o morju in pomorščakih. 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih. 23.15 Jazz pred polnočjo.

SOBOTA, 6. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pionirski teden. 9.35 Kaj vam glasba pripoveduje. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Sedem dni na radiju. 12.10 Godala v ritmu. 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Matija Cerne: Značilnosti srednjoročnega plana razvoja gozdarstva za obdobje 1976-1980. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji. 15.45 "Vrtljak". 16.45 S knjižnega trga. 17.20 Gremo v kino. 18.05 Pogovor s poslušalci. 18.15 Sobotni omnibus. 19.40 Minute z ansambliom Jožeta Kampača. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Radijski radar. 21.15 Oddaja za naše izseljence. 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 7. MARCA: 8.07 Radijska igra za otroke. 8.42 Skladbe za mladino. 9.05 Še pomnite, tovariši... 10.05 Koncert iz naših krajev. 11.00 Poročila - Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 14.05 - 18.50 Nedeljsko popoldne. 17.50 Radijska igra: Polž Jože. 19.40 Glasbene razglednice. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 V nedeljo zvečer. 22.20 Skupni program JRT - studio Ljubljana. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 V lučeh semaforjev.

PONEDELJEK, 8. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Pisan svet pravljic iz zgodb. 9.40 Slovenske ljudske v priredbah. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Za vsakogar nekaj. 12.10 Veliki revijski orkestri. 12.30 Kmetijski nasveti - dr. Jože Korošec: Novi pogledi na zasnovanje trajnih košev. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Pojo amaterski zbori. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 "Vrtljak". 16.45 Interna 469. 17.20 Koncert po željah poslušalcev. 18.05 Naši znanstveniki pred mikrofonom. 18.20 Zvočni

signali. 19.40 Minute z Alpskim kvintetom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Ti in opera. 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 9. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo. 9.30 Iz glasbenih šol. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Promenadni koncert. 12.10 Popevke brez besed. 12.30 Kmetijski nasveti - dr. Dolfe Cizelj: Pomen dobre osnovne krme za znižanje stroškov reje goved. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Skladbe za mladino. 14.40 Na poti s kitaro. 15.45 "Vrtljak". 16.45 Svet tehnik. 17.20 Obiski naših solistov. 18.05 V torek nasvidenje! 19.40 Minute z Ljubljanskim jazz ansambliom. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi. 20.30 Radijska igra: Uporne Slovenke. 21.20 Zvočne kaskade. 22.20 Glasba o Faust. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Popevke se vrstijo.

SREDA, 10. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Za mlade radevedneže. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Urednikov dnevnik. 12.10 Opoldanski koncert lahke glasbe. 12.30 Kmetijski nasveti. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Ob izvirih ljudske glasbene umetnosti. 14.30 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo. 15.45 "Karavana melodij". 16.45 Naš podlistek. 17.20 Iz repertoarja Komornega zbora RTV Ljubljana. 18.05 Po poteh odločanja. 18.35 Instrumenti v ritmu. 19.40 Minute z ansambliom Jožeta Privška. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Koncert iz našega studia. 22.20 S festivalov jazz. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Revija jugoslovanskih pevcov zabavne glasbe.

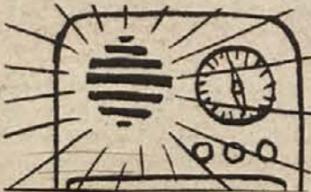
RADIO SEVNICA

NEDELJA, 7. MARCA 1976 - 10.30 napoved in EPP - 10.50 mednarodni dan žena - 11.05 Kmetijski nasveti - 11.15 delovni kolektiv čestitajo za 8. marec - 12.15 naš razgovor - 12.35 za vsakogar nekaj 13.00 poročila - 13.15 čestitke in pozdravi naših poslušalcev - 14.30 zaključek programa

SREDA, 10. MARCA 1976 - 16.00 napoved in EPP - 16.20 otroške pesmi - 16.30 poročila - 16.40 po domače - 16.50 tisoč in en nasvet - 17.00 povedali ste nam - 17.10 disko klub brez imena - 17.35 mladinska oddaja - 18.00 zaključek programa

SOBOTA, 13. MARCA 1976 - 16.00 napoved in pop glasba - 16.15 smejno se - 16.20 EPP - 16.30 poročila - 16.35 svetujemo vam - narodno zabavna glasba - 16.57 melodija za slovo

ČETRTEK, 11. MARCA: 8.10 Glasbena matineja. 9.05 Radijska šola za višjo stopnjo. 9.35 Slovenska zborovska glasba preteklo in po preteklo dobe. 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? 10.45 Turistični napotki za naše goste iz tujine. 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji. 12.10 Predstavljamo vam... 12.30 Kmetijski nasveti - ing. Dušan Terčelj: Prihodnost vinarstva v luči novih predpisov. 13.30 Priporočajo vam... 14.10 Kaj radi poslušajo. 14.40 Mehurčki. 15.45 "Vrtljak". 16.45 Jezikovni pogovori. 18.05 Naš gost. 18.20 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana. 18.35 Vedre melodije. 19.40 Minute z ansambliom Mojmir Sepeta. 19.50 Lahko noč, otroci! 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov. 21.00 Literarni večer. 21.40 Lepe melodije. 22.20 Slovenska poezija v pesmih za glas in spremljavo. 23.05 Literarni nokturno. 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov.

RADIO BREŽICE

ČETRTEK - 4. MAREC: 16.00 - 16.35 Napoved programa, Poročila - Nove plošče RTB - 16.35 - 16.45 Aktualnost tedna: Možnosti nadaljnega razvoja v Posavju - 16.45 - 17.00 Obvestila in reklame - 17.00 - 18.00 Glasbena oddaja Izbrali ste sami

SOBOTA - 6. MAREC: 16.00 - 16.20 - Napoved programa - Sobotno kamljanje - Jugoton vam predstavlja - 16.20 - 17.00 Iz naše polpretekle zgodovine - Kronika - 17.00 - 17.20 Med mladimi ustvarjalci - Iz naše glasbene šole - 17.20 - 18.00 Obvestila in reklame - Domače zabavne na valu 192 m

NEDELJA - 7. MAREC: 10.30 - 12.00 Napoved programa - Ob dnevu žena (dr. Vanda Zorko - najmlajši mamicam) - Domače zanimivosti - Naš komentar - Za naše kmetovalce - Nedeljski magnetofonski zapis: Kaj nam ponujajo programi SIS za letošnje leto - Obvestila in reklame - Iz sporeda naših kinematografov - 12.00 - 15.00 Občani čestitajo in pozdravljajo

TOREK - 9. MAREC: 16.00 - 16.30 Napoved programa, Poročila - Iz produkcije RTV Ljubljana - Novosti naše matične knjižnice - 16.30 - 17.00 Športni pregled - Obvestila in reklame - Ta teden v kinu Brežice - 17.00 - 18.00 Mladi za mlade

TELEVIZIJSKI SPORED

PETEK, 5. MARCA: 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.10) (Bgd) - 14.10 TV v šoli - ponovitev (do 16.30) (Zg) - 17.10 Križem kračem (Lj) - 17.20 Pisani svet (Lj) - 17.55 Obzornik (Lj) - 18.10 Finski zbor Terwakoski (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Cesta in mi (Lj) - 18.50 Start brez pristanka, barvna oddaja iz serije Kako bomo živeli jutri (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV Dnevnik (Lj) - 19.55 Tedenski notranjepolitični komentar (Lj) - 20.00 Propagandna oddaja (Lj) - 20.05 A. Marodić: Samomorilci so med nami, oddaja iz serije Mali oglasi (Lj) - 20.50 Compagnero Viktorajara, barvna oddaja (Lj) - 21.45 TV Dnevnik (Lj) - 22.00 Barvna propagandna oddaja (Lj) - 22.05 Serif v New Yorku - serijski barvni film (Lj)

NEDELJA, 7. MARCA - 8.25 Poročila (Lj) - 8.30 Za nedeljsko dobro jutro: Naši zbori: Ruše, barvna oddaja (Lj) - 8.55 625 (Lj) - 9.35 Vzpon človeka, serijska barvna oddaja (Lj) - 10.25 Otroška matineja: Mojstri stare japonske obrti, Kuža laja, mijav, mijav mijav (Lj) - 11.25 Mozaik - 11.30 Ljudje in zemlja (Lj) - 12.30 Poročila (do 12.35) (Lj) - Nedeljsko popoldne: Pravljičica iz lutkarjevega vozička: O možu, ki ni znal nobene pravljice (Lj) - Pisani svet, Okrogli svet - 14.55 Rokomet Jugoslavija: Islandija, prenos iz Novega mesta (Lj) - 16.40 Košarka Radnički: Jugoplastika - prenos (Bgd, Lj) - 19.50 Propagandna oddaja - 18.15 Risanka (Lj) - 18.25 Hišica v preriji - serijski barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.50 Tedenski gospodarski komentar (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 V. Kovačević: Kapelski kresovi, barvna nadaljevanka TV Zagreb (Lj) - 21.10 Volja je pot, I. oddaja o alkoholizmu (Lj) - 22.10 TV dnevnik (Lj)

PONEDELJEK, 8. MARCA - 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.05) (Bgd) - 14.10 TV v šoli - ponovitev (do 16.00) (Zg) - 17.20 Pravljičica iz lutkarjevega vozička: O bahjškem Gembelju, strokovnjaku za krave, barvna oddaja (Lj) - 17.45 Otroška oddaja: Po sledih belega čerjave, barvni film (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Sodobno zdravljenje revmatičnih obolenj - II. del barvne oddaje (Lj) - 18.35 Odločamo (Lj) - 18.45 Mladi za mlade (Sa) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 V. Bielikovka: Petnajst življenj, TV drama (Lj) - 21.10 Kulturne diagonale (Lj) - 21.40 Mozaik kratkega filma (Lj) - ..... TV dnevnik (Lj)

TOREK, 9. MARCA - 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (Bgd) - 11.10 TV v šoli (do 11.40) (Sa)

14.10 TV v šoli - ponovitev (Zg) - 16.00 TV v šoli - ponovitev (do 16.30) (Sa) - 16.30 Kmetijska oddaja TV Beograd, posnetek (Lj) - 17.15 Zapojte z nami: Prokofjev, Stravinski (Lj) - 17.30 Mihec iz Lozneberga, serijski barvni film (Lj) - 18.00 Obzornik (Lj) - 18.15 Ne prezrite (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Narodna glasba (N. Sad) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 Pogovor o... (Lj) - 20.50 Barvna propagandna oddaja (Lj) - 20.55 H.de. Balzac: Teta Liza, nadaljevanje in konec (Lj) - 21.40 TV dnevnik (Lj)

SREDA, 10. MARCA - 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli (do 11.05) (Bgd) - 11.10 TV v šoli (do 11.05) (Bgd) - 17.15 N. Maurer: Sonce ima prednost (Lj) - 17.30

Mojstri stare japonske obrti, barvna oddaja (Lj) - 17.55 Obzornik (Lj) - 18.10 Od zore do mraka: Na albanski meji (Lj) - 18.40 Mozaik (Lj) - 18.45 Prijatelji glasbe (Zg) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 Film tedna: Posvojitelj (Lj) - 21.30 Majhne skrivnosti velikih mojstrov kuhinje (Lj) - 21.35 Miniature: Stane Dremelj, barvna oddaja (Lj) - 21.50 TV dnevnik (Lj)

ČETRTEK, 11. MARCA - 8.10 TV v šoli (Zg) - 10.00 TV v šoli - ponovitev do 16.00 (Zg) - 16.20 Otroška oddaja (Lj) - 16.40 Košarka Jugoplastika: Partizan, prenos (Zg-Lj) v odmoru Propagandna oddaja - 18.15 Obzornik (Lj) - 18.25 Zavojenost z mamili, barvni film (Lj) - 19.15 Risanka (Lj) - 19.20 Cikcak (Lj) - 19.30 TV dnevnik (Lj) - 19.55 Propagandna oddaja (Lj) - 20.00 Balzacova ljubezen, 5. del barvne nadaljevanke (Lj) - 20.55 Kam in kako na oddih (Lj) - 21.05 Četrtekovi razgledi (Lj) - 21.35 T. Baird: Jutri, barvna opera (Lj) - 22.15 TV dnevnik

Hvala za vašo kri, ki rešuje življenja!

24. februarja so darovali kri na novomeški transfuzijski postaji: Matija Gazvoda, Ivan Kocjančić, Ana Bedek, Milan Stipič, Jože Zabukovec, Tomaž Potočar, Anton Kobe, Jože Zugej, Valentin Levstik, Marjan Golob, Fani Zupančič, Dušan Vasić in Štefica Jankovič, člani Novoteksa Novo mesto; Janez Strbenec, član SOB Novo mesto; Anica Kastelic in Bojan Zidanik, člani Laboda Novo mesto; Alojz Novak, Franc Somrak, Alojz Golob, Stanko Virant, člani Krke - tovarne zdravlila Novo mesto; Aleksander Zupan, Milan Kastelic, Franc Luzar, Jože Hrovat, Jože Muhič, Marjan Foršek, Franc Pavlenič, Franc Medic, Jože Jankovič in Neži Godler, člani IMV Novo mesto; Ivan Springer, Janez Janežič, Milena Krapevec, Franc Pavček in Jože Kastelic, člani Novoletna Straža; Alojz Juršič, Stefan Hrastar, Stefan Crnc in Srečko Kotnik, člani Novograda Novo mesto; Ivan Regina, član Vodovoda Novo mesto; Ivan Zoran, član Komunalnega podjetja Novo mesto, Cislj Kos in Jože Tomič, člani Ele Novo mesto; Janez Kuplen, Franc Hrovat in Janez Medle, člani Keramike Novo mesto; Amalija Šlejkovec, gospodinja iz Malega Slatnika; Marinka Pust, članica Beti Mirna peč, Marija Kos, gospodinja s Krke; Marija Seničar, Danijela Prešeren, Štefica Ziberna in Marija Seničar, gospodinjice iz Smolenje vasi; Slavka Jerman, članica Laboda Novo mesto; Julka Brulc, članica Osnovne šole Mali Slatnik; Mirko Kralj, učencem Šolskega centra za kovinsko stroko Novo mesto.

Franc Cečelič, Janez Rolič, Martin Potočar, Ivan Učman, Vinko Bojanc, Jože Bele, Marjan Lipovec, Stanislav Pavlov, Stevo Kraljič, Antonija Sušaršič, Ana Kobe, Marija Kralj, Ivan Kastelic, člani IMV Novo mesto; Alojz Kocjančič, Franc Regina, Pavla Košir in Ana Lukšič, člani Novoletna Straža; Jože Kinčič, Ivan Radoš, Vida Senica, Marija Žagar, Marija Dobovičnik, Franc Bibič, Jože Jerman, Fani Palčar, Rudi Zupan, Anton Drčar, Ljudmila Mesojelec, Zožica Kocjan, Fani Kranjc, Bojan Pureber, Cvjetka Fink, Jože Kloboučar, Marija Grum, Marjan Gregorič, Martina Koračič, Viktor Potočnik, Anton Ajdisek, Halid Kadragič in Ivan Kastelic, člani Novoteksa Novo mesto; Jože Fink, Martin Arh, Franc Erlah, člani G.O. Podturn; Jožica Staniša in Jože Blažič, člani SOB Novo mesto; Franc Hancič, član Pionirja Novo mesto; Jože Kocjan, Alojz Zupančič, Jože Kastelic, Pavla Juršič in Marija Primc, člani Komunalnega podjetja Novo mesto; Jože Umek in Franc Grum, člana Cestnega podjetja Novo mesto; Zvone Pungartnik, Marinka Šmalc in Fanika Lekše, člani Krke - tovarne zdravlila Novo mesto; Marija Muhič, gospodinja iz Jurke vasi; Alojzija Cimermančič, Marija Blatnik in Angela Mavsar, članice Splošne bolnice Novo mesto; Marjan Janc, član Ele Novo mesto;

labod labod labod labod

F.S. FINŽGAR

34

PREROKOVANA

Zidane volje je privozil do županove krčme. Tam je ustavil. Župan je prišel z občinskimi slugom Petrinom na prag. Ko je zagledal Matičico in otroški voziček, se je na glas zasmejal:

„Matič, kaj pa ti tovoris?“

France je bil v zadregi, da se mu je krotovičil povodec, ko je privezoval konja k ranti.

„Kdo ve kaj? Ali ni čeden? Ni še bilo take zibelke v Kozjem hribu.“

„Za koga vendar?“

„Za mojega Matička!“

„Prav bi bilo, ko bi bil tvoj,“ se je vtaknil vmes Petrin.

„E, le počakaj! France se bo naenkrat splašil in jih bo prvi dan imel šest, jeli?“ ga je podražil župan z Jančarico in ga zaeno spremil v hišo.

Tam je bil Luka, sosed Maticev, Strgar in še nekaj moč. France je prisedel, za njim se je obesil k mizi tudi Petrin, ki je slutil, da ne bo trpel žeje.

„Bališ voziš,“ so ga sprejeli vsi hkrati, ko je tik pred oknom stal gosposki voziček na kmetijskih lojtrah.

„Nočem biti umazan boter. In otrok takega očeta, ki je za nas prelil kri na vojski, ga že zaslužiti.“

Župan je prinesel vino in tudi prisedel.

„Prav je, Matic,“ je začel Luka, „če kupiš fantiču zibko. Nobenemu nič mar, tvoje so kro-

nice. Ali vendarle bi rekel jaz - nikar ne zameri: Bolj prav bi bilo, da bi svojim kupoval, ne pa takim postranskim otročajem. Franca, oženi se!“

„Prav govoriš, Luka,“ je potrdil župan. „Franceta bomo oženili. Še ta predpust mora biti svatovščina.“

France je izpil kozarec vina, poiškal na pol dokajeno viržinko in si jo prižgal ter se smejal.

„Poglej ga, kako se smeje, kot bi bile županove besede neumne,“ je pomagal Strgar. „Ampak to vam rečem: Sam se ne bo oženil, ker se ne zna. Župan, midva ga dajva!“

„Dajta, dajta,“ se je muzal Matic. „Kar povejta mi nevesto.“

„Kaj bi ti pravili?“ je povzel Luka. „Saj vendar vi vemo, da te čaka Jančarica.“

„Modra beseda,“ je potrdil župan. „Ženska je še tolikanj, da se nobene mlade ne ustraši. Res, da ima otroke; kaj če to? Boš imel prej delavce na dveh zemljah.“

Matičica je spreletelo in nemiren je segel po kozarcu.

„Mara zame Jančarica,“ je rekel počasi in glas se mu je očitno tresel.

„Ali si jo kdaj že vprašal?“ je hitel Luka. „Ali meniš, da ti bo v hišo tiščala in te prosila. Vprašaj jo!“

„Ne vem,“ je odkimaval Matic in postal čemer. „Tedaj na pogrebščini ni nič kaj pokazala, da bi ji bilo kaj do mene.“

„Ti si res čuden,“ je začel še Petrin. „Ali naj se ti okrog vratu obesi - na pogrebščini! Kam vendarle misliš?“

„France, prepusti meni to reč,“ se je ponudil župan. „S svetovalcem Strgarjem imava še ta teden opravka v Kozjem hribu zaradi vojnih datatev. Tedaj bova midva potrkala na prava vrata. Boš videl, kako hitro se bodo odprla, seve, če ti je prav.“

„Prav, seveda - pa ne nikarta! Bom že sam, toda nič ne bo, le verjemite.“

„Če boš sam, res ne bo nikoli nič,“ je začel spet Luka. „Dokler je bil še Blaž živ, si se moto-

vilil okrog voglov, danes, ko ga ni več in imaš pošteno pravico, da jo vprašaš, pa ziblješ tistega otroka doma. Ljudje ti roge kažejo.“

„Luka, saj ti ne veš!“

„Vem, prav dobro vem; poguma nimaš, to je vse. Taka ženska kot je Jančarica, hoče, da jo tako rekoč s silo utrgaš. To ti goba, ki se izpuli, če le trčiš vanjo. Matic, pogu!“

Luka je dvignil kozarec in o sili trčil ob Francetovega. In še so plačevali za vino in bili čedalje zgovornejši. Samo France se ni otajal; ves plašen in potrpet se je izmuznil kradoma iz družbe ter odšel, ko se je začelo mračiti.

Vse veselje, kakor se mu je rodilo v Ljubljani, je ugasnilo. Na voziček je bil jezen, da bi ga bil, ko bi bil velik kot jabolko, gotovo vrgel z voza in ga zakopal v zemljo. Pripeljal ga je domov, kjer se je zgodilo natanko, kakor si je mislil: Lojza je ploskala, Franca je bila vsa rdeča od sramu in veselja, Matičku so koj postlali v voziček - toda France ga ni zibal in vozil po hiši. Naglo je odšel v svojo sobo na izbo in pričela se je noč brez spanca in trpljenja, ki je bilo zaspalo, se je prebudilo še grenkejšje.

Minili so vsi sveti. Pri Maticu je leglo nekaj nezapopadljivo težkega na vso hišo. Lojza je skrivaj motrila brata in strahoma začela slutiti, da ga je spet prijel. Franca je delala kot ura. Toda ne graje ne hvale ni bilo zanjo iz gospodarjevih ust. Cele dni ni pogledal otroka, skoro vsak večer je odhajal na vas in iskal družbe pri Korenčku, če je drugod ni bilo.

In tako je taval in čakal tistega trenutka ves potrpet in razdejan, dokler ga ni učakal.

Na sv. Martina dan so spravljali steljo. Tudi Jančarica je bila v gozdu in je žela praprot. Uro, tudi dve se je boril Matic, preden je zmgal in stopil izza smrekovega gozdčiča prednjo. Ves je bil zmeden.

„Je lepa praprot, Franca,“ je izpregovoril Matic.

Jančarica se ni niti ozrla in je žela mirno dalje: „Da bi bilo vsaj še en teden lepo!“

XVI

France se je ozrl naokrog, nato je stopil tik do nje, da je obstala z delom in ga pogledala.

„Franca,“ je prosil, „lepo te prosim, povej, kaj misliš. Meni ni več strpeti brez tebe.“

„France,“ je rekla mirno, dasi jo je podplula rdečica, „samo s temle Blaževim prstanom bom legla v grob in z nobenim drugim. Ne zameri in ne vprašuj, zakaj. Jaz vem, da mora tako biti. Potrpi, saj tudi jaz trpim. Zbogom!“

Jančarica se je naglo spustila po brdu navzdol in začela žeti na drugem koncu laza. France je pa obstal pri smrečicah in najlaže bi se bil razjokal.

Na Martinovo nedeljo so se ženske s hribov - kakor druge nedelje - koj po maši usule na pošto in šle iskati pismem z vojske od mož in sinov. Odkar je bila Jančarica vdova, ni imela kaj iskati na pošti. Vselej po maši je šla pokropiti grobove sorodnikov in v duhu je kropila Blažev grob in nikoli se ni vrnila brez solza žalosti in tihega kesanja.

Ko je te nedelje prišla zadnja na vas, so tam še stale gručice žena, se pogovarjale in brale vojne dopisnice. Jančarica jih je blagovala v srcu in šla tiho in žalostno mimo njih. Kar jo zagleda: Klandra in zvpije na njo.

„Hej, Jančarica! Na pošto pojdi. Pismo imas.“ France se je ozrla in obstala.

„No, le pojdi, le. Poštarica mi je naročila!“

„Bog ve, kdo bi mi pisal,“ je rekla malomarno. „Morda se ti ponuja kak ženin,“ jo je zbudila Klandra, se obrnila spet h grobi in nadaljevala: „Kako se nareja žalostno in pobožno.“

Ženske so se ozrle za Jančarico, ki je zavila na pošto.

„Saj jo je res potrlo,“ jo je branila Brumnovka. „Kar v nekaj tednih se je postarala.“

„To naredi črna ruta,“ ni nehala Klandra in je natolcevala dalje.

Jančarica je prišla na pošto in potrpetljivo čakala pri okencu. Ko se je odprlo, je vprašala:

Z regijskim „žezlom“

Od nekaj velja, da se županova kljuka le kdaj pa kdaj ohladi, da je telefon v njegovi sobi kot ponorela budilka in da je sploh čudno, kako more človek ob taki noriji ostati ne samo razsoden, ampak tudi zdrav, normalen. Naj bodo župani taki ali drugačni, jim delavnika ne gre zavidati. Često nanese, da si prvi pošten zalogaj hrane lahko vzamejo šele zvečer, o tistem pravem prostem času, ki so ga deležni mnogi drugi, lahko le sanjarijo – seveda če se jim tudi takrat ne prikazujejo pereči občinski problemi.

Inž. Martinu Janžekoviču, ki je v županski suknji že drugo mandatno dobo, ne pretrgoma od leta 1969, bodo po vsej kradi spanec tudi regijske zadeve. Prejšnji teden so ga za leto dni izvolili za predsednika medobčinske skupščine, in ker je iz Črnomlja, se je tja preselil tudi sedež dolenske „vlade“. „Žezlo“ mu bosta pomagala nositi namestnik Janez Žunič in sekretar Mirko Jelenič. Bo to lahko ali težko? „Vsekakor pomeni ta izvolitev za nas tri dodatno obremenitev, mi slim pa, da sta Slavko Kržan kot dosedanji predsednik in Lojze Ratajč kot sekretar postavila dobre tirnice, po katerih nam bo lažje vleči ta medobčinski voz,“ pravi inž. Janžekovič.

Izkušeni mu ne manjka, prav tako ne idej. Nerazvita črnomaljska občina mu je bila in mu bo neusahljiv vir zanje. Regijo je bolj spoznal kot predsednik komisije, ki so jo izbrali za pripravo regionalnega prostorskega načrta. Osrednja pozornost pa bo še vedno in predvsem

namenjena razmeram v črnomaljski občini. Inž. Martin Janžekovič te dobro pozna, posebno kmetijstvo. Malo „univerzo“ belokranjskega kmetijstva je začel delati 1961, ko se je z diplomom kmetijskega inženirja v žepu zaposlil v domači kmetijski zadrugi. Sam pravi, da je bil eden redkih Belokranjcev, ki so se po študiju vrnili domov. Nekaj časa je bil vodja obrata na Lokvah, potem v zadrugi šef analitsko-planskega oddelka in pred odhodom na občino vršilec dolžnosti direktorja.

„Ne vem, ali je dobro ali slabo, če je župan agronom. Meni precej pomagajo izkušnje iz let, ko sem bil v zadrugi. Problematika mi ni tuja. Seveda se obzorje na predsedniškem mestu nujno in hitro razširi, tako da postaneš za nekatera vprašanja malone ekspert. Ker je v naši občini še vedno okoli 40 odstotkov kmetijskega življa, je poznavanje, rekel bi, podeželskih vprašanj skoraj obvezno. Morda ima zato večina nerazvitih slovenskih občin za predsednike agronome.“

Inž. Janžekovič ne skriva, da mu je belokranjska zemlja pri srcu. Z bliščem in bedo življenja na njej se je srečal zgodaj, v mladosti, kot sin številne kmečke družine na Radovici. Morda je že kot deček razmišljal, kako bi se dalo tem, na zemljo priklenjenim ljudem pomagati, jim olajšati pehanje za plugom. Njegova odločitev, da postane agronom, kmetijski strokovnjak, je prav gotovo nastala iz takega razmišljanja.

I. ZORAN

PUST V ŠENTJERNEJU. TOZD „Društvo pijancev“ šentjernejske „Kurentove oblasti“ je tudi tokrat pripravila pester pustni spored. V nedeljo je bila tradicionalna „Kurentova poroka“, kateri je prisostvovalo rekordno število zijal (na posnetku). Pustno rajanje se je nadaljevalo v torek s pustno kroniko, v sredo pa je bil še žalostni Kurentov pogreb, ki pa se je kajpak končal – veselo! (Foto: Polde Miklič)

Bo nogometna tekma stoletja ...

9. marca v novomeški športni dvorani Dolenjski list proti Anteni – Za Dolenjski list: samo domači fantje, za Anteno: najemniki pevca Bončina in Koren, igralec Hočevar – Rifle, karikaturist Rogelj, Fornezzi – Tof kot golman in celo olimpijski prvak Miro Cerar

V torek, 9. marca ob 17. uri, bo v novi športni dvorani v Novem mestu izredno zanimivo srečanje v malem nogometu. Na sam štiri-desetih mučenikov dan se bosta v srđitem boju pomerili ekipi Dolenjskega lista in ljubljanske Antene. Znani humorist, sicer pa urednik Antene Tone Fornezzi – Tof napoveduje: „Imamo silno ekipo in bomo zanesljivo zmagali!“ Pri Dolenjskem listu pa se nič ne bojimo – kako naj bi verjeli humoristu? Samo smejemo se!

Zal ekipa Dolenjskega lista ne bo najboljše pripravljena na to najpomembnejše srečanje leta, ker nima ustreznega partnerja za trening. Najprej smo nameravali trenirati z jugoslovansko reprezentanco, vendar pa po porazu proti Tuniziji z njimi seveda nimamo kaj delati, Tunizijci pa do 9. marca nimajo časa, da bi za trening igrali z nami.

Pravico bo delil na igrišču zvezni sodnik inž. Slobodan Novaković; če nam bo šlo slabo, računamo na njegovo novomeško dušo in pričakujemo da bo dovolj velik lokalpatriot.

In kakšni bosta postavi obeh ekip? Za Anteno bodo igrali: Janez Bončina – Benč, ki bo pel, če ne bo zadel žoge, Miro Cerar bo po igrišču telovadil, Tof bo branil in stresal vice, Janez Hočevar – Rifle bo tudi kaj povedal, kadar bo dal gol, Zlati Kljun bo bobnal po tleh, če bo naredil napako, za Braca Korena pravijo, da bolje brca kot poje, Aleksander Lucu bo najbrž tudi na igrišču prepozen, tako kot takrat, kadar mora prinesiti rokopol v uredništvo, za Petra Pogačnika pravijo, da lomi nasprotnikove noge kot stolpce časopisnega stavka, Ivo Milovanović bo takoj po tekmi odhitel na televizijo, da bo prebral rezultat med športnimi poročili, Bine Rogelj pa se še ni odločil, ali bo igral nogomet ali bo raje skakal brez smučali ali celo risal karikature.

Pri Dolenjskem listu ne bo tako

Vlak je iztiril

27. februarja zjutraj se je pri Se-miču iztiril motorni vlak s štirimi vagoni, v katerih je bilo 70 potnikov. Vlak je pred postajo zapeljal na stranski tir, da bi počakal srečanje z drugim vlakom, v levem zavoju pa se je najprej iztiril prvi vagon z motorjem, nato pa še tretji in četrti vagon. Ugotovitve kažejo, da je do nesreče prišlo zaradi počene leve tračnice in preperelih pragov.

Potniki so užili le precej strahu, zgodilo pa se ni nobenemu nič. Ugotovili so tudi, da gre le prisebnosti motorvodje zahvala, da ni prišlo do hujše nesreče, ker je vlak ustavil v zelo kratki razdalji. Tudi gmotna škoda ni velika; menda bo na vagonih potrebnih za okrog 4.000 din popravil.

Kakšen zrak dihamo?

Prva meritev količine žveplovega dioksida v zraku ni pokazala ničesar – Kriv je bil veter

Četrtek, 26. februar. Novomeški glavni trg nudi običajno podobo mestnega vrveža in gneče avtomobilske pločevine, lep sončni dan, piha jugozahodnik. Vse poteka po ustaljenem redu, novo je morda le to, da v sobi uprave Dolenjskega lista deluje posebna naprava za ugotavljanje količine žveplovega dioksida.

Ta četrtek sta dr. Božo Oblak in sanitarni tehnik Tadej Retelj iz ekološkega laboratorija, ki deluje pri Zavodu za socialno medicino in higieno, začela z vrsto meritev onesnaženosti zraka. Vse več ljudi zanima to vprašanje, ker postaja v skoraj vseh slovenskih mestih resnično pereče. Novo mesto gotovo ni izjema, čeprav nima industrije, ki izrazito onesnažuje ozračje.

„To je prvo tako merjenje v Novem mestu,“ je povedal dr. Božo Oblak. „Žveplov dioksid je strupen plin, ki nastaja pri izogrevanju energijskih goriv, premoga, mazuta, nafte, pa tudi v izpušnih avtomobilskih plinih ga je zaslediti. Novi republiški predpisi določajo, da je dovoljena celodnevna količina žveplovega dioksida v zraku 0,30 miligrama na kubni meter zraka. Polurna količina pa največ 0,75. Za prvo merjenje smo izbrali Glavni trg zaradi močnega prometa motornih vozil. Kasneje bomo merili količine

žveplovega dioksida tudi na drugih mestnih točkah.“

Naprava je bila vključena šest ur. Tokrat zaradi stalnega vetra ni zabeležila ničesar. Seveda pa to ne pomeni, da ima Novo mesto čisto in zdravo ozračje. Resnično podoba bodo pokazala šele ostala merjenja in analiza zbranih podatkov.

MiM

Pripravljanje aparata (Foto: S. Mikulan)

Kjer sta ženi, sta tudi moža

UJV Novo mesto išče 30-letnega Romana Brajdiča – Muka in njegovega 45-letnega brata Adolfa iz Zobjeka. Skrivata se zaradi storjenih kaznivih dejanj na širšem območju Dolenjske od Žuzemberka, Ajdovca, Trške gore, Podgrada, Šmarjete, Slanč vrha, Bučke, Krakovskega gozda do Krškega. S skrivajco-

čima sta ženi, z Romanom Emica, ki je visoko noseča, z Adolfom pa Štefka – Ruba.

Kdor bi karkoli vedel o gibanju omenjene skupine Romov ali opazil prosiščiti ženi Romov, ga UJV Novo mesto naproša, da o tem nemudoma obvesti najbližjo postajo milice.

Emica Brajdič

Štefka Brajdič

Adolf Brajdič

Roman Brajdič

O ČISTEM VIRU IN BLATNEM IZLIVU

Gori pod visokim hribom je bruhala izpod velike pečine temno modra voda, čista, da se je sonce ogledovalo v njej in da so si ob jasnih večerih zvezde občudovale svoje oddaljene obraščke. Po izlizanem kamenju je mogočna reka drvela v dolino, ki se je raztezala od severa proti jugu, izgubljala svojo moč in deviško čistost, dokler ni na obronkih pokrajine prešla v umazano in usmrjeno mlako.

In ob reki so živeli ljudje: oni pri izviru so se napajali z biserno čisto nedotakljivostjo

narave, in ko je bila že poslednja celica njihovega telesa potešena od žejne, so kropili vodo na vse strani, pozabljajoč, da žive v spodnjem toku ljudje, ki bi zatrepetali že ob pogledu na tolikšno razkošnost.

Mlakužarji, tako so ljudje iz okolice vira imenovali one s spodnjega dela toka, so bili srečni in več kot zadovoljni, ako so mukoma iztisnili iz kalnosti kapljico, ki, natočena v kozarec, ni pustila na dnu rjave lise.

Pa so se ljudje, živeči ob viru, spomnili, da končno

tudi Mlakužarji uporabljajo vodo, res onesnaženo in po kapljicah, in da to nikakor ne sme biti zastoj, kajti vzdrževanje reke in njenih bregov niso mačje solze, in končno: mar ni reka last vseh? Tako onih pri viru kot onih ob mlakah? To je torej narodova reka, zato naj zanjo enakovredno skrbi vse ljudstvo.

Klici Mlakužarjev, da je vendarle velik razloček med tem, koliko ima kdo od skupne reke, so se odbijali od sten skupščinskih sob, vznemirja-joč usesne bobenčke tistih, ki

so povzročili njihovo rojstvo, kajti ljudje iz bližine izvira gotovo niso mogli dobro slišati, kajti močno bučanje reke je oslabilo njih sluh, vedeli pa so jasno tudi to, da ima reka več odtokov kot pritokov ter da še dolgo ni upati na čistilne naprave, ki bi zadržale odplake.

Jožič Repič je ljubil naravo, zatorej je reko do potankosti poznal. Kolikor dlje je razmišljal o njej, vse bolj se mu je dozdevala podobna naši kulturni politiki.

TONI GAŠPERIČ

BRIVSKO
FRIZERSKI – KOZMETIČNI
SALON
VAM PRIPRAVLJA
ZA 8. MAREC
PRESENEČENJE
SEVNICA

KSP

ČESTITA VSEM
TOVARIŠICAM
K PRAZNIKU

dve sestri Cankarjevi ljubezni

Skoraj 90-letni Novomeščan dr. Mile Jenko je eden izmed redkih ljudi, ki se še spominjajo pisatelja Ivana Cankarja, čigar stoletnico praznujemo letos.

Jenko se spominja: „Iz Litije, kjer sem doma, sem se preselil v Ljubljano k sestri, ko sem šel v prvo gimnazijo. Ker pa je sestra takrat končala osmo šolo, sem si moral poiskati drugo stanovanje. Ko sem se vpisal v drugo šolo, sem dobil stanovanje pri Pelanovih v ljubljanskem Kolizeju. Dve družini Pelanovih sta bili takrat: ena, nemškutarska, pri kateri sem dobil stanovanje, je naglašala svoj priimek na samoglasniku e, druga, slovenska, pa na zadnjem zlogu.

No, pri macehi in njenem drugem možu uradniku sta stanovali tudi sestri Anica in Minka Lušjn. Obe sta bili dvakratni siroti: ne le da nista imeli staršev, pač pa sta bili obe tudi pohabljeni. Ana je imela pohabljeno desnico in je navadno nosila rokavice, Minka pa je bila skoraj hroma in je na prelomu stoletja hodila ob palici. Pri Pelanovih sem stanoval, ko sem hodil v drugo in tretjo šolo, potem pa sem imel neprijeten dogodek v šoli in sem se prešolal v Kranj.

V dveh letih, ki sem jih preživel v Kolizeju, se je Ivan Cankar velikokrat sešel z Ano, mlajšo od obeh hčera. Ana, ki je bila nekaj let starejša od mene, je bila bolj družabna in velikokrat sva strašila po zgornjih nadstropjih Kolizeja. Hkrati me je imela tudi za zaupnika; nosil sem njena pisma pisatelju, ki sem ga počakal v Tivoliju, pa tudi njegova pisma Ani. Ko so doma zvedeli za Anino razmerje s Cankarjem, je bil cel hudič.

Takrat kajpak Cankarja nisem poznal, sicer pa je bil deset let starejši od mene. Ko sem šel po končani gimnaziji na Dunaj študirat pravo, sem se še nekajkrat srečal s Cankarjem, navadno takrat, ko smo se zbrali zaradi političnih zadev.

Pozneje za sestri Lušjnovi nisem več slišal, tako sta mi ostali v spominu s preloma stoletja: obe dekleti sta bili lepotici. Medtem ko bi mogel Minkino lepoto označiti kot prefinjeno in hladno, pa je bila Anina lepota bolj čutna.

Kdo sta bili pravzaprav sestri, za kateri se je ogrelo Cankarjevo srce? Obe bolehnii — Anica rojena 1881, umrla pa 1910 na Plešivcu pri Velenju, kjer je poučevala ročna dela, Minka pa

dve leti starejša, umrla pa 1906 na obisku pri sestri — nista dočakali starosti. Pokopani sta na Plešivcu, na Aninem nagrobniku pa so vklesani Cankarjevi verzji: „Tihó zdaj v grobu spi — tvoja in moja — vesela mladost“ iz pesmi Kaj bos zakrivala plašni obrazek svoj...

Cankar se je z Anico seznanil v maju 1898, vendar se je njuna ljubezen kmalu ohladila, zlasti se, ker je Cankar šel v Pulj. Ko pa je njena sestra Minka prebivala 1900 na Dunaju, kjer je bil že tudi Cankar, se je pisatelj zaljubil v Minko in Vida Jerajeva jo je ob premieri Jakoba Rude v ljubljanskem gledališču 1900 takole popisala: „... Videla sem v loži lepo, bledo Cankarjevo ljubico, ki ima okrogle, črno obrobljene, smejoče se in strastne oči, lene kretnje in črne, krasne kodre, pripete s tankim srebrnim obročkom.“

Anica je v pisateljevem delu od vseh njegovih znank zapustila največ sledov; posvetil ji je najlepše pesmi v ciklu Iz lepih časov v Erotiki, porabil jo je za model Ane v Jakobu Rudi in v Tujcih ter opisal svoje razmerje do nje v vrsti feljtonov. Še v svoji zadnji knjigi Podobe iz sanj

se spominja „svoje prve prave ljubice, srne, rjavooke Anke“ in končno se ji v pismu iz 1904. leta izpove: „Zakaj resnica je, da si Ti edina ženska, ki sem jo ljubil.“

Kako je bilo Cankarju pri srcu, ko je začel dvoriti sestri Minki, je povedal v pesmi „Oblatil sem ljubezen tvojo čisto“, ki ji je sicer sprva dal naslov „Minka“. Tudi Minko je Cankar zapisal v svoja dela, najmočneje v noveli „Pravica za pravico“, kjer nastopa Minka pod imenom Olga in kjer — po besedah Franceta Dobrovoljca v „Cankarjevem albumu“ — nastopa skoraj kot demonski izpraševalec pisateljeve slabe vesti.

Zdaj mirno spe v grobovih: pesnik in pisatelj in njegovi ljubezni, ki jima je posvetil del svojih snovanj. Samo dr. Mile Jenko, ki starost življenja preživlja v novomeški Koloniji, s svojimi mislimi še kdaj poroma v ljubljanski Kolizej, v Lattermanov drevored, kjer sta se shajala Ana in Cankar, v majhen park za Kolizejem, k sestri-ma, ki sta razvneli pisateljevo srce, in k pisatelju Cankarju, osmemu od dvanajstero otrok očeta krojača Jožefa in matere Neže.

J. S.

KAKŠNA MERILA?

Letošnje zimske olimpijske igre v Innsbrucku so bile mnogo manj spektakularne kot tiste pred štirimi leti na eksotičnem vzhodu in so tudi postregle z manj senzacijami za lačno občinstvo. Ni bilo nobenega podobnega primera kot pred štirimi leti, ko so Schranza diskvalificirali še pred igrami, češ da ni amater. Kakšen posmeh: pedantni statistiki so kar sproti računali, koliko je na primer vredna vsaka zlata medalja v alpskih disciplinah v tirolski prestolnici, zlati Rosi Mittermaier so kar med igrami proizvajalci opreme poklonili zlata očala — strogi cenzorji pa so zatisnili oboje očes in se delali, kot da vse mineva v duhu amaterizma.

Kljub vsemu pa sta vendar bila dva primera, ki sta razburkala javnost — in obakrat je šlo za aferi v jemanju nedovoljenih poživil. Rešitvi sta bili obakrat salomonski: najprej so sovjetski tekačici Kulakovi odvzeli bronasto medaljo, a so jo pustili nastopati naprej, potlej pa so odkrili doping še pri kapetanu čeških hokejistov Posp-

šilu in ČSSR odvzeli toči s Poljaki, a jih niso priznali Poljakom, in tudi Pospišil je lahko igral naprej.

Kako vse drugače je bilo v Sapporu! In kako drugače je bilo sploh doslej — tudi Demontu so v Muenchnu odvzeli zlato medaljo v plavanju, Schranza so poslali z olimpiade, še preden je nastopil, na hokeju so odvzemali točke in jih dajali drugim, košarkarja Colla iz portoriške ekipe so izključili s tekmovanja, ker je bil proti Jugoslovanom pod vplivom nedovoljenih poživil...

Skratka: zavladala je precejšnja zmeda, na listi nedovoljenih poživil so nova in nova imena in tako že dobro poučeni zdravniki komaj še vedo, kaj športniki smejo uživati in česa ne. Vsi pa vedo, da velika večina najboljših jemlje poživila in hormone preparate, prav tako, kot vsi vedo, da med najboljšimi skoraj ni nobenega amaterja. Kaj nam bo prinesel v tem pogledu Montreal in kakšna merila bodo veljala v Kanadi?

LETI ESČAONMIEPRINETA
GLEVINHPETINDVAJSELEI

Pred 25 leti se je v vrhu britanske top liste jazzovskih skupin za trdno usidrala skupina „Seven“, ki jo je ustanovil saksofonist John Dankworth. S to skupino je začela svojo pevsko kariero tudi Cleo Laine, danes svetovno priznana pevka vrhunskih kvalitet.

Tisti čas, ko je začela peti, ji je bilo vseeno, kaj poje. Želela je samo peti. Toda imela je to srečo, da je že na prvi stopnici pevske kariere naletela na skupino „Seven“. V tem odličnem jazzovskem orkestru, ki se od časa do časa ponovno sestane, je prejela solidno osnovo.

„Bila je trda šola,“ se spominja Cleo Maine. Dan za dnevom so vadili, Cleo pa je morala kot začetrnica z glasom ujeti tisto razpoloženje, ki so ga solisti v orkestru uvajali v posamezne

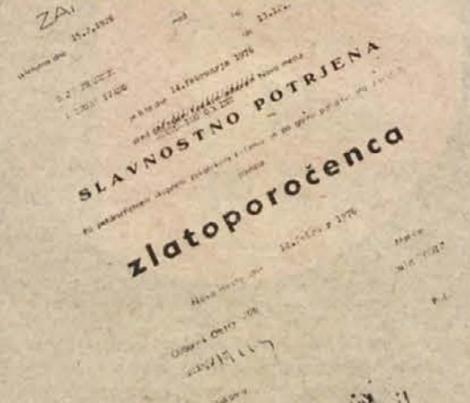
skladbe.

V tistem času je „pobrala“ od vseh takratnih znanih pevk, kar se ji je zdelo dobrega. Hitro je dobila v uho Ello Fitzgerald in Sarah Vaughan. Zgledovala pa se je tudi po petju Billie Holliday, katere posnetke je kar naprej poslušala. Pravo odkritje pa so ji pomenile plošče s posnetki Bessie Smith. Še danes mnoge pesmi te slavne pevke sestavljajo program Laineinih koncertov.

Danes je Cleo že daleč naprej; ne potrebuje vzornikov. Izoblikovala je povsem svoj način petja. Dolga pot, ki jo je morala za to prehoditi, pa je pozabljena.

„Ne oziram se v preteklost, a tudi v prihodnost ne. Živim za ta trenutek!“ zatrjuje slavna pevka.

KO STA SE VZELA IVANA IN FRANC

V soboto, 14. februarja, sta se na novomeškem rotovžu po 50 letih zakona ponovno poročila Ivana in Franc Saje iz vasi Jablan pri Mirni peči. Prvič — pred pol stoletja — sta izmenjala prstane 15. februarja 1926 v Stopičah. Nevesta Ivana, ki se je do takrat pisala Gazvoda, je štela tistega dne 23 let, ženin Franc pa 28. Sobotni zlati poroki je prisostvovalo tudi 10 Saje-tovih (Ivaninih in Francetovih) otrok.

To je nekako vse, kar bi poleg slovesne glasbe, šopkov, poljubov, fotografskih bliskalic, solz skozi smeh in smeha skozi solze ganjenosti imeli povedati o dogodku na novomeškem rotovžu. Kaj je bilo vmes? Odgovor je težak, popolnega ni, med drugim pa je morebiti zanimivo zvedeti, kaj se je zgodilo na dan pred 50 leti, ko sta Ivana in Franc eden drugemu rekla „da“ za vse življenje.

„Slovenec“, politični list za slovenski narod, tega dne (15. februarja 1926) ni izšel, ker so imeli časnikarji tedaj navado biti samo en dan v tednu prosti. Pač pa nedeljski „Slovenec“ (14. februarja 1926) v uvodniku „Iztrenjimo se“ poroča, „da se surovo nasilje mladim ljudem prikazuje kot junaštvo... k temu pride še moderni kino, šund literatura in oboževanje gole telesnosti... plesna in veselilna norost, ki se je polastila kakor kuga naše dežele... koliko je predavanj in koliko veselice?“

MINISTROV GOVOR Z OBILO SMEHA

Iz Belgrada „Slovenec“ poroča, da je vlada še nadalje v latentni krizi. Prosvetni minister Stjepan Radić trdi, da je pri nas zelo majhna nepismenost. Gospod minister je začel napadati tisk in braniti tiskovni zakon, češ da je najsvobodnejši na celem svetu. Tedanji poročevalec trdi, da je njegov govor izzval obilo smeha.

Ko sta si obljubila zvestobo Ivana in Franc, se je v Ameriki mudila jugoslovanska delegacija

pod vodstvom finančnega ministra Milana Stojadinoviča. Tam so bili zaradi poravnave dolgov.

Rudarji na Poljskem so stavkali, seja v Društvu narodov je trajala tri četrt ure. Bila je formalnega z načaja.

V Mežici so takrat gradili najmodernejšo šolo v Jugoslaviji. Predvideli so tudi dva razreda otroškega vrtca, telovadnico s kopalnicami, stanovanje za šolskega slugo pa je bilo tako razkošno, da mu je zavidal marsikateri državni uradnik v mestu.

V Horgošu pri Subotici je mačka odgriznila mrtvemu novorojenčku nogo, Zlatorogov nagradni zlatnik je že drugič zapored v terpentinovem milu našel šofer pivovarne Union Franjo Hudovernik. Tistega dne je nadsprevodnik Državnih železnic Josip Kregar umrl (temu se ni najbrž nihče čudil) — v ljubljanskem opernem gledališču, neki Eduard Artur Dietrich pa pod naslovom „Senzacija“ na sosednji strani ponuja zavoje zoper avtomobilistične in biciklistične gumi defekte. Bojda so bili tako dobri, da jim tudi strel iz pištole ničesar ni mogel.

Dalje lahko preberemo, da je Weissmueller preplaval 100 jardov prosto v 51,1 sekunde, da imajo rastline srce, da vlada v Italiji denarna kriza, novomeško Društvo rokodelskih pomočnikov pa se v prostem spisu pritožuje, da mu rožice ne cveto, kot so nekoč.

Zgodovinarji trdijo, da so najboljšo ogledalo časa mali oglasi.

Ko sta se vzela Ivana in Franc, lahko v časniku „Slovenec“ beremo, da sprejmejo na stano-

vanje in hrano gospodično ali priprostega gosпода; kmečki fant (14 do 15 let) je lahko nekje pastirček; enovprežno kočijo je nekdo želel zamenjati za dvovprežno; naprodaj je bilo 3000 kilogramov konjskega sena; kdor je gospodu za dobo 6 mesecev posodil 500 din, jih je zagotovo dobil nazaj 700...

BREZ DENARJA V SAO PAOLO

Velik oglas je družinam poljedelcev ponujal brezplačen ladijski prevoz v Sao Paolo, v Ljubljani (za druga slovenska mesta ni podatkov) pa je bilo v ponedeljek, 15. februarja 1926, ob 14. uri natanko 8,6 stopinje Celzija nad ničlo, relativna vlaga je bila 63, barometer pa je pokazal 760,4.

„Slovenca“ so zamenjali drugi časniki. Če so vsi skupaj povprečno izhajali vsaj enkrat na dan, jih je bilo v 50 letih Ivaninega in Francetovega zakona nekaj več kot 18.000.

In v vseh ni bilo niti enkrat v teh dolgih letih omenjeno ime zakoncev Saje iz vasi Jablan. Ljudje pravijo, da v časopis prideš, ko se rodiš, kaj ukradeš, koga ubiješ ali umreš.

Ivana je Francetu rodila 11 otrok. Danica, ki je bila enajsta, je umrla, ko je že skoraj končala ekonomsko srednjo šolo. Ostali pa so: Marija, France, Jože, Anica, Janez, Alojzija, Ivanka,

Stanka, Milka in Rezka. Vsi o šolani. Vnukov je 23.

Oče Franc: „Prav zato, ker smo pri nas živeli skromno — kmetija ni niti velika niti majhna — sva z Ivano rekla, da otrokom ne bo treba hoditi po „tabrhih“. Sosedje so se nama takrat smejali, zdaj je pa kar prav.“

OTROK, „KI NE JEDO ZA MIZO“, NISO PREŠTEVALI

Mati Ivana: „Francja sem vzela, ker je bil lep fant. Takrat je bilo tako, da smo se morali na hitro spoznati in poročiti. V enem mesecu. Pa mi še danes ni žal. No, malo sva se tudi že prej poznala.“

Po pripovedovanju njune hčerke Stanke, ki danes skupaj z Jožetom Murnom gospodari na Saje-tovi kmetiji, je bilo na zlati poroki Ivane in Franca Saje 60 gostov, otrok, „ki ne jedo za mizo“, niso preštevali. Stavje je trajalo dva dni.

Ta naš zapis pa se je rodil zato, ker je zelo lahko ugotoviti, kaj se je pred 50 leti zgodovinskega zgodilo na današnji dan, ter zelo lahko spoštovati, kar sta v 50 letih zakona naredila Ivana in Franc Saje. Za današnje računalniške čase ali tiste, ki tega ne razumejo s srcem, pa prilagam izhodiščni podatek: „Kako je mogoče na srednji dolenski kmetiji roditi in izšolati 11 otrok in ob tem tudi preživeti?“

MARJAN BAJER

ladislav
lesar

VODNJAKI IN IZVIRI

KOPITA NA SUHI ZEMLJI

Živeli so na planoti, s kamni in z revno zemljo, na gladini sonca in revščine — preprosti kmečki ljudje z živino in slabimi potmi, z gabri in leskovimi grmi. Bil je glog in stelja, slaba trava na košenicah, zajede češmina in rjaste pšenice; krompir s koloradskimi hrošči in jelše na gmajni in kostanj za kolje v vinogradu.

Češminove korenine so kopali tudi meter in globlje pod zemljo. Lepo rumeno skorjo so sušili na soncu in pili vodo iz kolesnic; tisto zelenkasto rjavo, postano in sparjeno, in jedli kruh, črn in koruzen, suh, z malo čebule in slanine... Ali pa so orali njive s slabimi, na pol lesenimi plugi na Vrščiču, v Brezjah, v Lazu, okopavali koruzo in želi proso, sadili lan in konopljo (kje so že tisti časi!) in jedli čebulno ajdovo potico z ocvirki.

Sekali so drevesa in jih žagali na metrska polena za v mesto. Doma pa so kurili dračje in grče in grabili listje v listnikih, da so bili zvečer polni klopov. Lopa je dišala po hostah, krvjakih in konjskih figah. Poleti pa so prišli iz vseh koncev veterani in mlečnozobi. V dolgi vrsti so se razpostavili po Oblozah in kosili, da je šumelo vse na

okoli. Murni so še spali v svojih kraljestvih, le kakšen zajček je bil ob tačko.

Gospodinja je prinesla jerbas kruha in mesa. V rosnem jutru so popili šilce žganja in se znova zagnali med rože in reso. Travniki so bili polni redi: kačastih, zaokroženih in ravnih. Potem pa je nastala pasja vročina. Neznosna vročina na tistem hribu in voda v glinastem vrču je bila neužitna. Jezik se je oprjemal neba. Napel se je v hiši molka kakor nakuhan štrukelj. Otroci so brčkali s palicami in se bali kač. Doli nad Travami pa je visela rahla meglica in sanje so pričarale vodo. Pravo blažilno vodo, studenčnico, potok. Čez vse žlebove njiv do Becinovih dolin in do prave reke, ki teče skozi mesto in je nekakšna blagodat za podgorsko žejo. Ko so se pripeljali na vozu ali prišli s svojimi koši in košarami, se je most rahlo majal, pod mostom pa je tekla voda in sanje o vodi so se razgubile.

Muhičev vodnjak v Jurni vasi je bil vsako poletje prazen. V skrivnostnem blatnem dnu sva se igrala z Ivanom in glas je lepše donel kakor v

cerkvi. Teta pa je v „banki“ nosila vodo iz Rakonka, iz majhnega, večnega izvira, kakšno slabo urico od vasi iz globeli, porasli z vrbami in zelenim mahom.

Živina na paši je od žeje viškala in mukala, da smo šli potem v dolgi procesiji kakor nomadi v času selitve do izvira, kjer je bilo vse steptano od kravjih parkljev in konjskih kopit. Le ovce niso hotele k vodi: zabile so se v najbližji grm in se tiščale z vročimi kožuhi — potem pa nenadoma podivjale do naslednjega grma. Podgorski vodnjaki niso imponantne zgradbe kakor kozolci. Skriti in pritajeni so ob gospodarska poslopja, kakor bi jih bilo sram ali pa bi hoteli zamolčati pomembnost svojega poslanstva.

Jože Muhič je petinsedemdesetleten možakar in ni kopal svojega vodnjaka. Skopal ga je že neki Franc Šimc, ki je bil prednik na tem posestvu. Vodnjak je globok štiri metre. Vodo zajemajo z navadno vedrico, nasajeno na kol. Kadar je veliko dežja, so žlebovi polni umazane, rjavkaste vode in to je za podgorskega kmeta najdražja glasba.

No, zdaj so nekoliko boljši časi. Pridejo gasilci s cisterno. Samo voda je draga in na tej prekleti jalovi zemlji ni nobenega izvira.

Toda nekje mora biti voda, modrujejo stari ljudje in verjamejo vanjo kot v zlato tele in čakajo meglice. V Travah so že kopali. Kopali so tako dolgo, da so prišli do mokre ilovice. Vode pa ni bilo nikjer. Na Kocijanovem vrtu pa se je udrlo. Če vržeš kamen, dolgo poskakuje, potem pa pade, čofne v nekaj vodnega, nekaj mokrega, nekaj nenavadnega, kakor bi pod zemljo šumela reka. In ljudje so pomirjeni, saj je upanje na vodo, večno upanje ljudi, ki živijo v teh krajih.

Včasih je bil Muhičev vodnjak porasel s plavimi in rumenimi lilijami. Na skrivaj smo zajemali vodo in zalivali lilije, potem pa smo jih kradli. Iz korenin smo delali zamaške za pištole, narejene iz bezgovih palic. Kradli smo tudi vodo, da smo se špricali, v skalnih vdolbinah pa smo imeli svoja otroška jezera.

„Po vodo bo spet treba,“ je rekla Žnidarjeva Pepca in je šla pogledat, če bo dovolj denarja za gasilce.

a. bartelj DOBER DAN, DOLENJCI

ANDREJ JARC

Že vstop v sobo pritličnega stanovanja v Župančičevi 14 v Ljubljani pove, da so tu doma ljubitelji glasbe: ob oknu črn koncertni klavir, na eni steni portret genialnega Ludviga van Beethovna. Na drugi steni, nasproti Beethovna, pa visi znana Jakčeva grafika Novega mesta. Torej bi lahko obiskovalec pomislil, da se tu ne navdušujejo le za glasbo, marveč tudi za slikarstvo.

In res je tako. Vendar v Jarčevem stanovanju Jakčevo Novo mesto ne visi zgolj slučajno, kot eno izmed njegovih številnih del, marveč govori o posebni čustveni navezanosti družinskih članov na dolensko metropolo.

„Vidite, tu v tej hiši sem pa jaz preživel najlepše čase svojega otroštva in mladeništvaja,“ pove znani slovenski pianist Andrej Jarc in pokaže na sliki hišo blizu frančiškanskega samostana, zgrajeno na živi skali, ki se pne nad Krko. „Moj oče, tudi Andrej Jarc, je iz stare novomeške družine in kot vsi stari Novomeščani z vsem srcem in svojimi najglobljimi čustvi navezan na rojstno mesto. Čeprav sem rojen v Ljubljani, sem po čustvovanju pravi Dolenjec. Najprej s starši in kasneje sam sem vse počitnice preživel v Novem mestu in me nanj vežejo najljepši spomini.“ Zelo dobro pozna Andrej Jarc tudi slikovito novomeško okolico, saj jo je prekolesaril po dolgem in počez. „Mehko vzvalovljena pokrajina, po kateri se vije temno zelena Krka, slikoviti stari gradovi in druge lepote so mi vedno znova razgibale domišljijo in tudi sedaj zelo rad prihajam v te kraje in obču-

dujem ta prelepi del naše domovine,“ pripoveduje umetnik.

V pogovor se je vključila še njegova mama in spet je beseda tekla o Novem mestu. Kljub temu da je po rodu Ribničanka, iz Pickove lekarniške družine, je že od mladosti navezana na Novo mesto, kamor je pogosto hodila na obiske k sorodnikom. „Z možem sva vedno govorila, da bova pokoj preživljala v Novem mestu, in čeprav so si otroci v Ljubljani uredili življenje, še vedno upava in si želiva, da bi se nama ta želja uresničila.“

Andrej Jarc trdi, da je za to, da človek postane glasbenik, v enaki meri potrebna nadarjenost in pridnost. On je prvi del, talent, prav gotovo podedoval, in to po obeh straneh: materini in očetovi. Picki so se v Slovenijo priselili iz Češke in Andrejeva stara mama je v Pragi študirala klavir; njegovega očeta pa glasba spremlja že od mladosti, v Novem mestu se je pri prof. Ropasovi učil petja, sedaj pa že več kot dve desetletji poje v radijskem zboru.

„Glasbo sem sicer vzljudil že kot otrok, vendar se klavirja nisem začel učiti na svojo željo, marveč me je k prvi uri peljala mama,“ se spominja Andrej. „Odločen za mojo nadaljnjo pot je bil prvi solistični koncert ob zaključku srednje glasbene šole. Ta pomembni preizkus sem v redu prestopal. Po gimnazijski maturi me je privlačil tudi študij kemije, vendar se je tehnica prevagala v korist glasbe.“ Marsikateri mlad človek pri taki odločitvi naleti na nerazumevanje staršev, češ da je umetniška pot trnova in ta poklic negotov. To

je bilo Andreju Jarcu prihranjeno, saj je imel v starših vso podporo.

Pot do priznanega pianista je res trda in strma, povezana z velikim naporom, odpovedovanjem in vsakodnevnimi nekajurnimi vajami. Da vse to mlad človek zdrži, mora imeti veliko volje in seveda veliko ljubezen do glasbe. „Z nežnostjo se spominjam mojega prvega solističnega koncerta. Kot Novomeščan mi je takrat čestital pokojni skladatelj Marjan Kozina, očetov gimnazijski sošolec in prijatelj. Vesel je bil mojega uspeha, me spodbujal, naj vztrajam na tej poti. Skrivaj mi je v roke stisnil „jurja“, ki je takrat študentu pomenil pravo premoženje. S Kozino sem imel tudi kasneje tesne stike; vedno me je imel za mlajšega someščana. Kozina je odlični skladatelj in sem njegova dela veliko izvajal. Škoda, da je prezgodaj umrl in ni več napisal,“ obžaluje Jarc.

Po končani akademiji se je v pianistični igri kot štipendist izpopolnjeval v Sieni, Rimu in nazadnje v Pragi pri priznanih klavirskih pedagogih in v Ljubljani pri prof. Zarnikovi končal tudi tretjo stopnjo.

Po nekaj letih svobodnega umetniškega poklica se je kot profesor klavirja zaposlil na Zavodu za glasbeno in baletno izobraževanje. „Čeprav me pedagoško delo z mladimi zelo veseli, se solističnemu koncertnemu udejstvanju nisem povsem odrekel. Seveda zahteva solistična kariera ogromno časa; biti moraš v stalni kondiciji. Vsaj tri ure na dan moram vaditi, kadar se pripravljam

na koncert, pa še več. Takrat moram žrtvovati tudi vikende,“ pripoveduje pianist. „Poleg tega rad spremljam pevce in instrumentaliste na nastopih po vsej Sloveniji.“

Vilma Bukovčeva, Tone Prus in Andrej Jarc so že pravi tandem: vsi trije so po rodu Dolenjci in prav radi se odzovejo vsakemu povabilu na gostovanje, zlasti po dolenskih krajih. „Kadar gre za nastop na Dolenjskem, takrat se ne vpraša za denar!“ približe Andrej Jarc. „Pred kratkim smo gostovali v Veliki Loki, ko je tamkajšnje kulturno-umetniško društvo proslavljalo 30-letnico. Njihov predsednik je kmet, vseh mi je, da nas je prav kmet povabil dol. V tem kraju je bil to prvi koncert resne glasbe in dvorana je bila nabito polna. Res čudovito!“ Sicer pa ima Jarc na vsako gostovanje na Dolenjskem lepe spomine, zlasti pa se rad spominja koncertiranja v Kostanjevici ob Jakčevi 75-letnici, ko je nastopil tudi Čagalović. Pa tudi tistega v Metliki pred dvema letoma, ko je „dolenjski tandem“ zaradi snega komaj priril čez Gorjance. V dvorani v Metliki je bilo polno ljudi, klavirja iz Črnomlja pa zaradi visokega snega niso mogli pripeljati. „Pevca sem spremljal na harmono, note pa mi je obračal nekdo, ki jih sploh ni poznal,“ se zasmee. „Harmona je tako tulila, da Bukovčeve sploh nisem slišal in sem ji moral gledati na usta, da sem jo lahko spremljal. Ljudje pa so tako ploskali, da je bilo veselje; navdušeni so bili, da smo po takem snegu sploh prišli...“

Tudi v Novem mestu je Andrej Jarc že večkrat nastopil, med drugim tudi ob 30-letnici Dolenjskega lista. „Škoda, da Novo mesto, tako pomembno središče, nima primerne dvorane za koncertne nastope. Pa tudi to bi še šlo, ko bi imeli vsaj en dober koncertni klavir. Tega bi si Novo mesto res lahko privoščilo, saj ga ima tudi Kostanjevica.“

Zadnje čase sodeluje Jarc tudi pri nastopih dolenskih pesnikov. Z njimi je bil v Celovcu in nazadnje v Zagrebu. „Še precej gostovanj imajo v načrtu in prav vesel sem, da so me povabili, naj jaz prevzamem glasbeni del nastopov. Tudi njihova poezija je res dobra. Pa družba prav tako,“ se veselo namuzne.

Ker v Novem mestu ni srednje glasbene šole, se morajo tisti mladi ljudje iz naših krajev, ki hočejo nadaljevati šolanje, voziti v Ljubljano. „Iz Novega mesta se po dvakrat na teden vozita k meni Aleš Vesel in Darja Potrč, iz Kostanjevice pa prihaja Borut Smrekar. Res velja pohvaliti te mlade ljudi, ki poleg rednega šolanja toliko časa žrtvujejo za svojo ljubezen do glasbe,“ pravi profesor o svojih učencih. Čeprav je še prezgodaj napovedovati, se lahko zgodi, da bo šel kdo od njih po Jarčevi poti. Če se bo to napoved uresničila, se bo Jarca kasneje prav gotovo spominjal s hvaležnostjo kot svojega učitelja in rojaka.

POMNIKI M. Markelj J. Splichal ZGODOVINE

Ljubiša brez maske

„Samo trenutek, takoj bom,“ me je sredi novega vprašanja prekinil Ljubiša Samardžić in se za kakšno minuto, dve zazrl proti vratom v Kettejevi sobi na Bregu. „Aj, ta lepa krčmarica... Krasna pesem. Čigava je?“ se je spet vrnil iz molka. „Kettejeva,“ sem odvrnil, „njegov portret je tule, na steni.“ „To si bom seveda zapomnil in nekaj več vedel o Novem mestu.“

Do svojega kratkega obiska v dolenski metropoli je Samardžić Novo mesto poznal le po IMV in Tončku Šepcu (hotel je z njim govoriti, a ga ni dobil k telefonu), Krki, Tintoretu in Jakcu, po slovil pa se je prepričan, da se v Novem mestu dobijo tudi okusne postrvi in da ga občinstvo, posebno mlajši ženski svet, nadvse čišla. Tega, zadnjega je vesel predvsem zato, ker meni, da ga je popularnega naredil film, kateremu je poklicno zapisan. Ko se je po predstavi „Čudovitega prahu“, v katerem igra Golega, hkrati z Dečkom – Silvom Božičem, Demetrom Bitencem in snemalcem Juretom Pervanjo 18. februarja predstavil na odru kina Krke, so njegovi odgovori na vprašanja, s katerimi so ga zasule novomeške srednješolke, veljali zlasti filmu, popularizaciji filma. „Zelo prav je,“ je med drugim dejal, „da so Novomeščani organizirali teden slovenskega filma. Prepričan sem, da bi se morali taki tedni vse leto, v vseh krajih – in ne samo v Sloveniji.“

Jugoslovanski filmski igralec Ljubiša Samardžić, ki je do zdaj oblikoval vloge v kakih štiridesetih filmih in televizijskih nadaljevanjih in postal znan ter priljubljen zlasti kot Črni Rok iz televizijske serije „Kam gredo divje svinje“, bombaš Miki iz „Nadštevilne“ in v vlogi Dimitrija Tucoviča, je v Sloveniji znan tudi zaradi vlog v slovenskih filmih. Filme „Peščeni grad“, „Čudoviti prah“, „Po isti poti se ne vračaj“, posnete z njim v glavnih ali vsaj vidnih vlogah, smo si ogledali in lahko rečemo, da so prav zavoljo Samardžića še bolj zanimivi; četrtega filma, „Belih trav“, v katerem ta igralec tudi nastopa, še ni na sporedu, ker ga menda še obdelujejo v laboratorijih. Zanimivo je, kaj pravi sam Samardžić o sodelovanju s slovenskimi filmskimi delavci in o slovenski filmski proizvodnji.

„Slovenska kinematografija se v nasprotju z drugimi filmskimi proizvodnjami, ki zajemajo snov še vedno zgolj iz preteklosti, zgodovine, iz NOB, zateka k sodobnim temam, k današnji ‚vsakdanjosti‘ in tempu. Zato se mi zdi veliko bolj zahtevna, zame kot igralca pa je nastop v takem filmu nov brusilni kamen, možnost, da se preizkusim še drugače.“

Spoznal sem, da je ta raznovrstnost nujna.“

Za Samardžića pravijo, da je v filmu tako naraven, kot bi igral sam sebe, tudi kot partizan. „Nič drugačen nisem, kakršnega me prijatelji in znanci poznajo v ‚civilu‘. Igrati naravno mi pomeni igrati sproščeno, prepričljivo. V vsako vlogo sem skušal, seveda v okviru zahtev in režiserjevih konceptov, dati nekaj sebe, takšnega, kot sem v resnici. Tako sem počel tudi v vojaških filmih. Vojne nisem doživel, ne poznam je; spoznal sem jo, če

temu lahko tako rečem, iz žive besede, iz knjig o vojni. Vidite, tako je ta preteklost zašla vame. In zakaj sem prepričljiv, kot pravite? Najbrž samo zato, ker se taki vlogi povsem predam, ker si vtepem v glavo, da sem zares v vojni, da name v resnici preži smrt.“

Preden se je prišel „pokazati“ Novomeščanom, je Samardžić posnel show, nekaj „običajnega“ za TV, zdaj pa se pripravlja za glavno vlogo v prvem jugoslovanskem filmu o letalstvu, ki ga bodo začeli snemati v juniju.

Mnoge filmske igralce je zamikala tujina. Kaj pa Samardžića? „Do zdaj sem igral v enem samem tujem filmu – v „La Betii“, ki so ga posneli Italijani. Morda bi večkrat, a ne znam jezikov. Sicer mislim, da bi bila norost, ko bi moral kot igralec s petnajstletnim stažem, urejenimi družinskimi razmerami, ob dveh otrocih in ženi, s katero se razumem, na pot v tujino samo zato, da bi ljudje govorili, da sem postal mednarodno znan. Mislim, da je dolžnost vsakogar, tudi filmskega igralca, da da največ od sebe tam, kjer živi – v domovini.“

S filmom – z umetnostjo, ki združuje še vrsto drugih umetnosti (literaturo, glasbo, igrilstvo itd.), se je Samardžić srečal, ko je bil v tretjem letniku akademije za igralsko umetnost v Beogradu. „Dali so mi vlogo, jaz pa sem ves nestrpen pričakoval, kako bo. Kaže, da je bil začetek dober, saj so kasneje ponudbe za nastope v filmih kar deževale. Z enako odgovornostjo sem sprejmal tudi vloge v televizijskih nadaljevanjih. Pri filmu ali TV gre navsezadnje za eno in isto stvar: znaš ali ne znaš.“

„Kritika,“ pravi Samardžić, „je dobrodošla, vendar se moraš znati sam oceniti.“ „Potem, seveda, gledate svoje filme?“ me je zanimalo. „Kakopak, tudi po trikrat do štirikrat. Več ne zdržim, ker mi začno popuščati živci. Vselej preprodim film kot celoto, posebej pa, ali sem sam dal, kar bi moral ali kar bi lahko. Rezultat je vedno enak, vedno si mislim: če bi še enkrat, bi bilo drugače, bolje. A kaj hočeš, saj pravite Slovenci: Po toči zvoniti...“

Gledalcem v dvorani se niti ne sanja, da je lahko filmski poklic tudi nevaran. Ko so snemali „Peščeni grad“, je Jure Pervanja prenašal kamero z nogo v mavcu, med snemanjem drugega filma je šele snemalec ugotovil, da ima Samardžić prave naboje okrog prsi – in to le malo prej, preden bi bil moral „partizan“ Samardžić sprožiti mitraljez. „A kaj hočete, tudi pri stoodstotnem nadzorstvu pride do napak.“

Čeprav je poklic igralca „eno samo garanje“ in še nevarno povzhu, bi ga Samardžić ponovno izbral. „To je moj poklic, morda edini, ki mi daje možnost doživeti toliko človeških usod in časa.“

„Torej do konca?“

„Do konca,“ pravi Ljubiša, ponosen, da je v Skopju rojeni „križanec“ med Črnogorcem in Srbkinjo in da je na svetu še Niška Banja, kjer je preživel mladost.

I. ZORAN

DREVO JE ŽIVLJENJE

Znameniti ruski pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj je v svoji noveli Tri smrti z umetniško močjo in prepričljivostjo orisal tri smrti: plemkinje, preprostega ruskega človeka in – drevesa. Ni bil edini, ki mu je drevo pomenilo simbol či-

stega življenja, simbol rasti in tihe smrti. Simbol drevo—življenje ali drevo—spoznanje najdemo tudi v velikih religijah: veliki indijski mislec Gautama Buda je doživel razsvetlitev v zavetju tisočletnega drevesa. Židovski in krščanski mit govori-

o drevesu spoznanja, od katerega sta prva človeka Adam in Eva jedla. Skrivnostna Kabala ves svoj mistični nauk simbolizira z drevesom življenja. Še danes žive primitivna ljudstva v odročnih predelih sveta, ki častijo drevesa kot božanstva ali kot utelešenja plemenskih prednikov.

Skratka: drevo s svojimi koreninami, ki segajo v temo zemlje, in s svojo krošnjo, ki se koplje v svetlobi, nudi človeku številne asociacije in misli.

Nič čudnega ni torej, da imajo nekateri narodi tudi svoja narodna drevesa: Kanadčani javor, Nemci hrast, Arabci dateljnostno palmo, Slovani pa lipo. Zmagovalce so od nekdaj častili z lovovrim vencem, oljčna vejica je simbol miru in upanja.

lipa nas spremlja

Lipa spremlja naše prednike še iz časov, ko so živeli v nepreglednih stepah Zakarpatja. Lipa so nekdaj častili po božje. Pri kamniti mizi pod njeno krošnjo je lztok zbral sivolasce starce, modrece Slovencev, da so se pogovorili o tem, kako se bodo bojevali, da bodo lahko živeli pod svobodnim soncem. Pod lipo v Stubici, ki se je po verovanju ognje vsaka strela in za katero pravijo, da je stara pol tisočletja in več, je zbral legendarni Matija Gubec svoje poveljnike pred odločilno bitko med puntarskimi uporniki z zimzeleno za klobuki in plemiško vojsko izžemalcev ljudstva. Na Koroskem prirejajo rej pod lipo, kar seže spomin nazaj. V Retjah je posedal pod mogočno lipo pred hišo Fran Levstik in snoval svojega Krpana.

Lipa je šla skozi življenje vsakega posameznika: ko se je rodil, je ležal v zibki, ki so jo roke vaškega tesarja izrezale iz lipovine. Ko se je otrok prehladil, so mu dali piti lipovega čaja. Mladenke in mladeniči so na plesih pod lipami doživljali prve srčne težave. Ljudje so hodili v cerkev in polagali prošnje za dobro žetev, za obrambo pred točo ali pred Turki, za srečen porod in za lahko smrt v srce svetnikov, ki jih je iz lesa košatih lip naredila roka vaškega umetnika ali potujočega rezbarja. V jeseni življenja so stari radi posedali pod hladilno krošnjo vaških lip in modrovali o življenju, kako se tej ali oni reči najbolje streže, o boleznih, ljubezni in smrti.

Pod lipo je rada hodila dunajska cesarica, da ji sonce ne bi ožgalo bele kože in da ne bi bila podobna kmeticam na polju. Samo Martina Krpana to ni dosti brigalo in je v grajskem vrtu posekal najljubšo cesaričino lipo, ko je izbral najbolj primerno drevo za svoj kij, s pomočjo katerega je nameraval ugnati silnega Brdavsca.

na vinji vrh

Lipa je torej pravi pomnik zgodovine. Ko sva izbirala, katero od starih lip na Dolenjskem bi uvrstila v ta zapis, je najino pozornost pritegnila lipo na Vinjem vrhu, ker že sam kraj slovi kot zelo star.

O Vinjem vrhu je mogoče zapisati: sodi med pomembnejša zgodovinska najdišča na Dolenjskem. Čeprav območje ni arheološko dodobra raziskano, je mogoče trditi, da okoli cerkve svetega Jožefa leži obsežno halštatsko utrjeno gradišče. Mnoge halštatske gomile pa so raztresene po gozdovih in pobočjih Vinjega vrha nad vasi Strelac, Gradnje in Družinska vas. Od tod so znane najdbe tudi iz latenskega časa, iz rimskega obdobja in iz zgodnjega srednjega veka. Gradivo, izkopano okoli Vinjega vrha, je shranjeno pretežno v muzejih na Dunaju in v Ljubljani.

V srednjem veku se Vinji vrh omenja leta 1074, ko je freisinški škof prepustil oglejskim patriarhom deset kmetij, desetino od vseh treh zemljišč, ki so spadala pod ondodni dvor, ter vse tam živeče nesvobodnjake. Od 1251 do 1622 je bil Vinji vrh ponovno freisinški. Maja 1912 je bila na Vinjem vrhu odkopana knežja gomila, v kateri so arheologi našli zanimive zapuščine. Sama cerkev je od leta 1458 stala na zemlji, ki je pripadala pleterskemu samostanu, zato je imel samostan pravico pobirati stojnino in dajatve za kontrolo vinskih mer, kar je oboje šlo k dohodkom pleterskega deželne sodnika.

Na najvišjem mestu Vinjega vrha, na 392 metrih nadmorske višine, stoji cerkev sv. Jožefa. Poprej sta bili to dve cerkvi: ena je bila posvečena sv. Volbenku, druga pa Materi božji in sv. Jožefu. 1815. leta ju je strela upepelila. Obnovili so le drugo cerkev, ki ima v zvoniku zvon iz leta 1701.

poletni vrvež v krošnji

Žal sva si za ogled stare lipe na Vinjem vrhu, ki ni sicer nikjer omenjena, kadar tebe beseda o tem kraju, pa bi po vsej pravici lahko bila, izbrala zimski in ne preveč primeren dan. Avto je že sredi Oresja odpovedal poslušnost in ni zmožal strmih klancev, pokritih z debelo plastjo ledu.

Pustila sva ga na ovniku in pot nadaljevala peš. Še nama je pošteno drselo, ko sva si grizla kolena pri hoji navkreber; z vsakim metrom pa se nama je odkrival lepši in razsežnejši pogled po Dolenjski in pritrtditi sva morala besedam Janeza Volčiča, ki je že v prejšnjem stoletju kot župnik prepešal vse te kraje. Takole je zapisal v knjigi, ki je izšla leta 1887:

„Vinivrh je izmed najlepših gričev na prijaznem Dolenjskem. Samo 392 metrov je visok, vendar ima zares prelep razgled daleč naokrog. Vidiš čez štajerske Brežice daleč po Hrvaški, proti jugu ti široki Gorjanci, obsuti z gradiči in cerkvami po gričih, zapirajo Belo krajino. Čez Št. Peter in čez Novo mesto, v sredi Gorjancev vidiš na vse strani enakomerni okrogli stožec, na katerem so razvaline mehovskega gradu. Zadaj za Topliškim Ljubnom vidiš zelene kočevske hribe, proti severu čez Trebelske hribe zagledaš našega očaka Triglav in na desno vso velikansko vrsto Kamniških snežnikov. Dalje proti burji pa široki Kum in za tem štajerske hribe, presek pri Zidanem mostu in čez Bučko na Studenec, čez Rako in Sv. Duh dalje bregove na levici mogočne Save...“

Dan nama ni bil naklonjen, saj so se še opoldne vlekle megle in meglice, tako da nisva videla ne Kamniških Alp in seveda tudi ne Triglava.

Tišina, ki naju je spremljala na Vinjem vrhu, ni bila le tišina zimskega dne, ampak tudi tišina zapuščeni. Pred časom je umrl upokojeni tkalski mojster Hočevar, ki je stanoval v najbližji hiši zraven cerkve in lipe, tako da zdaj na tem lepem kraju živita le še dva bolna in ostarela človeka. Vse druge hiše so prazne, nekatere med njimi že dobivajo novo lice, saj jih preurejajo v vikende.

Ko sva že mislila, da ne bova videla na Vinjem vrhu žive duše, jo je primahal naproti po zasneženi rebri Jože Papež z nahrbtnikom na rami in s palico, ki mu je pomagala, da je laže zdela val zaledenelo pot. Steklenica vina, ki je kukala iz nahrbtnika, je zgovorno pripovedovala, da se možakar vrača iz zidanice, ki jo ima čisto blizu cerkve. Hitro je navezal pomenek po dobri stari šegi in takoj je bil pripravljen iti z nama nazaj k lipi. Pripovedoval je: „Nista prišla ob pravem času. Za Jožefovo, ko bo žeganje tu gori — takrat bo veselo. Zdj pa vidite, da ni nikjer žive duše...“

Zavili smo k zidnici in Papež je s starinskim ključem odklenil vrata in naju povabil v staro zidnico, ki je sicer ometana, vendar so stropi še prav starinski, vezani. V kozarec je natočil dišavečega vina, in ko smo počasi okušali žlahtni sok dolenskih trt, je beseda tekla sproščeno in prisrčno: „Tod okrog je veliko vinogradov in precej obnovljenega trtja. Kapljica je dobra, le letos je nagajala toča in še boleznj so se spravile nad trto, zato je pridelek skromen in po kakovosti slabši od prejšnjih...“

Na stiskalnici, ki jo je bil Jože Papež naročil pred dobrimi dvajsetimi leti, je mojster, ki mu jo je izdelal, vžgal naslednja verza:

Čez leto obliva pot me gorak,
jeseni pa pijem vinček sladak.

Papež pa se smeje: „Poglejta tule, vidita: tukaj je narisal še en bokal in zraven vžgal svoji začetnici, češ: glej, da mi boš dal zastonj piti, kadar bom prišel sem gor!“

In smo se malo pogovorili še o stiskalnicah in o tem, da so te stare preše naših prednikov boljše od današnjih hidravličnih: pri starih lahko človek gre po svojih opravkih in pride, kadar hoče — pri hidravličnih pa mora biti ves čas zraven...

Ko smo se že tako lepo in po domače pogovarjali, sva ga zmotila še z vprašanjem o lipi.

„Lipa je tako stara, da nihče ne ve, da bi bila kaj drugačna, kot je. Tale je polna in zdrava, kar oglejta si jo! Res, da ne raste več v višino, ampak vsako leto košato ozeleni in bogato vzcveti. Takrat, ko cveti, diši daleč naokrog. Ta sladki vonj privabi tisoče čebel, da pošteno hrumi v vrhu.“

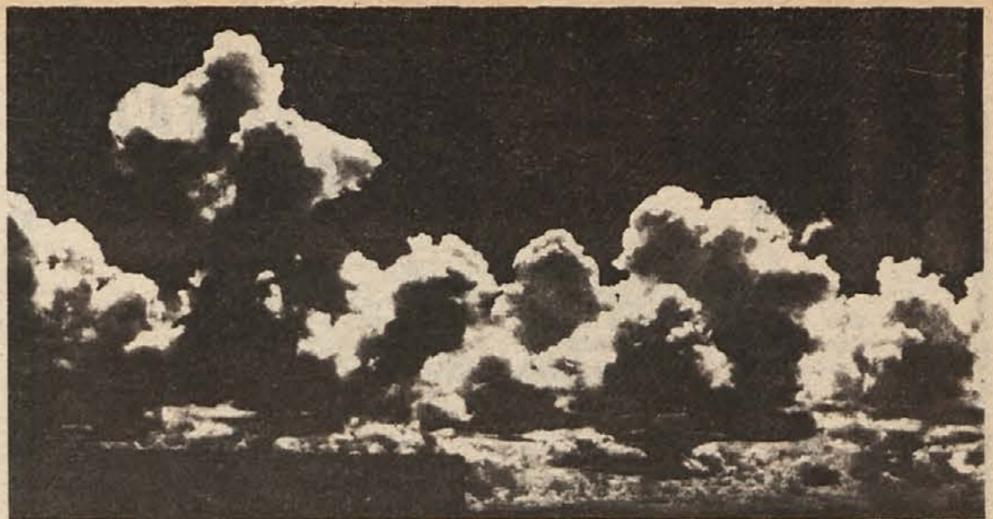
Samo čebele jo še redno obiskujejo, sicer pa je vse manj obiskovalcev. Nekdaj so vsak dan posedali očanci pod njeno krošnjo, zdaj pa pridejo ljudje samo nekajkrat na leto: za Jožefovo in še dvakrat ali trikrat — kadar je žeganje. In še takrat pridejo zvečine z avtomobili.“

Papež se še živo spominja, da je bil pravi praznik v tistih dneh, ko je lipa cvetela. Mladina z vseh okoliških vasi je prišla obirat cvetje. Pristavili so lestve in obirali s spodnjih vej in le nekaj najbolj pogumnih je splezalo v visoki vrh, ki je približno enako visok kot line v cerkvi.

Strela je že velikokrat udarila v lipo ali v zvonik, enkrat celo v Hočevarjevo hišo. Na srečo se ni nikoli zgodilo nič hudega. Vendar pa se kaj takega še lahko zgodi; ne bi bilo slabo, ko bi lipo zaščitili s strelotodom in jo obvarovali pred morebitno nesrečo.

Če si že nisva upala splezati na lipo, sva zlezla po strmih in trdnih stonih k zvonovom v zvonik; ta pot ni bila čisto nič manj nevarna od plezanja po lipi. Zlasti dotrajane so deske v zgornjem delu zvonika. Na Vinjem vrhu je bila včasih močno obiskana božja pot in od leta 1701 je v zvoniku bronast zvon, v katerega so naročniki dali viliti napis: „A fulgore, tempestate, peste, fame, bello, subitanea et improvisa morte, libera nos, Domine: Nisi Deus custodierit civitatem, frustra, vigilat, qui custodit eam!“ V prevodu bi se napis glasil takole: Strele, viharjev, kuge, lakote, vojske, nagle in nepredvidene smrti, reši nas, o Gospod: Ako Gospod ne varuje mesta, ga zaman varuje, kdor ga čuva!“

Starec in starka, zvonik in lipa, si v zračnih višinah zreta v obraz, pod njima pa živi človeški rod, ki mu misel hiti v višave, a je trdno vsidran v domačo zemljo. Zvon z globokim glasom poje o strahu pred naravo, lipa pa prav tej naravi poje tiho pesem. Človek se ne more otresti nenavadnega občutja: resnično je drevo kot življenje. In lipa, slovensko narodno drevo, je kot življenje našega naroda — ob zidovih cerkev in gradov je večno pretakanje sokov, rojevanih v srčno ljubljeno zemlji.

tudi barometer je lahko bog

STONE POLC

ANICA POLC

CIRIL KLEMENČIČ

Moj nekdanji šef, ki je danes urednik Tanjuga, me je vedno učil, da v prav nobenem časopisu ne sme manjkati vremensko poročilo. To da bralce bolj zanima kot marsikateri politični dogodek, ki polni prvo stran. Ena od „delavnic“, kjer se „kroji“ vreme ali vremenska napoved, je tudi v Novem mestu. Imenuje se „Glavna meteorološka postaja Novo mesto“, poštarji jo najdejo na Maistrovi 18.

V prijetni Marlesovi hišici na Žibertovem hribu delajo trije meteorološki opazovalci: Tone Polc, njegova žena Anica in Ciril Klemenčič. Hišica je hkrati dom družine Polc: Tone je meteorološki opazovalec že 25 let, Anica pa 14. Ciril Klemenčič, ki se na delo vozi od doma, je novinec, vendar starejša kolega trdita, da je vesten ter da ni ovir, da ne bi postal pravi vremenar.

IZ POSTELJE OB TREH ZJUTRAJ

Kaj delajo vremenarji? Če so v službi, morajo prvo opazovanje opraviti nekaj po tretji uri zjutraj. Razlikujejo tri vrste opazovanj: kratka sinoptična, glavna sinoptična in klimatološka.

„Če opišem podatke, ki jih vsebuje kratka sinoptična depeša, — po radijskem oddajniku jo sporočamo v Ljubljano —“ je povedal Tone Polc, „je treba reči, da ugotavljamo skupno oblačnost, smer vetra, njegovo jakost, vidljivost v kilometrih, trenutno vreme (megla, padavine), zračni pritisk, temperaturo zraka, najvažnejši sloj oblakov, vrsto oblakov, njihovo višino, vrste srednjih in visokih oblakov, rosišče, barometrično tendenco, razliko barometra od prejšnjega opazovanja, višino zapadlega snega, povedati je treba, če se vidijo planine in kakšni oblaki jih pokrivajo itd.“

Glavna sinoptična depeša ima še nekaj dodatnih podatkov, v Ljubljano jih po radijski zvezi pošiljamo vsak dan ob 7., 13. in 19. uri.“

„Klimatološka opazovanja vpisujemo v knjigo,“ je povedala Anica Polc, ki se ji še dandanes pozna prijeten gorenjski naglas, doma je namreč z Jezerskega. Tone je iz Gorij pri Bledu, zato se nisem preveč čudil, ko je Anico večkrat po gorenjsko spodbudil: „Bi rekel, da lahko skušaš kavo, pa tudi požirek žganja bi lahko prinesel.“ Značilnost gorenjskega oslavljanja je namreč tudi v tem, da ženski spol vsaj slovnično pogosto zamenujejo z moškimi.

Zaradi te malenkosti se seveda v meteorološke ali klimatološke podatke ni prikradla nobena napaka.

VSAK „METER“ IMA BRATA „GRAF“

Orodje vremenskih in klimatoloških opazovalcev so instrumenti. „Na revmatizem se pri vremenarjih ne moremo preveč zanašati,“ se je pošalil Ciril Klemenčič. Poleg termometrov — po-

znajo jih celo vrsto: kot so suhi, maksimalni, minimalni, tisti, ki meri temperaturo tal v različnih globinah, vlago v zraku merijo poleg higrometra tudi s suhim in mokrim termometrom, smer in moč vetra z vetrnico — so tu še najrazličnejši barometri, ombrometri (z njimi merijo množino padavin), heliometri, ki kažejo čas trajanja sončnega obsevanja, snegomeri in tako naprej. Skoraj vsak ta ali oni „meter“ ima tudi brata, ki se imenuje „graf“, torej termograf, barograf itd., napravo, ki nenehoma beleži določene meritve na list papirja.

Ponos novomeške meteorološke postaje je vsekakov elektronski anemometer, naprava, ki nenehoma meri smer in moč vetra.

„Z „elektroni“ merijo veter samo še v Ljubljani in Portorožu,“ je ponosno povedal vodja novomeške postaje Tone Polc.

Ko smo že pri vetrovih, je morebiti zanimivo zvedeti, kako jih po jakosti razlikujejo meteorologi. Če ne pihva, je tišina; potem pa so še: zelo rahel veter (dim se dviga poševno), šibek veter, slab veter, zmeren veter, precej močan veter, močan veter, zelo močan veter (ovira hojo), vihar, silni veter, vihar, močan vihar, silno močan vihar, še hujši pa je orkan. Skratka: vetrov je kar 12 vrst.

OBLAKI IMAJO SVOJ ATLAS

Kljub temu pa je ž njimi še dokaj lahko opraviti, bolj zahtevni so za meteorološkega opazovalca oblaki. Delijo se na 10 glavnih rodov, vrst in podvrst ter dodatnih oblik, pa se mi v knjigi „Mednarodni atlas oblakov“ nekako ni dalo prešteti, ker bi verjetno vas in mene bolela glava.

Zakaj smo pogledali „pod prste“, če temu lahko tako rečemo, meteorološkim in klimatološkim opazovalcem Anici in Tonetu Polc ter Cirilu Klemenčiču? Zato, ker vodijo eno od tisočerihi „delavnic“ vremenskih napovedi. Meteorološke postaje so razsejane po celem svetu, vzdolž in povprek, na podlagi njihovih meritev in izmenjave podatkov lahko potem meteorološki zavodi (Slovinci ga imamo v Ljubljani) napovedujejo vreme.

Seveda si ne bi upal priseči, da so njihove napovedi vedno do dlake natančne, poslušamo pa jih le.

Ko smo že pri vremenskih napovedih: ali veste, da je neki dolenski župnik nedolgo tega nekaj deset dni zavračal prošnje faranov, naj priredi procesijo za dež? Preveč da so grešili, so govorili duhovni gospod. Nenadoma pa se je navidez pod prisilo vdal, tedaj, ko je na farovski barometru opazil, da „božji“ volji ne kaže drugega kot deževati. Procesija za dež je seveda uspela, čeprav je bil „bog“ čisto navaden barometer... MARJAN BAUER

evgen juric

NERAZVITA OBCINA

Je pač tako naneslo, da so povabili tudi mene, čeprav sicer na take, res reprezentančne in „nobel“ sprejeme novinarjev ne vabijo; ti potem namreč le z jezikom opletajo in delajo zdrahe, kot denimo, jaz v tem trenutku.

Ne vem več, kaj smo slavili, najbrž kakšno pomembno delovno zmago, kot po navadi. Spominjam se le tega, da je bilo res veličastno.

Za začetek so natakariji ponujali viski in francoski konjak, vodko že bolj sramežljivo.

Potem smo začeli s predjedmi: šunke, pršuta in klobas niti omenil ne bom, saj smo se krepčali tudi s kaviarjem in lososom.

Sledila je še ena, topla predjed. Juhica. Lahko smo celo izbirali med več vrstami.

Glavna jed pa je obsegala pečene, cvrte, dušene in pražene mesnine, od prašiča do teleta, od goveda do piščančka in purana. Naj omenim še čudovite ribe.

Prilog nisem štel. Deserta ne znam imenovati, bil pa je čudovit.

Za konec so postregli s siri in s sadjem, potem s konjakom, kavo in cigarami.

Vmes smo vse skupaj zalivali z izbranimi buteljčnimi vini, ravno prav ohlajenimi, v kri-

stalne čaše natočenimi.

Prav oddahnili smo se, ko je bilo vsega konec.

Ko se je županu tretjič rignilo (čisto potih, seve), je potrkal z vilicami po kozarcu in obmolknili smo.

„Tovariši in tovarišice,“ je začel in malo pomolčal, da si je nabral moči, pa tudi zato, da smo lahko njegovo misel malo pregruntali. Potem je ponovil:

„Tovariši in tovarišice! Res je, da je naša občina med nerazvitimi, celo med najbolj nerazvitimi v naši republiki, res pa je tudi to, da smo že marsikaj storili in da še marsikaj bomo... Naši uspehi...“

In je govoril naprej. Jaz pa, zlobni novinar, sem premišljeval: saj ni čudno, če je ta občina tako nerazvita, le z dvema takima pojedinama letno jo je mogoče čisto zatolči. Jaz pa vem, da je takih pojedin veliko več.

Še sem premišljeval tako, da so me spet vzdramil županove besede:

„Končujem, tovariši. Dvigam to čašo za nove delovne uspehe!“

Zaploskali smo mu, on se je smehljaj, potem pa v drugačnem, zasebnem tonu dejal, da nas zvečer vse skupaj vabi še na večerjo.

Gradiva je res precej, ker pa ga dobimo tik pred sejo in ga sploh ne beremo, pa še kar gre...

MEŠČAN NA DOLENJSKEM

Postavala je na hodniku ali pa tipaje po zidu počasi hodila. Komaj dvanajstletna deklica, a že polna grenkega spoznanja. Namesto oči dve jami, namesto luči večna tema.

Rada je zahajala v našo družbo z domačim pastirjem. Otipavala je naše obraze, govorila naša imena, prišla koga za ušesa. Na njenem obrazu je bil nasmeh. Meni je bilo mnogokrat prijetno pogovarjati se s slepo deklico.

Nekega dne me je mati poslala k materi slepe deklice, da ji nekaj izročim; opomnila me je, naj se nikar ne zadržujem in da se moram takoj vrniti.

Že pred hišo sem zagledala slepo deklico. Takoj sem vedela, da se želi pogovarjati, ker je bila tako sama, naslonjena na zid hiše. Premišljala sem, kako naj se je ognem, da bom lahko izpolnila materino željo po takojšnji vrnitvi.

„Saj me vendar ne vidi,“ mi je šinilo v misel. Mirno sem šla mimo nje. Toda slepa deklica je začutila, da gre nekdo mimo. Še več, prepoznala je moj korak, zakaj zaklicala je za menoj: „Marja-

na?!“ Nisem se odzvala žalostnemu klicu, hitro sem izročila tisto stvar in po drugi poti odšla domov...

Nekega pomladnega jutra sem odšla na vrt. Med zeleno travo so rasle rožice vseh vrst, v jutranjem soncu so se blestele odrode kot umite. Sadno drevje vse v cvetju, v popkih in brstju. Kakšna krasota, kolikšno razkošje življenja! To pomladno jutro sem prvokrat ugledala lepoto narave.

Spomnila sem se slepe deklice in ob misli, da ne bo nikoli videla tega razkošja barv in svetlobe, me je stisnilo pri srcu. Sklenila sem, da jo obiščem.

Ko sem prišla k nji, me je njena mati zaprosila, naj jo odpeljem ven. „Pomlad je nekaj strašnega za slepega. Obupna je,“ mi je tiho dejala.

Odpeljala sem slepo deklico. Pripovedovala sem ji imena vseh rastlin in rastlinic, imena travniških rož; popeljala sem jo med žitna polja, v sadovnjak; upognila sem ji veje, da je lahko zatipala nežne lističe cvetja in prvega zelenja. Na koncu sem jo peljala še v vrt med gredice rož.

„Rože? Povej mi, kakšne so!“ me je zaprosila.

„Kaj naj ji rečem? Bele, rdeče, lepe? Saj ne ve, kakšne so barve!“ sem premišljevala.

Končno sem odgovorila: „Različne so, kot so različni vonji!“

Slepa deklica je odtrgala cvet. S prsti ga je nemirno mečkala, potem pa ga je pohodila. Zravna-

la se je in se dotipala mojih mladih, vzbrstelih prsti. „Oho, si že velika!... Imaš fanta?“

„Ne, saj hodim še v šolo,“ sem odvrnila.

„Jaz ga pa že imam. Jože mu je ime in ljubi me,“ je dejala in mi pokazala prstan na roki. „Samo mama ne vidi rada, kadar pride k meni. Vedno mi govori, da ne smem ljubiti, da se ne smem poročiti, da ne bom nikoli smela imeti otrok. Ničesar ne smem!“

Odšli sva h klopi ob hiši. Sonce je sijalo z vso močjo. Slepa deklica je sedla in si z dlanjo zaslonila obraz. Žalostno, z glasom neznanega hrepenenja je dejala: „Sonce sije...“ Potem se je v nji nekaj prelomilo. Zacepetala je z nogami, pričela je gristi ustnice in se s prsti močno oklenila obraza. Nohte je zarinila v nežno kožo na licih.

Dolgo sva molčali. Prijela sem jo za roko in tiho zajokala. Spoznala sem, kaj je obup.

Čez čas, ko se je pomirila, me je vprašala, kolikšno je sonce. Odgovorila sem, da je sonce ogromna ognjena krogla. Sunkovito je vstala in s srdom v glasu poklicala brata v hišo: „Jernej, kolikšno je sonce? Ti mi povej!“

Jernej je prišel iz hiše, prijel slepo sestro za roko in na klop zarisal krog nekaj decimetrov premera. Pokimala je, držeč se ga za roko. Potem sta odšla v hišo.

Slišala sem besede, ki jih je v sobi rekla bratu: „Ne maram te punce! Laže!... Zakaj laže?“
MARJANA

KAŠNO JE SONCE?

PREHOD V KOSTIMU

Že dolgo ni bila ženska moda tako vsestranska in raznolika, kot so si jo izmislili za leto 1976. Posebej velja to za prehodna zimsko-pomladna oblačila, ki nam pridejo prav včasih tja do konca maja.

Kostimi vseh vrst so se s spodnjega konca lestvice modnih oblačil povzpeli nekaj mest višje. Pomlad v kostimu bodo letos lahko doživle ženske in dekleta vseh starosti. Za mlajše so športne izvedbe iz jeansa z veliko žepi, za ostale od 25 pa do 70 let in še čez je na voljo vrsta drugih možnosti. Ljubiteljice nevpadljivih, toda elegantnih in praktičnih oblačil bodo segle po klasičnem kostimu, krojenem kot moški suknič. Krilo je navadno ozko in sega pod koleno. Tak kostim še marsikje leži v omari, in če le ima malo širša, celo podložena ramena, ga kot naj-

bolj sodoben kos garderobe lahko izvlečete iz naftalina.

Druga linija kostima ima prav tako ozko in daljše krilo, jopa pa je ohlapna, zgoraj krojena v obliki črke T, tako da ima široka ramena, kimo ali raglan rokave, ki so tudi spodaj precej široki in imajo zavihke. Taka jopa sega najmanj do srede bokov, lahko pa je tudi daljša in se spredaj zapenja ali pa tudi ne.

Najbolj moderni kostimi so obrobjeni okrog ovratnika in sprednjega dela s temnejšim istovrstnim blagom ali volno. Namesto blaga sežete lahko po pletenini. Da so tudi kostimi z oznako „Moda 76“ polni črt, se lahko prepričate v vsakem modnem časopisu. Super moderno za prehodno obdobje pa je: tunika v obliki črke T na drugobarvno ozko ozko krilo. RIA BAČER

DOMAČA LEKARNA: BREZA

Kdo ne pozna drevesa z značilnim lubjem in visečimi vejami, ki lahko šeleste v najmanjšem vetrčku in po katerem je znana zlasti Bela krajina? Če marca nabiramo lubje in sok, aprila in maja pa cvetove te rastline, imamo lahko doma koristna zdravila za več vrst bolezni.

Breza vsebuje grenko snov, hlapno olje in razne saponine,

prav zato je priznано sredstvo, ki pospešuje izločanje seča. Iz brezovih listov pripravljajo čaj (10 gr na skodelico vode), ki pomaga pri obolenju ledvic, katarju mehurja, pri revmi, protinu in vodenici. Je pa tudi dobro čistilo za kri in zdravi slabokrvnost.

Vodo, v kateri smo kuhali brezovo lubje, lahko uporabimo

R. B.

GOBE PO MADZARSKO

Morda še ne veste, da dobite tudi v zimskem času odlično gobovo jed v gostilni Tilčke Šeligo v Trebnjem, ki še vedno nosi Špringerjevo ime. Gostilničarka pravi, da na njene gobe radi prihajajo zahtevni gostje in da se je že večkrat zgodilo, da so celo iz Pirana prišle kar večje skupine. Kako pripravljajo znamenito gobjo jed, je povedala Šeligova:

„Jurčke imam v zmrzovalni skrinji, tako da jih lahko gostom pripravim ob vsakem času. Jurčke očistim, poparim in zrežem na tanke kose. Posebej pražim čebulo, dodam česen, peteršilj, drobno narezano zeleno papriko in rdeči paradižnik. To nekaj časa dušim, potem dodam gobe in skupaj še nekaj minut dušim v pokriti posodi. Ko so gobe mehke, zlijem nanje

stepeno jajce in malo popram, nazadnje pa jed osolim. Namesto jajca je dobra tudi kisla smetana. K tej nasitljivi jedi imajo gostje najraje domač svež kruh.“
Tega recepta gostilničarka Šeligova ni našla v nobeni knjigi, temveč ga je iznašla sama pred nekaj leti, ko je še birtovala v Celju.

R. B.

KAJ JE

FILM

PLOŠČE

lutkarji

V letošnji program slovenske filmske proizvodnje je uvrščen tudi scenarij Vojka Duletiča za kratek film z naslovom „Lutkarji“. Ta filmski dokument naj bi podal filmsko podobo slovenskih lutkarjev, navdušencev, ki so uspeli razviti in ohraniti pomembno gledališko dejavnost za najmlajše. Ta dejavnost s svojimi začetki sega v dneve NOB, ko je na osvobojenem ozemlju v Beli krajini delovalo slovensko partizansko lutkovno gledališče.

POČASTITEV CANKARJA

Viba film je pripravila v počastitev stoletnice rojstva slovenskega pesnika, dramatika in pisatelja Ivana Cankarja dva filmska programa, s katerima bodo pedagogji na srednjih šolah lahko zapolnili vrzel, ki vlada včasih pri sestavljanju filmsko-vzgojnih programov. Glavni poudarek je na novem slovenskem celovečernem filmu „Življenje-pis idealista“, ki bo gotov meseca marca. Poleg tega filma je na razpolago še film „Na klancu“ ter dva kratka filma: „Ivan Cankar“ režiserja Franceta Kosmaka in „Gospod stotnik“, kratki igrani film režiserja Vojka Duletiča.

MALI UPORNIK

Filmska ekipa zagrebške televizije je pred kratkim dokončala snemanje televizijskega filma „Mali upornik“, ki ga bomo kmalu lahko videli na malih ekranih v petih nadaljevanjih. Kot osnova je filmski ekipi služila mladinska povest slovenskega pisatelja Franceta Bevka. Povest je za filmsko obdelavo priredil Viktor Ljaljak, režijo pa so poverili Vladimirju Geriču. Nadaljevanja govori o otroku, kateremu zaradi očeta, ki je v partizanih, fašisti požgo dom njega pa z ostalo družino odpeljejo v zapor. Fantič po mučenju pobegne iz zapora in se pridruži partizanom kot kurir.

V seriji velikih plošč s klasično glasbo, ki jo po licenci Deutsche Grammophon Gesellschaft izdaja Produkcija gramofonskih plošč RT Beograd, je izšla tudi velika stereo plošča, na kateri sta posnetka dveh velikih del skladatelja Jeana Sibeliusa: Koncert za violino in orkester v d-molu in Finlandia. Obe skladbi so posneli berlinski filharmoniki pod vodstvom slavnega dirigenta Herberta von Karajana, solist na violini pa je Christian Ferras. Vsa ta imena so zanesljivo jamstvo, da gre za ploščo, ki prinaša veliko glasbenega užitka.

Življenjska tragika našega pesniškega genija Franceta Prešerna je pritegnila že marsikatero literarnega zgodovinarja; že leta 1937 pa smo dobili tudi biografski roman, ki ga je napisala Ilka Vašte. Take obdelave življenjepisov velikih mož so v književnostih drugih narodov precej pogoste, saj na poljudnejši način predstavijo širšemu občinstvu življenje in delo velikih mož. Da je tudi pri nas precejšnje povpraševanje po takem branju, kaže veliko število prevodov tovrstnih del, pa tudi dejstvo, da Vašetove „Roman o Prešernu“ prihaja na knjižne

police knjigarn kot peta izdaja. Vse dosedanje so bile namreč hitro razprodane. „Roman o Prešernu“ ne govori samo o življenju velikega pesnika, ampak osvetljuje tudi dobo, v kateri je živel, ter dogajanje v literaturi, ki je tisti čas usodno spremenilo podobo slovenskega slovstva. Večjih umetniških hotenj v pisanih Ilke Vašetove ne bomo zasledili, se pa pripoved tekoče in prijetno bere.

Zadnja knjiga, ki je izšla v zbirki „Levstikov hram“ pri Mladinski knjigi, je roman „Južni veter“ angleškega pisatelja Normana Douglasa. Leta 1952 umrl Douglas je na Slovenskem domala neznan, zato je srečanje z omenjenim njegovim delom tolikanj večje preseženje, saj je bil roman napisan že leta 1917 in po izpovedni plati ne zaostaja čisto nič za kasnejšim pisanjem Aldousa Huxleya, katerega pa na Slovenskem poznamo do potankosti. „Južni veter“ ne premore zgodbe v pravem pomenu, to je duhovito, pronicljivo, domala potopisno opisovanje obračanja ljudi in sveta na Nephentheju, v katerem prepoznamo italijanski otok Capri, na katerem je pisatelj, sicer diplomat, živel vrsto let. Roman je v slovenščino prestavila Maila Golob. Neki angleški kritik je delo označil takole: „Južni veter“ je najbolj zanimiv in najbolj civiliziran roman, ki se je pojavil v angleščini po Sternovem Tristramu Shandyju (1760)“.

cankar v miniaturni

Cankarjeva založba že vrsto let izdaja miniaturne izdaje predvsem pesniških del naših in tujih priznanih pesnikov. Tokrat je v že drugi izdaji izšel tudi Cankar. Pretežni del knjižice je odmerjen črticam iz „Podob

PREDSTAVUJAMO VAM

Te dni je izšla v Kostonjevi knjiga, s katero stopata pred javnost dolenska literata Ivan Zoran in Milan Markelj. Zoran je dal svoji pesniški zbirki naslov „Dediščina“, Markelj pa „Obrobne pesmi“. Gre torej za dve samostojni pesniški zbirki v eni knjigi, ki jo je izdal in založil Dolenjski kulturni festival, natisnjena pa je bila v Krškem. Knjiga je tudi prva iz nove knjižne zbirke „Beseda Dolenjske“ in torej uvaja novo – založniško dejavnost Dolenjskega kulturnega festivala. Kot je razbrati iz imena, bodo v tej zbirki tudi v prihodnje izhajali dolenski avtorji, po napovedi iz Kostonjevice vsako leto v času slovenskega kulturnega praznika vsaj dve knjigi.

NOVEGA

iz sanj“, ki veljajo za vrhunec Cankarjevega proznega snovanja. V prvem delu pa so natisnjene „Pesmi“. Ljubitelji našega velikega literata imajo tako možnost kupiti resnično žepno izdajo, knjižico, ki jo imajo lahko vedno pri sebi.

Tadeusz Konwicki je plodovit poljski ustvarjalec. Prosiavil se je kot filmski režiser (Mati Ivana Angelska, Faraon), scenarist, a tudi kot dober pisatelj s tankim poslušom za notranje težave posameznika. Roman „Nič, prav nič“, ki smo ga pred časom dobili tudi v slovenskem

prevodu, govori o občutljivem posamezniku, ki ga muči vprašanje, ali človek sme ubijati. Kot mlad fant je v partizanih ubil človeka, ob tem dogodku se je odprlo temeljno vprašanje, katerega junak ne more v življenju razrešiti. Pripoved je zaradi svoje poglobljenosti in temeljnega moralnega vprašanja občloveškega značaja.

V ČELJUSTIH

Med našimi literarnimi zgodovinarji je imela teza o „zamudništvu“ dolgo precej prirzencev. Slovenski narod je kot majhna nacionalna tvorba, odvisna od gibanja evropske in svetovne misli v taki meri, da jo je skušala posnemati in je vsled tega vedno capljala zadaj, veljal za narod „zamudnikov“. Ta teza se v nekaterih glediščih uveljavlja še danes, čeprav smo Slovenci dokazali, da znamo tudi sami krogiti svojo usodo. V mislih imam predvsem našo prevodno književnost, se pravi tiste knjige, ki naj bi našemu človeku odkrivale najpomembnejša dela avtorjev, ki so s svojo ustvarjalnostjo odločilno posegli v snovanje in oblikovanje evropske misli. Prav tu smo zelo

skromni, saj nam manjka kopica prevodov del, brez katerih si danes že težko predstavljamo svetovno književnost v njenem pravem pomenu.

Ta skromnost je toliko bolj nerazumljiva ob dejstvu, da znamo zelo dobro slediti „vrhunskim“ dosežkom najbolj prodajanih knjig. Del, katerih vrednost je vprašljiva, saj so tako očitno le blago za dobro prodajo in strežniki žalostnega povprečnega okusa, pri nas ni malo zaslediti.

Mednje bi lahko uvrstili tudi „Čeljusti“, prevod razpvene knjige ameriškega pisatelja Petra Benchleya, ki je ob svoji filmski obdelavi našla toliko navdušenih bralcev. Pripoved o velikem belem morskem psu, ki golta kopalce v majhnem ameriškem letoviškem kraju, je napisana po vseh pravilih napetega počitniškega branja; kaj več od tega pa ji kljub nekaterim samodelno zarisanim širšim vprašanjem ni uspelo.

Vprašanje, zakaj je založba Obzorja tako odločno presekala vsako misel o našem „zamudništvu“, je odveč. Jasno je, da pač posluje v okvirih, kakršni so ji dani, se pravi, da živi od prodanih knjig. Toda ali je prav, da so naše založbe v takih „čeljustih“, je vprašanje, ki bi ga morali resneje premisliti.

MiM

pesnica iz ljudstva

Marija Volf, 54-letna kmetica iz Radencev ob Kolpi se je morda že peljala v avtobusu po ovinkasti gorjanski cesti proti bleščočemu traku Kolpe, ki se zvija skozi mehko zarisane belokranjske griče, morda je že prestopila prag svoje kmetije, kjer so ob stalnem delu in skrbeh zrasli njena trije sinovi in tri hčere, morda je celo sedela, se oddahnila od vožnje in zaužila trenutek miru; v meni pa je še vedno lebdela zmes dveh misli: Lautreamontova, da naj bi poezijo pisali vsi, in misel, da je poezija vendarle umetnost, stvaritev izjemnih ljudi. Marija Volf ni izjemen človek, preprosta kmečka žena je, bolj vajena trdega kmečkega dela kot peresa, pa vendar – na našem uredništvu se je oglašila in nam pokazala nekaj svojih pesmi. Pogovarjala sva se, kakor se pač pogovarjamo ljudje med seboj, zvedel sem nekaj podatkov, a vendar vprašanja, ki se je tako nehoti postavilo, prav ničesar ni rešilo. Marija Volf iz Raden-

cev ob Kolpi piše pesmi in to je dovolj! V njej se je odprla tako imenovana pesniška žilica, ki morda res ni nič drugega kot najbolj razumljiva in naravna potreba ljudi po ustvarjalnosti.

„Pišem po kmečkem umu, nisem izobražena, da bi vedela vse mogoče stvari,“ je povedala.

„Vendar kadar ujamem čas, zapišem kakšno pesem. Največkrat je to takrat, kadar opravljam enostavnejša opravila, kadar ličkam, pospravljam po hiši in kuhinji. Takrat se v človeku vzbudi cela vrsta misli, počutij. Če je pri roki svinčnik in pero, pa zapišem, kar se v meni budi.“

Marija ni začela pisati pesmi v mladih letih, kot se sicer dogaja, saj je mlad človek običajno najbolj prežet s čustvi in prepoln moči. Marija se je spopadla s prvim verzom nekega dne, ko je pisala pismo svojemu sinu, ki je odšel v Velenje v rudarsko šolo. Hrepenenje po

otroku, misel, da je med tujimi ljudmi, vse to je tako preželo materino srce, da navadno pismo ni moglo ujeti utripa čustva. Nastala je Marijina prva pesem.

In ko je pero prvič steklo v verzih čez papir, ni bilo več strahu, da bi ne moglo še kdaj drugič. Vrstili so se rojstni dnevi sinov in hčera, zetov god, doživetje narave, vaškega okolja, kmečka opravila; in iz tega so se porajali verzi, tu krepkejši, tam slabotnejši, neke prepričljivi, neke manj. A vendar navadni stroj človekovega duha, ki hoče in želi ustvarjati novo resničnost, ni hotel zamreti. V velikem zvezku z rdečkastimi platnicami se je polnila stran za stranjo.

„Potem, ko sem napisala prvo pesem svojemu sinu v Velenje, sem od časa do časa, kolikor je dopuščal čas, zapisala kakšno novo. A še vedno mi je najbolj pri srcu moja prva.“ Tako je dejala Marija Volf in pokazala izrezek iz Kmečkega

glasa, kjer v rubriki „Pisana njiva“ objavljajo tudi preproste pesmi naših ljudi. Na te prve natisne svojih pesmi je zelo ponosna in lahko rečemo, da ji je objava dala krila. Še več pesmi je napisala in še več novih zamisli se ji je porodilo.

„Napisala sem tudi pesem našemu maršalu Titu, pa tudi pesem za dan žena. Veste, jaz se na politiko ne razumem, a vseeno vem, kaj je prav,“ je poudarila.

Marija ni pesnica v pomenu, ki ga vse preradi pripisujemo temu zvanečemu pojmu; to tudi noče biti, saj je sama dejala, da piše zgolj iz svojega srca. O tem govore tudi njene preproste verzi. Vendar lahko nekega dne, v nekem trenutku taka beseda „iz srca“ postane tako čista, kot je preprosta.

Morda pa je to le kanček tistega, kar včasih vsi pogrešamo v vsakdanjku življenja – preprosto besedo iz srca.

M. MARKELJ

FANTAZIJSKA ZGODBA

SKRIVNOSTNA POTNICA

Križpotja so bila nekdanj obdana s skrivnostnimi govoricami; nešteto bogatih potnikov je izgubilo življenje na takih križpotjih, zato so se v ljudski domišljiji spletile neštete legende o tistih, katerih duhovi prihajajo strašiti... Tudi tisti, ki so se želeli povezati s hudičem, so o polnoči prihajali na samotna križpotja in v bledem luninem siju zarisali ris. Mrličji z razbitimi glavami so se iz obcestnih jarkov dvigali k samotnim potnikom sredi noči in jih prosili, naj molijo za pokoj njihovih duš, dostikrat pa so tudi povedali ime morilca.

Na teh križpotjih so se torej dogajale čudne stvari. Nobenih pravih dokazov nimamo o resničnosti takih pojavov, prav tako nismo mogli preveriti vseh tistih dogodkov, ki jih imamo zapisane tudi v naši znameniti knjigi „Zlati K“, ker nismo mogli ugotoviti, ali so bili ljudje, ki so se jim te čudne stvari na križpotjih primerile, pijani, duševno zmedeni ali pa so se izmislili, da bi dobili ugled v očeh drugih vaščanov.

Ker nas je množica pričevanj in tako malo dokazov zanje že močno begala, smo se odzvali tudi vabilu znanega angleškega lorda iz že skoraj izumrle rodovine Dixie – kot je znano, se neki petični Američani pulijo, da bi podedovali lordski naslov – in odpotovali v Anglijo na njegov več kot osem stoletij stari grad. Lord nam je zagotavljal, da v gradu straši eden njegovih prednikov. Ker pa so mu to zavistneži spodbijali, je poklical nas, da bi kot najbolj verodostojna ekipa raziskovalcev ugotovili, kaj je na stvari. Žal smo morali starega lorda razočarati, saj smo kaj hitro ugotovili, da po gradu ne hodi duh umrlega prednika, ampak da poka staro grajsko ostrežje iz libanonske cedrovine.

v krakovskem gozdu straši

Že smo hoteli napasti razpravo o prikaznih in njegovem neobstoju, takrat pa je ves zasopel priteknel k nam Jožef K., naš

zvesti sodelavec in raziskovalec na svojo pest, in nam povedal neverjetno zgodbo: „V Krakovskem gozdu straši! Iz Zagreba sem se zvečer peljal domov. Po naporinem dnevu sem bil močno utrujen in sem vozil bolj počasi. Kar prav mi je prišlo, ko je ob cesti štopalo dekle v dežnem plašču. Prepričan sem namreč bil, da bom laže premagal zaspanost v pogovoru z lepo sopotnico. Kar prijetna sogovornica je bila, jaz pa sem na žalost postajal vse bolj zaspan. Zdi se mi, da sem za hip zadremal; ko sem odprl oči, sem z grozo spoznal, da sem sam v avtomobilu. Prisežem, da nisem bil pijan, da avtomobila nisem ustavil in da so bila vrata zaklenjena. Ustavil sem, stekel nazaj pogledat – potnice ni bilo nikjer. Naj še opišem skrivnostno potnico: blede, črne oči in črni lasje so še posebej poudarjali njeno bledico. Obležena je bila v oguljen, črn dežni plašč.“

Besede Jožefa K. smo hoteli preveriti. Čudno je, da se je prav na tem odseku ceste zgodilo že veliko nesreč. Preživele v teh nesrečah smo šli vprašat, kako je do nesreče prišlo. In glej: v večini primerov je prišlo do nesreče prav zato, ker je čez cesto nenadoma stekla senca: ženska bledega obraza, s črnimi lasmi in v oguljenem dežnem plašču.

Piko na i pa so postavile trditve nekaterih drugih, ki so se ponoči vozili po cesti skozi Krakovski gozd in ki so tudi pobrali skrivnostno potnico bledega obraza. Vsi so zatrjevali, da je izginila iz avtomobila na nepojasnen način – vedno pa med vožnjo. Zanimivo je tudi to, da je vsak podvomil, če ni vendar za trenutek zadremal, preden je nastopil skrivnostni dogodek.

Ena od odločilnih lastnosti naše raziskovalne skupine je prav gotovo, da vse primere raziščemo na kraju samem. Tako smo tudi v primeru skrivnostne potnice skrbno pripravili akcijo, ki se je začela 23. februarja in je trajala do 1. marca: vsako noč smo se med enajsto uro zvečer in eno zjutraj vozili po cesti mimo Krakovskega gozda.

Avto smo prav zato posebej opremili: s televizijsko kamero, s fotoaparatom na infra žarke, s spektralnim osciloskopom in izredno občutljivim merilcem spremembe toplote in teže na srednjem desnem sedežu.

računalnik ne pozna duhov

Vsak večer smo pobrali kakšno od deklet, ki so ustavljale avtomobile. Ustavljale so nas le prijateljice noči, ki tudi na naši avtomobilski cesti niso redke. Vsi naši aparati so delali brezhibno in računalnik je na osnovi dobljenih podatkov vedno izdelal zaključek: živo človeško bitje ženskega spola.

Tretji večer smo se komaj izognili nesreči. Nepričakovano je tik pred avtom švignila čez cesto ženska senca; mogli smo videti le, da je oblečena v črn dežni plašč.

Prvega marca, ko smo že skoraj malo obupovali, pa se je vendar dogodilo: ob 23.55 je naš avto na samem ustavlila ženska, ki je vneto mahala. Ustavili smo in zaprosila nas je, če jo malo popeljemo. Na vprašanje, kam gre, je odgovorila: „Z vami!“ Mislili smo, da je to ena izmed nočnih ptic, vendar smo naprave vseeno vključili.

Komaj se je dobro usedla, že se je začela s skrivnostno zvedavostjo ozirati po avtomobilu in otipavala, če so vrata dobro zaprta. Rekla je: „Vrata se odpirajo v smrt, vrata morajo biti dobro zaklenjena, sicer te vrže ven, kot je tudi mene...“ Tisti hip, ko se je zagovorila, smo pogledali vanjo – in, pomislite! – pred našimi očmi je zbledela v nič. Vrata so ostala zaklenjena...

Ustavili smo se, vključili računalnik in dobili zaključek: v avtu nobenih sprememb. Opazna rahla ionizacija molekul kisika. Možna minimalna sprememba temperature na prvem desnem sedežu, vendar zaradi majhnosti zanemarljiva.

Kaj pa fotografije in film? Ali ste že videli, da bi komu uspel posnetek duha?

„Kjer bog roko ven moli“
A. BARTELJ
J. SPLICAL

oštir športnik

„Od nekdanj je v Trebnjem in okolici vsak vedel, da v Oparovi gostilni dajejo večje porcije – in tako je ostalo do danes. Saj ne kaže, da bi zdaj opuščali stare navade, ki bi šle na račun gostov,“ pravi Franc Opara, ki je oštarijo prevzel od staršev pred šestimi leti.

Oparova gostilna v Trebnjem, ena izmed enajstih, kolikor jih je bilo včasih – danes jih je v Trebnjem še osem, če štejemo tudi motel – je gotovo že zelo stara: hiša je po ocenah stara vsaj tristo let, kar lepo dokazujejo tudi oboki. „Ko smo preurejali eno izmed sob, smo velbe deloma zakrili,“ pravi Franc.

Francova mama in oče sta kupila gostilno 1938. leta od Šmida. Že prej se je izmenjalo večje število lastnikov, saj je na primer Šmid dajal gostilno v najem. Zanimivo je, da je lastnik, ki je prodal oštarijo Oparovim, prodal tudi preužitkarja v hiši – in ta preužitkar je povedal, da je že od nekdanj gostilna v tej hiši.

Francova mama je iz gostilne doma, iz gostilne Botriček v Nemški vasi, medtem ko je bil oče krojač. Tako so imeli Oparovi v Trebnjem gostilno in krojačijo. Najprej sta imela gostilno na Štajerskem, potlej sta se preselila v Grosuplje in se na koncu ustavila v Trebnjem – tako rekoč na pragu Nemške vasi. „Ljudje gredo vedno radi nazaj, od koder so prišli,“ pripoveduje Franc, ko se spominja, kje vse je njegove starše vodila pot, preden sta se udomačila v Trebnjem.

Majhen kraj, pa toliko oštarij – kdo bi si mislil. V Trebnjem je skoraj vsaka hiša imela gostilno, še nekaj pa je bilo takih, kjer so točili na črno. Temu primerno so bile gostilne tudi založene. Opara pripoveduje: „Saj samo od gostilne se nekdanj v Trebnjem ni dalo živeti. Vsaka je imela le nekaj gostov. Sicer pa tudi v sodih ni bilo pretirano veliko pijače. Kadar so se fantje hoteli pošaliti, so rekli: „Danes gremo pa v to gostilno. Zbrati se moramo vsi, da bomo oštirju posušili sode!“ Tako je bilo – večja družba je res lahko spila vse, kar je imel oštir pri hiši...“

Nekdanj je bilo pri Oparovih in tudi v drugih gostilnah v navadi, da so gostje naročali največ vino in žganje. „Še po vojni je bilo, se spomnim, ko pozimi sploh nismo imeli piva, ker ga ni nihče naročal. Samo malinovec, vino in žganje smo imeli. Zdaj pa so vse drugačni časi: vse več prodamo piva in žganih pijač. Za vino je večje zanimanje le toliko časa, dokler točim pridelek iz domačega vinograda. Samo tisto, kar pridelam na pol hektarja, stočim že v jeseni. Za belokranjska vina, za katera je sicer največ zanimanja in ki jih kupujemo v metliški zadrugi, pa ni toliko kupcev kot za domač cviček. Huje pa se mi zdi, ker mladi vse raje segajo po alkoholu. In najhuje je to, da mladi ne pijejo vina, ampak že navsezgodaj naročajo žgane pijače.“

Franc Opara je zdaj oštir šest let, vendar pa je tem letom treba prišteti še vrsto let, ki jih je

v domači gostilni preživel za šankom od svojega 14. leta naprej. Res je sicer najprej mislil v šole in je v Ljubljani hodil v gimnazijo. Ker pa je ob dveh še živih sestrah edini sin v družini, je bilo kajpak naravno, da se je vrnil domov in da mu je bila namenjena usoda oštirja.

„Ko takole premišljam, v kaj sem se spustil, velikokrat kolnem ta poklic. Prostega časa ni, človek je vedno izpostavljen muham gostov. Odprto moram imeti od jutra do pozne noči, in če dva človeka sedita za mizo, moramo vsi čakati, da odideta, in šele potlej lahko pospravimo. Zjutraj pa je treba zgodaj vstati, saj se ljudje pri nas ustavljajo, že ko hodijo v službo.“

Sicer pa pri Oparovih nikoli ni prazno. Veliko jih je, ki pridejo sredi dopoldneva na tople malice. V kuhinji je vedno na razpolago deset do dvanajst vrst tople hrane. Ljudje vedo, kakšne so porcije, že od nekdanj pa so znani vampi. „Danes je težko z njimi: svežega mesa ni in po vampe moram velikokrat v Ljubljano. Še tam imam težave in sem si že moral pomagati z zmrznjenimi ameriški...“ Sicer so pa res čudni časi: pri pečenki moramo servirati solato, pa bi bilo zdaj bolje, če bi namesto solate prinesel na mizo še en zrezek. Solata je namreč zdaj po 50 din, tako rekoč dražja kot meso...“

Oparova gostilna je znana tudi po tem, da je prva na Dolenjskem postavila avtomatsko kegljišče, in sicer na nekdanjem skednju. Sprva je bilo veliko obiskovalcev, potlej pa je za kegljanje zanimanje upadalo in tudi v klubu je vse manj članov, ki redno hodijo na kegljišče.

Tale zapis o Oparovi gostilni pa bi ne bil popoln, če ne bi zapisala še tega, da je Franc Opara vrsto let eden od najboljših trebanjskih odbojkarjev in da tudi še danes rad stopi na igrišče in zaigra za trebanjsko ekipo. Marsikatero uro je žrtvoval za ta šport in mu tega ni žal, čeprav bi sicer lahko v tistem času kaj zaslužil in čeprav je na račun odbojke včasih trpela oštarija. Vzgojen je bil pač še v tistih časih, ko je bil v športu resničen amaterizem in ko so ekipe delale in živele le tedaj, če so imele v svojih vrstah zanesenjake. Eden takih je bil in je še tudi Franc Opara. Trebanjecem je bolj znan po svojih odbojcarskih uspehih, manj pa je znano, da je bil nadarjen tudi za košarko, ki jo je v Ljubljani igral z največjim veseljem.

Cisto ob koncu pa bodi zapisano še to, da Opara ni zadovoljen z zdajšnjim stanjem gostilne. Pred kratkim je preuredil eno sobo, zdaj ima v načrtu ureditev kuhinje in potlej bo na hitro predelal še sobo, v kateri je šank. „Hudo je, ker gostilničarji ne dobimo posojil, da bi lahko na hitro prenovili lokale. Tako se le počasi zbira denar in počasi tudi obnavljam,“ pravi Opara.

